

The Project Gutenberg EBook of Reize naar Surinamen en door de binnenste gedeelten van Guiana (vol. I of IV), by John Gabriel Stedman
#1 in our series by John Gabriel Stedman

Copyright laws are changing all over the world. Be sure to check the copyright laws for your country before downloading or redistributing this or any other Project Gutenberg eBook.

This header should be the first thing seen when viewing this Project Gutenberg file. Please do not remove it. Do not change or edit the header without written permission.

Please read the "legal small print," and other information about the eBook and Project Gutenberg at the bottom of this file. Included is important information about your specific rights and restrictions in how the file may be used. You can also find out about how to make a donation to Project Gutenberg, and how to get involved.

Welcome To The World of Free Plain Vanilla Electronic Texts

eBooks Readable By Both Humans and By Computers, Since 1971

*****These eBooks Were Prepared By Thousands of Volunteers!*****

Title: Reize naar Surinamen en door de binnenste gedeelten van Guiana
(vol. I of IV)

Author: John Gabriel Stedman

Release Date: May, 2005 [EBook #8096]
[Yes, we are more than one year ahead of schedule]
[This file was first posted on June 11, 2003]

Edition: 10

Language: Dutch

Character set encoding: iso-8859-1

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK REIZE NAAR SURINAMEN ***

Produced by Jeroen Hellingman, Charles Franks
and the Online Distributed Proofreading Team.

REIZE NAAR SURINAMEN EN GUIANA

I.

REIZE NAAR SURINAMEN,

EN DOOR DE

BINNENSTE GEDEELTEN VAN GUIANA;

DOOR DEN CAPITAIN JOHN GABRIEL STEDMAN

MET PLAATEN EN KAARTEN.

NAAR HET ENGELSCH.

EERSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART,

MDCCXCIX.

O quantum terræ quantum cognoscere coeli
Permissum est! pelagus quantos aperimus in usus!
Nunc forsán grave reris opus: sed ~~la~~arecurret
Cum ratis, & caram cum jam mihi reddet ~~l~~idcon;
Quis pudor heu nostros tibi tunc audire labores!
Quam referam visas tua per suspiria gentes!

VALERIUS FLACCUS,
Argonaut. Lib. I. vs,
168--173.

VOORREDEN VAN DEN VERTAALER.

In den jaare 1796. kwam in twee deelen in groot quarto, te London te voorschyn eene Reisbeschryving, onder deezen tytel: Narrative, of a five years expedition, against the Revolted Negroes of Surinam, in Guiana, on the Wild Coast of South America; from the year 1772,

to 1777: elucidating the History of that Country, and describing its productions, viz. Quadrupedes, Birds, Fishes, Reptiles, Trees, Shrubs, Fruits & Roots; with an account of the Indians of Guiana & Negroes of Guinea: by Captain J. G. STEDMAN. Illustrated with 80 elegant Engravings, from drawings made by the Author.

De meer dan gewoone pracht en kostbaarheid, waar mede deeze Engelsche uitgaaf is volvoert, doet reeds dadelyk iets groots van dit werk verwagten: en in de daad de doorbladering van het zelve zal die verwagting geenzints te leur stellen. Eene aanwenschakeling van merkwaardige gebeurtenissen in eenen gemakkelyken en bevalligen styl voorgesteld, maakt de leezing van dit werk aangenaam; en het onderwerp is tevens belangryk. Meer dan de Schryver heeft wel ondernomen eene beschryving der Surinaamsche Volkplanting te leveren; maar verder dan dezelve door Europeaanen bebouwd en bewoond word, brengen zy het byna nooit. De Zand-Woestynen of Savanen zyn de grenspaalen, welke deeze Schryvers niet te buiten gaan. Maar vermits de Capitain STEDMAN, door het bywoonen van eenen tocht tegen oproerige Negers, tot in derzelve diepste schuilhoeken, door byna ontoegankelyke bosschen en moerassen, is doorgedrongen, treffen wy hier byzonderheden aan, die elders te vergeefs gezocht zouden worden, en des te meer opmerking verdienen, om dat ze overal de kenmerken dragen van zuivere waarheid, zonder opsmukking of vergrooting, waar door andere werken van dien aart veelal bedorven worden, en hunne achting verliezen. Met recht beschouwd men dit werk als het volledigst Tafereel der Volkplanting van Surinamen, eene bezitting, voor meer dan de Europeesche Natie van het grootste aanbelang.

Geen wonder derhalven, dat in verscheide tydschriften in Engeland, in Frankryk, in Duitschland, met lof van dit werk gewaagd wierd. Geen wonder, dat de Burger P. T. HENRY zig verledigde, om 'er eene Fransche Vertaaling van te leveren, welke in den jaare 1798. in drie deelen in 8VO. te Parys in 't licht verscheen. Geen wonder eindelyk, dat men in Duitschland 'er in de 8VO. een soort van uittrekzel uit gemaakt heeft.

Alle deeze redenen bewoogen dan ook den Uitgever dezes, om dit zoo bevallig, als nuttig werk in een Hollandsch kleed te steeken, en den Nederlanderen ter leezing aan te bieden. Wat de uitvoering der vertaaling betreft, men heeft de Engelsche uitgaave tot den grondslag gelegd, maar ook tevens gemeend gebruik te moeten maken van de Fransche vertaaling, waar aan de verischten eener goede overzetting met recht worden toegekend. Men heeft dit voornamelyk gedaan in twee opzigt: voor eerst door, even gelyk de Fransche Vertaaler gedaan heeft, weg te laten de hier en daar ingevlochtene plaatsen, uit Engelsche Dichters, en andere uitweidingen, die geene andere verdiensten hebben, dan dat ze eenen al te kostbaaren optooy aan het werk geven: en ten tweeden, dat men de platen, die in de oorspronkelyke uitgaave tot een getal van tachtig waaren aangewassen, in zoo verre vermindert heeft, dat men de zulke, die in werken over de Natuurlyke Geschiedenis, en over de kennis der Planten en Gewassen gemakkelyk genoeg te vinden zyn, tot vermyding van te groote kostbaarheid heeft agter wegen gelaten, en voorts die geene, welke geplaatst zyn geworden, tot op die maate

verkleind, dat ze voor eene uitgaave in 8vo. geschikt waaren--

De Vertaaler heeft 'er zig voorts op toegelegd, om in zuiver Hollandsch, ontdaan van het taaleigen der Engelschen en Franschen, door welk gebrek dikwerf zoo veele vertaalingen voor den Lezer ondraaglyk worden, het werk van onzen STEDMAN over te gieten, en zig daar toe van eenen styl te bedienen, die door deszelfs woordenschikking bevattelyk en niet vermoeiend was. Hoe verre hy hier in geslaagd is, word aan het bescheiden oordeel des Lezers overgelaaten: terwyl hy zig vermeent te mogen vleijen met de hoop, dat de goedkeuring van deezen zynen arbeid, en van de wyze van deszelfs uitvoering, hem zal aanmoedigen, om met den meesten spoed denzelven te voltoojien.

VOORREDEN VAN DEN SCHRYVER.

Dewyl dit werk misschien ØØn van de zonderlingste voortbrengezels is, die immer aan het Publiek zyn aangeboden, oordeele ik gepast te zyn den lezer een korte schets te geven van het geen hy staat te doorbladeren. Ik heb de stoffen getracht te rangschikken, even gelyk in een groote tuin, alwaar men de welriekende bloem tevens met de steekende doorn ontmoet; de met gouden lovers gespikkelde kapel zig laat zien op de plaats, alwaar de verachtelyke worm kruipt; en het schitterendst pluimgedierte in de donkerste schaduwe huisvest. Het geheel, met zulke verschillende kleuren afgemaalt, zal, zoo ik hoop, onderrigting en vermaak zamenpaaren, zonder den geest te vermoeien of te verveelen, en het verstand te verzwakken; wel niet met de hedendaagsche pracht en luister van styl, maar door een eenvoudig verhaal, waar van de getrouwheid het hoofd-cieraad is.

In de verschillende character-schetsen van eenen Bevelhebber, eenen oproerigen Neger, een Planter en een Slaaf, is hier niet alleen de dwinglandye ontvouwt, maar zyn ook de weldaadigheid en menschlievenheid bloot gelegd. De Krygsheld, de Geschiedschryver, de Koopman, en de Beminnaar der Natuurlyke Wysbegeerte, zal hier lichtelyk iets aantreffen dat hem vermaakt; terwyl ik, myne byzondere voorvallen overal hebbende ingevlochten, eenige verschooning vragen moet; schoon niet met opzigt tot het gebeurde met die bevallige Slavin, die zeker niet de min belangrykste vertooning in deeze bladen maakt: vrouwelyke deugd immers in eenen staat van rampspoed, vooral wanneer ze met jeugd en schoonheid vergezeld gaat, moet steeds bescherming vinden.

Over het geheel misschien mag ik eenige toegeeflykheid verwagten, wanneer de Lezer in 't oog houdt, dat hy geen Roman leest, door loutere verbeelding zaamgeflanst, maar eene wezentlyke Geschiedenis, door geene wonderbaare voorvallen opgepronkt; het werk van een Officier, die zyn pen en penceel zonder medehulp gebruikt heeft, en dat op de plaats zelve; eene omstandigheid, die zeldzaam voorvalt.

Met opzigt tot de afschuwelyke wreedheden, door my zoo meenigwerf verhaald, zy het genoeg te weten, dat anderen van dergelyke onmenschelyke bedryven af te schrikken en deugd in te boezemen,

myn eenige dryfveer was; terwyl het aan den anderen kant niet moet worden uit 't oog verloren, dat vryheid, even zeer als te groote zachtheid, wanneer zy aan ongeletterde en van alle beginzelen verstoken menschen schielyk vergunt word, voor beide partyen gevaarlyk, zoo niet verderffelyk is. Getuigen zyn de Ouca- en Saramøca-Negers in Surinamen; de Maroni-Negers van Jamaica; de Caraïben van St. Vincent; enz.

Terwyl intusschen de Surinaamsche Volkplanting van het bloed der Africaansche Negers rookt, vind ik my verplicht naar waarheid op te merken, dat het de Hollanders alleen niet zyn, die daar aan schuldig staan; maar dat meest aan andere volken, en voornamelyk aan de Joden, deeze zoo algemeene en helsche barbaarsheid te wyten is.

De Lezer gelieve deeze bladen met onpartydigheid en bedaardheid door te loopen; de bloemen van het onkruid te schiften; het goud verstandelyk van het schuim af te scheiden; en misschien zal hy zig de uren niet beklagen, die hy 'er aan besteed heeft. Eenige weinige misslagen in de spelling en onnaauwkeurigheden ontdekken zig, voornamelyk in het eerste Deel, vermits ik volstrektelyk ben verhindert geworden, het toezigt over de verbetering der Drukproeven te houden; maar in een korte Lyst van eenige weinige drukfeilen, en voornamelyk in het Register, waar toe ik den nieuwsgierigen verwyze, kan men de naamen van menschen en zaaken juist gespelt vinden. Laat dit evenwel zoo niet worden opgevat, dat ik my beroemen durve in schrift en teekening steeds uit te munten; maar vermits de zuivere en mannelijke waarheid, waar van men zoo dikwils spreekt, maar die men zoo zeldzaam vind, eene wezentlyke waarde heeft; vertrouw en hoope ik, dat dit werk den aandacht van het Britsch Publiek niet geheel onwaardig zyn zal.

INHOUD DER HOOFSTUKKEN.

I. HOOFSTUK.

Inleiding.--Opstand der Negers in verscheide gedeelten van Hollandsch Guiana.--Toeberedzels te Texel tot een tocht derwaarts.--Het uitloopen van de Vloot.--Overtocht.--Het inloopen in de Rivier van Surinamen.--'t Goed onthaal, dat het Krygsvolk in deeze Volkplanting ontving.--Schets der inwoonders, &c.

II. HOOFSTUK.

Algemeene beschryving van Guiana.--Van de Volkplanting van Surinamen in 't byzonder.--Tydstip van derzelve ontdekking.--Dezelve word bezeten door de Engelschen en Hollanders.--De Gouverneur, de Heer VAN SOMMELSDYK, vermoord.--De Volkplanting word door de Franschen genomen, en onder schatting gesteld.

III. HOOFSTUK.

Eerste opstand der Negers en deszelfs oorzaaken.--Elendige staat der Volkplanting.--Gedwongen vrede met de Muitelingen.--Muitery der

Zee-Soldaten, Matroozen, enz.

IV. HOOFTSTUK.

Eene korte tusschenpoozing van overloed en vrede.--Nieuwe opstand, welke groote nadeelen, en byna den ondergang der Volkplanting veroorzaakt.--Monstering van het Krygsvolk tot derzelver verdediging.--Gevecht tusschen dezelve en de muitelingen.--Goed gedrag van eene bende Negers.--Aankomst der Zee-Soldaten van den Colonel FOURGEOUD.

V. HOOFTSTUK.

Het toneel verandert.--Beschryving van eene schoone Slavin.--Manier om door Surinamen te reizen.--De Colonel FOURGEOUD neemt den loop der Rivieren op.--Barbaarsheid van eenen Planter.--Elendige behandeling, welke sommige bootsgezellen ondervinden.

VI. HOOFTSTUK.

Verschrikkelijke straföffening.--Onzekere gesteldheid der Staats-zaaken--Korte tusschenpoozing van vrede--Een Officier gedood, en zyne geheele Krygsbende aan stukken gehouwen.--Algemeene wapenkreet in de Volkplanting.

VII. HOOFTSTUK.

Vertrek der gewaapende vaartuigen tot verdediging der Rivieren.--Beschryving van het Fort Amsterdam.--Krygstocht naar het bovenste gedeelte van de Rivieren Cottica en Patamaca.--Groote sterfte onder het krygsvolk.--Gezicht van den Wacht-post van Devil's Harwar.

VIII. HOOFTSTUK.

De Muitelingen verbranden drie Plantagi^on, waar van zy de bewooners vermoorden.--Tafereel van armoede en elende.--Optocht dwars door de bosschen van Surinamen. De Colonel FOURGEOUD en het overig krygsvolk verlaat Paramaribo.

IX. HOOFTSTUK.

Kakkerlakken.--Ziekten, die aan de luchtstreek van Guiana eigen zyn.--Papegaijen, genaamt Macaws.--Nieuwelings aangebragte Negers, om als slaven verkogt te worden.--Aanmerkingen over de behandeling der Negers.--Hunne reize van Africa naar America.--Manier van het verkoopen der slaven te Surinamen.--Beschryving eener Catoen-Plantagie.

X. HOOFTSTUK.

De Armadil.--Het Stekelvarken en de Egel van Guiana. Gevecht tusschen een Slang en een Kikvorsch.--De Colonel FOURGEOUD trekt naar de Wana-Kreek.--Hy ontrust den vyand door herhaalde aanvallen.--Beschryving van den Palmboom.--Verscheiden gebruiken,

waar toe dezelve dient.--De Kokosboom.--Tocht naar den mond der Rivier Cormoetibo.--Waarneemingen omtrent de Vogelen van Guiana.--Distelen en doornen.--Eenige muitelingen krygsgevangen gemaakt.--Ysselyke behandeling, door een gevangen en Neger ondergaan.

EERSTE HOOFSTUK.

Inleiding.--Opstand der Negers in verscheide gedeelten van Hollandsch Guiana.--Toebereidzels te Texel tot een tocht derwaarts.--Het uitloopen van de Vloot.--Overtocht.--Het inloopen in de Rivier van Surinamen.--'t Goed onthaal, dat het krygsvolk in deeze Volkplantingen ontving.--Schets der inwoonders, &c.

Het algemeen belang, het welk zedert verscheiden jaaren, in de ontdekking of beschryving van afgelegene gewesten is gesteld geworden; en het welk het verhaal van de verschillende ondernemingen der reizigers, en van de onderscheidene omstandigheden waar in zy zig bevinden, steeds doet gebooren worden, heeft my aangezet, om de waarneemingen, die ik gelegenheid gehad heb op een zeer merkwaardig gedeelte van den aardbol te maaken, alwaar weinige Engelschen, het zy by toeval, het zy om eenige andere reden, zig bevonden hebben, aan het algemeen mede te deelen.

De Volkplanting van Surinamen, in Hollandsch Guiana, het gedeelte namelyk, dat het naast aan de zee kust ligt, door de Europeanen bewoond en bebouwd, is wel zedert verscheiden jaaren bekend; maar de zwaare overstromingen en de ondoordringbaare dikte der bosschen, hebben tot hier toe zulke hinderpaalen in den weg gelegd aan de onderzoekingen van hun, die dieper hebben willen indringen, dat men, betrekkelijk dit land, niets naar waarheid geweten heeft, dan alleen met opzigt tot de voorwerpen van koophandel,--die aan alle de bezittingen, onder den zonne-keerkring gelegen, eigen zyn. Dit werk is dus in 't byzonder geschikt, om de gebeurtenissen te schetsen, waar in de noodzakelykheid, om in de binnenste gedeelten van dit uitgestrekt gewest door te dringen, my heeft doen deel neemen, en waar van dezelve my getuige gemaakt heeft, als mede om op te geven de waarneemingen van allerley soort, waar toe ik in de gelegenheid, in welke ik my bevond, eenigermaten als gedrongen wierd.

Alvoorens deezen moeielyken taak te onderneemen, vind ik my, tot verstand der gebeurtenissen, in de onvermydelyke verpligting, om kortelyk rekenschap te geven van de oorzaaken, die my in dit weerd-deel gebragt hebben.

Alle landen, alwaar de huisselyke slavernye gevestigd is, leggen

dikwerf bloot voor opstanden en onlusten, vooral wanneer de slaven het grootste deel der inwoonders uitmaken; maar de Hollandsche volkplanting Surinamen is op dit stuk byzonder ongelukkig geweest. Het zy dat de eindelooze bosschen, die het aanzienlykst gedeelte deezer landstreek bedekken, aan de vluchtenden eene gemakelyke schuilplaats verschaffen, het zy dat het Bestuur aldaar eenig ingeworteld gebrek heeft, dit is zeker, dat de Europeanen aldaar aanhoudend aart de snoodste verongelykingen, en hunne bezittingen aan de geweldadigste verwoestingen zyn bloot gesteld. Het is hier de plaats niet, om daar van een opzettelyk verhaal te doen; het zal genoeg zyn aan te merken, dat deeze herhaalde opstanden eindelyk de gestrengste maatregelen tot een volkomen herstel der rust vorderden; en dat de tyding, die in den jaare 1772. in Holland aankwam, dat eene aanzienlyke magt van gewapende Negers, die zig in de bosschen verzamelt had, voor de Volkplanting ten uitersten geducht wierd, Hun Hoog Mogenden, de Staaten der Vereenigde Nederlanden, deed besluiten, om eene magt af te zenden, die in staat zoude zyn, den muitelingen het hoofd te bieden, en zelfs, zoo het mogelyk was, den opstand te dempen.

Myne eerezucht strekte om in den Engelschen zee-dienst te gaan; maar de weinige hoop tot bevordering, die nu in vreedes-tyd natuurlyk te wagten stond, gevoegd by den slegten staat van myne geldmiddelen, noopte my, om van den zeedienst af te zien, en de aanstelling tot Vaandrig aan te neemen, die my zonder kosten wierd aangeboden, in ØØn der Regimenten van de Schotsche Brigade, in Hollandsche soldy staande, ten tyde, dat de heer JOSEPH YORCK (wylen Lord DOWER) aldaar Afgezant van ons Hof was. Het was in zyne handen, dat ik den gewoonen eed afleide van afzweering en getrouwheid aan mynen Koning en myn Vaderland, als zynde in Engeland in de oorlogs-rolle opgeschreven.--Ik heb gedacht, dat ik aan my zelf verschuldigd was die verklaaring te doen, ten einde te bewyzen, dat ik uit noodzaak, en niet uit myne eigene keuze, by vreemden dienst nam, schoon 'er misschien geene krygsbende gevonden word, die ouder is, of zig meer beroemd gemaakt heeft, dan deeze Brigade, zoo op ons Eiland als op het vaste Land, zedert meer dan twee honderd jaaren.

Ten tyde van den opstand, waar van ik hier boven sprak, was ik Lieutenant in het Regiment van den waardigen Generaal JOHN STUART. Bemoedigd door de hoop van op myn geliefd element eene langduurige reize te ondernemen, en aangezet door het verlangen, om een gedeelte der weereld te bezigtigen, het welk nog niet geheel en al bekend was; daarenboven denkende, dat ik, ten gevolge van eenen zoo gevaarlyken tocht, eene meer aanzienlyke bevordering verkrygen zoude, deed ik, zonder tyd verlies, aanzoek om geplaatst te worden onder eene krygsbende vrywilligers, welke zig gereed maakte, om naar Guiana in te schepen. Ik had dienvolgende de eer, om door zyne Doorluchtige Hoogheid WILLEM DEN Ve. Prins van Oranje, tot den rang van Capitain bevorderd te worden, onder den Colonel LOUIS HENRY FOURGEOUD, een Zwitsersch Edelman, uit den omtrek van het Alpisch Gebergte, die benoemd was, om by deezen tocht als Opperhoofd 't bevel te voeren.

Na dat ik, den 12de November, den eed van trouwe aan myne nieuwe legerbende had afgelegd, en alles tot myne reize volkomen was gereed

gemaakt, nam ik afscheid van myn oud Regiment, en ging oogenblikkelyk te scheep naar het Eyland Texel, alwaar verscheiden onzer reisgenooten reeds by elkander waaren, en alwaar ik, op 't oogenblik van aan land te stappen, dagt te vergaan, dewyl het vaartuig was lek geworden, en geduurende de branding in de zee aan 't zinken was.

Het Eiland Wieringen was egter de algemeene vergaderplaats. De Colonel FOURGEOUD kwam aldaar aan den 7de December. De vrywilligers waaren aldaar allen by elkander, ten getaale van vyfhonderd schoone jonge manschappen; en des morgens van den 8ste wierden wy verdeeld in zeven compagni^{en}, die een corps of regiment van soldaaten ter zee uitmaakten. Behalven de oorlog-schepen Boreas en Westellingswerf, onder bevel van de Capitains VAN DE VELDE en CRAS, werden als oorlogs-sloepen bestemd drie transportfregatten, kortlings gebouwd, voerende een vlag van agteren, op de boegspriet, en een wimpel, en gewapend met tien tot zestien stukken geschut. Wy gingen den zelfden dag des namiddags aan boord van deeze Schepen; en geduurende onze inscheeping, wierden wy door een algemeen salvo begroet; waar na de krygsoeffeningen verrigt wierden, even als op een oorlogsvloot.

Schoon ingescheept zynde, vertrokken wy egter niet oogenblikkelyk. Wy wierden eenige dagen door den wind op de reede van Texel opgehouden; en in dien tusschentyd, wierd ØØn van onze Officiers, HESSELING genaamt, ongelukkiglyk door de kinderziekte aangetast. Om te beletten, dat hy de besmetting aan het volk niet zoude mededeelen, gaf men bevel om hem aan land te zetten; en hem in de pinas hebbende doen gaan, geleidde ik hem zelf naar een dorp, genaamt de Helder, gelegen aan de zeekust, alwaar ik hem agter liet. By myne te rug komst verklaarde de Heelmeester van het Schip, dat hy de teekens van dezelfde ziekte in my ontdekte; dienvolgende gelastte men my, om my naar het Eiland Texel te begeeven. Ik hield aldaar een verblyf, dat voor my allerontrustendst was; maar ik had het geluk, om aan deeze noodlottige ziekte te ontsnappen; en, tot groote verwondering van den Doctor, verscheen ik weder in volmaakten welstand aan boord, een oogenblik voor dat men sein gaf om te vertrekken. Ik merke, na dit gebeurde, alhier op, dat het voor hun, die zig tot den Land- of Zeedienst begeeven, nuttig zyn zoude de in^onting te baat te neemen, om zig zelf van knellende ongerustheden te ontheffen, en niet in 't geval te zyn van aan hunne medgezellen eene zoo gevaarlyke besmetting mede te deelen.

Op Kersdag, des morgens ten agt uren, stak onze kleine vloot in zee, met eenen goeden oost noord oosten wind. Wy wierden vergezeld door omtrent honderd Schepen, die zig naar verschillende weerd-deelen begaaven; en het was het helderste en schoonste weder. Met alle veiligheid zynde uitgelopen, zonder het peillood te gebruiken, begroetten wy elkander met negen kanon-schooten, en wy kwaamen buiten het Kanaal. Wel dra zeilden wy voorby de Noordkaap, het Eiland Wight, en de punt van Portland; dog de Westellingwerf alhier een lek in het Schip ontdekt hebbende, wierd genoodzaakt ons te verlaaten, en op de reede van Plymouth te loopen, om zig aldaar te herstellen.

De wind wakkerde op, toen wy de Baay van Biscaye naderden. Aldaar deed de onder-stuurman my opmerken een soort van zee-zwaluw, doorgaans

bekend onder den naam van onweers-vogel, om dat men voorondersteld, dat hy zulks aankondigt. De vederen van deezen vogel zyn donker blaauw, byna zwart, en met eenige verschillende kleuren verciert. Het lyf is als van een groote zwaluw: de pooten zyn van een vlies voorzien, de bek zeer lang en puntig, de wieken van eene buitengewoone lengte, het geen hem eene gemaklykheid geeft, om zeer schielyk en een langen tyd agter een te vliegen, doorlopende denzelven het halffrond met eene ongelooflyke gezwindheid. Deeze vogel leeft van niets anders dan van visch; het geen waarschylyk de oorzaak is van de doorzigtigheid, waar mede hy het oogenblik voorziet, het welk hem van zyn gewoon onderhoud berooven moet. Alsdan vliegt hy met eene ongemeene schielykheid, ten einde het onweer te ontwyken; maar word hy daar van overvallen, laat hy zyne vlerken hangen, en zweeft door de ruimte van de lucht.

Daags daaraanvolgende, den 2de January 1773. wierd de voorzegging van den onweers-vogel vervult. 'Er stak een sterke wind uit het oost noord oosten op, die, na dat wy Kaap Finisterre voorby gezeilt waaren, de Boreas en de Waakzaamheid van ons afscheide. Wy voeren den geheelen nacht, met het bramzeil dubbeld ingebonden, en de luiken dicht gesloten, het geen ons volk zeer ziek maakte. Ik moet niet vergeten hier aan te merken, dat wy een proef namen, om de hangmatten over dwars te plaatsen, en niet als gewoonlyk van vooren naar agteren; deeze manier, die wy zeer gemaklyk bevonden hebben, vermits zy ons meer ruimte gaf, is zedert op andere Schepen gevolgt geworden.

Den 14de, des morgens, ontdekten wy van verre een groot Schip, dat voor den wind zeilde, en regelrecht op ons aankwam. Gissende, dat het een Algiersche Zeeroover mogt zyn, en van de vyf Schepen, waar uit onze Vloot by ons vertrek bestond, 'er slechts twee afwezig zynde, maakten wy ons gereed om eenen aanval door te staan; maar wel dra bemerkten wy, dat het de Boreas was, die zig den 2den van ons had afgescheiden. Van dit oogenblik oeffende men zig dagelyks met het geschut, door te mikken op een soort van schild, dat aan de groote raa wierd opgehangen.

Den 14de, gedurende een vierde van den ogtend, zeilden wy voorby den zonne-keerkring; en de gewoone plechtigheid, om de nieuwe matroozen in zee te dompelen, wierd met eenig geld, dat aan het volk by de fokke-mast wierd ter hand gesteld, afgekogt. Bykans op dit zelfde oogenblik verloor de Boreas ØØn van zyne beste zeelieden, des onder-stuurmans maat. De vochtigheid deed hem de hand uitglyden, en hy viel van de fokke-mast in zee. Zyne tegenwoordigheid van geest, met den Capitain toe te roepen, terwyl hy op zyde van het Schip zwom,--"zyt voor my niet ongerust," denkende dat hy geholpen zoude worden, verwekte een innig mededogen; 'er ontstonden zelfs eenige morringen, om dat men hem geene hulp toebragt. De ongelukkige jongeling, een vry langen tyd gezwommen hebbende, verloor zyne kragten en zonk naar den grond.

Wy hadden eindelyk den passaatwind bekomen, die gestadig uit het oosten waaide; de lucht wierd van dag tot dag gematigder, en deeze beide voordeelen maakten onze reize uitermaaten aangenaam. Een groot getal dolphynen of zee-braassems, speelden rondom de Schepen, Deeze fraaye visschen scheenen daar in een zonderling vermaak te scheppen, en wy niet minder met hen te zien en te bewonderen. De waare dolphyn,

die onder het geslacht der groote zeevisschen behoord, wierd oudtyds door de Dichters hoog geroemd, uit hoofde van deszelfs liefde tot de menschen, en andere deugden, die men in denzelven vooronderstelde; maar dit kan men niet zeggen van den zeebraassem, of den hedendaagschen dolphyn. Dit dier is uittermaaten vernielend en vraatachtig. Men weet, dat het alleenlyk al spelende de Schepen volgt, in de hoop van een aas te ontmoeten, vooral by het opkomen van een onweder, het geen hetzelfde met zekerheid schynt te voorzien, en niet uit een gevoel van vriendschap voor de menschen. Het geen voornamelyk onzen aandacht tot den zee-braassem trekt, is de schitterende en voorbeeldelooze glans van deszelfs kleuren onder water. [1] Zyn geheele rug is doorvlamt met hemelsblauwe vlakken, een weinig naar het zeegroen hellende, en verspreid op een donkeren grond, die met kostbaare gesteenten verrykt schynt; dit maakt eene fraaye tegenstrydigheid met den buik, die van een dof blaauwe kleur is. De vinnen en de staart zyn van een goud-kleur. Deze visch heeft vyf of zes voeten lengte. Zyn rug, van eene kegelvormige gedaante, loopt, hoe langer hoe kleiner wordende, tot by de staart; deeze is in tweeën gescheiden, en schynt een halve maan te maaken. De kop is rond, en van een grooten bek voorzien. De schubben van den zee-braassem zyn zeer klein. Een soort van vinne snyd hem den rug in tweeën, van het hoofd tot de staart.

Naar maate wy vorderden, wierd het weder heeter; het geen my eindelyk toeliet buiten de hut te gaan, alwaar ik op eene onaangenaame wyze omringt wierd door eene meenigte van Officiers, die grootendeels nog nooit op zee geweest waaren; en ik konde my aan myne geliefde vermaaken begeeven, het zy met op 't dek wat te leezen, het zy met my in het scheepswerk te oefnen. Ik was uit dien hoofde in staat, om aan één van onze jonge Officiers, den heer DU MOULIN, die door het slingeren van 't Schip op het raahout geworpen wierp, een wezentlyken dienst te doen; ik was toen gelukkiglyk in de groote raa-kettingen; ik greep hem in zyn val, het geen hem van een wissen dood bevrydde, want hy kon niet zwemmen.

Onze komst in warmer luchtstreeken gaf my gelegenheid eene aanmerking te maken, die, zoo ik meen, niet algemeen bekend is, en die voor Scheeps- en Zeelieden zeer gewichtig worden kan: namelyk dat tusschen de zonne-keerkringen, zoo het ongedierte al op het hoofd kan blyven, het niet mogelyk is, dat het zelve in het bed, het linnen, de kleederen huisvest. Na myne leezers over eene dergelyke aanmerking verschooning verzogt te hebben, zal ik trachten eene beschryving te geven van een merkwaardig gedierte, dat overvloedig in deeze zeeën gevonden word, en, door middel van den wind, op de golven schynt te zeilen. De matroozen noemen het zelve doorgaans het Portugeesche Schip, en het is waarschyndlyk de nautilus, of de argonauta van LINNAEUS. Dit wonderlyk gedierte, wanneer het boven het water is, neemt de gedaante van een uitgespreide waaijer aan, met een kostelyken rooden rand verciert; het uiterste einde van onderen is vast aan een schulp, zoo dun als papier, of liever aan een soort van huisjen, dat in zee zinkt, of zig boven de golven verheft, en zig in alle houdingen beweegt, naar maate het dier wil, door middel van zes tantacula of gelederen, waar van het zig als van riemen bediend. Wanneer men het aanraakt, Verwekt het een pynlyke steek, die eenige minuten duurt.

De twee volgende dagen was de wind zeer koel, en groote watergolven besproeiden het Schip. Op een van deeze zelfde dagen, om eenige bezigheid te hebben, helpende aan het inbinden van een reef aan het topzeil, verloor ik alle myne sleutels, die in zee vielen. Ik zoude van dit voorval niet gesproken hebben, zoo het zelve niet allerongelukkigst voor my geweest was, door my van mynen byzonderen voorraad te berooven. Zedert eenigen tyd leefde het volk, en de Officiers zelve, alleenlyk van ingezouten kost. Het eenig versch vleesch, dat wy gegeten hebben, was van een duif, en een paar schaapen, die de pooten gebroken hadden. Deeze manier, om alleen van erweten, ingezouten rund- en varkensvleesch, even als de matroozen te leven, wierd door onzen Opperbevelhebber ingevoerd, om, zoo hy zig uitdrukte, ons te gewennen aan dat voedsel, het geen wy in de Surinaamsche Bosschen alleen zouden kunnen erlangen. Hy had daar^onboven het edelmoedig oogmerk, om zyne Americaansche vrienden op Europeesche ververschingen te onthaalen, als versch Schapenvlees, Varkensvlees, Gevogelte, Endvogels, Hammen, Ossentongen, wel ingelegde Groenten, ingemaakt Vleesch en Visch, en Specereijen, welke de Stad Amsterdam ons in ruimte verschaft had. Maar de goede oogmerken vinden niet altoos hunne belooning; want de wormen kwamen in het grootste gedeelte van deezen voorraad, welke men dus in zee moest werpen. Ik moet hier by voegen, dat men in plaats van tinne borden, ons dikwils bediende in houten bakken, die juist de grootste zindelykheid niet aanduiden. Deeze achteloosheid moet geweten worden aan zekeren LAURENT, een Fransch Kamerdienaar van den Colonel. De scheurbuik en andere ziekten, vertoonden zig gevolgelyk weldra. De mistroostigheid maakte zig van het scheepsvolk meester; en daar ik my zeer sterk beklaagd heb, moet ik van dit oogenblik af dagteekenen de goedgunstigheid, die de Colonel FOURGEOUD my in 't byzonder toedroeg, en die men in den geheelen loop van deezen tocht zal zien doorstralen. Het doet my leed, dat ik dit moet schryven; maar geen ontzag zal my beletten, om byzondere zwakheden aan den dag te leggen, even zeer als ik het my tot een byzonder genoeg zal rekenen, wanneer ik gelegenheid ontmoeten zal, om aan de deugd recht te doen wedervaaren.

Den 20sten January zagen wy eene groote meenigte van vliegende visschen, van het soort dat door LINN[~]US genoemd word *exocetus volitans*, welker gedaante genoegzaam met die van een haring overeenkoomt. Dit dier heeft een platte rug en een donkere olyfkleur; de zyden en de buik zyn van een zeer schitterende wit zilver kleur. Het heeft een kleine bek, groote oogen, een staart als een tweetandige vork, de schubben aan elkander vast, hard, en mede van eene wit zilvere kleur. Zyne vinnen dienen aan het zelve des noods tot vlerken; maar het kan 'er zig niet van bedienen dan zoo lang ze vochtig zyn: zoo dra ze beginnen op te droogen, valt het in de zee. De oppervlakte deezer vinnen is van eene goud-kleur, en derzelve uiteinden zyn heerlyk met hemelsblauw gespikkeld; haare lengte staat gelyk met die van het lyf van den visch, en deszelfs vlucht, waar van hy geen gebruik maakt, dan om de vervolging van den zee-braassem of van eenigen anderen geduchten vyand te ontwyken, is altoos recht uit, en van korten duur, uit hoofde van de noodzakelykheid, waarin hy zig bevind, om zyne wieken dikwils nat te maaken [2]. Men vind visschen van dit soort

dikwils op de Schepen; zy blyven aldaar aan 't wand hangen, het geen men moet toeschryven, niet, zoo als zommige Schryvers voorwenden, om dat zy aldaar eene schuilplaats zoeken tegen de aanvallen van Vogelen of Zeevisschen, maar om dat zy altoos lynrecht voortvliegende, hunne vlucht door een of ander voorwerp, het welk zy niet kunnen ontwyken, word tegengehouden. Het lot van deezen visch is allerongelukkigst: hy is te gelyker tyd de prooi van gepluimde of geschubde dieren; en dikwils vind hy zynen dood in dat element, waar aan hy zig ter zynen veiligheid toebetrouwt.

Op het einde van de reize zeer zwak geworden zynde, maakte ik dagelyks gebruik van de zeebaden, en versterkte my met een glas wyn: men had daar van eene bepaalde hoeveelheid voor elken Officier geschikt, behalven zyn eigen voorraad. Deeze twee middelen deden eene goede uitwerking; in korten tyd bevond ik my volmaakt hersteld.

Den 30sten kreegen wy betrokken lucht, en het peillood teekende niet meer dan dertien vademmen slecht water. Des anderen-daags zeilden wy onder de wind voorby zwarte rotzen, genaamt de Konstapels, en lieten het anker vallen by de Euripice, of de Duivels-Eilanden, op de hoogte van de Zuidkust van America. De Duivels-Eilanden zyn gelegen op omtrent vier^ontwintig mylen van de Fransche bezitting van Caijenne; zy liggen noord noord-oost op vyf graaden twintig minuten noorder breedte, en bestaan in een keten van kleine en onbewoonde rotsen, en die voor de Schepen zeer gevaarlyk zyn. De stroom gaat hier aanhoudend van het zuid-oosten naar het noordwesten, op den afstand van zestig Engelsche mylen, in vier^ontwintig uren; gevolgelyk moet elk Schip, aan wien het te beurt valt, den mond der Rivier van Surinamen voorby te vaaren, een merkelyken omweg maaken, om met mogelykheid weder in deeze Rivier te kunnen binnen loopen.

Terwyl wy ons in deezen staat bevonden, zagen wy den zee-ØØnhoorn, en ØØn of twee groote schildpadden, op eenigen afstand van het Schip zwemmen. De zee-ØØnhoorn is een zeer groot dier; men kan dezelve kennen aan eene schroefsgewyze en zeer lange uitwas op den neus, gelykende naar een spits toeloozend zaamgevlochten koord. Die wy te dier tyd zagen, (zommigen van het scheepsvolk beweerden, dat 'er veertig of vyftig waaren,) kwam ons voor slechts zeven of agt voeten lang te zyn, en zyn snuit omtrent vier voeten: dit aanvallend wapentuig is zeer schadelyk voor verscheiden visschen, vooral voor den walvisch; en wanneer het gepolyst is, is het-zelve, zoo in vastheid als in witheid, niet minder dan het yvoor. De ØØnhoorn behoort tot het geslacht der groote visschen, en werpt by gevolg zyne jongen levend; men vind ze menigvuldiger in koude, dan in warme luchtstreeken. Het wyfje heeft, zoo men zegt, dit uitwas zoo aanmerkelyk niet, dan het dier van het mannelyk geslacht. Het schynt, dat zommige Schryvers deezen visch verward hebben met den zwaard-visch, (in het Fransch l'empereur genaamd,) waar mede hy de minste gelykheid niet heeft.

Een andere visch, genaamt de zaag-visch, (scie de mer) heeft insgelyks een aanvallend wapentuig: het is een plat been van ØØn stuk, of een verlengd lemmer van drie of vier voeten lang, van weerskanten gewapend met sterke en zeer steekende punten, het geen aan het

zelve de gedaante van een zaag geeft. Het zelve is bedekt met een ruwe, slymige en donkere huid, begint by de oogen, en geeft aan den kop eene driehoekige en platte gedaante; by dit lemmer zyn de twee voorste vinnen; boven de oogen bespeurt men twee wyde gaaten, welke ik voor de werktuigen van het gehoor aanzie, en niet, gelyk zommigen vooronderstellen, voor openingen, door de natuur geschikt, om 't water te doen uitspringen: recht daar onder is de bek geplaatst, die het voorkomen van een halve maan heeft, en geene tanden schynt te hebben. Tusschen den zelve en het benedenste gedeelte van de zaag zyn de neusgaaten. Het lichaam van deezen visch is niet veel grooter dan deszelfs kop; het heeft twee zwaare vinnen op den rug, de eene naar het midden, de andere by de staart, die byna als een tweetandige vork is, zig uittermaten sterk opheft, en waar van het grootste gedeelte van boven dofkleurig is. Het lichaam is, even als het lemmer, met eene slymige huid bedekt; en alles te zamen levert een afschuwelyk gezicht op. Deeze visch kampt tegen de grootste walvisschen; zelden verlaat hy zynen vyand, zonder dien overwonnen en gedood te hebben; en het bloed, het welk hy hem doet verliezen, verwt de zee in de rondte. Ik heb dit gedrocht buiten het water gezien: deszelfs lengte, gerekend van het uiterste gedeelte van het hoofd tot dat van de staart, is omtrent veertien voeten.

De schildpadden zyn van tweederlei soort, en te Surinamen in 't algemeen onderscheiden door de benaamingen van calapøe en caret, de groote en de kleine schildpad. De eerste weegt zomtyds tot by de vierhonderd ponden, en derzelve schelp is een weinig plat. De tweede is minder dan de eerste in grootte en in hoedanigheid; maar derzelve schelp is van meerder waarde, en van gedaante meer uitgebogen. De eijeren, zoo van de eene als de andere, verschaffen een uitmuntend voedsel; zy leggen die neder in 't zand, alwaar de hette der zon dezelve doet uitbroeijen. De manier om deeze dieren te vangen, bestaat in dezelve met een knuppel op den rug te leggen, en zoodanig te laten blyven, tot dat 'er een bekwame gelegenheid is om ze weg te voeren. Derzelve zwaarte en de moeijelykheid, die zy ontwaaren met zig te bewegen, zyn zoo groot, dat het haar onmogelyk is zig om te keeren en te ontvluchten. De vleeshouwers in Surinamen leggen dezelve te koop, even gelyk het vleesch in Europa op de markten te koop is. Het vleesch der schildpadden is tusschen de maanden February en May zeer lekker.

Des morgens van den eersten February zeilden wy op nieuw voort, en volgden de kust tot tegen den avond, wanneer wy op den afstand van een anker aan den mond der Rivier Marony kwamen. Dezelve heeft verscheide Schepen doen vergaan, door den misslag van zommige zeelieden, die ze ongelukkiglyk voor de Rivier van Surinamen aanzaagen, waar mede zy by het inloopen veel gelykvormigheid heeft. Het geen haar zoo gevaarlyk maakt, zyn de veelvuldige rotsen, de kleine eilanden en de zandbanken, waar mede zy doorzaait is. Voor 't overige is het water 'er zoo laag, zelfs by de hoogste vloeden, dat een schip, het welk een weinig zwaar gelaaden is, aldaar schipbreuk lydt en verbryzelt.

Den 2den, by het aanbreeken van den dag, maakten wy zeyl, en voeren langs de kust. Na de punt Braam met een zachte wind te zyn voorby gezeild, kwaamen wy eindelyk in de treffelyke Rivier van Surinamen;

en ten drie uren na den middag wierpen wy het anker voor het nieuwe Fort, genaamt Amsterdam. Wy waaren verrukt van onze vrienden van de Waakzaamheid aldaar weder te vinden. Dit Schip was, zoo als ik gezegd heb, den 2den January, op de hoogte van kaap Finisterre, door den wind van het onze afgescheiden, en was twee dagen voor ons alhier aangekomen.

Het scheepsvolk zag zig met blydschap te midden in het aangenaame groen. De Rivier was als bedekt met een groot getal Schepen, die af- en aanzeilden om ons te bezigtigen, terwyl een hoop jonge lieden van beide kunne, gelykende naar Tritons en SirØnen, onder elkander speelden, en in 't water duikelden. Deeze vertooning was voor elk onzer nieuw. Men hoorde, boven in de mast en op het dek, niet dan gezang, het geluid van speeltuig, en uitgelaten vreugde; zoo veel heils beloofde zig het volk van dit betooverend land; maar wy zullen wel dra zien, hoe zeer het zelve in zyne verwagting wierd te leur gesteld; en zelfs in dit oogenblik wierd de hitte ondragelyk op het dek.

Ik moet egter erkennen, dat niets aan de aangenaame gewaarwordingen konde evenaaren, welke de welriekende geur van de Limoen-, Citroen-, en Orange-Boomen, en van alle de bloemen, waar mede de Plantagi^on aan de oevers der Rivieren van deze betooverende bezitting gelegen, als bedekt zyn, in ons verwekte. De heer DE PONCHERA, Colonel van het krygsvolk in deze Volkplanting, zond ons in overvloed vruchten van deeze uitmuntende boomen aan boord. Deeze Officier, die Bevelhebber op het Fort Amsterdam was, deed ook de Schepen met een salvo van negen kanon-schooten begroeten, het welk wy hem ten gelyken getaale beantwoordden. Een van onze Capitains wierd vervolgens in een sloep naar Paramaribo afgezonden, om aan den Gouverneur de aankomst van het krygsvolk in de Volkplanting bekend te maaken.

Verscheiden Compagni^on, terwyl wy op de reede lagen, gingen dikwils aan land, en ik vergezelde hen op hunne tochten; maar het genoeg, dat ik my had voorgesteld, met een zoo aangenaam land te doorkruissen, en vooral na zoo lang op een Schip als gevangen gezeten te hebben, wierd zeer gestoord door een voorwerp, dat zig, na myne ontscheeping, het eerst aan myn gezicht vertoonde. Het was eene jonge Negerin, wier geheele kleeding bestond in een lap linnen, om de lenden vast gemaakt, en welke, even als de huid van haar lichaam, op verscheide plaatsen was van ØØn gescheurd. De misdaad van dit ongelukkig slagtoffer der dwingelandye bestond daar in, dat zy haare taak, waarschyglyk voor haar te zwaar, niet had afgewerkt. Zy werd gevolgelyk verweezen om tweehonderd geessel-slagen te ontfangen, en eenige maanden lang een gewicht van ten minsten tweehonderd ponden voort te trekken, het welk aan een keten van verscheide voeten lang gehecht was, en waar van het ander einde aan een ring om de voet by den enkel was vast gemaakt. Over zulk een wreed schouwspel ten sterksten aangedaan, teekende ik dit ongelukkig schepsel af, en behield eene smartelyke nagedagtenis over de onmenschelykheid der planters, omtrent de ongelukkigen, die aan hunne magt onderworpen zyn.

Het gras was, in dit gedeelte van het Land, zeer hard en lang; het diende tot een schuilplaats voor de onaangenaamste insecten van

twee^orley soort, die door de inwoonders der Volkplanting pattat en scrapat luizen genaamt worden. Niemand onzer bleef 'er vry van. De eersten zyn zoo klein, dat men ze naauwelyks zien kan, de anderen zyn een weinig grooter, en hebben de gedaante van een krabbe: beiden hegten zy zig vast aan de huid, en veroorzaaken eene ondraaglyke jeukte. Het krielt van deeze insecten voornamelyk in het regenachtig jaargetyde. Wy konden ons van dit onangenaam gezelschap niet ontlasten, dan na onze te rugkomst op het Schip, alwaar wy Citroen- of Limoen-sap op de gestookene plaatsen uitdrukten, het geen dezelve uittermaten verzagtte.

Den 3den Maart, ontvingen wy een bezoek van verscheiden Officiers der Societeit, of van het krygsvolk der West-Indische Maatschappye, gevolgd door een groot getal andere lieden, die allen ons kwamen geluk wenschen met onze aankomst in de Volkplanting. Deeze heeren vergenoegden zig niet, met ons enkele gelukwenschingen te doen; zy onthaalden ons bovendien op uitsteekende vrugten, en verscheidene andere ververschingen. Zy kwamen in zeer prachtige vaartuigen, met zonnedekken, en met vlaggen verciert. Zes troepen Musikanten vergezelden hen. Elk vaartuig wierd voort geroeit door zeven of agt Negers, die geheel naakt waaren, of die ten minsten niets anders aan hadden dan een kleine linnen band, welke tusschen de beenen doorging, en van agter en van vooren met een zeer dun catoen lint vast gemaakt en om de lenden geknoopt was. Dewyl de Colonisten doorgaans de schoonsten hunner slaven tot dit werk, als mede tot het bedienen van de tafel enz. verkiesen, verschafte de naaktheid van deeze jonge, sterke, gezonde en geschikte roeijers ons eene gemakkelyke gelegenheid, om hunne huid te onderzoeken, welke byna zoo zwart was als ebbenhout, en zeer blinkend. Dit aangenaam schouwspel wierd ongelukkiglyk door een ander gevolgd, dat juist eene tegenstrydige vertooning opleverde. Twee Cano's, vol elendigen, mageren en uitgehongerden, naderden de Schepen. Deeze ongelukkige slaaven vroegen, met een groot geschreeuw, om levensmiddelen aan de soldaaten, en stonden gereed om met elkander om een been te vechten.

Onze Opper-Bevelhebber ontving den volgenden dag een bezoek van den heer RYNSDORPH, die hem twee soldaaten aanbood, zynde vrygemaakte Negers, en dienende onder eene krygsbende van driehonderd mannen, in 't kort opgericht, en welke ter verdediging van de Volkplanting, zoo wel in dapperheid als goede vorderingen uitmunte.

Terwyl wy voor het Fort Amsterdam, ten anker lagen, ontving ik van een Planter, den heer LOLKENS, aan wien ik aanbeveeling gehad hadde, eene zeer vriendelyke uitnoodiging, om by onze komst op Paramaribo, de hoofdstad der Volkplanting, een kamer en de tafel by hem te nemen.

Den 8sten, na de gewoone plichtplegingen van wederzyden, verlieten wy het Fort Amsterdam. Men roerde den trom, de vlaggen waayden, en een detachement van zee-soldaaten stond op het dek geschaart. Wy zeilden vervolgens de Rivier van Surinamen op. Te Paramaribo aangekomen zynde, ankerden wy een pistoolschoot van de wal af. Wy wierden aldaar met een salvo van elf stukken geschut door het Fort Zelandia begroet, eene eer, die door alle de Schepen van onze kleine vloot beantwoord wierd.

Na geduurende den tyd van drieⁿzestig dagen in een klein Schip te zyn opgesloten geweest, en zulks op een element, waar toe weinigen van onze soldaaten geschikt waaren, is het niet gemakkelyk de vreugde te schetsen, die elk van ons gevoelde, met zig wederom op het vaste Land te bevinden, en door duizend bekoorlyke voorwerpen omringd te worden.

De Stad kwam ons uitermaten aangenaam en zindelyk voor. De bygeleegene bosschen waren met het schoonste groen verciert. Eene welriekende geur verspreidde zig door de lucht, en de zon blonk met allen haaren luister in het midden van eenen hemel, zonder duistere wolken. Echter verlieten wy den eersten dag onze houte wooning niet; maar des anderen daags ontscheepten wy met eene algemeene en levendige vreugde. Alle de Scheepen op de reede waren met schanskleeden overdekt, en het geschut maakte een aanhoudend vuur, tot dat al het volk aan den wal gestapt was.

De inwoonders van Paramaribo waaren aldaar verzamelt, om dit treffelyk schouwspel te bezigtigen, en zy werden in hunne verwagting niet bedrogen. Onze krygsbende bestond uit ongeveer vyfhonderd jonge lieden; want wy hadden het geluk gehad, om geduurende de reize 'er slechts ØØn te verliezen. De oudste van allen bereikte naauwelyks meer dan dertig jaaren. De geheele krygsbende was volmaakt in nieuwe monteeringen gekleed, en elke soldaat droeg een hoed, met oranje-takken verciert. Wij hielden de parade op een groot plein, met groene zooden bedekt, en gelegen tusschen de Stad en het Slot, tegen over het Paleis van den Gouverneur. Geduurende alle onze krygsverrigtingen, deed de onmatige hette verscheiden soldaaten in flauwte vallen. Het volk trok vervolgens naar de onderscheidene wyken, die ter hunner ontfangst gereed gemaakt waaren, en de Gouverneur gaf aan de Officiers het middagmaal. Men behoeft juist in geene tegenstrydigheid te vallen, met zig van de kostbaarheid van deezen maaltyd een verheven denkbeeld te vormen; maar het deed ons, die zoo langen tyd alleen van gezouten voorraad geleefd hadden, een groot genoegen. De lekkerste spyzen van Europa en Asia wierden ons in platte schotels toegedient. De fynste wynen werden rykelyk ingeschonken. Het nagerecht bestond uit de uitgelezenste vruchten. Een eindeloos getal van Mulatte en Negerinne meisjes, alle, naar 's lands manier, met het bovenlyf tot het midden naakt, maar verder over het geheele lichaam kleederen van het fynst Indiaansch linnen dragende, en met goude kettingen, medailles, kraalen, halscieraaden, armringen en welriekende bloemen verciert, bedienden alle de gasten geduurende deeze treffelyke maaltyd.

Men bleef tot zeven uren des avonds aan tafel zitten. Toen begaf ik my op weg, om het huis van den heer LOLKENS op te zoeken, dien gastvryⁿ man, die my zoo vriendelyk verzogt had het zelve als het myne te beschouwen. Ik vond het wel dra; maar het onthaal, dat men my aldaar deed, was zoo aangenaam, dat ik niet voorby kan de byzonderheeden daar van te schetsen. Aan de deur geklopt hebbende, wierd my door eene jonge Negerin, met eene mannelyke houding, open gedaan. Dezelve had, tot haare geheele kleeding, eene eenvoudige overrok; zy hield een aangestoken tabaks-pyp in de eene hand, en in de andere een licht, dat zy my onder den neus duwde, om my te kennen. Ik vroeg haar, of haar meester t'huis was; maar zy antwoordde in eene taal, waar

van ik niets verstaan kon. Op het hooren van den naam van den heer LOLKENS, schaterde zy van lachen, toonende een paar ry^on allerschoonste tanden; waar na zy, my by de knoopen van myn rok vattende, een teeken gaf om haar te volgen. Ik wist niet te wel, of ik dit doen moest, maar eindelyk ging ik met haar mede. Dit meisje bragt my in een zeer zindelyk vertrek, alwaar zy my uitgelezene vruchten, en een fles Mad^ora wyn, dien zy op de tafel nederzette, aanbood. Toen gaf zy my, zoo goed zy konde, te kennen, dat haar meester (Masera) met zyn verder gezin, eenige dagen op zyne Plantagie was gaan doorbrengen, en dat men haar in de Stad gelaten had, om aldaar een Engelschen Capitain te ontfangen, dien zy vooronderstelde, dat ik was. Ik deed haar begrypen, dat zy zig niet bedroog, en schonk haar een glas wyn in, het welk ik veel moeite had, om haar te doen aanneemen; want zoo groot is het vernederend oog, waar mede men deeze ongelukkige schepzels aanziet, dat men het als een sterk bewys van inbeelding van hunnen kant beschouwd, om in de tegenwoordigheid van een Europeaan te eeten of te drinken. Eenigen tyd lang deed ik moeite, om met deeze vrouw in een gesprek te komen; maar wel dra wierd ik genoodzaakt daar van af te zien, en tot myne fles toevlucht te nemen.

Door de oeffeningen en vermaken van deezen dag vermoeit zynde, gaf ik myne Negerin een teeken, dat ik trek tot slaapen had; zy begreep dit op eene wonderlyke manier; want my dadelyk om den hals gevat hebbende, drukte zy my op de lippen den vuurigsten kus. Over deeze niet zeer aangename en onverwagte wellevenheid verwondert, vooral van den kant van eene vrouw van deze kleur, onttrok ik my aan haare omhelzingen, en vlood naar de kamer, alwaar ik slaapen moest, maar ik wierd aldaar op nieuw door dit meisjes agtervolgd, die, in weerwil van al wat ik zeggen mogt, aanhield, om my de schoenen en koussen uit te trekken, en in een ogenblik my van dit gedeelte myner kleeding ontlastte: ik was daar mede uittermaten verlegen, schoon de slaaven in Surinamen gewoon zyn aan lieden van allerley rang en kunne, zonder onderscheid, dien dienst te bewyzen. Men moet zig niet verbeelden, dat dit gedrag, het welk zeer buitengewoon zoude kunnen schynen, het gevolg was van eenige byzondere geaartheid in deeze Negerin: het is de gewoonte der slavinnen in de West-Indische Volkplantingen.

Des anderen daags morgens, myn vriend den Planter niet te rug gekomen zynde, verliet ik zyn huis, en nam afscheid van zyne gediensige slavine. Na aan onze soldaaten in hunne nieuwe verblyfplaatsen een bezoek gegeven te hebben, wierd ik door den Quartiermeester in eene zeer zindelyke wooning gebragt, die voor my geschikt was. Ik vond 'er geen huisraad hoe genaamt, schoon dezelve egter niet geheel van levende schepzels onvoorzien was; want den eersten nacht, myne aanstelling als Capitain, die op pergament geschreven was, voor een raam hebbende laten leggen, had ik de verdrietelykheid, om dezelve des morgens door de rotten aan stukken geknaauwd te vinden.

Van myne huisvesting bezit genomen hebbende, was myn eerste verlangen, het zelve van zindelyk huisraad te voorzien; maar de edelmoedige gastvryheid der ingezetenen, maakte alle zorg van dien aart min noodzaakelyk. De vrouwen bezorgden my eene meenigte stoelen, tafels, glazen, en zelfs porcelein en zilverwerk: de mannen deden

my geschenken van MadØra wyn, porter, (een soort van Engelsch bier,) appeldrank, rum, zuiker, en de uitgelezenste vruchten in overvloed. Ik merkte vooral onder de laatsten op de shaddock en de awara. De eerste, die van een zeer aangename geur is, en van een smaak, gemengd uit zuur en zoet, groeit aan een boom, die men zegt dat van de kust van GuinØe is overgeplant door een Engelsch Capitain, wiens naam daar door in de Engelsche West-IndiØn is bewaard gebleven, maar waar aan men in Surinamen den naam van pompelmousen geeft. Deze vrucht, zoo groot als het hoofd van een kind van agt of tien jaaren, schynt een soort van Orange te zyn. De schil is zeer dik, bitter, en van een ligt of citroen geele kleur. 'Er zyn twee soorten van. Het vleesch van de eene is wit; dat van de andere, bekoorlyk helder rood; en men kan zonder hinder, 'er eene groote hoeveelheid van eeten. De inwoonders, die op deze vrucht zeer gezet zyn, beschouwen dezelve als zeer gezond.

De awara of de aoura, zoo ten aanzien van de uitnemenheid van deszelfs f/maak, als fraayheid van kleur, minder merkwaardig, is van eene ey-ronde gedaante, ten naasten by van de grootte van een pruim van Orleans, en van een schoone zwaare orange-kleur, hellende naar het roode. Dezelve is zeer geacht by de Negers, die hunne knaphandigheid toonen, door met de pitten ringen te maken, die met cyffers, letters en zinspreuken verciert zyn; zy verkoopen die aan de Europeaanen, welke ze in 't goud zetten. De pit is groot, uitermaten hard, en zoo zwart als een git of ebbenhout, maar het vleesch, het welk 'er rondom zit, is niet zeer dik.

Deezen dag eens opneemende, hoe veel wy nog overig hadden van levende Varkens, Schaapen, Endvogels, Ganzen en ander soort van gevogelte, bevonden wy, dat het getal ten naasten by gelyk stond met het geen wy by ons vertrek uit Holland hadden. Alles wierd naar de voorplaats van 't huis van den Colonel in 't Quartier Generaal gezonden; en wy hadden daarØnboven het verdriet, om zestig groote tonnen ingelegde groenten, en even zoo veele beste Westphaalsche hammen, die volstrekt bedorven waaren, in de Rivier van Surinamen te zien werpen, om aldaar tot aas voor de visschen te verstrekken.

Den tweeden dag na onze ontscheeping, bevond ik by myn ontwaken het aangezicht, de borst en de handen geheel met vlekken bedekt, die myne huid eenigzints gelykvormig maakten aan die van een luipaard; zy waaren veroorzaakt door muggen, die in zulk een groot aantal vliegen, dat men ze voor wolken zoude aanzien, en die my den geheelen nacht gezelschap hielden. De vermoeijenis der reize, en de onmatige hitte der luchtstreek, hadden my in een zoo diepen slaap doen vallen, dat ik den angel van hun steeken niet gevoelde, dan op het oogenblik, dat ik 'er de gevolgen van vernam. Voornamelyk aan de oevers der Rivieren en der Kreeken krielt het van deze insecten het meest. Niemand is daar van bevryd; maar zy tasten de vreemdelingen eerder aan dan de inboorlingen. Wanneer zy met haaren angel steeken, zonder dat men ze wegjaagt, zuigen zy het bloed zoo sterk uit, dat ze ter naauwer nood in staat zyn weg te vliegen. Elk van haare steeken word gevolgd door eene zwellung, die met eene byna ondraaglyke brandende pyn vergezelt gaat. Haare tegenwoordigheid word aangekondigd door haar gebrom, het welk aan hun, die reeds derzelve aanval ondervonden hebben, een

doodelyken schrik aanjaagt, en hun zoo onaangenaam is, dat men daar aan den naam van duivels trompetten gegeven heeft. Zy zyn in de daad in alle opzigten lastig. De kaars is des avonds niet opgestoken, of zy komen 'er in meenigte op zitten. Zy hegten zig aan alle eetbaare waaren; de sterke dranken zyn 'er dikwils vol van, en zy komen tot in den mond en de oogen. Het beste geneesmiddel is de wonden uit te wasschen met limoen-sap, in water getemperd; dit is zelfs een vry goed voorbehoedmiddel tegen deeze pynlyke steeken. Onmiddelyk voor het sluiten der vengsters, brand men gewoonlyk tabak in de kamers, en de rook dwingt deeze muggen om haare schuilplaatsen te verlaten. De Negerinnen trekken dan, zonder zig daar over te bekreunen, haar overrok uit, het eenigst kleed dat ze aan hebben, en verjaagen de muggen naar buiten, of dooden dezelve. De wellustigste en zindelykste inwoonders laten ze door slaaven, die des nachts by hen blyven, met een waaijer van zig afhouden. Anderen hebben voor hunne bedsteden of ledikanten gaaze gordynen; maar men slaapt doorgaans in Surinamen in groote catoene hangmatten, met een dun en zeer breed laken bedekt, die met een zeer sterk koord recht boven deeze bedden zyn vastgemaakt. Dit laken of gordyn dient eenigermaten om zig tegen deeze lastige insecten te beveiligen. Het was uit hoofde dat ik van zoodanig een onvoorzien was, dat ik my zoo vreesselyk mishandeld zag.

'Er is ook nog een ander soort van veel grooter muggen in Surinamen, genaamt mawkers, welker steeken uittermaten pynlyk zyn; maar dewyl zy minder talryk zyn dan de andere, worden de inwoonders daar door zoo sterk niet gekwelt, en gevolgelyk geeft men 'er zoo veel acht niet op.

Des morgens van den 22sten, traden twee Negerinnen, eene oude, en de andere van omtrent veertien jaaren, in myne kamer. Ik kan moeielyk beschryven, hoe ik verwonderd was, toen de eerste my de jongere, die haare dogter was, aanbod, om, zoo als zy geliefde te zeggen, 'er myne vrouw van te maaken. Ik had geene zoo sterke minnedrift, of konde dit aanbod wel afwyzen; maar teffens deed ik myne weigering gepaart gaan met een klein geschenk, waar over deeze beide vrouwen zeer te vreden scheenen; en zy verlieten my met allerlei betuiging van eerbied en dankbaarheid. De meisjes, die alhier verbintenissen van dit soort aangaan, zyn of Mulatten of Indiaanen, maar dikwils Negerinnen. Het is voor allen het grootst geluk met een Europeaan te leven: haare teederheid en getrouwheid strekken ter stilzwygende beschaaming van die talryke schoonheden, die de trouw der plechtigste en heiligste verbintenissen schenden. De staat der slavernye, waar in de jonge vrouwlieden van dit soort gebooren of vervallen zyn, belet haar te trouwen, of eenige andere wettige verbintenis van dien aart aan te gaan. Dusdanige gewoonte word zoo weinig afgekeurd, dat zoo lang zy aan hem, die haar verkoozen heeft, getrouw blyven, zy door haare naaste bloedverwanten en vrienden aangemoedigd en geacht worden, als welke zulk eene verbintenis voor een wettig huwelyk aanzien. De Geestlykheid zelve maakt van deeze vryheid een ongedwongen gebruik; en tot bewys der waarheid van deeze myne stelling, zoude ik my op verscheiden van derzelve leden kunnen beroepen. Een groot getal Negerinnen egter volgen vryelyk haare eigene neiging, en wyzen het goud, waar mede men haar verleiden wil, versmadelyk van de hand, terwyl andere haare gunsten bewyzen voor een glas brandewyn, voor

een gebroken pyp, en zelfs voor niets.

De herbergzaamheid, die men my bewees, bepaalde zig niet tot de eerste oogeblikken van myne aankomst. Ik had den vryen ingang in meer dan twintig huizen van aanzien, behalven dat van zyne Excellentie den Gouverneur, en van den Commandant, den Colonel TEXIER. Gevolgelyk, schoon de Officiers van ons volk eene tafel voor zig hadden opgerigt, had ik zelden de eer om my in hun gezelschap te bevinden.

Een Colonist, de heer KENNEDY, deed my in 't byzonder veel beleeftheid aan, in zoo verre, dat hy my niet alleen, zo lang ik in Surinamen verblyven zoude, het gebruik van zyne koets, zyne paarden en zyne tafel aanbood, maar zelfs my een jongen en zeer schoonen Neger bezorgde, genaamd QUACO, om myn zonnescerm (ombrella) te dragen. De andere Officiers van het Regiment ontvingen ook groote beleeftheden, en de geheele Volkplanting beyverde zig, om hun de grootste achting te betoonen, door alle middelen by de hand te nemen, om hun vermaak te bezorgen. De dans- en speelpartyen, de gezelschappen, en alle soorten van alle mogelyke vermaaken, wierden rykelyk gegeven. Onze oorlogschepen zelfs dienden tot een plaats voor feesten. Wy gaaven aldaar aan de vrouwen avond-ontbyten, die door danspartyen op het dek en onder de zeilen agtervolgt wierden, tot zes uren in den ogtend duurden, en in 't algemeen met het ryden in koetsen en te paard eindigden. Deeze bestendige gewoonte van uitspanningen is onder de schadelykste in een land, alwaar de hette zoo brandend is, dat men 'er zig altoos in een aanhoudenden staat van uitwaaseming bevindt, en welke voor twee of drie van onze Officiers dreigde doodelyk te worden. Door hun voorbeeld gewaarschouwd, onttrok ik my aan alle deeze gezelschappen, overtuigd, dat ik door dit middel alleen myne gezondheid zoude kunnen behouden in eene luchtstreek, die zoodanige verandering in het menschelyk gestel maakt, dat een Europeaan, hoe zorgvuldig hy ook is in het vermyden van buitenspoorigheden, altoos reden heeft om voor de verschrikkelyke gevolgen daar van beducht te zyn.

De geneigtheid tot vermaaken schynt aan de inwoonders deezer landstreek eigen te zyn; en jaarlyks moet een groot aantal van hun het slagtoffer van derzelver gevaarlyken invloed worden. Derzelver doodelyke gevolgen zyn in de daad zichtbaar in de menschen, die zig aan allerlei soort van ongebondenheid hebben overgegeven: zy hebben het voorkomen om in den hoogsten trap afgesleten en ontzenuwd te zyn. De Creoolsche vrouwen hebben over 't algemeen geen beter voorkomen: zy hebben een kwynend gelaat en bleeke kleur; en de jonge lieden zelve hebben dikwils een gerimpeld vel. Het is egter met allen zoodanig niet gelegen, want ik heb 'er eenigen gezien, welker frissche kleur haare gezondheid aanduidde, en die voor de schoonste vrouwen van Europa daar in niet behoefden te zwigten. Maar, helaas! derzelver getal is zoo gering, dat de Colonisten den voorrang geven aan de Indiaansche, aan de Mulatte en aan de Negerinne meisjes, vooral uit hoofde van haare groote zindelykheid, haar levendig voorkomen, en goede gezondheid. De buitenspoorigheden, die deeze trouwlooze egtgenooten met hunne minnaressen bedryven, doen hen wel dra ten grave nederstorten, en hunne vrouwen zien zig dus vry gesteld, om haare hand aan een ander te geven, het geen zeer dikwils gebeurd. De Surinaamsche vrouwen

leven in waarheid zoo lang in vergelyking van hunne mannen, dat ik 'er verscheide gekend heb, die 'er vier begraven hebben, en dat ik in dit Land nooit een enkel man gezien heb, die twee vrouwen overleefd heeft.

Deeze getrouwde vrouwen egter verdragen de verongelykingen en trouwloosheden, die zy ondervinden, niet altyd met veel geduld. De meeste vervolgen, zelfs op eene enkele verdenking, haare gelukkige mede-minnaressen met den onverzoenlyksten haat, en de grootste onbeschoftheid. Zy vergenoegen zig zelfs niet met de grootste verachting voor haare echtgenooten te betoonen, maar zy geven zelfs in het openbaar geene dubbelzinnige blyken van oplettenheid voor de nieuwlings aangekomene Europeaanen. Dit heeft gelegenheid gegeven tot een spreekwoord in deeze Volkplanting: dat de vrouwen van den zonne-keerkring en de muggen een aangebooren neiging hebben voor de Europeaanen, die kortlings ontscheept zyn. Haare partydigheid is in de daad zoo dwaas, en de bewyzen 'er van zyn zoo handtastelyk, dat men zig zelf maar een weinig meester moet zyn, om den afkeer uit te drukken, welke dusdanig gedrag natuurlyk verwekken moet, vooral wanneer het voorwerp niet zeer inneemend is. Dit gaat zelfs zoo verre, dat vrouwen op Paramaribo, ter zaake van ØØn van onze Officiers, een tweegevecht hielden.

Het is van aanbelang, dat ik van den Colonel FOURGEOUD en van den Gouverneur thans melding maake. Onaangezien de fatsoenlyke manier, waar op onze krygsbende ontfangen wierd, toen zy in de Volkplanting aanlandde, was het zeer zigbaar, dat tusschen deeze twee hoofden van wederzyden eene koelheid plaats had. Onze Bevelhebber gaf het eerst aanleiding tot misverstand, op den dag zelfs van onze ontscheeping, door de soldaaten van zyn Regiment met den rug naar het Paleis van den Gouverneur te plaatsen.

Het is gemakkelyk te begrypen, dat deeze zoo schielyke on^oenigheid tusschen twee menschen, die van elkander niet afhingen, maar aan welken wy even zeer ondergeschikt waaren, op dit stuk onze aankomst te Paramaribo aller^onaangenaamst maakte, zoo voor de Officiers van ons Regiment, als voor die van het krygsvolk der Compagnie. Dit misverstand was oorzaak, dat, na een verblyf van eenige weken, de Gouverneur goetvond aan onzen Bevelhebber te verklaren:--"Dat de oproerige Neger niet meer schynende geneigd te zyn, om de rust der Volkplanting te stooren, zyn eigen krygsvolk en de oorlogsbende der Neger-Jagers tot derzelver verdediging voldoende zouden zyn: dat by gevolg de zee-soldaaten van den Colonel FOURGEOUD niet meer noodig zynde, het hem vrystond dezelve naar Europa te rug te voeren, wanneer hy zulks dienstig zoude oordeelen".

Toen deeze verklaring aan onze Officiers wierd mede gedeeld, ontfing de ØØn dezelve met genoeg, de ander met smart. Men was egter op de toebereidzels tot het vertrek bedacht; maar eenige dagen daar na wierden dezelve opgeschort, hebbende de inwoonders met nadruk verzogt, dat wy blyven zouden. Het inschepen van den noodigen voorraad van hout en water wierd dus gestaakt, maar de Schepen wierden, met zeker vooruitzigt, in dienst gehouden. In deeze tusschenpoozing van onzekerheid en ledigen tyd, was ik ernstig bedagt om eene beknopte

geschiedenis van deeze Volkplanting te schryven, en alle de voorwerpen af te teekenen, die my merkwaardigst toescheenen. Ik raadpleegde met de beste Schryvers over dit onderwerp, en ik had daar^onboven de eer om wezentlyke hulp te ontfangen van zyne Excellentie den Gouverneur, die my niet alleen verscheide gewichtige handschriften heeft gelieven mede te deelen, maar my zelfs dagelyks in een groot aantal de dieren en planten bezorgde, die ik verlangde te kennen. Om die reden deed ik, on^aangezien de zoo blykbaare koelheid tusschen mynen Colonel en hem, alle moeite om by den een en ander in gunst te blyven; en niet tegenstaande de gehoorzaamheid, die ik aan mynen byzonderen Bevelhebber verschuldigd was, nam ik my voor, om den Gouverneur der Volkplanting met die achting en eerbied te behandelen, welke zyne waardigheid, rang en gedrag vorderden. Ik wierd in die gevoelens ten sterksten ondersteund, niet door alle Officiers van ons volk, maar door de achtens-waardigsten uit dezelve.

Ik zal derhalven nu beproeven den taak, dien ik ondernomen heb, te vervullen; en ik zal met eene algemeene beschryving van deeze verbaazende landstreek een begin maaken.

TWEEDE HOOFTSTUK.

Algemeene beschryving van Guiana.--Van de Volkplanting van Surinamen in 't byzonder.--Tydstip van derzelver ontdekking.--Dezelve word bezeten door de Engelschen en Hollanders.--De Gouverneur, de heer VAN SOMMELSDYK, vermoord.--De Volkplanting word door de Franschen genomen, en onder schatting gesteld.

De ontdekking van Guiana, door zommigen de Wilde Kust genaamt, is langen tyd, schoon met weinig zekerheid, toegeschreven geworden aan den Spaanschen Bevelhebber VASCOS NUNES, die, in den jaare 1504, na bemerkt te hebben dat Cuba een eiland was, in het vaste Land van Zuid-America aanlandde, tot aan de Orenoco, en de Rivier der Amazonen doordrong, en door dit land verstond die eindelooze uitgestrektheid lands, aan welke hy, in tegenstelling der bygelegene eilanden, en dat van Cuba, den naam van Terra fierma gaf.

Deeze landstreek, waar van de lengte omtrent 1220 en de breedte 680 aardrykskundige mylen bedraagt, [3] is gelegen tusschen agt graaden, twintig minuten, noorder lengte, en drie graaden, zuider breedte, en tusschen vyftig en zeventig graaden, twintig minuten, wester lengte van den Londonschen middaglyn, in het noord-oostelyk gedeelte van het zuiden van America. Derzelver grenspaalen zyn beperkt door de Rivier Viapary of de Orenoco, ten noordwesten, en de Maranon of de Rivier der Amazonen, ten zuidoosten; de noordoost-kant word door de Atlantische Zee bespoelt; de Negro, of de Zwarte Rivier, bepaalt derzelver uitgestrektheid ten zuidwesten; het geen een soort van eiland uitmaakt, en dit land afscheid van nieuw Grenada, Peru en Brasili^on. [4]

De warmte in Guiana, schoon dit land even als GuinØe in de verzenigde luchtstreek geplaatst is, is egter aldaar veel draaglyker, dan in dit gedeelte der Africaansche kust. De brandende stralen der zon worden aldaar dagelyks door verkoelende zee-winden gematigd; terwyl in GuinØe het steekende der hitte vermeerderd word door den wind, die aanhoudend van de landzyde waait, en die over tallooze zand-woestynen henen trekt. De oost- of passaat-winden, die tusschen de zonne-keerkringen algemeen gevonden worden, zyn de koelste op de kust van Guiana, tusschen agt of tien uren des morgens, en zes uren des avonds, wanneer zy ophouden; waar na men naauwlyks de ligtste zomerkoelte gevoelt. Deeze winden worden gevolgd door dikke nevels, en dampen, die uit den grond opkomen; het geen de nachten in dit land niet alleen zeer koud, maar zelfs vochtig en ongezond maakt. De dag verschilt in Guiana nooit meer dan veertig minuten: de zon gaat aldaar altyd om zes uren des morgens op, en op het zelfde uur gaat zy des avonds onder.

De getyden van het schoon en regenachtig weder, verdeelen het jaar in dit Land, en kunnen er de zomer en de winter genoemd worden, zoo als die van warmte en koude in Europa. 'Er is egter een aanmerkelyk onderscheid; namelyk dat Guiana alle jaaren twee zomers en twee winters heeft, waar van de een van den ander onderscheiden word door de benaaming van de groote en de kleine, niet om dat de hitte minder sterk is, of om dat de regenbuien in de laatstgemelde minder geweldig zyn, maar om dat men vooronderstelt, dat derzelve geduurzaamheid meer dan de helft verschilt. Dit onderscheid intusschen schynt meer ingebeeld dan wezentlyk te zyn, voor zoo veel het regenachtig jaargetyde betreft; want, dewyl de regen niet valt, dan wanneer de zon lynrecht boven het hoofd staat, het geen by de linie tweemaal 's jaars plaats heeft, en geduurende een gelyk tydperk, is het waarschyglyk, dat derzelve duuring in de beide jaargetyden dezelfde wezen moet.

Het verschil tusschen de twee jaargetyden van het mooy weder bestaat daar in, dat het groote in Surinamen dikwils in October begint, op het oogenblik dat de zon den evennagtlyn oversteekt om in de Steenboks zonne-keerkring te komen; en dan heerscht 'er, tot dat dit hemellicht in Mars te rug koomt, eene versmagtende hette, die met eene aanhoudende droogte vergezelt gaat. Vervolgens valt 'er een geweldige regen zonder tusschenpoozen tot de maand Juny, wanneer de zon tot de kreefts-keerkring genaderd is; daar na koomt 'er een kort getyde van hitte, die tot de maand July duurt, en tot de maand October nog door regen agtervolgt word; en op deeze wyze loopt de omwenteling der jaargetyden af.

De aanhoudende regen in deeze luchtstreek, terwyl de zon in haar toppunt is, is noodzakelyk om het leven van dieren en planten in wezen te houden, als welke, zonder deeze weldadige hulp, onder eenen zoo brandenden hemel kwynen, en eindelyk vergaan zouden. Maar schoon ik ten aanzien van de verandering der jaargetyden in Guiana, vaste tydperken heb aangehaald, is het egter noodig op te merken, dat zy niet volstrekt bepaald zyn, maar verschillende als in Europa. Deeze veranderingen worden altoos door groote donderslagen aangekondigd, verzeld met blixemstralen, die verscheide weken duuren, en die zeer

dikwils voor het vee, en zelfs voor de inwoonders van deeze landstreek doodelyk zyn.

Eenige gedeelten van Guiana vertoonen een bergächtig en naakt gezicht; maar de grond is 'er over 't algemeen zeer vruchtbaar. Het groen bedekt de aarde het geheele jaar door; de boomen dragen te gelyker tyd bloemen en rype vrugten; alles vertoond, aldaar het streelend afbeeldzel der vereeniging van de lente en van den zomer. Deeze gelukkige teekenen van vruchtbaarheid, moeten, vooral in Surinamen, worden toegeschreven, niet alleen aan den regen en aan de hette der luchtstreek, maar ook aan deszelfs laage en moerassige ligging, welke ook aan de hitte de kracht beneemt, om den groei der planten te bederven, en voornamelyk aan de uitnemende rykheid van den grond, hoofdzaklyk in die gedeelten, welke door de vlyt der Europeaanen zyn bebouwd geworden. Men moet egter toestemmen, dat dusdanige ligging voor de gezondheid gansch niet voordeelig is; maar de lust om geld te winnen is een krachtige dryfveer, en de zekerheid van een tegenwoordig voordeel zal in 't algemeen genoegzaam opwegen tegen die onheilen, welke, zoo ze zig immer vertoonen, niet dan in 't verschiet bemerkt worden, en, naardien men ze zomtyds ontduikt, als onzeker kunnen worden beschouwd.

De onbebouwde gedeelten van Guiana zyn bedekt met eindelooze bosschen, rotzen en bergen. Eene groote verscheidenheid van delfstoffen verrykt zommigen der laatstgemelde. Het geheele land is doorgesneden met zeer diepe moerassen en groote savanen of heiden. De stroom van 't water langs de kust is bestendig naar het noordwesten; en de zee-oever is byna ontoegankelyk, zynde rondom bezet met gevaarlyke klippen, zandbanken, modderpoelen, rotzen, laag houtachtig heestergewas, en eene eindelooze meenigte struiken, die zig met kragt door elkander vlechtende, ondoordringbaar worden.

De Spanjaarden, de Portugeezen en de Hollanders, zyn de eenige volken, die in dit gedeelte van het vaste land bezittingen hebben, uitgenomen echter de kleine Fransche Volkplanting van Cayenne, tusschen den vloed Maroni en Kaap Orange gelegen. De Spaansche bezittingen liggen aan de oevers van de Orenoco, en die van Portugal strekken zig uit langs de oevers van de Rivier der Amazonen. De Hollandsche bezittingen bevatten de kusten van den Atlantischen Oceaen, en loopen van Kaap Nassau tot den stroom Maroni. Zy behelzen de landstreeken of gewesten van Essequebo, Demerary, de Berbices en Surinamen. De laatste is de merkwaardigste en beste; het is tot derzelver beschryving, dat dit werk voornamelyk geschikt is. De Hollanders poogden, in den jaare 1657, eene kleine Volkplanting aan de oevers der Rivier, genaamt Poumaron, op te rigten; maar deeze bezitting wierd, in den jaare 1666, door de Engelschen vernield. Zy waaren niet gelukkiger in eene andere, welke zy in 't jaar 1677 vestigden aan de Rivier Wiapoko of Oyapoko: de Franschen maakten 'er zig oogenblikkelyk meester van, en vernielden dezelve.

De Hollanders rekenen onder hunne bloeiende en schoone Volkplanting van Surinamen, de geheele landstreek, die ten westen door de Rivier Kourou omringd word, omtrent veertig mylen van de Rivier Corantyn; ten oosten door de Rivier Sinamari; maar deeze grensscheidingen worden

hun door de Franschen betwist, die dezelve bepaalen tot de oevers van de Rivier Maroni, alwaar zy eene bezetting van krygsvolk houden.

De voornaamste Rivieren deezer bezitting zyn: die van Surinamen, welke aan de Volkplanting haaren naam geeft; de Corantyn, de Copenama, de Saramoeca en de Maroni. De eerste is alleen bevaarbaar; de andere, zonder zelfs de Rivier Maroni uit te zonderen, schoon zeer lang en zeer breed, zyn zoo laag, en zoo vol rotzen, en kleine eilanden, dat zy voor de Europeaanen van weinig aanbelang zyn; haare oevers zelve worden alleenlyk bewoond door eenige Indiaanen of inboorlingen des Lands. De Rivier van Surinamen, welker mond op omtrent zes graaden noorder breedte gelegen is, is vier Engelsche mylen breed, en van zestien tot agtien voeten diep by laag water; de vloed doet dezelve meer dan twaalf voeten ryzen. Deeze afmeeting blyft dezelfde tot op den afstand van agt of tien mylen, alwaar deeze Rivier zig in twee armen verdeelt, waar van de een zuid-zuid-oost loopt, en zulks wel honderd twintig mylen ver. Zy is geheel en al bevaarbaar voor kleine vaartuigen; maar boven deezen afstand, draait zy regelrecht naar het zuiden. Zomwylen overstroomt zy kleine eilanden, of vormt kleine watervallen. De oorsprong deezer schoone Rivier is den Europeaanen nooit recht bekend geweest. Alle de groote Schepen, na aldaar te zyn binnen gezeilt, moeten de oostzyde van den oever houden, zynde die van de overzyde vol gronden tot aan de stad Paramaribo, die omtrent agtien mylen van den mond der Rivier afgelegen is. De andere arm der Rivier van Surinamen, draagt den naam van Comewyne, dezelve loopt ten oosten op den afstand van omtrent zestien mylen; men vind aldaar drie of vier vademen by hoog water; maar de vloed een verschil van twaalf voeten maakende, beschouwd men dezelve niet als vaarbaar voor een Schip van groote vracht, schoon haare breedte byna twee mylen bedraagt. Op den afstand van zestien mylen, verdeelt zig de Comewyne in twee andere armen, waar van de eene haar naam behoud, en meer dan vyftig mylen ver naar het zuidwesten loopt; en de andere, die den naam van Cottica draagt, loopt ten oost-zuid-oosten, meer dan veertig mylen verre, waar na zy naar het zuid-zuid-westen draait, op den afstand van vier-en-twintig of dertig mylen. Alle deeze Rivieren, welker loop niet recht, maar kronkelachtig is, ontfangen het water door een aanzienlyk getal breede kreeken of groote beeken, waar van de oevers door Europeaanen bewoond worden, en bedekt zyn met Plantagiⁿ van Suiker, Cacao, Catoen en Indigo; het geen het aangenaamst gezigt maakt, dat men zig verbeelden kan, voor hun die te water reizen, zoo als in dit land de gewoone manier is, dewyl de grond over het algemeen tot het baanen van rywegen niet geschikt is. Op zommige plaatsen zelfs zyn de bosschen ondoordringbaar, zoo dat een klein voetpad, waar door Paramaribo met de Rivier Saramoeca gemeenschap heeft, de eenige gaanbaare weg is, die ik in deeze Volkplanting kenne.

De Rivieren, welker oevers niet bebouwd zyn, als de Corantyn, de Copename, de Saramoeca en de Maroni, gedogen niet dan met moeite, om 'er eene beschryving van te geven. Het zal alleenlyk genoeg zyn op te merken, dat zy over 't algemeen van twee tot vier mylen breed zyn, dat haare wateren uittermaten laag, en met zandbanken, kleine eilanden en rotsen, die talryke en voortreffelyke watervallen vormen, als doorzaait zyn. Men vind in de laatste dikwils een merkwaardigen steen,

bekend onder den naam van Diamant van Maroni, en die, geslepen zynde, zeer naar een waare diamant gelykt. Dienvolgende maakt men daar van ringen en andere kleinodi^on. In alle deeze Rivieren zonder onderscheid, klimt en zakt het water op meer dan zestig mylen van den uitloop af; het geen ver^orzaakt word door de verhinderling, die de eb en vloed aan de uitwatering der beeken toebrengt. Egter ontmoet men vry algemeen stroomen van zoet water, op den afstand van vier-en-twintig of dertig mylen van de zee. Het water der Rivier van Surinamen word als het beste beschouwd; en de matroozen gaan het haalen tot by Savannah le Juif, meer dan veertig mylen van de stad Paramaribo af gelegen. De Schepen zyn in deeze Rivieren aan een groot ongemak bloot gesteld: de bodem van het Schip word dikwils door water-wormen beschadigt; maar men kan derzelve verwoestingen voorkomen, door het dikwils op zyde te haalen, om het des te gemakkelyker te kunnen schoon maken en kalfateren. De zwarte pik, door Graaf DUNDONALD uitgevonden, verdient boven alle andere stoffe, die men ter deezer gelegenheid zoude kunnen bezigen, den voorrang.

De ebbe en vloed hebben na een tusschen-verloop van omtrent tien en een half uur plaats. De hooge vloedden komen doorgaans twee keeren maandeliks; de Rivier verheft zig dan tot eene aanmerkelyke hoogte; het geen, uit hoofde van verschillende omstandigheden, tot groot voordeel der Planters verstrekt.

Het is misschien gepast, dat ik hier spreek van de verdediging deezer Rivieren, schoon dit een onderwerp is, het geen ik voornemens ben elders meer opzettelyk te behandelen. Ten oosten van den mond der Rivier van Surinamen is een klein voorgebergte, genaamt Braam-punt, het welk, zoo ik denk, oorsprongelyk den naam droeg van Pram- of Parham-punt, naar dien van Lord FRAN' OIS WILLOUGBY DE PERHAM, aan wien deeze bezitting in 't jaar 1662, door KAREL II. wierd opgedragen. Men vermeent dat deeze Lord aldaar, tien jaaren te vooren, voor de eerste maal voet aan land zette. Deeze punt is niet versterkt; maar omtrent agt mylen hooger is aan elke kant van den oever een Schans, waar van de eene den naam van Leyden, en de andere dien van Purmerendt draagt. Een weinig hooger is het nieuwe Fort Amsterdam, gebouwd op een uitstek lands, het welk de twee Rivieren van Surinamen en Comewyne van elkander scheidt, en waar van het vuur, zig vereenigende met dat der beide Schanssen, het inkoomen zoo van de eene als van de andere Rivier belet.

By de stad Paramaribo, zes of zeven mylen van het Fort Amsterdam, is gelegen eene vesting, die den naam draagt van het Port Zelandia, en de Stad en alle de Schepen op de reede beschermt. Omtrent zestien mylen van de eerste, aan de Comewyne, is een ander Fort, genaamt Sommelsdyk, het welk de wederzydsche kanten van den oever bestrykt, namelyk die van de Comewyne en de Cottica. Bovendien zyn 'er verscheidene oorlogsposten aan de Corantyn, de Saram^oca en de Maroni. Agter deeze is een sterke wacht geplaatst, aan den mond van de Motte-Kreek, omtrent dertig mylen van de Rivier van Surinamen; aldaar is op de kust een vuurbaak opgericht, om aan de Schepen, die in deeze Rivier willen binnen loopen, berigt te geven, dat zy den mond der gevaarlyke Rivier Maroni reeds voorby zyn. Deeze zelfde wacht doet ook verscheide kanon-schooten,

om aan de Volkplanting te doen weeten, dat 'er eenig Schip in 't gezicht is, en het op de kust aanlegt. Langs de bovenste oevers der Rivieren van Surinamen, Comewyne en Cottica, heeft men wachten uitgezet, om de inwoonders tegen de aanvallen der Indiaanen, of der vluchtende Negers uit de binnen-landen te beveiligen. In alle deeze versterkingen bestaat de voornaamste verdediging deezer bezitting: echter kruist bovendien tusschen de Rivier Maroni en Berbice een klein gewapend vaartuig, of kust-bewaarder, om berigt te geven van alle gevaar, waar mede de Volkplanting bedreigt zoude mogen worden.

Ik vergat byna te zeggen, dat men het ontwerp gevormd had, om een weg te maaken, die door posten van soldaaten versterkt zoude worden, van de oevers van het bovenste gedeelte van de Comewyne tot aan de Saramoeca. Dezelve is werkelyk begonnen; maar het ontwerp gelukte niet, en deeze weg, die den naam van Orange droeg, is tans met struiken begroeit.

Aldus beschreven hebbende de oppervlakte van deeze landstreek met derzelve grenspaalen, rivieren, enz. zal ik derzelve ontdekking vermelden, gelyk mede de merkwaardigste omwentelingen deezer vermogende Volkplanting, die in den laatsten oorlog byna van den dapperen Admiraal RODNEY een bezoek ontfing.--Dit gedeelte van het vaste land, genaamt Guiana of de Wilde-Kust, en op welke de Volkplanting van Surinamen gevestigd is, is, volgens zommiger gevoelen, eerst ontdekt geworden door den beroemden CHRISTOPHORUS COLUMBUS, in den jaare 1498, en het was van daar, zoo men zegt, dat hy, door yzere boeien beknelt, in zyn vaderland te rug keerde. Anderen beweeren, dat het alleenlyk VASCOS NUNES was, die dezelve in den jaare 1504. het eerst ontdekte, gelyk ik in 't begin van dit Hoofftuk heb aangewezen. [5]

Onder de regeering van ELIZABETH, in den jaare 1596, wierd Guiana door den heer WALTER RALEIGH gekend, die de Orenoco meer dan zes honderd mylen opvoer, met oogmerk, om het ingebeeld Land d'el Dorado te zoeken, alwaar men goudmynen hoopte te ontdekken; welke gedachte gegrond wierd op de gevondene stukken bergsteen, welke de Spanjaarden noemden maare de oro, of moeder van het goud. In 't jaar 1634, volgens het verhaal van DAVID PIETER DE VRIES, een Hollander, vond men in Surinamen een Engelschen Capitain, genaamt MARSHALL, met omtrent zestig zyner landgenooten, die zig aldaar met het planten van Tabak bezig hielden; en dezelve DE VRIES sprak aldaar met hun. Surinamen wierd in't jaar 1640 door de Franschen bemachtigd, die egter kort daar na genoodzaakt waaren het zelve te verlaaten, uit hoofde van de veelvuldige invallen der Karaiben, welken zy, even als hunne nabuuren de Spanjaarden, met de grootste wreedheid behandeld hadden. Deeze Volkplanting in den jaare 1640. verlaaten zynde, zond Lord FRAN'OIS WILLOUGHBY DE PARHAM, met verlof van KAREL II, een Schip derwaarts, op zyne eigene kosten uitgerust, om 'er in naam van zynen meester bezit van te nemen. Kortens tyd daar na liet hy nog drie anderen vertrekken, waar van het een met twintig stukken geschut gewapend was. Deeze Engelschen wierden allen door de Indianen, of inwoonders van het Land, wel ontfangen. Zy slooten met hun Verdragen van vriendschap, en traden in een soort van onderhandeling. Na verloop van twee jaaren, ging Lord WILLOUGHBY zelf naar Surinamen; hy hield zig aldaar bezig met het maken van

verscheide verstandige Wetten en goede Reglementen tot verdediging van deeze Volkplanting; vervolgens kwam hy in Engeland te rug, van waar hy voortging met deeze bezitting van volk en krygsbehoefden te voorzien. Den 2den Juny 1662, wierd hem de Volkplanting afgestaan door den zelfden Koning KAREL II; en volgens de eigene erkentenis van den Lord, moest dezelve verdeeld worden tusschen LAURENS HIDE, tweeden zoon van EDUARD, Graaf van Clarendon, en hem zelven, om ten eeuwigen dage aan hunne nakomelingen over te gaan: dit oorspronkelyk Charter moet nog in wezen zyn. In 't jaar 1664, ontnamen de Engelschen aan de Hollanders de nieuwe Nederlanden, naderhand genaamt New-Yorck.

In den jaare 1665, wierd de Volkplanting van Surinamen met voordeel bebouwd, en grootendeels met Tabak beplant. Derzelve eigenaars hadden aldaar ook meer dan veertig schoone Plantagi^on van Suiker-riet opgericht, en eene sterke Vesting van gehouwen steen ter hunner verdediging gebouwd. Het verdient egter opmerking, dat volgens zommige Schryvers zulks gedaan wierd door de Portugeezen, schoon de tyd 'er van onzeker is. De Franschen, wel is waar, betwisten dit stuk hevig, en beweerden dat deeze Vesting het werk was van den heer PONSERT DE BRETIGNY, toen zy in het bezit van deeze landstreek waaren. Wat daar van zyn moge, de Vesting is gelegen zestien of agtien mylen van den mond der Rivier van Surinamen, en de nyvere Colonisten bevonden zig zeer gelukkig in een Steedjen, het welk zy onder de muuren deezer Vesting bouwden. Hun geluk was niet van langen duur; want, staande de oorlogen tusschen KAREL II. en de Vereenigde Nederlanden, ontnamen de Hollanders, die in 't jaar 1661, door de Portugeesen uit Brasili^on verjaagt waaren, in 't jaar 1667. de Volkplanting van Surinamen aan de Engelschen, onder het bevel van Capitain ABRAHAM KRYNSZOOM, die tot dit einde door de Provintie van Zeeland, met drie oorlogschepen en drie honderd zee-soldaaten wierd afgezonden. De Engelsche Bevelhebber WILLIAM BYAM verloor deeze Volkplanting, uit hoofde van eene overrompeling, op het oogenblik, dat zes honderd van zyne beste manschappen bezig waaren met het planten van suiker-riet. Zyne onagtzaamheid was zichtbaar door het gering verlies der Hollanders, die by het bestormen der Vesting, slechts ØØn man, verloren hadden. Zy plantten oogenblikkelyk het vaandel van den Prins van Orange op de wallen, en gaaven aan deze Vesting den naam van Zelandia. De Stad Paramaribo ontving den naam van Nieuw Middelburg. De overwinnaars dedden, onder andere schattingen, door de inwoonders honderd-duizend ponden suiker opbrengen, en zy zonden een zeker getal uit hun midden naar het eiland Tabago. Deeze gebeurtenis viel in February voor, en in de maand July daaraanvolgende wierd de Vrede te Breda gesloten. Maar ongelukkig voor de nieuwe bezitters der Volkplanting, wist de Engelsche Bevelhebber JOHN HERMAN 'er niets van. Eerst Cayenne aan de Franschen ontnomen hebbende, liep hy in de Rivier van Surinamen met eene vloot binnen, bestaande uit zeven oorlog-schepen, en twee bombardeer-galjooten, ontnam deeze bezitting aan de Hollanders, doodde meer dan vyftig van hunne manschappen, en vernagelde negen stukken geschut op het Fort Zelandia. De nieuwe inwoonders betaalden op hun beurt eene schatting; de Hollandsche bezetting wierd krygsgevangen gemaakt, en naar het eiland Barbados overgevoerd.

Toen men te Surinamen vernam, dat de Vrede tusschen de oorlogende

Mogendheden in Europa gesloten was, eer dat de Bevelhebber HERMAN deze Volkplanting van de Hollanders hernomen had, ontstond 'er een geweldige opstand, gevolgd van groote wanorden onder de Colonisten, die niet meer wisten, wie hunne wettige Overheid was. Eindelyk wierd, op bevel van Koning KAREL, de bezitting, in 't jaar 1669, aan de Hollanders te rug gegeven; en toen verlieten twaalfhonderd van derzelve oude inwoonders, Engelschen en Negers, dit Land, en zetteden zig op het Eiland Jamaica neder. Na dat de oorlog, die vervolgens plaats had, ge^oindigd was, bepaalde men by het Verdrag van Westmunster, dat Surinamen voor altoos geheel in eigendom aan de Hollanders blyven zoude, in ruiling tegen het Gewest van New-Yorck, het geen dienvolgende ook in 't jaar 1674 geschiedde. Zedert dit tydperk is Groot-Brittanni^on niet meer in het bezit der Volkplanting Surinamen geweest. In het jaar 1678, was een Hollander, genaamt HEYNSIUS, en de Capitain LIGHTENBORG, de ØØn Gouverneur, en de ander Bevelhebber over het krygsvolk aldaar.

De Hollanders hadden, geduurende de eerste jaaren van hun genot, weinig genoeg in hunne nieuwe bezittingen, en wierden door de invallen der Karaïben, welken zy minder wel behandelden, dan de Engelschen gedaan hadden, dagelyks ontrust. Deeze Indiaanen strekten hunne wraak zoo verre uit, dat zy verscheiden Colonisten van kant hielpen. De Provintie van Zeeland, aan wien deeze Volkplanting in eigendom toebehoorde, met de Ver^oenigde Gewesten over het opperbestuur deezer bezitting in geduurigen tweespalt zynde, en daarenboven de zwaare kosten, die tot derzelve verdediging en behoud noodig waaren, niet kunnende opdiepen, besloot om dezelve geheel en al aan de Hollandsche West-Indische Compagnie te verkoopen. Dit geschiedde met al den oorlogs-voorraad en krygsbehoeften, waar onder vyftig stukken geschut waaren, voor de somme van 23,636 ponden sterlings. Deeze Compagnie verkreeg te gelyker tyd van hun Hoog Mogenden, de Staaten Generaal, een vrydom van alle belastingen geduurende tien jaaren. Echter ecnige maanden daar na, onaangezien dit voordeel, bevindende, dat de noodzakelyke kosten tot onderhoud deezer Volkplanting voor haar te hoog liepen, stond zy 'er twee derden van af, het eene aan de Stad Amsterdam, het andere aan het huis van SOMMELSDYK, op den voet van den prys, door haar daar voor betaald; en deeze drie maakten te zaamen eene Societeit uit, die onder bekragtiging van hun Hoog Mogenden, het bestuur der zaaken van dit Land alleen en geheel in handen had.

Dusdanig was de gesteltenis van Surinamen; en alles was op die wyze geheel en al in orde gebragt, toen CORNELIUS VAN AARSSSEN VAN SOMMELSDYK, als ØØn der mede-eigenaars, met driehonderd mannen, en eenige ongelukkigen, die tot ballingschap verwezen waaren, aldaar aankwam. Hy rigtte een Kamer van Politie op, om hem in 't bestier der Justitie behulpzaam te zyn, en leefde met de leden van dien en met de inwoonders in een aanhoudend misverstand. Dienvolgende zond men verscheide klagten tegen hem naar Europa, schoon hy een voordeelligen vrede gesloten had met de Karaïben, de Indianen, genaamt Warowa en Arawakka, als mede met eenige weggelooopen Negers, die zig, na dat de Engelschen de Volkplanting verlaten hadden, by de Rivier Copenama hadden nedergezet.

De regeering van deezen ongelukkigen Edelman duurde korten tyd; want

in den jaare 1688, wierden de afgezonden Gouverneur, de heer VERBOOM, en hy zelf, [6] op ØØn en den zelfden dag door hunne eigene soldaaten vermoord. Dezelve gingen tot deeze daad van wanhoop over, dewyl zy gedwongen waaren geworden, om, even als Negers, Kanaalen te graven, en een zeer onvoldoend en ongezond levens-onderhoud ontvingen. Ik moet erkennen, dat dusdanige behandeling maar al te dikwils alhier voorvalt; en ik zal by vervolg gelegenheid hebben zulks te bewyzen. De moordenaars hadden zulk een vertrouwen op de wettigheid van deeze wreede daad, dat zy aanboden dezelve in rechten te verdedigen, en de redenen, die hen daar toe bewogen hadden, open te leggen.

Dewyl de byzonderheden van deeze moord nimmer opzettelyk ontvouwd zyn, zal de lezer het my ten goede houden, dat ik 'er hem een kort verhaal van geeve.

De Gouverneur wandelde op zekeren dag met den heer VERBOOM, in een bosjen van orangeboomen, in de nabyheid van zyn eigen huis, wanneer eensklaps tien of twaalf gewapende soldaaten, die het voorkomen hadden van dronken te zyn, hen hebbende aangeklampt, hun dadelyk vroegen om hunnen arbeid te verminderen, en hun betere levensmiddelen te bezorgen. De Gouverneur, zyn degen trekkende, om hen tot wyken te noodzaaken, wierd dadelyk met eenige steeken afgemaakt, en liet op de plaats het leven. Zyn medgezel kreeg slechts ØØn wond; maar dezelve was doodelyk, en hy stierf negen dagen daar na. Deeze misdaad volvoerd zynde, trokken de moordenaars, gevolgd door verscheiden anderen van hunne medepligtigen, in zegepraal naar het Fort Zelandia, het welk zy zonder tegenstand innaamen; en zy maakten zig dadelyk meester van de oorlogs- en mondbehoefden. De bezetting zig by hun gevoegd hebbende, stelden zy zig in een linie, en verkoozen zig een Opper-Bevelhebber en verscheiden Officiers: zy deeden den eed van hun getrouw te zyn, en nimmer, nog de ØØn nog de ander, hunne eigene zaak te verraden of te laten vaaren. Het was in deeze omstandigheid zeer aanmerkelyk, dat de nieuwe Bevelhebber den zelfden agter middag last gaf, om het lyk van den vermoorden Gouverneur, met krygs^oer en statie, op het Fort Zelandia te begraven. Het geschut ging op de wallen af, en de muitelingen deeden drie herhaalde musket-schooten.

De Regeering en de inwooners van Surinamen zagen zig toen in eene zeer akelige omstandigheid, en wierden genoodzaakt om met de muitelingen van het Fort in onderhandeling te treden. De voornaamste artikelen der Capitulatie bestonden hier in: dat zy tegen betaaling van eene kleine somme gelds het Fort ontruimen zouden; dat men, hun zou toestaan op het Schip de Salamander aan boord te gaan, de Volkplanting te verlaten zonder eenige hinder te ontmoeten, en zig te begeven naar zoodanig werelddeel, als hun gelieven zoude. Dienvolgende zond men 'er meer dan honderd aan boord; maar zy maakten zig niet eerder gereed, om het anker tot hun vertrek te ligten, voor dat hun Schip door kleine gewapende vaartuigen, in stilte tot dit oogmerk geschikt, omringd was. De muitelingen, genoodzaakt om zig op genade en ongenade over te geven, wierden korte dagen daar na ter zaake van moord en opstand gevonnisd. Elf van hunne hoofden ontvingen in 't openbaar hunne straf; drie verlooren het leven op het rad; agt wierden opgehangen: de anderen kreegen vergiffenis; maar dewyl men zig niet meer op hun vertrouwen

konde, wierden zy uit den dienst der Volkplanting weggezonden, zoo dra men soldaaten gevonden had om hunne plaats te vervullen.

Het volgend jaar deed de weduwe SOMMELSDYK, maar zonder gevolg, een aanbod, om haar aandeel aan Koning WILLEM III. over te dragen. Te gelyker tyd wierd de heer SCHERPENHUYZEN, met krygsvolk en oorlogs-behoefden, uit Holland naar Surinamen gezonden, om als Gouverneur der Volkplanting de opvolger van den heer VAN SOMMELSDYK te zyn. By zyne aankomst vond hy alles in de grootste verwarring. Op het spoedigst de wanorde willende te keer gaan, rigtte hy een Hof van Justitie op, daar in verschillende van het geen zyn voorzaat had opgericht, dat hy het zelve in twee deelen verdeelde. Het eerste wierd geschikt voor alles wat de lyfstraffelyke en krygs-zaaken betref. De inrichting van het laatste was betrekkeelyk tot de burgerlyke twistgedingen, en alle zaaken raakende der ingezetenen byzondere belangen. Het zelve bestaat alzoo nog tegenwoordig, en de Gouverneur is Voorzitter in beide kamers.

De heer SCHERPENHUYZEN beyverde zig om ook goede Wetten en Reglementen te maaken: hy kwam ter juisten tyd, om de Volkplanting in een bekwaamen staat van verdediging te stellen tegen derzelver binnen- en buitenlandsche vyanden, het geen dezelve zeer noodig had, toen de oorlog tusschen de Vereenigde Gewesten en Frankryk verklaard wierd. Dit zelfde jaar wierd de bezitting van Surinamen door den Admiraal DUCASSE met een sterke vloot aangetast; maar de Gouverneur deed met nadruk dezelve te rug deinzen, op het oogenblik dat men het Fort Zelandia begon te beschieten.

In 't jaar 1692, wierd een Engelschman, genaamt HIEROME CLIFFORT, veroordeeld om opgehangen te worden, eene straffe, die in eene zevenjarige gevangenis in het Fort van Sommelsdyk veranderd wierd. Zyne misdaad, het zy waar of verdicht, bestond in het hoonen van eene Regeering, die hem voor schulden gevangen zette. Het Hof van Groot-Brittanniⁿ zig in deeze zaak gemengd hebbende, wierd hy, in den jaare 1695, overⁿenkomstig des Konings verlangen, in vryheid gesteld. Toen deed hy, ten lasten der Volkplanting, een eisch van 20,000 guinies tot schaaⁿvergoeding voor eene onrechtvaardige gevangenis; maar dezelve wierd hem niet toegestaan. Zyne erfgenaamen hebben zyne vordering levendig gehouden, zedert den jaare 1700 tot in 't jaar 1762, zonder eenige voldoening te erlangen.

Geduurende den oorlog, die in 't jaar 1712 gevoerd wierd, wierd de Fransche Admiraal JACQUES CASSARD, door den Gouverneur DE GOIJER op gelyke wyze ontfangen, als aan DUCASSE door SCHERPENHUYSEN voor het Fort Zelandia bejegend was geworden; maar vier maanden daar na was hy gelukkiger, en stelde de Volkplanting onder eene schatting ter somme van 56,618 ponden sterlings. Den 10den October liep hy in de Rivier van Surinamen binnen met zes of acht oorlogschepen, en een zeker getal mindere Schepen, te zamen drie duizend mannen voerende.

De eersten waaren:

De Neptunus, van vier-en-zeventig stukken, aan welks boord de

Admiraal was.

De Temeraire, van zestig stukken.

De Rubis, van zes-en-vyftig slukken.

De Vestale, van agt-en-veertig stukken.

De Medusa, van zes-en-dertig stukken.

Daags na zyne aankomst liet de Admiraal CASSARD ØØn van zyne Capitains met een sloep, een witte vlag voerende, aan land gaan, om met de inwoonders over de betaaling eener brandschatting te handelen, hen bedreigende de Stad Paramaribo [7] te zullen beschieten, indien zy weigerden te betalen. De sloep was egter genoodzaakt, zonder eenig voldoende antwoord te rug te keeren. Dewyl de Rivier van Surinamen, voor het Fort Zelandia, juist meer dan een myl breed is, vonden de Medufa, en verscheide kleine platte Scheepen, met Fransch krygsvolk geladen, door een zeer donkeren nacht begunstigd, middel om tot boven Paramaribo te naderen, zonder door de Hollanders bemerkte te worden, met oogmerk, om de Suiker- en Koffy-Plantagi^on, die boven deeze Stad gelegen zyn, af te loopen; maar de belegerden maakten den 15den twee groote platte vaartuigen gereed, vol brandbaare stoffen, als drooge biezen, vaatjes met pik, enz. en gingen aan de andere zyde der Rivier, recht in 't gezicht der Stad, ten anker leggen. Men stak dezelve in brand, en het licht van de vlam deed de kleine vyandelyke Schepen ontdekken, die hun best deden, om onder begunstiging van den donker de Rivier op te zeilen. Alzoo in het gezicht zynde, ontsnapten 'er weinigen van hun, zonder door het geschut van het Fort schade te lyden, en die Koopvaardy-scheepen, welke zig op de reede bevonden, boorden eenige van die kleine platte Schepen in den grond, waar van een groot gedeelte van het scheepsvolk verdronk. Deeze krygsvolk belette egter de Franschen niet, die hooger op gezeild waaren, om de Plantagi^on te plonderen en in brand te steeken. CASSARD zelf aan de Stad Paramaribo genadert zynde, wierp 'er meer dan dertig vuurkogels in, en beschoot dezelve, zoo als ook het Fort Zelandia, tot den 20sten October, wanneer hy een tweede boodschap aan de Hollanders zond, om hun af te vragen, of zy eindelyk tot een verdrag wilden komen, en eene brandschatting betalen: hy dreigde hen, indien zy zyne voorstellen nog durfden afwyzen, om de geheele Volkplanting te vernielen en te verbranden.

De Hollanders, ziende dat hun verderf niet te ontwyken was, indien zy by hun eerste besluit bleeven, verzogten een wapen-stilstand van drie dagen om zig te beraden, het geen hun wierd toegestaan; en eindelyk namen zy de voorwaarden van den Admiraal CASSARD aan. Dienvolgende teekende men, den 24sten October, van wederzyden een Verdrag van vier-en-twintig Artikelen. De schatting van 56,618 ponden sterlings, door de Franschen gevorderd, wierd hun voornamelyk in Suiker, en Neger-slaaven, enz. betaald, vermits 'er weinig goud en zilver in de Volkplanting was. Zoo dra de betaaling geschied was, ligte de Admiraal het anker; en den 6den December 1712, verliet hy Surinamen met zyne geheele vloot.

CHAPTER 3

DERDE HOOFSTUK.

Eerste opstand der Negers en deszelfs oorzaaken.--Elendige staat der Volkplanting.--Gedwongen vrede met de Muitelingen.
--Muitery der Zee-Soldaaten, Matroozen, enz.

Deeze ongelukkige Volkplanting was slechts even van haare buitenlandsche en openbaare vyanden verlost, of zy ontmoette nog veel geduchter vyanden in haaren eigen boezem.

De Karaïben, en andere Indiaansche volken hadden, in de eerste tyden, wel is waar, deeze bezitting ontrust; maar, gelyk ik reeds gezegd heb, de Gouverneur SOMMELSDYK had, korten tyd na zyne aankomst in de Volkplanting, den Vrede met hun gesloten. De Wilden hadden denzelven gehouden, en vervolgens hadden zy met de Europeaanen, even als met goede buuren en vrienden, in de beste verstandhouding geleefd.

De Neger-Slaaven, in opstand gekomen zynde, zyn die vyanden, waar van ik thans voornemens ben te spreken. Geduurende eenigen tyd, verspreidden zy een algemeenen schrik in de Volkplanting, en dreigden om dezelve aan de Staaten van Holland te ontnemen.

Eenige weggelooopen Negers hadden reeds lang eene schuilplaats in de bosschen van Surinamen gezogt; maar hun getal was klein, tot omtrent het jaar 1726 en 1728, wanneer zy sterk vermeerderden. Toen plonderden zy Plantagi^on, en bezorgden zig snaphaanen en spiessen. Deeze nieuwe wapenen, gevoegd by de geenene, waar van zy zig gewoonlyk bedienden, de boog en pylen, stelden hen in staat, om geduurige verwoestingen op de Suiker- en Koffy-Plantagi^on aan te regten. Zy wierden daar toe aangezet, zoo door een geest van wraakzucht over de onmenschelyke mishandelingen, die zy van hunne meesters verduurt hadden, als door de zucht tot plondering, en voornamelyk om kruid, kogels, en bylen weg te neemen, ten einde in hunne verdediging voor het toekomstige te voorzien.

Deeze Negers hadden zig over 't algemeen nedergezet aan de oevers van het bovenste gedeelte der Rivieren Copenama en Saram^oca. Men gaf hun, naar de laatstgemelde, den naam van muitelingen van Saram^oca, om hen van de andere benden, die vervolgens in opstand kwamen, te onderscheiden. Verscheidene hoopen krygsvolk en veele inwoonders wierden tegen hen afgezonden; maar zy bragten hen zeer weinig tot onderwerping, en konden schier niets dan beloften verwerven.

In 't jaar 1730, deed men eene wreede straf-oeffening aan elf ongelukkige gevangene Negers, om daar door hunne medgezellen schrik aan te jagen, en hen tot onderwerping te bewegen. Zeker manspersoon werd levend aan een galg opgehangen door middel van een yzere haak, die hem door de ribben gestoken wierd; twee anderen wierden aan paalen vast geketend, en door een langzaam vuur verbrand; zes vrouwen wierden

levendig gerabraakt, en twee meisjes wierden onthoofd. In het midden der folteringen betoonden zy zulk een moed, dat zy dezelve doorstonden, zonder een enkele zucht te loozen. Deeze wreedheid bragt eene andere uitwerking te weeg, dan men 'er van verwagt had. De muitelingen van Saramøca waaren 'er zoo woedend over, dat zy verscheiden jaaren lang voor de Colonisten zeer geducht wierden. De laatstgemelde, de onkosten van deezen oorlog, en de vermoeyenissen, die zy met het vervolgen van hunne vyanden in de bosschen moesten doorstaan, niet langer kunnende opdiepen; daarenboven door de verbaazende verliezen, welke de geduurige invallen der Negers aan hun veroorzaakten, en door de aanhoudende schrik, die 'er het gevolg van was, ter neder geslagen, beslooten zy eindelyk om met hun over vrede te handelen.

De Gouverneur MAURITIUS, die, in 't jaar 1749, zig aan het hoofd der Volkplanting bevond, zond eene aanzienlyke krygsbende naar hunne bezittingen aan de Rivier Saramøca, om, zoo het mogelyk was, deezen zoo vuuriglyk gewenschten vrede te bewerken. Deeze bezending kwam, na eenige schermtuzelingen met verscheidene afgelegene partyen der muitelingen, eindelyk in hunne hoofd-kwartieren aan, alwaar zy een mondgesprek verzogten en verkreegen. Men stelde aldaar de voorloopige voorwaarden van een Vredes-verdrag vast, bestaande uit tien of twaalf Artikelen, en gelykvormig aan het geen, in 't jaar 1739, tusschen de Engelschen en de muitelingen van het Eiland Jamaica gesloten was.--Het hoofd der oproerigen van Saramøca was een Mulat, genaamt Capitain ADOE, die, by deeze gelegenheid, tot een blyk van onafhangelykheid, eene fraaije rotting met een zilveren knop, waar op het wapen van Surinamen gesneden was, van den Gouverneur ontving. By het zelfde Verdrag beloofde men hem andere geschenken, waar onder voornamelyk wapenen en krygsbehoeften waaren: zy moesten hem eerst het volgende jaar gezonden worden; waar na de volkomene vrede zoude gefloten worden. ADOE bood tot een weder-geschenk een fraaije boog aan, met een koker vol pylen, door hem zelf gemaakt, tot een teeken, dat, in dien tusschentyd, alle vyandelykheid van zyn kant zoude ophouden.

Deeze vrede verwekte een groot genoegen by het voornaamste gedeelte der inwoonders van Surinamen, die zig vleiden, dat hunne goederen en persoonen nu in zekerheid zyn zouden: anderen beschouwden dit Verdrag als een zeer gevaarlyke bron, en zelfs als eene voltooiing van den onvermydelyken ondergang der Volkplanting.

Ik moet, wel is waar, erkennen, dat men niets als gevaarlyker moet achten, dan zig op de vriendschap van menschen te vertrouwen, wier gestrenge slaverny hen genoodzaakt heeft om hunne keetens te verbreken, en die door dit vertrouwen nog geduchter worden kunnen. De oproerigheid, eenmaal tot de hoogte geklommen, waar in zy zig tans bevond, hadden de Colonisten dezelve, zoo veel in hun vermogen was, behooren te bestryden, niet uit een beginzel van wreedheid, maar ten voordeele van eene zoo schoone Bezitting.

Indien de mishandelingen deeze ongelukkige schepzels tot zulke uitersten gedreven hebben, had de staatkunde, zoo wel als de menschelykheid, aan de Colonisten voor het vervolg een ander gedrag behooren voor te schryven. Men zal misschien vragen, of 'er eenig

middel is om Negers tot onderwerping te houden, en hen tot den arbeid te noodzaaken, zonder de stiptste en zelfs de gestrengste Reglementen? Ongetwyffeld neen; maar ik mag op myn beurt vragen, of het noodig is verschrikelyke folteringen aan hun te werk te leggen, volgens de eigzinnigheid en wrevel van eenen wreeden meester, of, het geen nog erger is, van eenen verwaasden Bevelhebber? Waarom worden de Negers omtrent redelyke klagten nooit gehoord door eene Overheid, die de magt heeft om daaromtrent herstel te bezorgen? Is het, om dat deeze Regeerings-persoon zelf een Planter is, en dat hy belang heeft by de handhaving van een willekeurig bestuur, waar door dit ongelukkig geslacht gedrukt word?--Dit is maar al te duidelyk.--Ik zou egter onrechtvaardig zyn, indien ik niet verklaarde, op verscheide Plantagi^on de slaaven met de grootste menschlievenheid te hebben zien behandelen, dat des meesters hand niet wierd opgeheven, dan om hen te streelen, en dat hunne dankbaarheid en liefde ook uit hun gezicht te leezen was.

Laaten wy voortgaan, en de gevolgen van deezen vrede met de muitelingen van Saram^oca beschouwen.

In den jaare 1750, dat is, een jaar daar na, wierden de geschenken, die men aan Capitain ADOE had toegezegd, aan denzelven gezonden; maar die 'er mede belast waaren, wierden op hunnen weg aangevallen, en alle de afgezondene manschappen lieten aldaar het leven; wordende zylieden door een party Negers, vereenigd onder een wanhoopig hoofd, genaamd ZAM-ZAM, die omtrent het Vredes-verdrag niet geraadpleegd was geworden, vermoord. Hy maakte zig meester van alles, wat deeze afgezondene manschappen met zig voerden, bestaande in wapenen, krygsbehoefden, linnens en andere stoffen, zaagen, bylen, en ander timmer-gereedschap, behalven gezouten ossen- en varkens-vleesch, en geestryke dranken. ADOE van zyn kant, op den bepaalden tyd, de aan hem gedaane belofte niet vervult ziende, en zig verbeeldende, dat men in den zin had hem op te houden, tot dat men nieuwe versterkingen uit Europa ontfangen zoude hebben, hernam de vyandelykheden. De vrede wierd dus door dit ongelukkig toeval onmiddelyk verbroken: de wreedheden en verwoestingen begonnen wederom met meerder ernst dan ooit, en de dood en vernieling verspreidden zig op nieuw over de Volkplanting.

In 't jaar 1751, bevond dezelve zig in den deerniswaardigsten staat, en de grootste verwarring. De inwoonders zich aan de Staaten Generaal vervoegd hebbende, deden de laatstgemelden den Baron SPOKE met zes honderd mannen, die uit verschillende legerbenden in Hollandschen dienst genomen waaren, derwaarts vertrekken. Hy had last, om den Gouverneur MAURITIUS naar Europa te zenden, om aldaar zyn gedrag te verantwoorden: de laatstgemelde kwam niet weder in de Volkplanting. In 't jaar 1753, verzogt en verkreeg hy zyn afscheid, na eene eerlyke kwyting ontfangen te hebben. SPOKE, die, geduurende de afwezigheid van MAURITIUS, deszelfs post moest waarneemen, vond alles in de grootste wanorde. De on^oenigheid tusschen de inwoonders en hunne hoofden, was tot die hoogte gestegen, dat het juiste oogenblik daar was, om 'er zonder verwyl in te moeten voorzien. De Baron hield zig daar mede wel bezig; maar hy stierf een jaar na zyne aankomst; en alles wierd op nieuw het onderst boven gekeerd.

In 't jaar 1757, den staat der zaaken dagelyks hoe langer hoe erger wordende, gedurende het bestuur van den heer CROMMELYN, toen Gouverneur van deeze Volkplanting, barste 'er een nieuwe opstand, veroorzaakt door de mishandelingen, die de Negers van hunne meesters ondergingen, in de Tempaty-Kreek uit: deeze opstand wierd wel dra ØØn van de ernstigste. De muitelingen ver^oenigden zig met zestien honderd andere kastanje-bruine Negers, die zedert langen tyd zig op agt dorpen hadden nedergeslagen, in de nabyheid van deeze zelfde Kreek. Zy leverden verscheide gevechten, waar van de goede uitslag hun wapenen verschafte; en de Colonisten zagen zig gedwongen om vrede met hun te maaken, zoo als, in 't jaar 1749, met de muitelingen van SaramØca.

Gedurende deezen opstand, wierd ØØn der Capitains van het krygsvolk der Societeit, genaamt MEYER, ter zaake van lafhartigheit voor eenen krygsraad betrokken. Schuldig bevonden zynde, wierd hy verweezen om doodgeschoten te worden, en gevolgelyk wierd hy naar de strafplaats gebracht, alwaar alles in gereedheid zynde om hem dood te schieten, hy van den Gouverneur vergiffenis verkreeg, die hem naderhand niet alleen met veel achting behandelde, maar hem bovendien tot den rang van Majoor verhief.

Om te bewyzen, hoe ongerymd het vooroordeel is, het geen menschelyke schepsels als beesten doet beschouwen, alleenlyk om dat ze van ons in kleur verschillen, zal ik hier eenige der voornaamste omstandigheden en plechtigheden schetsen, die het sluiten van deeze vrede hebben vergezelt.

Het eerste voorstel der Colonisten was een verzoek tot een mondgesprek, het welk de muitelingen toestonden. In den loop der byeenkomst vorderden de laatstgemelden, dat de Hollanders hun jaarlyks, onder veele andere artikelen, eene zekere hoeveelheid van schietgeweer en krygsbehoefden zenden zouden. Alle deeze zaaken stonden vermeld op een lange lyst, in slecht Engelsch geschreven door een Neger, genaamt BOSTON, die Capitain der muitelingen was.

De Gouverneur, de heer CROMMELYN, deed derhalven twee Commissarissen vertrekken, de heeren SOBER en ABERCOMBIE, die, onder geleide van eenige soldaaten, de bosschen doortrokken; zy waaren met geschenken beladen, en hadden magt om over eenen volkomenen vrede te handelen.

In de legerplaats der muitelingen aan de Jocka-Kreek, vyftien mylen ten oosten van de Tempaty-Kreek gelegen, wierden zy aan een Neger, een zeer schoon manspersoon, genaamd ARABY, die als Opperhoofd het bevel voerde, en in de bosschen geboren was, aangeboden. Hy ontving hen zeer vriendelyk, nam hen by de hand, en verzogt hen om in 't groen naast hem te gaan zitten. Tevens verzekerde hy hun, dat zy niets te vreezen hadden; en dat zy door eene geheiligde beweegreden derwaarts geleid zynde, niemand hen zoude willen nog durven ontrusten.

Toen de Capitain BOSTON echter bemerkte, dat de Commissarissen niets medebragten, dan beuzelingen, als messen, schaaren, kammen, spiegeltjes, en de voornaamste stukken, te weten het buskruid, de schietgeweeren, en de krygsbehoefden, vergeten hadden, naderde

hy hun op eenen bitsen toon, en vroeg hun, met een donderende stem, of de Europeaanen dagten, dat de Neger niets dan kammen en spiegels noodig hadden; hy voegde 'er by, dat ØØn stuk van het laatstgemelde huisraad voldoende was, om aan hun allen hun eigen gezicht te laten bezien, terwyl een enkel vat manfanny (buskruid,) aan hun werdende aangeboden, hun gestrekt zoude hebben tot een bewys van het vertrouwen, dat men in hun stelde. Hy eindigde met te zeggen, dat, dewyl men zulke gewichtige zaaken vergeten had, hy nimmer in de te rug komst der Commissarissen zoude toestemmen, tot dat men alles, wat op de lyst stond, gezonden zoude hebben, en dat gevolgelyk het Verdrag zoude zyn volvoert geworden.

Deeze te rug komst wierd egter bewerkt door een anderen Neger, genaamd de Capitain QUACO, welke verklaarde, dat deeze heeren slechts afgezonden van den Gouverneur waaren; dat zy, voor zyne daaden niet verantwoordelyk zynde, zekerlyk zonder eenig leed zouden te rug keeren; en dat niemand, zelfs hy Capitain BOSTON niet, zig zoude hebben te verstouten, om zig tegen hun vertrek te verzetten.

Het Opperhoofd gebood toen het zwygen, en verzogt ABERCOMBIE, om zelf een lyst te schryven, die hy hem op gaf. Toen dezelve was afgemaakt, en de Commissarissen beloofd hadden die te zullen overbrengen, verklaarden hun de Neger, dat zy aan den Gouverneur en aan zynen Raad een geheel jaar lieten, om 'er zig over te beraaden, en den vrede of den oorlog te verkiezen; zy verbonden zig onder eede, dat in dien tusschen-tyd alle vyandelykheid van hunnen kant zoude ophouden. Vervolgens onthaalden zy de afgevaardigden, zoo goed als hunne gelegenheid in het midden der bosschen zulks toeliet, en zy wenschten hun een goede en behoudene reis.

Een van de Officiers der muitelingen deed by deeze gelegenheid de Commissarissen opmerken, dat het wel ongelukkig was, dat de Europeaanen, die zig eene beschaafde natie noemden, de oorzaak van hun eigen verderf waaren, door hunne onmenschelykheid jegens hunne Slaaven. "Wy verlangen, voegde hy 'er by, dat gy aan uwen Gouverneur en Raaden zegt, dat, zoo zy geenen opstand meer hebben willen, zy zorge moeten dragen, dat de Planters de menschen, die hun eigendom zyn, beter behandelen, en hen niet overlaaten aan de mishandeling van Bevelhebbers en Opzigters, die zig in den drank te buiten gaan, die de Neger met zoo veel onrechtvaardigheid, als wreedheid straffen, die hunne vrouwen en dogters verleiden, de zieken verwaarloozen, en op die wyze een groot aantal arbeidzaame en sterke menschen naar de bosschen jaagen, die met hun zweet uw onderhoud winnen, zonder welken de Volkplanting niet zoude kunnen bestaan, en aan wien gy eindelyk het onverdiend geluk hebt, om zoo laag den vrede te komen afbidden."

ABERCOMBIE de muitelingen verzogt hebbende, om hen door ØØn of twee van hunne voornaamste Officiers tot Paramaribo te doen vergezellen, alwaar hy beloofde, dat zy wel ontfangen zouden worden, antwoordde ARABY hem met een glimlach, dat dit na een jaar de tyd zou zyn, wanneer de vrede geheel en al zou gesloten wezen; dat hy hun dan zynen jongsten zoon zoude zenden, om naar de manieren der Europeaanen te worden opgevoed; maar dat hy voor het onderhoud van hem zelf,

en van de geenen, die van hem zouden afhangen, zoude moeten zorgen, zonder immer aan de Colonisten den minsten overlast te veroorzaaken.

De Commissarissen verlieten de mitelingen na dit bekomen antwoord, en de geheele bezending kwam gezond en behouden te Paramaribo te rug.

Het jaar uitstel verlopen zynde, zonden de Gouverneur en het Hof der Volkplanting twee nieuwe Commissarissen naar de legerplaats der Negers, om eindelyk deezen zoo gewenschten vrede te sluiten, en na veele tegenkatingen en zwarigheden van de eene en andere zyde, wierden 'er de voorwaarden van bepaalt. De Europeaanen beloofden alle de geschenken, die men hun afvroeg. De Negers drongen van hunnen kant, tot een bewys hunner genegenheid, aan, dat elk der Commissarissen eene van hunne schoonste meisjens tot zyn gezelschap nemen zoude, zoo lang zy beiden in hunne legerplaats verblyven zouden. Zy behandelden hen edelmoediglyk, en bedienden hen van wild-braad, visch, vrugten, in alles het beste, wat het bosch opleverde; en zy hielden zig aanhoudend bezig met hun de vermaaken te verschaffen van dansen, speelpartyen, en verdubbelde salvo's met schietgeweeren.

By de te rug komst der Commissarissen, wierden de bedongene geschenken aan de Negers van de Jocka-Kreek afgezonden; en het geen merkwaardig is, de geen, dien men met het overbrengen van dezelve belastte, was die zelfde MEIJER, die, schoon aan het hoofd van zes honderd mannen, zoo soldaaten als slaaven, gesteld zynde, hen niet had durven bestryden. De kleinmoedigheid van deezen Officier bleek zelfs by deeze gelegenheid, en bragt byna de geheele zaak in de war; want hy had de zwakheid, tegen de aan hem gegevene beveelen, om de geschenken over te geven, zonder wederkeerig de beloofde gyzelaars te ontfangen. By geluk hield ARABY zyn woord, en zond uit dien hoofde vier van zyne beste Officiers naar Paramaribo. De vrede wierd, door dit middel, volkomentlyk gesloten. Een Verdrag van twaalf of dertien Artikelen wierd, in 't jaar 1761, door de Hollandsche Commissarissen, ter eenre, en door zestien Neger Capitains en ARABY zelven, ter andere zyde, geteekend. De plechtigheid der teekening wierd verrigt op de Plantagie Ouca, aan de Rivier van Surinamen, werwaarts de te zamen verdragende partyen zig begaven.

Deeze teekening egter kwam aan den Bevelhebber ARABY en de zynen niet voldoende voor. Zig door eenen eed verbonden hebbende, vorderden zy, dat de Commissarissen van gelyken deden, en op de zelfde manier als zy, zig niet vertrouwende, zoo zy zeiden, op den eed der Christenen, door wien zy denzelven zoo dikwerf hadden zien schenden. Men moet toestemmen, dat de Negers zulke naauwgezette waarneemers van deeze plechtige verbintenis zyn, dat ik, geduurende myn geheele verblyf in de Volkplanting, nimmer gezien hebbe, dat een enkele van hun denzelven niet getrouwelyk is naargekomen.

Zie hier, op welke wyze deeze Eed wierd afgelegd. Men trok, met een lancet of pennemes, eenige droppels bloed van een Europeaan en van een Neger: dit bloed wierd in een calebas-fles of kelk gevangen, en dezelve wierd vervolgens gevuld met schoon en helder water, waar in men ook eenige vinger-greepen drooge aarde geworpen had. Allen die tegenwoordig

waaren, zonder uitzondering, dronken van dit mengzel; het geen genoemd word elkanders bloed te drinken; maar vooraf spreidde men 'er van op den grond, als een godsdienstig sprengen op het altaar. Vervolgens nam de Gadoman, of Priester, met de oogen en armen hemelwaarts, hemel en aarde tot getuigen; daar na bad hy, met eene verstaanbaare en harde stem, en in de afgryzelykste uitdrukkingen, den Almachtigen, om zyne eeuwige vervloeking te doen komen over hun, die dit geheiligd Verdrag, dat men stond te sluiten, het eerst verbreken zouden. De meenigte van Negers gaf, op deeze plechtige verwensching, ten antwoord da so; het welk in hunne taal beteekend amen.

Toen de plechtigheid ge^oindigt was, ontvingen ARABY, en elk van zyne Capitains, om hen van de Negers van laageren rang te onderscheiden, even als men, in 't jaar 1749, met opzigt tot ADOE gedaan had, een fraaije rotting roet een zilveren knop, waar op insgelyks het wapen der Volkplanting gesneden was.

De Negers, welke hier bedoelt worden, dragen den naam van Oucas, naar de Plantagie alwaar deeze vrede getekend wierd. Deeze naam onderscheid hen van die van Saram^oca, waar van ik hier boven gesproken heb, en by vervolg nog spreken zal.

Byna op deezen zelfden tyd wierd het Octroy van vrydom door hun Hoog Mogenden, ten behoeven van de West-Indische Compagnie, vernieuwd, mits vyf millioenen ponden sterling, tegen den interest van zes ten honderd, ter leen opschietende. Deeze vernieuwing was op twee andere tyden reeds mede geschied.

Dit zelfde jaar wierd de vrede ook, voor de tweede maal, met de Negers van Saram^oca gesloten. Hun eerste Opperhoofd ADOE was niet niet meer in leven, en zyn opvolger was een zwarte, genaamt WILLE. Deeze nieuwe vrede wierd ongelukkiglyk ontrust door eenen Capitain, genaamt MUZINGA, die geene der geschenken, aan WILLE gezonden, ontfangen had: zy waaren op weg onderschept geworden, even als, onder ADOE, de woeste ZAM-ZAM gedaan had; met dit onderscheid egter, dat niemand der overbrengeren gedood, nog mishandeld wierd.

De Capitain MUZINGA, dus voor^onderstellende, dat de Colonisten hunne trouw geschonden hadden, streed als een wanhoopige tegen hen: hy noodzaakte eene aanzienlyke krygsbende om te rug te deinzen, na een aantal manschappen van dezelve gedood, en al haar legertuig en krygsbehoefden weg genomen te hebben.

Echter wierd de oorzaak van zyn misnoegen wel dra bekend, en men vond middel om hem te vreden te stellen, door hem dezelfde geschenken, als aan alle de andere hoofden, toe te zenden. De vrede wierd toen (in 't jaar 1762) tusschen de Colonisten en de Negers van Saram^oca voor de derde maal gesloten: dezelve heeft ongestoord tot den huldigen dag blyven voortduuren. De voorwaarden daar van zyn zorgvuldig naargekomen, de Oucas-Negers hebben van gelyken gedaan; en beiden hebben op deeze wyze door hunne dapperheid hunne vryheid verkregen.

De gyzelaars en hoofden van deeze twee opgekome volken wierden,

by hunne aankomst op Paramaribo, aan de tafel van den Gouverneur toegelaten, die hen vooraf in zyn eigen koets, statelyk de Stad deed doorryden.

De Oucas- en Saramoeca-Negers moeten, zoo als ik reeds gezegd heb, volgens hunne Capitulatie, jaarlyks eene zekere hoeveelheid wapenen en krygsbehoefden ontfangen. Van hunnen kant, beloofden zy zig steeds als getrouwe bondgenooten te gedragen, alle overloopers tegen eene behoorlyke premie te rug te zenden, nooit gewapend op Paramaribo te verschynen, ten getaale van meer dan vyf of zes mannen te gelyk, en hunne bezittingen op eenen behoorlyken afstand van deeze Stad en van de Plantagiⁿ te houden. De Negers van Saramoeca bewoonen de oevers van de Rivier van dien naam, en de Oucas de omliggende streken van de Jocka-Kreek, by de Rivier Maroni. Een of twee blanken moeten, als Afgezanten, in 't midden van deeze volken hun verblyf houden.

In het tydperk, waar van ik spreek, konden zy gerekend worden uit omtrent drie duizend zielen te bestaan; maar eenige jaaren laater wierd hun getal, de vrouwen en kinderen daar onder gerekend, door de Commissarissen, die tot het onderzoeken van hunne bezittingen afgezonden waaren, op byna vyftien of twintig duizend gerekend. Zy hebben reeds veel moedwilligheid doen blyken; zy zwaaijen met hunne rottingen met vergulde knoppen, tot een teeken van wantrouwen op de inwoonders; zy perssen hun sterke dranken, en zelfs geld af; en zy herinneren hun, hoe wreedaartig hunne voorouders zyn vermoord geworden.

Volgens alle deeze omstandigheden, en deezen trapswyzen aanwas, moet ik besluiten, dat indien de goede verstandhouding immer ontrust word, deeze nieuwe bondgenooten de gevaarlykste vyanden worden zullen, welke de Volkplanting van Surinamen kan hebben te bestryden.

In 't jaar 1763, zou de Stad Paramaribo geheel en al zyn verbrand geworden, zonder den moed en onverschrokkenheid der bootsgezellen, die met gevaar van hun leven, en zonder eenige andere hulp, een algemeenen brand voorkwamen.

Byna gelyktydig barste 'er aan boord van het Schip Nyenburg, naar Oost-Indiⁿ bevracht, en waar op Capitain KETEL het bevel voerde, een opstand uit. Het Scheepsvolk, voornamelyk bestaande uit Duitsche en Fransche overloopers, die in Holland geworven waaren, stond tegen hunne hoofden op, vermoordde de meeste Officiers, zette de anderen in boeijen, en zeilde met het Schip naar Brasiliⁿ. De hoofden der muitelingen gingen aan land; zy gaaven zig aldaar aan allerlei buitenspoorigheden over, en twisten waaren 'er het gevolg van. De Portugeesche Gouverneur, na dit wangedrag wel dra kennis bekomen hebbende, wie zy waaren, liet hen allen gevangen zetten; maar hunne medepligtigen, die aan boord waaren, de lucht hebbende van 't geen 'er gebeurde, ligten dadelyk het anker, en zeilden naar Cayenne, alwaar deeze opstand zeer schielyk gedempt wierd; want de Franschen, zig van het Schip en volk meester gemaakt hebbende, zonden die belden naar Surinamen. op. Aldaar aangekomen zynde, ontfingen de schuldigsten hunne straf aan boord van dat zelfde Schip, het geen zy overweldigt hadden, en toen (in 't jaar 1764,) op de reede van Paramaribo ten

anker lag. Een deezer schelmen wierd onthoofd; men hing 'er zes aan de groote raa op; hunne hoofden wierden op pieken gestoken, en in kooijen gesloten, die daar toe opzettelyk gemaakt waaren, en aan het strand geplaatst wierden. De Portugeezen van hunnen kant deeden de geenen, die zy gevangen genomen hadden, naar Amsterdam vertrekken: zy wierden ook ter dood gebragt, en ontvingen hunne straf aan boord van het Schip Weststellingwerf, op de reede van Texel, Dit zelfde Schip maakte by ons vertrek uit Holland een gedeelte van onze vloot uit. De lyken van deeze booswigten wierden in yzere ketens opgehangen, en, anderen ten voorbeelde, langs de Kust geplaatst.

Dit zelfde jaar, wierden insgelyks drie Soldaaten der Volkplanting of Societeit, die aan muiterye en overloopen schuldig stonden, te Surinamen gestraft; maar, dewyl hun geval in zyn soort zeer zonderling is, zal men my, zoo ik hoop, ten goede duiden, dat ik 'er eenige omstandigheden van opgevee.

Geduurende eenen opstand, in 't jaar 1761 voorgevallen onder de Negers van de Volkplanting de Berbices, die zoo wreedelyk niet mishandeld waaren als elders, wierd een Regiment van Zee-Soldaaten onder bevel van den Colonel DE SALSE uit Holland naar deeze zelfde Volkplanting gezonden; en de naby gelegene bezittingen deeden ook eenig krygsvolk vertrekken, om den opstand te dempen. De uitslag daar van wierd spoedig beslist. De bosschen in dit gedeelte van Guiana van een kleinen omtrek zynde, kan men daar gemakkelyk doordringen, het geen de muitelingen belet zig aldaar staande te houden, en hun geene zekere schuilplaats tegen hunne vervolgers bezorgt. Het gevolg daar van was, met opzigt der tegenwoordige muitelingen, dat een groot getal van hun gedood wierdt, anderen gevangen genomen, de overigen eindelyk genoodzaakt zig op genade of ongenade over te geven; zonder 't welk zy van honger zouden hebben moeten sterven.

Geduurende den loop van deezen tocht wierd een hoop krygsvolk van zeventig mannen, een Officier aan 't hoofd hebbende, en door de Volkplanting van Surinamen afgezonden, aan de oevers van de Corantyn geplaatst. Deeze afgezondene manschappen, ver^oenigd met een party Indianen, de natuurlyke vyanden der Negers, maar Vrienden der Europaanen, versloegen de muitelingen in eene schermutzeling, doodden 'er verscheiden van, en hernamen voor de waarde van omtrent dertig duizend ponden sterling aan goederen, die op de nabuurige Plantagi^on geroofd waaren. De bevel-voerende Officier deezen buit onvoorzigtiglyk onder de Indianen alleen verdeelt hebbende, zonder 'er zyne soldaaten van mede te deelen, maakte hen dermaten te onvreden dat zy aan het muiten sloegen.

Hem verlaten hebbende, begaven zy zig naar den kant van de Orenoco, dwars door de bosschen, in de hoop van wel dra in de Spaansche Bezittingen aan te landen, en aldaar gunstig te zullen ontvangen worden. Maar hoe waaren deeze schelmen in hunne verwagting bedrogen, toen zy op den tweeden of derden dag van hunnen tocht de muitelingen ontmoetten. In weerwil van de sterkste betuigingen der soldaaten, dat zy zonder eenig kwaad oogmerk gekomen waaren, in we^erwil van hunne ernstige verzoeken, om hen vryelyk te laten doortrekken, hielden zy hen

verdacht, dat zy als spions waaren afgezonden, om hen te verraaden: zy vorderden derhalven, dat zy de wapenen zouden nederleggen; het welk gedaan zynde, schaarde deeze muitelingen de overgeloopenen dadelyk onder eene linie; toen koozen zy tien of twaalf van hun uit, om hen in het oppassen hunner zieken en gekwetsten te helpen, om hunne snaphaanen te herstellen, en om buskruid te maken, iets, waar mede zy niet wisten te recht te komen; vervolgens verweezen zy de anderen ter dood, het welk oogenblikkelyk wierd ter uitvoer gebragt; en meer dan vyftig deezer elendigen wierden op staande voet daar ter plaatse dood geschoten.

Men kan gemakkelyk naargaan, dat zy, die door deeze Negers in 't leven behouden wierden, een droevig leven onder hen leidden; en in de daad de meesten vergingen, na verloop van eenige maanden, door mishandelingen, vermoeyenis en gebrek. De anderen wierden, toen de muitelingen zig op genade of ongenade overgaven, in yzere boeijen gesloten, en naar de Volkplanting van Surinamen opgezonden. Drie van hun wierden ter dood veroordeeld, namelyk twee om levendig gerabraakt, en de derde om opgehangen te worden. Een van de eerstgemelden was een Franschman, genaamt RENAULD, die de gevoelens der Negers, toen hy by hun verkeerde, scheen te hebben ingezogen. Op 't punt zynde van zyn straf te ondergaan, spoorde hy met een heldenmoed, zyn medgezel, een Duitscher van geboorte, die reeds by hem gebonden en uitgerekt lag, aan, om zig onverschrokken te gedragen; en op het tydstip zelve, dat de beul bezig was met zynen verschrikkelyken post aan hun beiden uit te oeffenen, zeide hy hem, dat de reize des levens ras ge^ondigd zoude zyn.

De hoofden der muitelingen wierden by dozynen levendig verbrand, en zy gaaven den geest, zonder eenig gekerm, zelfs zonder eenigen zucht te loozen. Het ongelukkig lot deezer elendigen verwekte een groot mededogen. Het is onmogelyk, zonder van de levendigste verontwaardiging doordrongen te zyn, om aan eene zoo afschuwelyke strafoeffening te gedenken, die aangedaan wierd aan menschen, welke door geweld en onderdrukking tot wegloupen genoodzaakt waaren geworden.

Met dit al vermeene ik te moeten staande houden, dat de stiptste tucht, en de grootste ondergeschiktheid, door de rechtvaardigheid gematigd, onder een talryk volk, hoedanig het zelve ook zy, volstrekt noodzakelyk zyn, niet alleen ten nutte van het algemeen, maar als het eenig middel om de gestrengheid jegens byzondere personen (het gewoon gevolg van eene te groote toegevenheid) te ontwyken, en om eindelyk niet met we^oErzin gedwongen te worden, de goede orde door aanhoudende gestrengheden en kastydingen te herstellen.--Laaten wy tans deeze treurige toneelen verlaaten, en overgaan om te beschouwen, wat 'er al gelukkigs aan de Volkplanting van Surinamen, geduurende de kortstondige oogenblikken van haaren voorspoed, is te beurt gevallen.

VIERDE HOOFSTUK.

Eene korte tusschenpoozing van overvloed en vrede.--Nieuwe

opstand, welke groote nadeelen, en byna den ondergang der Volkplanting veroorzaakt.--Monstering van het krygsvolk tot derzelver verdediging.--Gevecht tusschen dezelve en de muitelingen.--Goed gedrag van eene bende Negers.--Aankomst der Zee-Soldaaten van den Colonel FOURGEOUD.

In 't jaar 1764, waaren de goude en zilvere speci^{en} in Surinamen zoo zeldzaam, dat men daar aan te gemoet kwam door papieren-geld, een byzonder afdrukzel vertoonende. Het zelve bedroeg in 't geheel de somme van 40,000 ponden sterling, en diende in plaats van gemunt geld, met een verlies van 10 ten honderd.

In 't jaar 1769, viel 'er eene gebeurtenis voor, misschien eenvoudig in zig zelve, maar zeer buitengewoon in dit Land; alwaar men 'er zeer verwonderd over was. Eene vrye Negerin, genaamt ELIZABETH SAMPSON, trouwde met een Europeaan. Zy had meer dan honderd duizend ponden sterling ge^{erft} van iemand, wiens slavin zy geweest was. Zig aan hun Hoog Mogenden vervoegd hebbende, om verlof tot het aangaan van dusdanig huwelyk te bekomen, wierd haar verzoek aan haar toegestaan. Dienvolgende liet zy zig doopen, en trouwde met een Colonist, genaamt ZUBLI.

Het volgend jaar, onderging de Volkplanting eene aardbeving, die egter weinige nadeelen veroorzaakte.

In 't jaar 1769, geraakte de geheele Kust in brand, van Cayenne af tot de Rivier van Demerary toe. Dit viel voor in den zomer, toen alle de bosschen door de hitte uitgedroogt waaren, en het onderste gedeelte der boomen met afgevallen blaaden bedekt was. Men meent, dat deeze brand het gevolg was van de agteloosheid der Indiaanen of muitelingen. De vlammen waaren zoo geweldig, dat zy verscheide Plantagi^{en} met haaren ondergang dreigden; en geduurende den nacht, was derzelver gezicht van den zeekant verschrikkelyk. De ooste wind maakte by dag zulk een dikken rook, dat men elkander op den afstand van vyftien of twintig voeten niet konde zien: de stank daar van was ondraaglyk.

Dit zelfde jaar ontdekte men eene groote meeninge van rots-kristal in het binnenste van Hollandsch Guiana.

In 't jaar 1770, verkogt het Huis van SOMMELSDYK deszelfs aandeel inde Volkplanting aan de Stad Amsterdam, voor de somme van 63,636 ponden sterling. Zedert dit tydperk bezit de laatstgemelde 'er dus twee derde van; het ander een derde behoord steeds aan de West-Indische Compagnie, en deeze maaken te zamen, zoo als ik reeds gezegd heb, de Societeit van Surinamen uit. De Volkplanting scheen toen in een bloeienden, en voordeeligen staat te zyn. Het sluiten van het Verdrag met de Negers van Saram^{oca} en de Oucas-Negers scheen aldaar de goede orde en den vrede te rug te brengen. De inwoonders, vermeenende dat zy voor hunne persoonen en eigendommen niets meer te vreezen hadden, begaven zig tot vermaaken en vrolykheid, tot verkwisting en overdaad. De Volkplanting van Surinamen was als een groote en fraaije tuin, alwaar men alles ver^{oenigd} vond, wat natuur

en kunst kunnen voortbrengen, om het menschelyk leven voor hem zelven aangenaam en voor de Maatschappy voordeelig te maken. De voorwerpen, welke overdaad en nooddrift vorderen, waaren aldaar in overvloed. Alle de zintuigen genoten aldaar te gelyk; en om zig van den verbloemden spreektrant van een heilig Boek te bedienen, Surinamen was een land van melk en honig vloeijende.

Maar deeze gelukstaat duurde korten tyd. De Planters, te schielyk willende ryk worden, dagten niet meer aan den deerniswaardigen toestand hunner Slaven. Terwyl aan de eene zyde de wellust en ongebondenheid heerschten, vermeerderde aan den anderen kant, naar evenredigheid, de elende. De vernieling, waar mede de Colonisten bedreigd wierden, had zig uit hun geheugen uitgewischt. Maar te gelyker tyd hadden de gelukkige vorderingen van de Oucas-Negers, en die van Saramøca de andere Slaven tot muiterye aangemoedigt; en door alle deeze oorzaken te zamen, zag de Volkplanting zig op nieuw in eene pyllooze diepte van onheilen gedompeld. De schoonste Plantagiⁿ wierden een prooy der vlammen; de bewoonders van de oevers der Cottica wierden vermoord, en hunne goederen geplonderd door de Negers, die allen, zoo wel mannen, als vrouwen en kinderen, zonder onderscheid, in de bosschen weg vloten.

Deeze nieuwe oproerigen wierden van de anderen onderscheiden, onder den naam van muitelingen van Cottica, in welkers nabyheid de vyandelykheden begonnen waaren. Hun getal van dag tot dag aangroeiende, wierden zy wel dra zoo geducht, als die van Saramøca en de Oucas-Negers geweest waaren, en in 't jaar 1772, hadden zy aan de Volkplanting van Surinamen byna den laatsten slag toegebracht. In dit noodlottig tydperk was alles in schrik en verslagenheid. Het grootste gedeelte der Colonisten, voor een algemeenen moord beducht, vlood uit hunne wooningen weg, en nam in meenigte de wyk naar Paramaribo. In deezen staat van zaak en moest men tot een gevaarlyk middel zyn toevlucht neemen, het oprechten namelyk van eene krygsbende van vrygemaakte Slaven, om tegen hunne landgenooten te vechten. Dit gewaagd besluit werd egter door een gelukkige uitkomst agtervolgt, in we^{er}wil van de wreede mishandelingen, die de Slaven in deeze Bezitting gemeenlyk ondervinden. Deeze dappere lieden gingen alle verwagting te boven, en deeden wonderen. Zy trokken op, en streden met het krygsvolk van de Compagnie, welker getal tot verdediging der Volkplanting niet meer voldoende geoordeeld werd. De Societeit van Surinamen, zig op zulke wisselvallige kragten niet verlatende, vervoegde zich aan zyne Doorluchtige Hoogheid, den Prins van Orange, om een regiment geregeld krygsvolk derwaarts te zenden; en dienvolgende werd ons volk ingescheept, zoo als ik reeds verhaald heb. Dewyl intusschen de gebeurtenissen, die onze komst vooraf gingen, van het uiterste gewicht zyn, zal ik trachten dezelve, volgens de zekerste onderrigtingen, aan myne lezers mede te deelen.

Het geregeld krygsvolk uit Europa, het welk aan de Societeit van Surinamen behoort, moet eigentlyk een getal van twaalf honderd mannen uitmaken, zynde verdeeld in twee bataillons, en gedeeltelyk door de Societeit, gedeeltelyk door de inwoonders betaald wordende; maar nooit zyn dezelve voltallig, om verscheidene redenen.--Eenigen laten op den overtocht het leven; anderen kunnen zig aan de luchtstreek niet

gewennen, of de gevaaren en vermoeijenissen doorstaan, welke zy in de moerassen en bosschen van Surinamen ondervinden. Behalven ons volk, zondt de Stad Amsterdam eene versterking van drie honderd andere manschappen; maar naauwlyks waaren 'er vyftig tot den dienst bekwaam, toen zy ontscheepten. De overigen hadden, door de onmenschelykheid van hun Opperhoofd H----, een byna zoo beklagenswaardig lot, als die ongelukkige Afrikaansche Negers, welke een Scheeps-Capitain, in den jaare 1787, ten getale van twee-en-dertig in zee deed werpen. De ongelukkigen, die onder het bevel van deezen H---- stonden, wierden door eene nuttelooze gestrengheid gepynigd, en het ontbrak hun, om zoo te spreken, aan het noodig voedsel. Zyn Lieutenant, de wreedaartige kastydingen, die hy hun aandeed, niet langer kunnende aanschouwen, wierp zig in zee.

Onder het Krygsvolk in Surinamen worden zeer bekwaame Officiers gevonden, die den dienst wel verstaan; maar ik kan dit van hunne Soldaaten juist niet zeggen: zy zyn ten naasten by het uitschot van alle volken. 'Er zyn 'er van allerlei ouderdom, van allerlei grootte; en het schynt, dat zy door louter toeval uit de verschillende weerddeelen zyn by ØØn verzamelt. Ik heb hen egter meenigmaalen zig moedig in den stryd zien gedragen; en door hunne dapperheid hebben zy aan de Volkplanting grooten dienst gedaan. [8]

'Er is in Surinamen ook eene Compagnie van Kanonniers, welke een gedeelte deezer krygsbende van twaalf honderd mannen uitmaakt, en in alle opzigten niet dan lof verdient; maar het geen men aldaar eigentlyk de Militie noemt, is een mengelmoes van volk zonder krygstucht, welke men naauwlyks voor strydbare manschappen rekenen kan.

Wat deeze nieuwe krygsbende van vrygemaakte Slaven betreft, schoon hun getal niet hooger dan drie honderd beliep, deeze alleen is voor de Volkplanting rustiger geweest, dan alle de anderen te zamen. [9] Deeze Negers waaren allen vrywilligers, en in 't algemeen sterk en jeugdig. Men had hen op verscheidene Plantagi^on uitgekoozen, en hunne meesters hadden 'er de waarde in geld voor ontfangen. Men liet niemand toe, dan die van een onberispelyken inborst was. Men moet egter toestemmen, dat hy, aan wien wy Europeaanen dien naam geeven, door de Negers als het grootste wanschepsel beschouwd word, voor al door hen, die in de bosschen geboren zyn, en wier eenige misdaad is, dat zy over de beledigingen, aan hunne voorvaderen aangedaan, wraak neemen. Ik ben oog-getuige geweest van de verbaazende blyken van de getrouwheid deezer vrygemaakte Slaven, ten aanzien der Europeaanen, en van hunne dapperheid tegen de oproerige Negers.

Hunne voornaame hoofden zyn drie of vier blanken, Aanvoerders genaamd, aan wien zy de stiptste gehoorzaamheid bewyzen. Deeze gevryde Slaaven worden altoos door ØØn of twee van deeze lieden vergezelt, wanneer zy eenige onderneeming van gewicht doen willen. Elke Compagnie bestaat slechts uit tien vrywilligers; aan hun hoofd is een Capitain; hy geeft hun zyne beveelen in de bosschen naar de verschillende geluiden van den jagthoorn, gelyk de onder-hoog-bootsman aan de matroozen, of gelyk de ruiterye in Europa bestierd word door het geschal der trompetten. Door dit middel gaan zy gemakkelyk voorwaarts, doen den

aanval, wyken agter uit, en ontwikkelen zig. Tot wapenen hebben zy niets dan den sabel en de snaphaan; zy bedienen 'er zig met zoo veel kragt, als handigheid van. Over 't algemeen gaan zy liefst naakt in de bosschen, uitgenomen dat zy een onderbroek aandoen, en een scharlaken muts opzetten, het kenteeken van hunne vryheid, waar op hun nummer staat, en het welk, met hun geroep van Orange, om zig daar door weder by elkander te verzamelen, alle misverstand voorkomt, en hen in den stryd van de oproerige Negers onderscheid. In de laatste jaaren heeft men hun daarenboven eene groene monteering gegeven.--Dusdanig zyn de magten ter verdediging in deeze Volkplanting.

Ik heb gezegt, dat de nieuwe muitelingen van Cottica zig gereed maakten, om aan de Volkplanting van Suriname den laatsten slag toe te brengen. Ik zal tans verhaalen, op welke wyze dit onheil wierd voorgekomen.

Deeze Negers, onder het bevel staande van een onvertzaagd hoofd, genaamt BARON, hadden zig tusschen de Rivier Cottica en de zeekust nedergeslagen; zy vertrokken van daar om hunnen roofzucht op de nabuurige Plantagi^on uit te oefnen.

Deeze hunne verblyfplaats was zeer sterk; een uitgestrekt moeras omringde die van alle kanten, en gaf daar aan de gedaante van een Eiland. Men konde 'er niet komen, dan langs voetpaden, die met water bedekt, en aan de muitelingen alleen bekend waaren: dezelve was bovendien door boomen, die als tot stormpaalen dienden, omringt; en het geheel van deeze versterking was niet ligt te achten, BARON had daar aan den naam van Boucou gegeven, het geen zeggen wil, dat deeze verschansing geheel en al vernielt zoude zyn, eer zy in de macht der Europeaanen komen konde. Hy vermoedde bovendien, dat zy van derzelve gelegenheid steeds onkundig waaren.

Echter wierd, na verscheide optochten en tegen-tochten, deeze schuilplaats der wanhoopigen ontdekt. Men was dit verschuldigt aan de onvermoeidheid en yver van 's Compagnies krygsvolk, en van de Neger-Soldaaten of Jagers, welke ik voortaan onder dien naam zal aanduiden, zynde hunnen dienst denzelfden, als die der Jagers van. Virgini^on tegen de Cherokeesche Indianen. De muitelingen hadden nog eene andere bezitting, genaamd Seashore, gelegen tusschen de Rivier Surinamen en Saram^oca. Men wist dit wel; maar derzelve ligging in het midden der moerassen, modderpoelen, vlietende en slykerige wateren, beveiligde dezelve tegen alle de aanvallen der Europeaanen: ja, de Neger-Jagers zelve konden 'er niet by komen; zulke hinderpaalen maakten de dikte van het bosch, de heestergewassen, en de doornstruiken van deezen kant.

De muitelingen begaven zig uit deeze roofnesten in kleinen getaale en geduurende den nacht, om de buitenplaatsen en tuinen van Paramaribo te plonderen, als mede om jonge vrouwlieden op te ligten.

Een jong Officier, de Lieutenant FREDERIK, geraakte, ter gelegenheid van eene jagt-party, geduurende twee of drie dagen in deeze wildernissen verdoold; en waarschylyk zoude men nooit meer van hem

hebben hooren spreken, zoo de Gouverneur geen bevel gegeven had, om by tusschenpoozingen een kanonschoot te doen, ten einde hem in het wederom vinden van zynen weg behulpzaam te zyn: dit middel was van goede uitwerking, en gaf den jongeling aan zyne vrienden weder.

Toen besloten was, dat men de muitelingen, die te Boucou verschanst lagen, belegeren zoude, zond men tegen hen eene aanzienlyke krygsbende van blanken en zwarten, onder bevel van den dapperen Capitain MYLAND, die byzonderlyk aan 't hoofd der eersten was. De zelfde Lieutenant FREDERIK, een zeer kundig Officier, trok met de Aanvoerders der Neger-Jagers, aan het hoofd der tweeden op. Deeze afgezondene manschappen, by het moeras gekomen zynde, waaren verpligt aan deszelfs oevers halte te houden, vermits de diepte van de modder het hun onmogelyk maakte verder voort te rukken.

De Neger BARON, dit krygsvolk vernomen hebbende, plantte een wit vaandel in hun gezicht, niet tot een teeken van onderwerping, maar van uitdaging. Een aanhoudend vuur begon van wederzyden; de uitwerking daar van egter was niet noemenswaardig.

Toen maakte men het ontwerp, om zig een weg van takkenbossen te baanen; maar na eenige weken vrugteloos beproefden arbeid, en na door het vuur der belegerden veel volk verloren te hebben, was men genoodzaakt van dit ontwerp af te zien. Alle hoop, om dwars door het Moeras in de verschansing te komen, was gevolgelyk verloren. Het verlies der manschappen, dat men geleden had, de weinige krygsbehoeften die nog overig waaren, hadden daarenboven de zaaken in dien staat gebragt, dat men naar Paramaribo zoude hebben moeten te rug keeren, waare het niet, dat de Neger-Jagers, door hunne onvermoeide pogingen, en, het geen vreemd kan dunken, als een gevolg van hunne onverzoenbaare vyandschap tegen de muitelingen, onder water ontdekt, en aan de Europeaanen aangewezen hadden de voetpaden, die naar Boucou leidden; maar verscheiden van hun wierden by het bewyzen van deezen gewichtigen dienst gedood, of verdronken.

De Capitain MYLAND begaf zig aan het hoofd van zyne soldaaten, uit geregeld krygsvolk bestaande, in het moeras, en deed een gemaakten aanval op de verschansing, van den eenen kant, om alle de muitelingen, en BARON zelven, derwaarts te lokken: de Lieutenant FREDERIK te gelyker tyd met de Jagers van de tegenzyde aangerukt zynde, sprong met den degen in de vuist, zonder tegenkanting, de stormpaalen over.

Hier op volgde toen eene verschrikkelyke slagting, en de verschansing Boucou wierd ingenomen; maar BARON vluchtte, met het grootste gedeelte der muitelingen, in de bosschen; en vooraf doodde hy tien of twaalf Neger-Jagers, die in de moerassen waaren verdwaald geraakt. Aan eenen anderen deed hy eene verschillende behandeling aan; hy sneed hem ooren, neus en lippen af, en zond hem in dien staat aan zyne medgezellen te rug; maar de ongelukkige bestierf het wel dra.

BARON was slaaf geweest van een Zweed, genaamt DAHLBERGH, die hem uit hoofde van zyne handigheid en verstand met onderscheiding behandelt had. Hy had hem leezen, schryven, en het ambacht van metzelaar laten

leeren. De slaaf had zynen meester in Holland vergezeld, en deeze had hem by zyne te rug komst in de Volkplanting zyne vryheid beloofd. Maar hy hield zyn woord niet, en verkogt BARON aan een Jood.

De Neger weigerde hardnekkiglyk te werken, en wierd dienvolgende in 't openbaar aan een galge-paal gegeesseld. Hy was daar over zoo vergramt, dat hy van dit oogenblik af aan niets meer dagt dan om zig over alle de Europeaanen zonder onderscheid te wreeken. Hy vluchte weg in de bosschen, alwaar hy zig aan 't hoofd der muitelingen stelde, zyn naam verspreidde verschrikking, en hy zwoer van nimmer de wapenen te zullen nederleggen, voor dat hy zyne handen in het bloed van zynen geweldenaar DAHLBERGH gebaad zoude hebben.

Zy die weten, hoe de menschen door eigenbelang gedreven worden, zullen niet verwonderd zyn over den haat der Neger-Jagers tegen hunne landgenoten en oude vrienden. Wat zoude men niet doen, om uit een staat van zoo wreede slavernye verlost te worden? en het was veel voordeeliger en zekerder, deeze vryheid van de Europeaanen te verkrygen, dan dezelve in de bosschen te gaan zoeken. Eenmaal aan deezen dienst verbonden zynde, is het klaar, dat deeze Jagers by hunne tegenpartye voor overloopers en verraders van de zaak der Negers moesten worden aangezien. Zy waaren bovendien verzekerd, dat eene nederlaag hen niet alleen aan den dood, maar zelfs aan de wreedste foltering en zoude blootstellen; zy streden dus voor iets meer, dan voor vryheid en leven: overwinnende, konden zy op gewisse voordeelen staat maaken; overwonnen wordende, was hun lot verschrikkelyk.

Het inneemen der verschanssing Boucou wierd van zeer veel gewicht, en van het grootste nadeel voor de muitelingen geoordeelt. De geregelde krygsbenden en Jagers betoonden eene onverschrokkenheid, waar van geen voorbeeld was. De Capitain MYLAND wierd voor zyn goed beleid en betoonden moed eerlyk beloond. De Maatschappy van Surinamen gaf aan den jongen Lieutenant FREDERIK ten geschenke een snaphaan, een koppel pistoolen, en een fraaijen fabel met zilver beleid, en verciert met zinnebeelden, die tot deezen dienst betrekkeleklyk waaren: hy wierd daar^onboven tot den rang van Capitain verheven. Men moet toestemmen, dat allen, die deeze krygsbende uitmaakten, zwarten en blanken, zonder onderscheid, door hunne dapperheid en yver, de regtmatige blyken van goedkeuring verdienden, welke zy ontvingen.--Dusdanig was de staat der zaaken in Surinamen, toen in den jaare 1773, onze vloot op de reede van Paramaribo ten anker kwam.

VYFDE HOOFTSTUK.

Het toneel verandert.--Beschryving van eene schoone Slavin.
--Manier om door Surinamen te reizen.--De Colonel FOURGEOUD neemt den loop der Rivieren op.--Barbaarsheid van eenen Planter.--Elendige behandeling, welke zommige bootsgezellen ondervinden.

In de voorige Hoofstukken de oprigting onzer krygsbende, onzen overtocht, onze ontscheeping, en de wyze, waar op wy in de Volkplanting van Surinamen ontfangen wierden, hebbende opgegeven; de grensscheidingen en omwentelingen deezer Volkplanting, van het oogenblik der ontdekking van Guiana af, beschreven hebbende, zal ik tans myn verhaal vervolgen, door de verrigtingen van ons krygsvolk aan den draad der gebeurtenissen zaam te knoopen; en ik zal schryven het geen ik met eigene oogen gezien heb,

Ik heb reeds gezegd, dat wy zedert onze aankomst tot op den 27. February in dit Land alleenlyk scheenen ontscheept te zyn, om ons aan ydele vermaakten over te geven. De lezer tot dit tydperk, waar in het regen-saizoen begint, te rug brengende, zal ik, om alle de schriktoonellen, waar mede ik hem heb bezig gehouden, door tegengestelde af te wisselen, hem de beeldtenis schetsen van een schoon meisje, eene Mulattin, genaamd JOANNA. Het was aan 't huis van den heer DEMELLY, Geheimschryver der Kamer van Politie, by wien ik alle dagen het ontbyt nam, dat ik dit jong en bevallig mensch voor de eerste maal zag. Zy was ten hoogsten vyftien jaaren oud. Van gestalte eer hoog, dan middelmatig, had haare gedaante al den cieraad en volkomenheid, welke de natuur schenken kan: de gemakkelykheid haarer lichaams bewegingen gaf eene ongemeene bevalligheid. De zedigheit en zachtaartigheid waaren op haar gelaat geschilderd. Haare groote oogen, zoo zwart als ebbenhout, en vol van nadruk, kondigden de goedheit van haar hart aan: onaangezien de donkerheit der kleur van haar aangezicht bedekte een lieffelyk rood haare wangen, wanneer men 'er wel op lette; naar neus, volmaakt regelmatig, was vry klein; haare lippen, een weinig vooruit staande, bedekten egter, als zy sprak, twee reiⁿ tanden, zoo wit als de sneeuw van het gebergte. Haar hair, van een byna zwart bruine kleur, vormde een eindeloos getal van natuurlyke krullen, met goude spelden en bloemen verciert. Aan den hals, aan de gewrichten van de hand, en aan de enklauwen, droeg zy insgelyks goude ringen, met een gesp van dezelfde stof. Een smalle sluijer van Indisch neteldoek, luchtig om haare schouderen gehangen, bedekte met bevalligheid aan den eenen kant haaren schoonen boezem; een enkel klein overtrek van eene zeer fyne en met levendige kleuren beschilderde stoffe, maakte haare kleeding uit. Bloots-hoofds en bloots-voets zynde, vertoonde zy daar door eenen dubbelen luister, vooral wanneer zy in haare poes'le hand een vilten hoed hield, met een zilveren lis verciert. De gedaante, de gestalte, en het voorkomen van dit bevallig meisje moesten noodwendig myne aandacht tot haar trekken; en zy verwekte die zelfde uitwerking op allen, die haar zagen. Door de grootste verwondering vervoert, vroeg ik aan Mevrouw DEMELLY, wie deeze jonge dogter was, die boven alle andere van haar soort in de Volkplanting zoo zeer uitmunte?

Deeze Vrouw antwoordde my:--"Zy is een dogter van den heer KRUYTHOF, Øøn der fatsoenlykste Colonisten, en van eene Negerin, genaamd CERY, welke aan den heer D. B. toebehoord, en haar verblyf houdt op zyne Plantagie, genaamd Fauconberg, gelegen aan de oevers van het bovenste gedeelte der Rivier Commewyne.

"Het is eenige jaaren geleden, dat de heer KRUYTHOF, die nog vier andere kinderen by deeze zelfde vrouw had, meer dan duizend ponden

sterling aan den heer D. B. aanbod, om hen in vryheid te stellen, of hen aan hem te verkoopen. Het wierd hem geweigerd. Dit had zoodanig gevolg op zynen geest, dat hy 'er het gebruik der reden door verloor, en korten tyd daar na van hartzeer stierf, latende twee zoons en drie schoone dogters, waar van deeze de oudste is, in slavernye, en onder eenen wreeden meester. [10]

"Deeze cieraad^on, waar mede zy pronkt, en die u schynen te verwonderen, zyn een geschenk van haare moeder, eene vrouw vervult met teederheid voor haare kinderen, en onder die van haaren rang vry wel geacht; haare trouw voor haaren minnaar is steeds standvastig gebleven; en eenige oogenblikken voor zynen dood stelde hy haar deeze kostbaarheden ter hand.

"De heer D. B. intusschen ontfing wel dra de belooning van dit gedrag. Door zyne onrechtvaardigheid en gestrengheid, deed hy zyne beste Negers, die timmerlieden waaren, in de bosschen wegvlugten, en wierd daar door bedorven. Genoodzaakt zynde de Volkplanting te verlaten, liet hy alle zyne goederen ter beschikking zyner schulde^oisschers. Toen vonden CERY en haare kinderen eenen beschermer in ØØn van die ongelukkige weggelooopen slaaven, wiens naam is JOLI-COEUR; hy is tans de eerste Capitain onder BARON: gy kunt hem in de legerplaats der muitelingen ontmoeten, daar hy niets dan haat en wraak tegen de Europeaanen ademt.

"Mevrouw D. B bevindt zich steeds te Surinamen, alwaar de schulden van haaren man haar houden, tot dat Fauconberg verkocht is, om dezelve te betalen. Deeze vrouw is tegenwoordig by my gehuisvest, alwaar de ongelukkige JOANNA haar bedient; en zy behandelt dit jong meisje met veel tederheid en achting."

Mevrouw DEMELLY voor haare beleefdheid bedankt hebbende, keerde ik naar myne woning te rug, van droefheid overstelpt, en van verwondering opgetogen. Hoe vergroot, of van weinig aanbelang dit verhaal aan eenige lieden moge voorkomen, ik hoop dat het voor anderen niet belangloos wezen zal; en ik verklaare, dat het de stiptste waarheid in zig vervat.

Overweegende de slavernye in 't algemeen, en vermoeit van steeds te hooren de geesselslagen en het kermen der ongelukkige Negers, op wien dezelve van den morgen tot den avond vielen; vooral bedenkende, dat dusdanig het lot van de ongelukkige JOANNA wezen zoude, indien zy in de handen van eenen ontmenschten meester viel, konde ik my niet wederhouden, om de wreedheid van den heer D. B. te vervloeken, die haar van eenen tederen vader beroofd had, van wien zy waarschylyk eene geschikte opvoeding, en eenige bekwaamheden ontfangen zoude hebben, door middel van welke zy het cieraad der beschaafde gezelschappen geworden zoude zyn, en hulpeloos, zoo als tans, zig aan de verschriklykste beledigingen niet zoude hebben zien bloot gesteld.

Om, zoo veel my mogelyk was, het verdriet van deeze aandoenlyke aanmerkingen te verminderen, en het lot van ten minsten ØØn deezer slaven, van welken ik omringd was, te verzagten, begon ik my met mynen armen kleinen Neger QUACO bezig te houden. Ik schepte van toen af

aan meer vermaak in zyn gebabbel, dan in het schitterend gezelschap der meest bezogte lieden in deeze Volkplanting. Maar altoos was myn geest neĳgeslagen; en in den tyd van vier-en-twintig uren vond ik my zeer ongesteld. Gedurende deeze ziekte ontving ik van een onbekend persoon een hartsterkend middel, eenige ingelegde tamarinden, en een mand met beste orange-appelen. Het hartsterkend middel en de tamarinden bragten veel tot myne herstelling toe; en my hebbende doen aderlaten, was ik den vyfden dag in staat, om den Capitain MACNEYL te vergezellen, die, om my van lucht te doen veranderen, my naar zyne fraaije Koffy-Plantagie, genaamt Sporkesgift, gelegen by de Matapaca-Kreek, geleide.

Dewyl ik van tamarinden gesproken heb, zal ik deeze gelegenheid waarnemen, om 'er eene korte beschryving van te geven, alvorens het verhaal deezer reize te vervolgen.

De boom (tamarinden-boom), waar aan de vruchten van dien naam groeijen, heeft ten naasten by de gedaante van een grooten appelboom. Hy groeit recht op, en is met een schors, die naar het bruine helt, bedekt. Hy schiet takken uit, die zig van alle kanten, en in eene gepaste evenredigheid, als armen uitspreiden: de bladen zyn beurtelings op deeze takken geplaatst, en bestaan uit negen, tien, en zomtyds twaalf paaren kleine blaadjes, aan een steel vast zittende, en van steelschubbetjes (stipula) voorzien; zy zyn van een vrolyk groene kleur, van onderen een weinig ruig, loopende dwars door derzelver lengte een kleine draad. Hunne smaak is zuurachtig. Tusschen de blaaden spruiten peulen uit, die de vrucht in zig vervatten, waar van het vleesch bruin is, wanneer zy ryp zyn; het zelve zit rondom een purperkleure noot. Het bovenste gedeelte der bladen is van een doffer groen, dan het benedenste. De schaduw van deezen boom is alleraangenaamst, en men plant denzelven daarom dikwils in de boschjens.

Het mannetje en vrouwtje kunnen door hunne kleur gemakkelyk worden onderscheiden; die van de eerstgemelde is veel donkerder.

Het vleesch der tamarinden vervat eene geneeskragt, waar van ik zelf het vermogen ondervonden heb: in 't water geweekt zynde, is het een ontlast-middel, en geeft een verkoelenden en aangenaamen drank, die in veele ziekten, en vooral in de koorts word aangepreezen: om het zelve te bewaaren, word het in suiker ingelegd.

Wy vertrokken van Paramaribo naar Sporkesgift in een boot, die door agt der beste Negers van de plaats van den heer MACNEYL wierd voortgeroeit: want, gelyk ik reeds gezegd heb, men reist in deeze Volkplanting niet dan te water.

Deeze booten zyn dikwils met een groote pracht vercierd. Zy hebben vergulde cieraad; zomtyds zyn ze vol musikanten, en bevatten alle soorten van gemakken. Ligt opgetimmert zynde, gaan zy met eene ongemeene gezwindheid voort. De roeijers eens aan 't werk zynde, houden niet langer stil, dan terwyl het gezelschap ontscheept word. Het zy dat de vloed hun mede, of tegen is, blyven zy dikwils vier-en-twintig

uuren lang met roeijen bezig, en zy moedigen elkander met zingen aan: wanneer deeze arbeid ge^oindigd is, dompelen zy zig in de rivier, schoon geheel met zweet bedekt zynde.

Wy voeren verscheide fraaije Plantagi^on voorby, en ik kan my niet wederhouden om een gezicht van die, welke den naam van Alkmaar draagt, en aan den rechten oever van de Rivier Commewyne gelegen is, af te teekenen: zy is niet minder merkwaardig door haare fraaiheid, als Mevrouw GODEFROY, die 'er eigenaresse van is, door haare beleefdheid aanpryzyng verdient. Ik zal my altoos met dankbaarheid herinneren de vriendschap, die deeze achtenswaardige weduwe my wel heeft willen betoonen.

By onze aankomst op Sporkesgift, had ik het genoeg om aanschouwer te zyn van eene daad van rechtvaardigheid, die my een levendig genoeg deed gevoelen. De heer MACNEYL dankte zynen Opzigter af, en gaf hem te kennen, dat hy op 't oogeblik zyne Plantagie ruimen moest. Hy gaf hem, om zig naar Paramaribo te begeven, of naar zoodanige andere plaats, als hy zoude gelieven te verkiezen, een vaartuig, genaamt Ponk^o, [11] waar van het gemeene volk zig bedient. Het bevel wierd onverwyld uitgevoerd. De wreedheid van deezen man, en zyne mishandelingen omtrent de Negers, hadden 'er drie of vier doen sterven, en bragten hem eindelyk in ongenade. Zyn vertrek was een feestdag voor de slaven; zy vierden denzelven met gezang, handgeklap, en dansen in 't groen voor het huis van hunnen meester.

Het oogeblik, dat de Opzigter zyne wegzending vernam, maakte dezelve voor hem nog meer gevoelig en schandelyk: hy liet zig de schoenen aantrekken door een Neger, aan wien men bevel gaf, om op 't oogeblik zig van het doen van deezen dienst te onthouden. Het verstandig gedrag van den Planter, de blydschap van zyne Negers, de gezondheid der lucht, en de vriendelyke bejegening, die men ons op deeze Plantagie aandeed, bragten zulk eene gelukkige uitwerking op my te weeg, dat ik den negenden dag naar Paramaribo te rug keerde, zoo al niet volmaakt geneezen, ten minsten in veel beter staat.

Ik zoude egter aan partydigheid schuldig zyn, indien ik niet een geval verhaalde, het welk over de menschlievenheid van den heer MACNEYL eenigermaaten een ongunstig licht verspreid. Myne opmerking gevallen zynde op eenen jongen Neger van een goed voorkomen, die zeer langzaam liep, terwyl de anderen sprongen en dansten, vroeg ik daar de oorzaak van. De heer MACNEYL zelf antwoordde my, dat deeze Neger verscheiden maalen zyn werk hebbende laten staan, om ginds en herwaards te loopen, hy genoodzaakt was geweest hem de pees van Achilles, boven ^o van zyne hakken of hielen, te doen doorsnyden. Hoe wreed dit blyk van dwinglandye ook schynen moge, het is niets by die dingen, welke ik by vervolg gelegenheid zal hebben te verhaalen.

Te Paramaribo te rug gekomen zynde, vernam ik geen ander nieuws, dan eenige ysselyke strafoeffeningen, en de aankomst uit Holland van het oorlogschip de Boreas, onder bevel van den Capitain VAN DE VELDE.

Byna op deezen zelfden tyd, wierd ik door eene ziekte aangetast, die

de Colonisten roodvonk noemen. De huid word in het begin zoo rood als scharlaken, het geen veroorzaakt word door een eindeloos getal puisjes, wier onbegrypelyke jeukte overal verdubbeld, waar de omloop van het bloed word te rug gehouden.

Allen de geenen, die nieuwlings uit Europa gekomen zyn, worden door deeze pest besmet. Men word 'er van geneezen, door het zieke deel met limoen-sap, in water verdund, te stoven, gelyk men met de beetten der muggen doet. De inwoonders beschouwen deeze ziekte als de voorbode van eene goede gezondheid: ik heb reden dit te gelooven, dewyl de myne naderhand volmaakt hersteld wierd; en ik was te Paramaribo zoo gelukkig, als ik immer wezen konde.

De Colonel FOURGEOUD vertrok in dit zelfde tydstep met een boot, om de ligging der Rivieren Commewyne en Cottica te onderzoeken, in gevalle men noodig mogte hebben van ons krygsvolk gebruik te maken. By zyn vertrek wierd hy door het geschut van 't Fort Zelandia, en dat der Schepen, die op de reede lagen, begroet. Dusdanige eerbewyzing verwonderde my, daar ik wist, welke vyandschap 'er, toen tusschen den Gouverneur en hem plaats had.

My altoos vry en zonder werk bevindende, deed ik een anderen uitstap met den heer KAREL RYNSDORP, naar zes schoone Plantagi^on, de eene een Suiker-Plantagie, en de vyf andere Koffy-Plantagi^on, gelegen aan de Mattapaka-, Paramarica- en Werapa-Kreeken. Ik zal 'er op een anderen tyd de beschryving van geven: maar op ØØn van deeze Plantagi^on, genaamt Schoonoort, was ik getuige van eene onmenschelyke vertooning, die ik my niet wederhouden kan te schetsen.

Het slagtoffer deezer onmenschelykheid was een oude Neger van een goed voorkomen, die ten onrecht verordeeld was, om eenige honderde geesselslagen te ontfangen. Midden onder de straföffening trok hy een mes, en wilde den Opzigter daar mede treffen, maar hier in niet geslaagt zynde, duwde hy het zig zelf verscheide maalen geheel en al in den buik, en viel voor de voeten van zynen geweldenaar neder. Hy stierf 'er egter niet van, en om hem over zyne misdaad te straffen, ketende men hem aan een fournuis, waar op men de Kill-devill [12] overhaalde, ten einde aldaar nacht en dag een geweldig vuur te verdragen, en zoo van ouderdom, of door zyn verschrikkelyk lyden, maar minder schielyk van het een, dan van het ander, om te komen. Zyn geheele lichaam was met bladders overdekt. Hy toonde my zyne wonden al glimlachende; ik antwoordde hem met een zucht en eenige stukken geld. Ik zal dit ongelukkig mensch, in ketenen geboeid, en tot deeze verschrikkelyke foltering verwezen, nimmer vergeten. Al het voortreffelyke en cierlyke, dat ik zag, en het vriendelyk onthaal, dat ik op de Plantagi^on ontving, konden den schrikbaarenden indruk, welken dit helsch fournuis op mynen geest maakte, niet uitwisschen.

Onder alle deeze Koffy-Plantagi^on is die van Limeshope, aan den heer SIMS toebehoorende, de prachtigste, en kan met recht voor de rykste van de Volkplanting doorgaan. Den 6. April keerden wy naar Paramaribo te rug, alwaar wy het Schip Westellingwerf aantreffen, het welk in zeven-en-dertig dagen was aangekomen. Men herinnere zig,

dat dit Schip tot de punt van Portland, met ons in gezelschap gezeilt zynde, door lekkagie op deeze hoogte genoodzaakt was geworden te Plymouth binnen te loopen, om zig aldaar te herstellen.

Op den dag van myne te rug komst by mynen vriend, den heer LOLKENS, het middagmaal houdende, was ik getuige van de onverschoonlyke verachting, waar mede de Negers in Surinamen behandeld worden. De zoon van 't huis, een jongeling, naauwlyks tien jaaren oud, aan tafel zittende, gaf aan eene oude Negerin, die by het toedienen van een schotel met eeten de poeder uit zyn hair gestooten had, een slag in 't aangezicht, Ik konde my niet wederhouden, om aan zynen vader, die op dit gedrag geen acht geslagen had, myne verwondering daar over te betuigen. Hy antwoordde my met een glimlach, dat zyn zoon my niet lang meer aanstoot geven zoude, vermits hy eerstdaags stond sloop te gaan, om eene betere opvoeding in Holland te ontfangen; maar myn weder-antwoord was, dat ik vreesde het te laat zoude zyn. Eenige oogenblikken daar na sloeg een matroos, die voor by ons huis ging, aan een Neger met een stok een gat in 't hoofd, om dat hy zyn hoed niet voor hem had afgenomen. Dusdanig is de staat van slavernye, ten minsten in deeze Hollandsche Volkplanting.

Byna ter zelfder tyd, deed de Colonel FOURGEOUD een tweeden uitstap, om de oevers en de ligging der Rivier van Surinamen te onderzoeken, even als hy omtrent de Commewyne en Cottica gedaan had.

Het was ook omtrent dit zelfde tydstip, dat de Capitain BARENDS overleed, zynde Bevelhebber op ØØn der transportschepen, die men altoos in gereedheid hield, in gevalle wy dezelve noodig hadden om naar Europa te rug te keeren. Dagelyks begroef men vyf of zes matroozen van koopvaardy-schepen. Ik kan my niet wederhouden het lot der Hollandsche matroozen, het welk in Surinamen wreeder is dan dat der Negers, alhier te betreuen. Men dwingt hen, om groote platte booten, met Suiker en Koffy geladen, voort te roeijen. Zy vaaren alzoo, nacht en dag, de Rivieren op en af, zynde aan de brandendste zon bloot gesteld, of de zwaarste regenbuien op hun lichaam ontfangende; zy leggen deeze koopwaaren neder, en droogen dezelve in een soort van zeer heete ovens. Op het eerste bevel zyn zy verplicht elken eigenzinnigen Planter naar zyne Plantagie te brengen, het geen hem den tyd voor zyne Negers uitspaart; en voor zoo veele diensten krygen zy eene kleine portie gemeen eeten en slegten drank. Zy lesschen hunnen dorst en honger met eenige bananen, welke zy aan de slaven afbedelen, of met het eeten van orange-appelen, en het drinken van water, het geen hen in korten tyd van hunne onheilen verlost. In alle de gedeeltens der Volkplanting worden zy niet beter behandelt, dan lastbeesten. Na de laading der Schepen te hebben ontladen, zyn zy verplicht, om, nat bezweet, en door woorden en slagen mishandelt, de goederen naar afgelegene pakhuizen te dragen. Eenige Negers hebben last om by hen te blyven, maar zonder handen aan 't werk te slaan. Zy zouden egter deeze uitgeputte matroozen, die door zulk een gedrag ten uitersten moedeloos gemaakt worden, gaarne ondersteunen. De Planters gebruiken hen ook, om hunne huizen te schilderen, om hunne glaazen schoon te maken, en duizend andere soorten van werk, waar toe geen matroos immer geschikt is. 'Er gaat dus een aanzienlyk getal van verloren, die zonder deeze onmatige vermoeienis veel langer geleefd zouden hebben.

De Capitains in dienst der West-Indische Compagnie, uit vreeze van aan de Planters te mishagen, en hunne Schepen op eene enkele laading Suiker of Koffy te vergeefs te zien wagten, durven hunne manschappen aan hun niet weigeren: ik heb zelfs een matroos hooren noemen, die dikwils spyt had, dat hy niet uit het zelfde bloed, als de Negers, geboren was, en als een gunst afsmeekte, om met hun eene Koffy-Plantagie te mogen bearbeiten.

Ik nam, zoo dra mogelyk, de gelegenheid waar, om by Mevrouw DEMELLY te verneemen, wat 'er van de beminnyke JOANNA geworden was. Zy onderrigte my, dat Mevrouw D. B. in stilte aan boord van de Boreas ontsnapt was; dat de jonge slavin tans by eene Tante was, alwaar zy wagtte, om wel dra naar Fauconberg gezonden te worden; en dat zy aldaar zoude zyn zonder hulp, overgegeven aan het goeddunken van eenigen Opzigter zonder grondbeginzelen, benoemd door de schuldischers, die zig van de Plantagie hadden meester gemaakt, tot dat dezelve, als mede de slaaven, ten hunnen voordeele zouden verkogt zyn.--Groote God! riep ik uit!--Dadelyk vlood ik naar de ongelukkige JOANNA, en vond haar in traanen zwemmende.--Zy keek my aan! O! welken indruk maakte dit niet op my! Ik besloot van dit oogenblik af aan, om haar tegen alle belediging te verdedigen, en ik volhardde ook daar in, gelyk men by vervolg zien zal. Dat myne jeugd en ongemeene gevoeligheid hier ter myner verschooning pleiten! Myn gedrag ten minsten zal door hun, die een mededogend hart omdragen, niet kunnen veroordeeld worden.

Ik ging vervolgens naar mynen vriend LOLKENS, die by geluk Bestierder der Plantagie Fauconberg was, en verzogt hem zynen bystand, hem tevens myn oogmerk mededeelende, om JOANNA te koopen.

De heer LOLKENS was zeer verwonderd, en zag my eenigen tyd met stilzwygen aan; vervolgens stelde hy my een mondgesprek met deeze schoone slavin voor, die, door eene haarer naastbestaanden vergezelt zynde, al beevende voor my te voorschyn trad.

Het beminnyk meisje verwierp, met eene zonderlinge kiesheid, alle voorstel, dat ik haar deed, om my toe te behooren, onder welke benaaming het ook wezen mogt. Zy wierp my tegen, dat, indien ik wel dra in 't geval zyn zoude, om naar Europa te rug te keeren, zy zig voor altoos van my zoude moeten afscheiden, of my volgen in een werelddeel, alwaar de laagheid van haaren staat haar zoo wel, als haaren weldoener, aan groote onaangenaamheden zoude blootstellen. JOANNA standvastig by haar besluit gebleven zynde, verzogt van my verlof om te vertrekken, en begaf zig naar het huis van haare Tante. Ik vernam, gedurende den loop van ons gesprek, dat zy het was, die my in myne ziekte het hartsterkend middel, de tamarinden, en de mand met orange-appelen gezonden had, "als een blyk van erkentenis, waar van zy doordrongen was uit hoofde van het mededogen, het welk haare droevige staat aan my had ingeboezemd". Al het geen ik toen voor deeze ongelukkige doen konde, bestond in het verzoeken der edelmoedige bescherming van den heer LOLKENS ten haaren voordeele. Ik verzogt hem, om haar ten minsten eenigen tyd op Paramaribo te laten; en zyne menschlievenheid deed hem myn verzoek toestaan.

Den 30sten vernamen wy, dat onze Neger-Jagers, een dorp der muitelingen ontdekt hebbende, het zelve hadden aangetast. Zy doodden aldaar vier mannen, wien zy vervolgens de regtehand afkapten, dien zy aan den Gouverneur te Paramaribo zonden, als een blyk van hunne dapperheid en getrouwheid: zy maakten daarenboven drie gevangenen.

De Colonel FOURGEOUD verliet, op deeze tyding, de Rivier van Surinamen, alwaar hy zig als nog bevond, en vermoedende, dat men oogenblikkelyk het gebruik van zyn Regiment zoude noodig hebben, kwam hy den eersten Mey weder te Paramaribo aan; maar de zaak, die hem dit besluit deed neemen, had geene gevolgen. Tot onze groote verwondering liet men ons steeds naar ons welgevallen leven. Den 4den Mey egter wierden de Jagers op het Fort Zelandia gemonsterd. Ik was 'er by tegenwoordig, en moet toestemmen, dat deeze krygsbende van Neger-soldaaten het schoonste voorkomen had. De opregte en krygshaftige gedaante, die hen onderscheidde, deed my een groot genoegen. Zy ontvingen op nieuw de dankbetuigingen van den Gouverneur, voor hunne trouwe en dapperheid, in het inneemen van Boucou. Vervolgens gaf men hun, in de nabyheid van Paramaribo, een feest in het open veld, waar by hunne nabestaanden genoodigd wierden. Verscheide aanzienlyke persoonen van beiderlei kunne verscheenen op het zelve, en zagen met een groot genoegen hunne dappere verdedigers. De vreugde en opregte vriendschap heerschten eindelyk dien geheelen dag, zonder dat dezelve door eenige wanorde gestoord wierden.

Het Schip Westellingwerf verliet ook in dit oogenblik de Rivier van Surinamen, om naar Holland te rug te keeren; maar vooraf moest het zelve de Volkplanting van Surinamen aandoen. Onze beide oorlogschepen, zonder ons zeilvaardig gemaakt zynde, was 'er reden om te vermoeden, dat wy wel dra tot wezentlyker dienst, dan tot dus verre geschied was, gebruikt zouden worden. Wy hadden in de daad reden te verlangen, of dat dit gebeurde, of ten minsten, dat men ons veroorloofde om spoedig naar Europa te rug te keeren. De nadeelige gevolgen van deeze luchtstreek deden zig niet alleen aan onze Officiers, maar zelfs aan onze soldaaten, gevoelen; en verscheiden, zoo van de ØØn als van de anderen, gaaven zig niettemin by aanhoudenheid aan buitenspoorigheden over, die in deeze Volkplanting maar al te gemeen zyn. Een verdrietelyke arbeid en kwaade behandelingen deden onze arme matroozen geduurig sneven. Onze soldaaten wierden de slachtoffers van werkeloosheid en wellustigheid, en dagelyks stierven 'er vyf of zes. Het is derhalven klaar, dat buitenspoorigheden, van welken aart ze ook zyn mogen, aan de Europeaanen in Guiana schadelyk zyn.

Maar de menschen geeven dikwils raad, dien zy zelve niet volgen. Dus, in weerwil van myn eerste besluit om de vermaaken te laten vaaren, gaf ik my op nieuw aan allerlei soort van uitspanningen over. Ik wierd lid van een gezelschap, alwaar men by elkander was om te drinken: ik deelde in de geoorloofde of ongeoorloofde vermaaken van myne medgezellen, en ging my in duizend uitspanningen te buiten. Ik ontsnapte egter de straffe niet, die ik zoo wel verdiende. Eene verschrikkelyke koorts tastte my op het onverwagtst aan, en dezelve was zoo geweldig, dat men in korten tyd alle hoop ter myner geneezinge verloor. Deeze gesteldheid

hield zeventien dagen lang aan, gedurende welke ik in myn hangmat moest blyven liggen, zonder eenig ander gezelschap dan van een soldaat en mynen kleinen Neger. De besmetting was algemeen onder de geenen, die nieuwlings uit Europa gekomen waaren. Ieder van ons volk dezelve trachtende te ontwyken, of te overwinnen, veronagtzaamde men op die wyze zyne beste vrienden. Dit verwyf kan egter niet te laste gelegd worden aan de Colonisten, die misschien voor de Europeaanen de meest gastvrye menschen op den aardboden zyn. Niet alleen bezorgen zy alle soorten van hartsterkende middelen in ruimte aan den zieken; maar zy beyveren zig zelfs, om van den morgen tot den avond in zyne kamer te zyn: vrienden of vreemdelingen, zonder onderscheid, dienen zy van raadgevingen, stellen orde, en betoonen al zuchtende hun mededogen, tot dat de ongelukkige buiten zinnen geraakt of sterft. Dusdanig zou myn onvermydelyk lot geweest zyn, en ik zoude my tusschen de twee uitersten van eene geheele verlaating, of van eene doodelyke kwelling bevonden hebben, zonder de gelukkige tusschenkomst van myne arme JOANNA, die, op zekeren morgen in myne kamer komende, met ØØne van haare zusters vergezelt, my zoo veel verwondering, als blydschap verwekte. Zy zeide my, dat zy wist, in welken staat van verlaating ik my bevond, en dat, zoo ik immer goede gedachten van haar gehad hadde, ik haar als eene byzondere gunst de vryheid zoude toestaan, om tot myn herstel by my te blyven. Ik deed dit, of liever ik nam haar aanbod met de levendigste erkenenis aan. Haare aanhoudende oppassing deed my myne gezondheid zoo gezwind weerom krygen, dat ik korte dagen daar na in staat was, om in de koets van den heer KENNEDY eens lucht te scheppen.

Tot op dit oogenblik was ik eenvoudiglyk de vriend van JOANNA geweest; maar ik gevoelde toen, dat zy my geheel had ingenomen. Ik vernieuwde haar myn voorstel om haar vry te koopen, haar eenige meerdere kundigheden te doen verkrygen, en haar naar Europa mede te nemen. Dit aan bod deed ik met de grootste oprechtheid; maar zy wees het zelve als nog van de hand, met te zeggen:

"Ik ben geschikt om in de slavernye te leven. Indien gy van my te veel werk maakt, zult gy de achting uwer vrienden zien verflaauwen. Aan den anderen kant, zal het verkrygen van myne vryheid u kostbaar, moeielyk, en misschien ondoenlyk wezen. Schoon Slavin zynde, klopt in my egter een hart, het geen ik vermeene, dat voor het hart der Europeaanen niet behoef te wyken. Ik schaame my dus niet om u te erkennen, dat ik een waar gevoel van teederheid in my ontdekke voor u, die my boven alle anderen van mynen treurigen staat met zoo veel onderscheiding behandeld hebt. Gy hebt deernis met my gehad, myn Heer! en tans ben ik 'er hoogmoedig op, dat ik u op myne kni^on mag smeeken, om my toe te staan van by u te blyven, tot dat het noodlot ons van ØØn scheid, of dat myn gedrag u reden geeft, om my uit uwe tegenwoordigheid te verbannen".

Deeze laatste woorden sprak zy uit met ne^egeslagen oogen; haare traanen rolden op haaren boezem, zy loosde diepe zuchten, en haare hand was in die van haare gezellin gedrukt.

Van dit oogenblik bleef dit uitmuntend meisjen by my. Nimmer had ik reden om van myne daad berouw te hebben, zoo als men by 't vervolg

van myn verhaal zal zien.

Ik kan my niet wederhouden, om nog eene andere trek van myne geliefde JOANNA by te brengen: ik had haar voor de waarde van twintig guinies aan geschenken van onderscheiden aart gekocht, en ik was niet weinig verwonderd, toen ik des anderen daags die somme op myne tafel zag; JOANNA had alles aan de kooplieden te rug gebragt, die haar met genoeg de waarde hadden wedergegeven.

"Het is genoeg, zeide zy my, uw edelmoedig oogmerk gezien te hebben; ik zoude alle overtoellige onkosten, voor my gedaan, beschouwen, als eene vermindering van de goede gedachte, die gy, zoo ik hoop, van myne onbaatzuchtigheid hebt, en die ik steeds trachten zal te blyven aankweeken".

Deeze was de taal van eene slavin, die niet dan de natuur tot leidsvrouw had. De zuiverheid van haare gevoelens heeft geene rechtvaardiging noodig; en ik had besloten alle myne zorgen aan haar te besteeden.

Ik zal 'er tans byvoegen, dat myne hoogachting voor haare onbevleete deugd, zoo zeldzaam onder die van haaren staat, haare dankbaarheid voor alle myne gunstbewyzen, en het genoeg van een zoo volmaakt character in eene slavin te doen kennen, my hebben kunnen bloot stellen, om my de afkeuring van myne lezers, met hen over dusdanig onderwerp te onderhouden, op den hals te haalen. Laat myne verdediging hier in bestaan: dat, zoo iemand 'er zyne goedkeuring aanhecht, ik my al te gelukkig rekenen zal.

Deezen zelfden dag gaf ik een bezoek aan den heer DEMELLY, die, zoo wel als zyne vrouw, my met myne herstelling geluk wenschte; en te gelyker tyd, hoe vreemd dit ook schynen moge, wenschten zy my al glimlachende veel geluks met die geene, welke zy myn overwinst geliefden te noemen. Eene vrouw, aldaar tegenwoordig, verzekerde my, dat zoo al myn gedrag door iemand gelaakt wierd, het door verre de meesten zoude worden goedgekeurd.--Eene gepaste maaltyd, waar by verscheiden myner aanzienlykste vrienden genoodigd waaren, en geduurende welke ik zoo verrukt was, als geen jong getrouwd man immer wezen konde, eindigde de plechtigheid.

ZESDE HOOFTSTUK.

Verschrikkelyke straföffening.--Onzekere gesteldheid der staats-zaaken.--Korte tusschenpoozing van vrede.--Een Officier gedood, en zyne geheele krygsbende aan stukken gehouwen.--Algemeene wapenkreet in de Volkplanting.

Den 21sten Mey, stierf onze Lieutenant Colonel LANTMAN, en een aantal van onze Officiers waaren ziek.

In plaats van uitspanning en vreugde, oeffenden de ziekte en de dood derzelver verwoestingen onder ons uit. Dit kwaad vermeerderde van dag tot dag, en in eene verschrikkelyke maate, onder onze soldaaten. Het lyk van den heer LANTMAN wierd met krygs^{er} bygezet, in het midden van het Fort Zelandia, alwaar alle de misdadigers in gevangenis gesteld, en de Officiers begraven worden. Ik was niet weinig ontsticht, van op deeze plaats de gevangene muitelingen en andere Negers op de grafplaatsen der dooden kunne ketenen te zien schudden, en bananen en ignames te zien braden. Zy deden zig aan mynen geest voor, als een groot getal duivels, die, onder de gedaante van deeze Africaansche Slaven, de zielen hunner vervolgers pynigden. Dien zelfden dag wierden zeven gevangen Negers uit deeze plaats van wanhoop gehaald, en door eenige lyfwagten naar de strafplaats gebragt, zynde dezelve tevens de begraafplaats der soldaaten en matroozen. Men hing 'er zes van op; en de zevende wierd met een yzeren bout levendig gerabraakt. Een blanke wierd bovendien door den beul, die in dit Land altyd een Neger is, voor het Rechthuis gegeesseld. Ik verhaal deeze straf^oeffening alleen, om de afschuwelyke strengheid te bewyzen, waar mede men de slaven behandelt, naardien een Europeaan, die beter onderricht moest zyn, 'er met een ligte lyfstraf zoude afkomen, terwyl, zonder van de zes anderen te spreken, een ongelukkige Africaan, zonder opvoeding, het leven verloor, onder folteringen, welke hy doorstond zonder een zucht te loozen, of eenige klaagstem te doen hooren, en zulks om een misbedryf, dat aan beiden gemeen was, van namelyk op het Stadhuis eenig geld ontvreemd te hebben. Een van hun, die opgehangen wierden, den strop reeds om den hals hebbende, keek boven van de galge met een glimlach van verachting de Regeering aan, die by de straf^oeffening tegenwoordig was. Ik moet hier niet vergeten, dat de Neger, die den blanken geesselde, hem niet dan met het voorkomen van groot mededogen de slagen toebragt. Zulke wreedheden noodzaken my te verklaaren, dat van de Europeanen en Africaanen, welke deeze Volkplanting bewoonen, de eerstgemelden de meest ontmenschten zyn.

Myne verwondering betuigd hebbende over de onverschrokkenheid, waar mede deeze Negers zulke wreede straffen trotseerden, en ook niet minder myne verontwaardiging over deeze verschrikkelyke slagtingen, sprak my een man van een goed voorkomen, zig tot my vervoegende, dus aan. "Myn heer, gy zyt kortlings uit Europa gekomen, en hebt weinig kennis van de behandeling, die men den slaven aandoet, zonder 't welk gy minder verwondering en gevoeligheid betoonen zoud. Het is nog niet lang geleden, vervolgte hy, dat ik een Neger levendig heb zien hangen aan een galg, en wel door de ribben, waar door men eerst door middel van een mes een opening gemaakt had, om 'er een yzeren haak, aan een ketting vast gemaakt, door te steeken. De ongelukkige leefde op die manier drie dagen, met het hoofd en de voeten naar den grond hangende. Om het vuur, het welk hem inwendig verteerde, te verzagten, poogde hy de druppelen water, (het was in het regen-saisoen) die langs de kreuken van zyn ontvlamden borst afdroopen, met zyne tong op te vangen. In weerwil van deeze afschuwelyke foltering, liet hy geen enkelen weeklagt hooren; en zelfs deed hy aan een Neger, wien men door geesselslagen onder de galg van ØØn reet, een verwyt over het geschreeuw, dat dezelve maakte. Hem by zyn naam genoemd hebbende, zeide hy hem: Da Boy Facy; zyt gy een man? gy gedraagt u als een

kind!--Eenige oogenblikken daar na had de schildwagt, die by hem post hield, mededogen met zyne folteringen, en maakte 'er een einde van, door hem met de kolf van zyn snaphaan een slag op het hoofd te geven."--Dezelfde persoon voegde 'er by: "Ik heb een anderen Neger levendig zien vierendeelen. Vier sterke paarden trokken hem aan armen en beenen. Men duwde hem yzere nagels tusschen alle zyne voeten, en toonen, zonder dat de pyn hem de allerminste beweging deed maken. Om een glas brandewyn gevraagd hebbende, zeide hy, al gekscheerende, aan den beul, dat deeze 'er eerst van zoude proeven, uit vreeze van vergeven te zullen worden. Vervolgens beval hy hem aan wel toe te zien, dat zyne paarden behoorlyk trekken zouden; en hy stond zyne verschrikkelyke straf door zonder een zucht te loozen. Niets is voorts in deeze Volkplanting meer gemeen, dan dat men oude lieden levendig ziet rabraaken, en jonge vrouwlieden aan paalen vast ketenen, om aldaar door een langzaam vuur verbrand te worden." Ik was verstyft op het hooren van zulke verschrikkelyke verhaalen: de neerslagtigheid en droefheid, die zulke afgrysselyke toneelen in my verwekten, lieten my naauwlyks toe, om naar myn huis te rug te keeren.

Den 24sten, nieuwe krygsbehoefden uit Holland ontfangen hebbende, en van geen nut in de Volkplanting zynde, wierd algemeen besloten, dat wy spoedig onder zeil zouden gaan. Ons Regiment, schoon het gedeeltelyk door de Vereenigde Gewesten onderhouden wierd, was niettemin tot een zwaaren last voor de Maatschappy van Surinamen, en voor de inwoonders, die gezamentlyk alle de overige kosten betaalden. Derhalven wierd, in de hoop, dat wy omtrent half Juny zouden inscheepen, voor de tweede maal bevel gegeven, om hout en water aan boord over te voeren, en alle noodzakelyke toebereidzelen te maken.

Het is nutteloos te zeggen, wat ik in deeze omstandigheid ondervond. Echter was ik niet lang in de onzekerheid, want men ontfing des anderen daags bericht, dat de muitelingen eene Plantagie geplonderd, en de Opzichters vermoord hadden. Ons verblyf wierd dus, op verzoek van den Gouverneur zelve en van de inwoonders, verlengd. Dienvolgende wierden de drie transport-fregatten, die zedert den 9. February tot groote kosten altoos zeilvaardig gehouden waaren, buiten dienst gesteld; en men sloot alle derzelve krygsbehoefden in 't Quartier-Generaal, in bergplaatsen, die tot dit einde aangelegt waaren.

De inwoonders ziende, dat ons krygsvolk zig gereed maakte om dadelyk dienst te doen, begonden zig gerust te stellen. Zoo men al de beweegreden, welke ons aan het vreedzaam leven, dat wy leidden, ontrukte, moet betreuren, men moet tevens toestemmen, dat de Volkplanting meer belang had, om ons te velde te zien trekken, dan om ons te Paramaribo als lediggangers te laten. Wy maakten derhalven alle onze toebereidzels tot den oorlog geduurende eenige dagen in gereedheid; en onze zee-soldaaten scheenen met een uitmuntenden geest bezielt. Maar den 7den Juny verklaarde men ons van hooger hand, tot onze onuitspreekelyke verwondering, voor de derde maal, dat, vermits de vrede hersteld was, en naar alle waarschyntykheid by vervolg niet meer stond gestoord te worden, de Volkplanting van Surinamen onzen dienst niet meer noodig had. Deeze tegenstrydige besluiten moesten noodwendig, zoo op het krygsvolk als op de inwoonders, een zeer kwaad

gevolg te weeg brengen; en 'er deeden zig partyen op, die van woorden tot daaden kwaamen.

Zommige lieden beschuldigden den Gouverneur van jaloersheid over het onbepaald gezag, waar mede de Colonel FOURGEOUD bekleed was: anderen beweerden, dat deeze daar van misbruik maakte, en den eerstgemelden niet met die beleefdheid behandelde, welke hy hem had kunnen betoonen, zonder zyne eigene waarde te verzwakken. Terwyl alzoo de ØØn verklaarde, dat wy, de muitelingen in toom houdende, het bolwerk der Volkplanting waaren, beschouwden hunne tegenpartyen ons niet anders dan als menschen, die gekomen waaren om de Volkplanting uit te putten.

Zonder het geschil zelve te beslissen, zal het my genoeg zyn te zeggen, dat zulk een misverstand ons verblyf op Paramaribo aller onaangenaamst maakte; want tusschen deeze twee partyen in de klem zittende, hadden wy eindeloos veel te lyden. Dien zelfden dag aan boord van een Hollandsch Schip, dat op de reede lag, aan tafel zittende, wierden wy door den vreeslyksten donderslag, die ik in myn leven gehoord heb, op 't onverwagtst ontrust. Verscheiden Negers, en een aantal vee, wierden door den blixem dood geslagen. Byna te gelyker tyd wierd de Stad Guatemala, in oud Mexico, door eene aardbeving, welke meer dan agt duizend huisgezinnen deed omkomen, ingezwolgen.

Den 11den ontvingen de fregatten, die weder in dienst gesteld waaren, bevel, om zig in aller yl tot een spoedig vertrek gereed te maken, en ieder van ons bereidde zig daar toe in 't byzonder.

My dus van allen krygsdienst ontheven bevindende, ontving ik eene zeer beleefde uitnoodiging van den heer CAMPBELL, die met den heer KERRY, by mynen vriend den heer KENNEDY gehuisvest was, om hem naar het Eiland Tabago te vergezellen, alwaar ik myne gezondheid zoude kunnen herstellen. Hy had het ontwerp, om langs de Eilanden onder den wind, met my naar Europa te rug te keeren. Alles wel ingezien zynde, was dit aanbod my zeer aangenaam, en in de daad, ik zoude het zelve met genoeg hebben aangenomen, waare het niet, dat eene nieuwe wapenkreet, die zig den 15den verspreidde, daar in verandering hadde toegebracht. Een Officier van het krygsvolk der Compagnie was door de muitelingen gedood, en zyne geheele krygsbende, uit dertig mannen bestaande, in stukken gehouwen. Dusdanige gebeurtenis overrompelde de geheele Volkplanting met vrees en ontsteltenis. De naam van deezen Officier was LEPPER, en hy was slechts Lieutenant. Zyne dapperheid en hevigheid, die door niets wederhouden wierden, waaren oorzaak van zyn ongeluk, waar van het niet ongepast is eenige byzonderheden op te geven.

Toen deeze ongelukkige gebeurtenis voorviel, was het, zoo als men in Surinamen spreekt, het seizoen van droogte. De heer LEPPER toen vernomen hebbende, dat de Neger-Jagers eene bezitting der muitelingen tusschen de Rivier Patamaca, en het bovenste gedeelte van die, welke den naam van Cormoetibo draagt, ontdekt hadden, besloot hy, om met zyne manschappen alleen, die een gedeelte uitmaakten van een post, aan de eerstgemelde van deeze twee Rivieren geplaatst, dwars door de bosschen door te dringen, en dezelve aan te tasten. Maar de

muitelingen wierden door middel van Spions, die zy by aanhoudenheid in 't werk hadden, van zyn besluit verwittigt, en trokken hem te gemoet. Zy wierpen zig in eene hinderlaag op zynen weg, by een diep moeras, het welk hy doorwaaden moest, om te kunnen komen ter plaatse, waar zy zig neergeslagen hadden. De ongelukkige soldaaten waaren zoo dra niet in dit moerassig water tot onder de armen ingegaan, of de Negers kwaamen uit hunne schuilplaats voor den dag, en schooten hen met gemak onder den voet; vermits de plaatsing, waar in deeze dappere lieden stonden, hen belette, om op nieuw hun geweer te laaden, en gevolgelyk meer dan eens vuur te geven. Hunne onvoorzichtige maar moedige Bevelhebber, die door een gouden lis aan zyn hoed kenbaar was, viel onder de eersten dood. Het klein getal van hun, die uit het moeras uitkwamen, wierd dadelyk, en dat wel op de wreedste wyze vermoord, uitgenomen vyf of zes, welken de muitelingen krygsgevangen maakten, en naar hun dorp bragten: ik zal op een geschikter plaats het treurig lot van deeze laatsten verhalen, zoo als ik het naderhand van lieden, die 'er getuigen van geweest zyn, vernomen heb.

Deeze tyding kwam zoo dra niet te Paramaribo, of de geheele Stad was in verwarring. Eenige inwoonders stelden zig zoo doldriftig aan, dat zy den Gouverneur en zynen Raad in stukken wilden houwen, om dat zy tot het vertrek van ons Regiment bevel gegeven hadden. Anderen verklaarden met nadruk, dat, indien wy tot geenen anderen dienst geschikt wierden, dan tot dus verre geschied was, men ons zonder leedwezen konde zien vertrekken. Dit alles was zeer grievend voor onze Officiers, die niets vuuriger verlangden, dan in den dienst der Volkplanting met nut gebruikt te worden. Van eenen anderen kant wierden, door de geheele Stad, tegen den Gouverneur en zynen Raad de hekelendste schimpredenen verspreid. Men maakte tegen hen zulke schimpschriften, dat zy niet minder dan duizend goude ducaaten uitloofden, ter belooning van hem, die 'er den Schryver van zoude aanwyzen, en zy beloofden hem zelfs zynen naam geheim te houden, indien hy 'er op stond, Dit was zonder vrucht; 'er deed zig geen aanbrenger op. Dewyl echter het algemeen geroep bleef aanhouden, waaren de Gouverneur en Raad voor de derde maal genoodzaakt ons te verzoeken, om in Surinamen te blyven, ten einde aldaar de Volkplanting te verdedigen. Wy naamen dit verzoek, zoo als plichtmatig was, met genoeg aan; en de Schepen wierden op nieuw ontladen.

Wy volhardden echter met niets uit te voeren: zy, die in eene andere manier van handelen belang hadden, waaren daar over ten uitersten verwonderd. Onze geheele dienst bestond in op het Quartier-Generaal te wacht te komen, om aldaar de vaandels, den Bevelhebber, zyn voorplein, en pakhuizen te beschermen; en op de transport-schepen, tot dat de ingelaaden voorraad aan land gezet was. Zie daar, welke onze krygsverrigtingen waaren, uitgenomen echter eenige oeffeningen van parade, in de brandende hitte der zon, waar door verscheiden onzer soldaaten in flauwte vielen. De lezer is buiten twyffel onverduldig, om deeze twee zonderlinge menschen te kennen, die door hunnen wederkeerigen haat en tegenkantingen, als mede door andere beweegredenen, de oorzaak van dezen onzekeren staat waaren. Eenige trekken hunner schilderye zullen misschien dit geheim opklaaren.

Dewyl nog vleiereije nog vrees my immer bezielt hebben, kan men staat maaken, dat ik, deeze beide lieden volmaakt gekend hebbende, hen overeenkomstig hunne waare trekken schetsen zal, hoe sterk de schaduwen daar van ook schynen mogen.

De Gouverneur, NEPVEU genaamt, ging eer voor een man van goed gevoel, dan van kunde door. Hy had de minste bekwaamheid niet; en echter was hy van schoonmaker van de Raad-Kamer, het geen hy eerst was, tot de waardigheid gekomen, welke hy tans bekleedde. Gevolgelyk was hy tot niets anders bekwaam, dan om geld op elkander te stapelen: men rekende zyne gegoedheid op agt duizend ponden sterling aan inkomsten. Het geen hem vervolgens meest bezig hield, was het geeven van beveelen, om zig door lieden van allerlei rang te doen eerbiedigen, en men dorst hem niet dan van verre aan. Zyne houding was anderzints vriendelyk. Schoon tot boerterye aangezet wordende, verloor hy nimmer zyne koelbloedigheid; het geen hem het voorkomen van een man van de waereld gaf, en hem een onbepaalden invloed bezorgde. Doorgaans gaf men hem den naam van de Vos; en waarlyk, hy bezat veele looze streeken.

De character-schets van den Colonel FOURGEOUD is van een geheel tegenstrydigen aart. Deeze Officier was hevig, driftig, voortvaarend, en wraakzuchtig. Schoon hy niet wreed was omtrent de byzondere personen, afgezonderd beschouwd, was hy een dwingeland voor allen in 't gemeen, en door zyne verachtelyke gierigheid, en het misbruik van zyne macht, veroorzaakte hy den dood van veelen. Hy was daarenboven partydig, ondankbaar en twistziek; maar hy trotseerde vermoeienissen en gevaaren met den grootsten heldenmoed en standvastigheid. Gestreng en hard omtrent zyne Officiers zynde, ontbrak het hem egter niet aan gemeenzaamheid omtrent zyne soldaaten. Hy had veel geleezen, maar geene opvoeding ontvangen hebbende, konde hy van zyn leezen geen vrucht trekken. Om kort te gaan, weinige menschen waaren in staat om beter te spreken dan hy, en om ook tevens in de meeste gelegenheden slechter te werk te gaan.

Dusdanig was de verschillende inborst van beide onze Opperhoofden. Zulke tegen elkander aanloopende hoedanigheden waaren in staat, om het onheil van het krygsvolk te berokkenen, en den dobberenden toestand van de staats-zaaken der Volkplanting te veroorzaaken.

Dewyl men ons steeds in werkeloosheid liet leven, ben ik tans van het genoeg beroofd, om de dappere daaden van onzen Colonel te verhalen. Maar om myn verhaal af te breken, zal ik eenige merkwaardige vogelen beschryven, en een begin maken met de Toucan. Deeze vogel draagt in Surinamen den naam van Banarabeck of Cojacai, het zy om dat tusschen zyn bek en de bananen eenige overeenkomst is, het zy om dat hy gewoon is 'er zig mede te voeden, het zy eindelyk om deeze beide redenen te zamen.

De Toucan is niet veel grooter dan een hokduif, en echter heeft hy een bek van ten minsten zes duimen lang. Hy heeft de gedaante van een bonte kraay, en ligt zyn staart op, uitgenomen wanneer hy vliegt. Zyn lyf is bedekt met zwarte vederen, uitgezonden de keel en den hals, die

van een fraaije witte kleur zyn, van het zwart der borst afgescheiden door een band van eene zeer doordringende roode kleur, de gedaante hebbende van een omgekeerde halve maan. Boven en onder de staart ziet men eenige witte en karmozyn-kleurige vederen. Het hoofd van den Toucan is breed. Eene blaauwachtige streep omringt zyne oogen, waar van de oogbol geel is. Zyne pooten, zeer gelykende aan die van een Papegaay, zyn van een loodkleur. Zyn bek verdient eene byzondere opmerking. Dezelve is krom, zoo dun als pergament, en by gevolg zeer ligt; de halve bek van boven is geel; de kanten zyn van een hooge, zeer fraaije, orange kleur, en zyn tong gelykt zeer veel naar een veder. [13]

Ik zag ook, by den heer LOLKENS, een andere huisvogel, die, zoo ik denk, dezelfde is, welken wy den Vliegen-eeter noemen, en dien men in dit Land noemt Sun-fowlo, om dat hy, zyne vlerken uitspreidende, het geen hy zeer dikwils doet, in het binnenste gedeelte een heerlyke zon vertoont. Deeze vogel heeft byna de gedaante van een houtsnip. Hy heeft goudkleure vederen, maar gevlaakt; de pooten zeer lang; de bek van gelyken, en volmaakt recht en puntig. Hy bedient 'er zig van om de vliegen met zulk eene gaauwigheid en gezwindheid te vangen, dat 'er hem geene enkele ontsnapt, en dit maakt ook, naar alle waarschyndlykheid, zyn voornaamste voedzel uit. Deeze eigenschap maakt hem nuttig en tevens aangenaam. Men zoude hem zeer gepast de altoosduurende beweging kunnen noemen; want zyn lyf beweegt zig onophoudelyk; zyn staart doet dit insgelyks, en heeft het voorkomen van den slinger van een uurwerk.

Na deeze twee vogelen, waar van de ØØn het tegen over gestelde van de ander is, moet ik hier byvoegen, dat onder alle die geenen, welke om de fraaiheid hunner vederen in Guiana opmerking verdienen, 'er slechts drie of vier soorten zyn, welker zang eenige maat, of liever eenige zachtheid heeft, zonder dat tusschen dezelve eenig het minste onderscheid is.

Ik moet insgelyks alhier melding maaken van een anderen vogel, welke als het tegengestelde van den spotvogel (the mock bird) kan worden aangemerkt, namelyk van het winter-koningje. Hy word door de Colonisten in Surinamen genoemd Gado-fowlo, of de vogel van den goeden God, waarschyndlyk uit hoofde van zyne gemeenzaamheid, en zyn zoet gezang. Grooter zynde dan het Engelsch winterkoningje, gelykt hy door zyne pluimaadje zeer naar denzelfden. Zyn betooverende zang heeft hem ook den bynaam doen geven van den Noord-Americaanschen Nachtegaal.

Den 21sten stierf de heer RENARD, een van onze beste Heelmeesters, en wierd denzelfden namiddag begraven; het geen in zulk eene heete luchtstreek noodzakelyk is, alwaar het bederf der lyken zeer schielyk plaats heeft, vooral wanneer de dood veroorzaakt is door eene rotkoorts, eene ziekte, die in dit Land uitermaten gemeenzaam is. Zy vertoont zig in het begin door eene galbraaking, door eene buitengewoone verzwakking, en door de geele kleur der oogen en van de huid. Wanneer men 'er niet oogenblikkelyk de gepaste hulpmiddelen tegen te werk stelt, word de kwaal doodelyk, en in weinige dagen volgt 'er de dood ontwyffelbaar op. 'Er is in Guiana ook een soort van koliek, naar zommiger gevoelen gelyk aan dat van Devonshire, het welk pynlyk,

dikwils voorvallende, en zeer gevaarlijk is. Een groot aantal van ons volk wierd 'er door aangetast; en ik kan 'er geene reden van opgeven. Het kondigt zig aan door eene hardnekkige verstopping. De oly van Bevergeil, inwendig genomen, is 'er het geneesmiddel tegen.

Het was deerniswaardig de gesteldheid te zien, waar toe ons volk gekomen was; daar het zelve by hun vertrek bestond uit jongelingen, zoo gezond, als immer uit Europa waaren uitgezeild, hadden dezelve tans hunne bloozende kleur tegen de bleeke doodverwe verwisseld. De aanmerking, dat onze gezondheid tot hier toe zonder eenig nut verlooren was, verschafte ons ook weinig troost in onze ongemakken. Zommige lieden beweerden, dat het gedrag, ten onzen opzichte gehouden, het gevolg was van een staatkundig stelzel, alleenlyk strekkende om een Regiment te meer by het krygswezen in Holland te voegen, gelyk dit wel'er ten aanzien der zee-soldaaten van den Colonel DE SALVE gebeurd was: maar anderen sloegen aan deeze redeneering weinig geloof.

De gastvryheid der inwoonderen was eene der voornaame oorzaken van onze kwaalen, vermits in weinige maanden de gediensigheden der mannen, en de goedheden der vrouwen, ons op den rand van het graf gebragt hadden. Deeze omstandigheden maakten van Surinamen voor onze ongelukkige oorlogshelden een ander Capua.

Den 27sten Juny, stierf de Baron GERSDOPH, die in de plaats van onzen Lieutenant Colonel gekomen was, en wierd door allen, die hem kenden, zeer betreurd. De sterfte met de hoofden onzer krygsbende beginnende, verschafte zulks ten minsten eenigen troost aan de Officiers van lageren rang. Men liet hun posten om te vervullen, waar toe de Colonel FOURGEOUD, wien de besmetting in 't geheel niet dreigde, de benoeming deed. De Majoor BEKKER wierd tot Lieutenant Colonel, en de Capitain ROCKAPH tot Majoor aangesteld.

De beesten van onze luchtstreek, die men in deeze Gewesten vind, verzwakken en ontärten aldaar niet minder dan de menschen. De os, by voorbeeld, is 'er zeer klein, en deszelfs vleesch is zoo lekker niet als in Europa. Men moet dit waarschylyk toeschryven aan zyne aanhoudende uitwaaseming, en aan het grover kruid, waar mede hy gevoed word; het is nog slechter, dan dat der zout-moerassen van het Graafschap Sommersel. De ossen zyn talryk aan de oevers van de Orenoco, zy weiden aldaar aan den weg; en de Spanjaarden verkoopen die voor den matigen prys van twee patacons (ten naasten by zes guldens) het stuk. Een stuk ossenvleesch, gebraden uit Europa gezonden, word in Guiana als een zeer schoon geschenk beschouwd. Om het zelve zoo verre zonder bederf te doen aankomen, legt men het in een vat van tin, vervolgens draagt men zorg om 'er het vet over heen te gieten, zoo dat het geheel bedekt is; daar na sluit men dit vat zoo digt toe, dat 'er geen lucht nog water kan doordringen. Men zegt, dat met deeze voorzorge dit vleesch zeer gerust den aardbol zoude kunnen omreizen.

De schaapen zyn in dit Land zoo klein, dat wanneer 't het vel afgetrokken is, zy het voorkomen van lammeren hebben. Zy zyn zonder hoornen, en een wreed hair dient hun in plaats van wol. Hun vleesch vind by de Europeaanen weinig smaak. Men moet het dus, gelyk ook

het ossenvleesch, enz. denzelfden dag eeten, op welken men het beest geslagt heeft, het geen het zelve taay maakt: maar het bederft, wanneer men het langer wil bewaaren: deeze twee soorten van viervoetige dieren zyn van het oude vaste land naar Guiana overgebracht. Zoo is het ook gelegen met de varkens, die 'er echter beter zyn. Ik vermeene, dat ze in Zuid-America, ten minsten in Suriname, veel grooter zyn dan in Europa. Zy hebben veel vleesch en spek, en zyn van een goeden smaak. Men voed ze met alles, en zy worden gemest met groene pyn-appelen, waar op zy zeer heet zyn. Het gevogelte is ook zeer goed in dit Land; de gewoone hoenderen zyn 'er goed, maar niet zeer groot, en derzelver eijeren vry spits. De binnenlandsche Indianen kweeken een soort van huishennen aan, die nog veel kleinder zyn, en gekrulde vederen hebben, het geen in Guiana natuurlyk schynt te wezen. De kalkoenen zyn aldaar zeer goed; als mede de ganzen, maar voor al de eendvogels, die aldaar van een soort als de Moscovische zyn, en een zekere paerel van karmozyn kleur tusschen den kop en de bek hebben: zy zyn sappig, vet, en in grooten overvloed.

Na alle de uitstellen die wy ondervonden, zal de lezer misschien verwondert zyn te verneemen, dat wy eindelyk bevel ontvingen, om, zoo wel Officieren als Soldaaten, op het eerste sein ons gereed te houden. Onze krygsbende, die, by derzelver aankomst, op drie honderd dertig gezonde manschappen beliep, bevond zig tans door ziekten en sterfte een vierde verminderd. Men vergoedde eenigermaten dit verlies op eene wyze, die aan een Europeaan zonderling moet voorkomen.

Twee Negers, waar van de ØØn OKERA, en de ander GOUSARY genoemd wierd, die in de Volkplanting de Berbices Capitains der muitelingen geweest waaren, leverden hun Opperhoofd over, en kreegen dienvolgende vergiffenis. Deeze twee lieden hadden, geduurende deezen opstand, de verschrikkelykste moorden aan Europeaanen gepleegd: zy wierden als soldaaten in onze krygsbende ingelyfd, en wierden de gunstelingen van den Colonel.

Alvoorens Paramaribo te verlaaten, had ik gelegenheid, om twee zeer zonderlinge water-dieren te zien. Het een word gevonden in het kabinet van zeldzaamheden van den heer ROUX; men noemt het zelve in de Volkplanting Jackie, in het Latyn rana piscis, kikvorsch-vis. Hy is zonder schubben, en agt of tien voeten lang. Deszelfs vleesch is lekker en zeer vet, het geen ik verzekeeren kan, als 'er van gegeten hebbende. Men vangt die in de kleine kreeken en moerassen. Maar het geen allermerkwaardigst is, deeze visch verandert in eene volmaakte kikvorsch, en niet van een kikvorsch in een visch, [14] gelyk Mejuffrouw DE MERIAN, SEBA, en andere onnaauwkeurige Geschiedschryvers, waar onder het my spyt WESTLEY te noemen, beweert hebben. Ik wierd op dit oogenblik geheel en al van deeze waarheid overtuigd, toen ik dit dier ontleed, en in een fles vol brandewyn hangende zag. Men zag duidelyk de twee agterste pooten van een zeer kleine kikvorsch, onder dat gedeelte van den rug, waar aan de ingewanden vast zitten, uitsteekende.

Het was by mynen vriend KENNEDY, dat ik het andere dier zag: het zelfde, het welk Dr. BARCROFT de Krampvisch noemt, door anderen

de electrieke aal genoemd word, en waar in Dr. FIRMIN dezelfde hoedanigheden vooronderstelt, al in de torpedo. Het lyf van dit verwonderlyk dier, hebbende byna de gedaante van een aal, is van een loodachtig blaauwe kleur. Eene breede vinne, veel gelykende naar de kiel van een schip, loopt van onderen van den kop tot de staart. Hy leeft alleenlyk in zoet water. Zommigen geeven hem niet meer dan drie voeten lengte, anderen beweeren, dat hy vier of vyf maaien zoo lang is. [15] Wanneer men hem, het zy met de hand, het zy met een metaal stokje, of met een hard stuk hout aanraakt, verwekt hy eene beweging, waar van de uitwerking dezelfde is, als die der electriciteit. Dr. FIRMIN heeft my verzekerd, dat de schok van deeze electrieke aal hem wierd medegedeeld door eene reije van agt of tien personen, die elkander by de hand hielden, om 'er de proef van te nemen.

Alles, wat ik van dit dier kan zeggen, bestaat hier in, dat ik het zelve in eene tobbe vol water heb gezien, alwaar het my voorkwam twee voeten lang te zyn. Myn rok hebbende uitgetrokken, en de mouwen van myn hembd opgestroopt, tragte ik wel twintig maalen agter een hem in de hand te vatten, maar altyd te vergeefs. Ik ontfing telkens eene electrieke beweging, die ik tot in den schouder gevoelde, het geen den heer KENNEDY zeer vermaakte, met wien ik zelfs by deeze gelegenheid eene kleine weddenschap verloor. De electrieke aal zwemt naar goedvinden voor- en agter uit. Men kan 'er zeer gerust van eeten; en zommige lieden vinden dezelve lekker.

Men heeft voorgegeven, dat men dit dier met de beide handen moest aanvatten, alvorens het den schok mededeelde; maar het zy my geoorlooft, volgens eigene ondervinding, het tegendeel staande te houden. Men heeft ook gezegt, dat men 'er van twintig voeten lengte in Surinamen gevonden had. Wat my betreft, ik heb 'er nimmer ØØn van die grootte gezien. Anderen hebben gewilt, dat door deeze aal menschen zyn gedood geworden: hier van heb ik niet hooren spreken.

Het doet my moeite, om trekken van woestheid en wreedheid zoo dikwils in myn verhaal in te lasschen, maar ik verklaar, eens vooral, dat ik dit doe in de hoop, dat op de eene of andere manier de algemeene bekendheid dezelve zal kunnen voorkomen. Ik vernam, voor myn vertrek, ØØn der aanstootelykste daaden van ongeregeldheid. Eene Jodin, door eene onrechtmatige beweegreden van jaloersheid aangezet, (haar man ten minsten beweerde het) bragt eene zeer schoone vyf-en-twintig jaarige jonge dogter om 't leven, door haar een gloeiend yzer in 't lyf te duwen. Maar, het geen men in een beschaafd land naauwlyks gelooven zal, deeze verfoeijelyke wandaad wierd alleenlyk gestraft met een bannissement naar de Savane der Jooden, een gehucht, het welk ik hier na beschryven zal, en door eene ligte boete ten voordeele van 's Lands kasse.

Eene jonge Negerin, wier beenen door een keten zoo naauw gesloten waaren, dat het haar byna onmogelyk was een tred voorwaarts te gaan, kreeg ter deezer zelfder tyd op het hoofd, de naakte armen en lenden, zoo veele stokslaagen van een Jood, dat haar het bloed uit alle deeze deelen van het lichaam gonsde. De inwoonders deezer landstreeken zyn

aan deeze daaden van dwinglandye dermaten gewoon, dat een derde Jood de onvoorzigtigheid had ØØn van myne soldaaten te slaan, om dat hy tegen de heining van zyn tuin zyn water gemaakt had. Ik strafte deezen deugniet, door hem zyn stok af te nemen, welken ik op zyn hoofd aan duizend stukken brak.

Myn haat tegen de Jooden wederhield my niet, om een soldaat, die met de hand in de zak van ØØn van dit volk gevoelt had, uit onze krygsbende weg te jaagen. Ik moet hier opmerken, dat de Hollandsche soldaaten in dit stuk zoo kiesch op hunne eer zyn, dat indien men iemand die voor een schelm te boek staat, in zyn rang laten wilde, het geheele Regiment de wapenen zoude nederleggen. Het zoude misschien te wenschen zyn, dat zulke gevoelens in andere legerbenden, alwaar men een schurk, mits hy het geluk heeft van zes voeten lang te zyn, met een even goed oog aanziet als een braaf man, ingevoerd wierden.

De Colonel FOURGEOUD kreeg, omtrent deezen tyd, bevel, dat ingevalle twee Officiers of Onder-Officiers van gelyken rang, de ØØn van het Europeesch krygsvolk, de ander van dat der Compagnie, zig te zamen in eene uitgezondene krygsbende mogten bevinden, de eerstgemelde altoos het bevel zoude voeren, niettegenstaande de ander ouder wezen mogt.

Wy maakten ons toen met ernst gereed om te sterven of te overwinnen. Een half dozyn oude suiker-schuiten, met planken bedekt, het geen aan dezelve het voorkomen van doodkisten gaf, moesten ons naar de plaats onzer bestemming overvoeren. In de daad, zy verdienden wel den naam, dien ik haar geve, uit hoofde van het getal menschen, die, na daar in gegaan te zyn, omkwamen.

Den eersten Juny wierden een Capitain, twee Onder-Officiers, een Sergeant, twee Corporaals en agttien soldaaten, naar de Commewyne afgezonden. Ik kan my niet wederhouden alhier eene byzonderheid, betreffelyk deezen Capitain, te verhaalen. Deeze Officier zig, op den dag toen wy ontscheepten, begeven hebbende naar het huis, het welk hem tot zyn intrek schriftelyk was opgegeven, wierd aldaar door de vrouw van 't huis zeer vriendelyk ontfangen. Zy verklaarde hem, dat zy de Zee-Officiers en soldaaten met alle mogelyke beleefdheid, behandelen zoude, om dat zy aan ØØn der eerstgemelden het leven verschuldigd was. Zy voegde 'er by, dat deeze haar, als mede verscheide andere lieden, in een sloep, op den Atlantischen Oceaan, had overgenomen, alwaar zy zedert zestien dagen zonder kompas, zonder zeilen, nog levensmiddelen, uitgenomen een weinig beschuit en water, rond zworven. Om kort te gaan, de geen tot wien deeze vrouw toen sprak, was dezelfde Officier, die haar aan den dood ontruk had; zyn naam was TULLING VAN OLDENBARNEVELDT, en hy was toen Lieutenant op een Hollandsch oorlogschip.

Denzelfden dag deeden wy ook een ander vaartuig vertrekken, met twee Officiers, een Sergeant, een Corporaal, en veertien man, allen onder bevel van den Lieutenant Graaf VAN RANDWYCK. Deeze manschappen wierden afgezonden naar de Rivier PerØca. Deezen avond, eenigen myner beste vrienden by my ter maaltyd gehad hebbende, nam ik myn afscheid van myne geliefde JOANNA, aan wien ik de geheele zorge myner kleine

bezittingen overliet. Haar zelve vertrouwde ik aan haare moeder en haare moeije toe; en ik had aan dezelve myne beveelen gegeven, om haar in een soort van school te plaatsen, tot dat ik te rug gekomen zoude zyn: ik begaf my vervolgens aan boord met vier Onder-Officers, twee Sergeanten, drie Corporaals, en twee-en-dertig soldaaten, allen onder myn bevel. Wy besloegen twee vaartuigen, en onze bestemming was naar het bovenste gedeelte van de Cottica.

Deze vaartuigen waaren met ringen en kleine musketten enz. gewapend, en voor een maand van krygsbehoeften voorzien. Onze beveelen, (uitgenomen die, welke wy in de Savane der Jooden ontvingen,) bragten mede, om het bovenste gedeelte der Rivieren op en af te vaaren. Elk vaartuig had ten dien einde een Stuurman en tien Neger-slaaven om te roeijen; het welk in 't geheel onder myn bevel, myn kleine QUACO daar onder gerekend, vier-en-zestig man uitmaakte, waar van vyf-en-dertig zig in myn vaartuig bevonden; dat van mynen Lieutenant was gevolgelyk een weinig minder geladen dan het myne.

Ik moet opmerken, dat zedert onze ontscheeping in Surinamen tot heden toe, onze soldaaten betaald waaren in klinkende munt, welke men had voorgeslagen, om hun tegen het papieren geld der Volkplanting te verwisselen. Het voordeel zoude bedragen hebben tien ten honderd; en elk man zou dus, by het einde van het jaar, twee of drie ponden sterling meer getrokken hebben, die hem hadden kunnen dienen, om zig eenige versnapering te bezorgen, maar de Colonel stelde zig daar tegen, en begeerde, dat de betaaling altoos ontfangen wierd in gemunt geld, het welk in kleine sommen uitgegeven wordende, geene meerdere waarde dan het papier had. Deeze tegenstreeving van zynen kant kwam my belachelyk en kwalyk geplaatst voor, dewyl zy voor allen nadeelig was, zonder iemand voordeel toe te brengen. Ik moet ook opmerken, dat elk Officier, die met afgezondene manschappen vertrok, egter by aanhoudenheid zyne tafel moest betaalen, het welk, voor een Capitain, byna veertig ponden sterling 's jaars beliep. Men gaf hem, tot schadeloos-stelling, in zyn vaartuig levensmiddelen mede ter waarde van tien ponden, (dus verloor hy 'er dertig,) bestaande in gezouten ossen- en varkens-vleesch, en in erweten, alles op den zelfden voet als de soldaaten, op eenige flessen wyn na. Ik vermeene echter, dat men een weinig meer verplicht was aan Officers, die zig geenerhande ververschingen bezorgen konden op eene legerplaats, door de vervaarlykste en ondoordringbaarste bosschen omringd, in het midden van welke zy zig van alle wooningen verwyderd zaagen, en op eenen afstand, van waar men het schieten van 't geschut niet hooren konde. Men had iets minder noodig te doen ten aanzien van de andere vaartuigen, die geplaatst waaren midden tusschen de schoonste Plantagiⁿ, alwaar overvloed en vrede heerschten. Dienvolgende wierden wy door lieden van allerlei rang beklaagd, die, voorziende aan welke noodlottigheden wy stonden te worden bloot gesteld, myn vaartuig omringden, en my noodzaakten een aantal levensmiddelen aan te nemen. De lezer zal over de edelmoedigheid myner weldoeners door de volgende lyst beter oordeelen, dan door alle de lofspraaken, die ik hun zoude kunnen toebrengen.

24 Flessen besten rooden wyn.
12 Flessen MadØra wyn.
12 Flessen Engelsche Porter; zynde een soort
van bier.
12 Flessen Appel-drank.
12 Flessen Jamaicasche Rhum.
2 Zeer groote witte Suiker-brooden.
2 Kruiken Brandewyn. (Omtrent agt pinten.)
6 Flessen Muscaat-wyn.
2 Kruiken Citroen-sap.
2 Kruiken Koffy-Syroop.
2 Gerookte Westphaalsche Hammen.
2 Gerookte Ossen-tongen.
1 Pot met Mostaard van Durham.
6 Dozyn Spermaceti-kaarssen.

Men kan hier uit zien, dat zoo al eenige inwoonders der Volkplanting van Surinamen, door hunne woestheid en wreedheid, zig als het afgryzen der natuur betoonden, anderen wederom door hunne maatschappelyke gevoelens en weldadigheid, 'er het cieraad van waaren.--Ik zal met deezen trek van milddadigheid dit hoofstuk besluiten; en ik durve verzekeren, dat men my altoos meer geneigd zal vinden om de schoone daaden van mynen evenmensch te schetsen, dan om hunne gebreken te doen opmerken.

ZEVENDE HOOFTSTUK.

Vertrek der gewapende vaartuigen tot verdediging der Rivieren.--Beschryving van het Fort Amsterdam.--Krygstocht naar het bovenste gedeelte van de Rivieren Cottica en Patamaca.--Groote sterfte onder het krygsvolk.--Gezicht van de wacht-post van Devil's Harwar.

Den 3den July 1773, des morgens ten vier uren, lichtten onze beide vaartuigen het anker, en met behulp van het vallend water zakten wy af tot het Fort Amsterdam, alwaar wy wind, eb en vloed hebbende, onder de battery het anker lieten vallen.

Het zal misschien niet ongepast zyn alhier de monteering van onze zee-soldaaten te beschryven: dezelve bestond in een kamisool van een blaauwe kleur, met rood gevoerd. Zy waaren met musketten, sabels en pistolen gewapend, en droegen kruislings een groote haverzak aan de eene, en hunne hangmat aan de andere zyde. In de bosschen waaren zy gekleed met een lange broek en met een linnen overtrek, de geschiktste kleeding in dit Land; allen hadden zy ledere mutsen op.

Na myne beschikkingen gemaakt, en alle myne manschappen gemonstert te hebben, stelde ik de aan my gegevene beveelen te werk, waar by my wierd voorgeschreven de Rivier Cottica op en af te vaaren, tusschen de posten van de Compagnie, de Rochelle, aan de Patamaca, en 's Lands

Welvaaren, boven de laatste Plantagie, om de muitelingen te beletten de Rivier over te steeken; dezelve te dooden of krygsgevangen te maken, zoo het my mogelyk was; en eindelyk de Plantagi^on tegen allen aanval van hunne zyde te beschermen. Ik konde my, zoo ik het noodig vond, in alle deeze verrigtingen door het krygsvolk van de Compagnie, dat op de gemelde posten de wagt had, doen bystaan; en ik moest met hunne Bevelhebbers over^oenkomen over het sein, dat ik in geval van alarm geven zoude.

Ik bezigtigde tans het Fort Amsterdam, dewyl ik den tyd en de gelegenheid had, om het te doen.

Het zelve wierd aangelegd in 't jaar 1734, en voltooit in 't jaar 1747: het heeft de gedaante van een geregelde vyfhoek, die door vyf bolwerken gedekt word. Deszelfs omtrek is omtrent van drie Engelsche mylen. Een breede gracht, die haar water uit de Rivier trekt, omringt het zelve, en word verdedigd door een bedekte weg, zeer goed van paalwerk voorzien. Deszelfs grondvesten zyn van een soort van rotssteen gemaakt. De voornaamste sterkte van den kant der Rivier bestaat in een groote bank of plaat van slyk, die zig langs de voorpunt uitstrekt, en in een battery van geschut, die zelfs platte Schepen belet derwaarts te naderen. Het vuur van dit Fort zig kruisselings vereenigende met dat der Schanssen Leyden en Purmerend, belet ook het inkomen in de beide Rivieren Surinamen en Commewyne, gelyk ik reeds elders heb gezegt. Het heeft daar^onboven kruid-magazynen, en andere, om levensmiddelen te bergen. Men vind aldaar ook alle de gebouwen, die noodig zyn tot verblyfplaatsen voor eene sterke bezetting. Het bevat zelfs tot een windmolen en een regenbak, die meer dan duizend tonnen water houdt, het welk, in de daad, min noodzakelyk is, vermits men, naar myne gedachten, de geheele krygsmacht der Volkplanting noodig had, om eenigen tyd lang eene Vesting van zulk eene groote uitgestrektheid te verdedigen. Dicht daar by vind men een groot stuk land, met ignames en andere wortelen beplant, welke dienen tot voedzel voor de slaven van de Compagnie, die men hier houdt, om, onder het opzigt van eenen Commandeur, aan de vestingwerken te arbeiden.

Men houd in het Fort Amsterdam bestendig eene kleine bezetting, onder bevel van een Officier van de artillerie: dezelve verplicht alle Schepen, om de vlag te stryken, en met zeven kanonschooten te groeten: zulks word hun door drie schooten beantwoord, en men rigt een vaandel op de wallen op. Ik zal hier nog byvoegen, dat ten noordwesten dit Fort omringt is met modderpoelen, en ondoordringbaare doornhagen, het geen in den beginne aan dit vak den naam deed geven van het hol van den Tyger.

Na deeze beschryving, zal men my ten goede houden, dat ik met een enkel woord spreke van zekere zeer merkwaardige visschen, die men altoos in een groot aantal by het Fort Amsterdam ziet, en hebbende vier oogen, waar van zy 'er aanhoudend al zwemmende twee boven en twee onder 't water houden. Deeze visschen hebben ten naasten by de gedaante van een spiering, en zwemmen troeps-gewyze met eene ongelooflyke schielykheid. Zy schynen zig vooral te behagen in brak water. Men zegt, dat ze niet kwaad zyn om te eeten, en zy worden door

de inwoonders deezer Volkplanting coot-eijes genoemd.

Myne schildwagt wierd deezen avond door een roeischip gehoont. Die 'er op waaren, wenschten ons allen naar den duivel, en zeiden duizend gruwelen van ons. Ik liet aanstonds de kano wapenen, en zette hun agter na: maar door middel van een klein zeil, en de donkerheid van den nacht, naamen zy de wyk naar de punt Parham, en hadden het geluk tot myn groote spyt te ontvlugten. Des morgens van den 4den July, ligten wy het anker. Den hoek voorby gezeilt zynde, zakte wy met de vloed af, tot aan Elizabeth's Hoop, eene schoone Koffy-Plantagie, waar van de eigenaar, de heer KLEYNHANS, ons noodigde om dezelve te bezichtigen, ons alle mogelyke vriendelykheden bewees, en myn vaartuig met verkoelende vruchten en groenten vulde. Hy zeide ons, dat hy ons lot beklaagde, en voorzeide ons alle de onheilen, waar mede wy gedreigd wierden, voornamelyk uit hoofde van het regen-saizoen, het welk te wagten stond, en zelfs reeds begonnen was door veelvuldige plasregens, met zeer zwaare donderslagen vergezelt. "Wat uwe vyanden betreft, voegde hy 'er by, maakt staat, dat gy 'er, geen ØØn zien zult. Zy zullen u nimmer voor de vuist durven aantasten, en zullen veel^oer u altyd overrompelen: zyt dus wel op uw hoede, myn Heer.--Maar de luchtstreek! de luchtstreek zal u het leven kosten! Echter, vervolgde hy, ik moet den yver van uwen Bevelhebber bewonderen, die u liever op deeze wyze wil bloot stellen, dan u te Paramaribo werkeloos te houden". De heer KLEINHANS eindigde deeze zonderlinge aanspraak met my de hand te drukken. Wy naamen toen afscheid van hem, als mede van zyne dogter, een jong en schoon meisje, die, toen ze ons zag vertrekken, traanen stortte.--Den zelfden avond wierpen wy het anker voor de Matapaca-Kreek.

Ik maakte alhier van myne vaartuigen twee oorlogschepen; het een wierd genoemd de Charon, en het ander de Cerberus; naamen, onder welken ik dezelve gedurende het overige van mynen tocht onderscheiden zal. Wy vervolgden onzen weg met de Cottica op te zeilen, om de Rivier Commewyne te kunnen inloopen, en wy zeilden voorby aangenaame Suiker- en Koffy-Plantagi^on, die aan den oever deezer beide Rivieren, op den afstand van ØØn of twee mylen van elkander, gelegen zyn.

Den 6den, maakten de soldaaten van myne krygsbende hunne maaltyd aan den wal gereed, en wandelden op de fraaije Plantagie, genaamt het Geval. Des avonds van den zelfden dag, wierpen wy het anker voor de PerØca-Kreek.

Des anderen daags voeren wy steeds de Cottica op, en wy stapten aan wal op de Plantagie, genaamt Alia. Wy wierden op alle die Plantagi^on, welke wy aandeeden, zeer wel ontfangen, maar zy wierden al langer hoe minder in getal, naar maate het bed der Rivier nauwer wierd.

Den 7den vervolgden wy onzen weg. Wy stapten ook aan land op de Plantagie genaamt Bockkestein, die de laatste is aan de rechter zyde van de Cottica, uitgenomen echter twee andere zeer kleine Plantagi^on aan de Patamaca-Kreek; en des avonds wierpen wy het anker aan den mond van de Koopmans-Kreek. Den zelfden dag ontstond 'er brand in de Charon, maar dezelve wierd spoedig gebluscht.

Den 8sten, voeren wy aanhoudend de Rivier op: des morgens ten elf uuren, kwamen wy aan het Fort of den Post 's Lands-Welvaaren, door krygsvolk van de Compagnie bezet wordende. Ik stapte aldaar met myne Officiers aan land, om met den Capitain ORZINGA, Bevelhebber van deezen Post, een mondgesprek te houden. Ik zond hem drie mannen, die ziek waaren, om dezelve te doen oppassen in zyn Gasthuis, alwaar ik een schouwspel van smert en elende zag, het welk alle verbeelding te boven gaat. Deeze plaats was in 't eerst genoemd geworden Devil's Harwar, [16] uit hoofde van deszelfs ondraaglyke ongezondheid. Ik zal het by vervolg met dien naam bestempelen, als zynde denzelven veel gesschikter, dan die van 's Lands-Welvaaren, welke juist het tegendeel beteekend.

Ik vond hier eenige ongelukkige gekwetsten, wien het had mogen gebeuren te ontsnappen na de nederlaag, waar in de Lieutenant LEPPER en zoo veele manschappen waaren omgekomen. Een van hun verhaalde my de byzonderheden van zyne vlucht. "Ik kreeg een kogel in de borst, zeide hy my. Het was onmogelyk, om aan het bieden van wederstand of aan vluchten te denken. Om eene poging tot behoud van myn leven te doen, ging ik midden onder de doodelyk gekwetste en doode soldaaten op den grond leggen, alwaar ik wel zorge droeg van geene de minste beweging te maken. Het hoofd der muitelingen, op den avond van den dag der overwinning het slagveld beschouwende, gaf aan ØØn van zyne Capitains bevel, om oogenblikkelyk aan de lyken het hoofd af te houwen, om deeze zegeteekenen naar hun dorp over te brengen. De Capitain begonnen hebbende met dat van den Lieutenant LEPPER, en van twee of drie anderen af te houwen, zeide tot zynen medemakker: Sonde go sleeby, caba mekewe liby den tara dogo tay tamara; de zon gaat onder, laaten wy deeze honden tot morgen laaten. Na deeze woorden geduurende welke ik myn adem inhield, en myn hoofd op den rechten arm rustte, (dus vervolgde de soldaat,) bragt de Neger, die zyn byl op myn schouder liet vallen, my die verschrikkelyke wond toe, welke gy ziet, en waar van ik misschien nimmer geneezen zal.--Zy vertrokken egter allen, met zig voerende de hoofden van myne ongelukkige medemakkers, benevens vyf of zes gevangenen, met de handen agter op den rug gebonden, waar van ik niet meer heb hooren spreken. Toen alles stil, en het zeer duister was, kroop ik op handen en voeten uit het midden deezer slagbank, en ik zocht eene schuilplaats in het bosch, alwaar ik ØØn van myne medemakkers vond, minder gewond dan ik. Wy dwaalden tien dagen lang, als een prooi van lyden en wanhoop; wy hadden niets, dat ons tot een verband dienen konde; wy wisten niet werwaarts onze schreden te zetten; en een enkel roggen-brood was al ons voedsel, tot aan de wachtplaats van Patamaca, alwaar wy uitgemergeld, en door onze wonden, die van wormen krielden, van ØØn gereten, aankwamen".

Ik gaf aan deezen ongelukkigen een halve kroon. Na met den Capitain ORZINGA wegens de seinen te zyn over^oengekomen, verliet ik zyne elendige wachtplaats, en keerde in myn vaartuijg te rug. Wy hielden steeds aan met de Rivier op te vaaren, tot dat wy ons voor een Kreek, Barbacoeba genaamd, bevonden, alwaar wy het anker wierpen.

Des anderen daags verrigtten wy het zelfde werk, tot aan de

Cormoetibo-Kreek, alwaar wy volgens bevel van den Colonel FOURGEOUD, onze vaartuigen vast leiden. Dit was het middenpunt van myne wachtpost: wy zagen aldaar niet dan bosschen, water en wolken; geen voetstap van een mensch was daar te bekennen; dienvolgende kan men over derzelver verschrikkelyk en eenzaam gezicht oordeelen.

Ik zond den 10den het volk van de Cerberus naar hunnen post, te weeten, naar het bovenste gedeelte van de Patamaca. Zy gingen oogenblikkelyk weder scheep, en zulks volgens myne onderrigtingen, met een groot getal aanbeveelingen, die van geene nuttigheid waaren.

Wy tragten tans onze levensmiddelen aan boord te koken. Tot een haart naamen wy een groote tobbe vol met aarde. Deeze proeve gelukte ons, maar zy kostte byna het leven aan ØØn van myne soldaaten, die zig vreeslyk brandde. Dewyl wy geen Heelmeester hadden, nam ik de zorge deezer geneezing op my; en met geneesmiddelen, die ik in een koffertje had, wierd deeze man in eenige dagen volmaakt hersteld.

Om echter zulk een ongeval voor het vervolg voor te komen, zocht ik eene uitgeholde plaats in de Kreek, en dezelve niet verre van den mond af gevonden hebbende, gelaste ik aan myne Negers, aldaar een hut te bouwen, en aan de soldaaten, om aldaar hunne levensmiddelen gereed te maken. Beducht voor overrompeling, droeg ik zorg om schildwachten rondom te plaatsen; en voor den nacht kwamen wy op onzen post te rug. Wy gingen aldus dagelyks voort tot op den veertienden dag, wanneer wy weder naar Barbacoeba afzakten.

Ik liet aldaar den 15den eene andere hut, tot het zelfde gebruik geschikt, oprigten. Maar dewyl de regen dwars door myn verdek doordrong, keerden wy naar Devil's Harwar te rug, om zulks aldaar te herstellen. Ik bragt aldaar ook ØØn van myne Negers in het ziekenhuis.

De kalfatering was den 16den ge^oindigt; en den zelfden dag meldde ik myne aankomst aan den Colonel FOURGEOUD.

Den 17den keerden wy naar de Cormoetibo-Kreek te rug, en wy verlooren een anker, het welk in de wortels van den Palmietboom, die aan de oevers van alle de Rivieren deezer Volkplanting groeit, hangen bleef. 'Er zyn twee soorten van boomen van dien naam, de roode en de witte; van de eerste is myn oogmerk tans te spreken. De roode Palmietboom spruit voort uit een groot getal wortels, die zig verscheiden voeten boven den grond vertoonen, alvorens zig te ver^oenigen tot het vormen van den stam, die dik en hoog is: de schors is grysachtig van buiten, maar rood van binnen, en men bedient 'er zig van voor de leertouweryen. Het hout is roodachtig, hard, en tot timmerhout en ander gebruik geschikt. In deezen boom is het meest merkwaardig, dat uit zyne takken, en zelfs uit den stam, een eindeloos getal vezels uitspruit, even als het touwwerk van een Schip, welke naar den grond ombuigen, alwaar zy wortelen schieten, om op nieuw uit te spruiten. Zy vormen op die manier eene ondoordringbaare doornstruik, terwyl zy, als even zoo veele vaste steunpaalen, den boom ten allen tyde onderschragen. De witte Palmiet-boom vind men gewoonlyk in de landeryen buiten het water.

Den avond van dien zelfden dag, wanneer het een zeer donkere nacht was, riep myn schildwagt, dat hy een Neger zag, die met een brandende pyp in den mond, de Kreek in een kano overstak. Wy stonden oogenblikkelyk uit onze hangmatten op; maar wy stonden niet weinig te kyken, toen een slaaf ons verzekerde, dat het een vuur-mug was, die vloog; en hy had gelyk.

De insecten van deezen naam hebben een duim lengte, en een doorschynende en groenachtige vlak onder den buik, die in den donker als een kleine kaars schynt. Zyne oogen zyn ook zeer schitterend; en by het licht van twee deezer muggen zou men zeer gemakkelyk kunnen leezen. 'Er zyn nog anderen van een veel kleiner soort: men kan dezelve niet bemerken, dan wanneer zy op zekere hoogte vliegen, en men zoude ze dan voor vonken aanzien, die uit een smeedereije komen.

Den 18den niets te doen hebbende, vermaakte ik my met vogelen te schieten. Ik doodde 'er een, dien men hier noemt tigri-fowlo, of den tyger-vogel, maar dien ik veel eer voor een soort van reiger aanzie. Hy heeft byna deszelfs gedaante. Zyne vederen zyn roodachtig, en met regelmatige en zwarte vlakken bedekt, waar van hy zyn naam ontleent. De beenen, de voeten en de klauwen zyn lang; de bek is spits en langwerpig; en hunne ligt groene kleur schynt aan te duiden, dat deeze vogel van visschen leeft. De hals, waar aan een bos witte vederen hangt, is ook zeer lang. Op den kop, die klein is, ziet men een roode en zwarte vlak; zyne oogen zyn van een zeer fraaije geele kleur.

Ik ontving door eene wacht, die te sloop de ronde deed, bericht, dat de manschappen van de Cerberus begonden ziek te worden. Des anderen daags vernam ik ook, dat op de plaats, alwaar wy onze levensmiddelen hadden toebereid, in de Cormoetibo-Kreek, en welke gelegen is aan de oevers der Rivier van den kant der muitelingen, deezen nu kortlings eene zeer sterke afgezondene krygsbende vermoord hadden. Dienvolgende gaf ik last om de hut te verbranden, en wy hielden onze keuken aan boord van de vaartuigen. Alle de elementen scheenen tans tegen ons zamen te spannen. Het water stortte, als of wy met eenen nieuwen zondvloed bedreigd wierden: het drong zelfs in onze vaartuigen door, alwaar alles dryvend lag. De lucht was vol groote muggen, die, van het ondergaan tot het opgaan der zonne, ons getrouw gezelschap houdende, ons beletteden eenige rust te smaken; en des morgens waaren wy met puisten en bloed als geheel bedekt. De rook van het vuur en van de tabak, die wy brandden om hen te verjagen, deed ons byna verstikken. Het was ons onmogelyk een hoek lands te vinden, om ons gezouten vleesch aldaar veiliglyk te braaden. Tot een overmaat van elende, was tusschen de Zee-soldaaten en de Negers tweedragt ontstaan: dewyl nog beloften, nog dreigementen, hen konden te vreden stellen, nam ik myn toevlucht tot andere middelen. De muitzuchtigsten van beide partyen hebbende doen in boeijen sluiten, verordeelde ik de eersten, om door de spitsroeden te loopen, en de anderen om gegeesselt te worden, een half uur lang. Na hen gedurende een geruimen tyd in de ongerustheid gelaaten te hebben, gaf ik hun allen vergiffenis, zonder hun een enkelen slag te hebben doen toebrengen. Myne goedertierenheid deed zoo veel uitwerking, als de kastyding gedaan zou hebben, en

de vrede wierd volmaakt hersteld. Het was niet even zoo in myne macht, om het toeneemen der ziekte te beletten. Alle de regels, welke in het uitmuntend vaers van Dr. ARMSTRONG over de gezondheid zyn voorgeschreven, zouden in dusdanige omstandigheid nutteloos zyn.

Den 20sten zakten wy tot de Casapoere-Kreek af, in de hoop van het aldaar eenigzints beter te zullen vinden; maar te vergeefs. Het getal der groote muggen was toen zoodanig, dat ik, myne handen de ØØn tegen de ander slaande, in ØØnen slag 'er agt-en-dertig doodde.

Te Barbacoeba te rug komende, zagen wy eenige fraaije slangen, die de Rivier overzwommen. Wy ondervonden een weinig verkwikking op onzen tocht, door nu en dan aan land te stappen, om ons aldaar onder de schaduw te verfrisschen. Ik maakte hier gebruik van den raad van eenen ouden Neger.--"CARAMACA, zeide ik tot hem, wat doet gy toch om uwe gezondheid zoo wel te bewaaren?--Myn meester, Masera, antwoordde hy my, ik zwem twee of drie maalen daags in de Rivier. Dit dient my niet alleen tot eene lichaamsöeffening, wanneer ik niet gaan kan, maar door dit middel houde ik my de huid ook frisch en zuiver. De zweetgaaten open zynde, is de uitwaaseming des te gemakkeliker; in het tegengestelde geval, zouden zy gesloten zyn, de vochten zouden, door stil te staan, bederven, en ziekte zoude 'er ontwyffelbaar op volgen". Ik beloofde deezen grysaard, en oogenblikkelyk sprong ik in het water, met het hoofd 't eerst. Ik was 'er zoo dra niet in, of hy bad my, om toch weder aan boord te komen; het geen ik niet zonder verwondering deed.--"Denk om de Kaymans als mede de Perys, (een soort van visschen, welke in Surinamen zoo genoemd worden,) zeide hy my, beiden zyn ten uitersten gevaarlyk, maar zoo gy myn raad volgt, loopt gy geen gevaar. Gy kunt geheel en al naakt zwemmen; alleenlyk draag zorg, om altoos in beweging te blyven; want zoo gy een oogenblik stil blyft, kan het dier u het een of ander lidt afbyten, of u naar den grond trekken".

Schoon de leezer in verscheidene Reisbeschryvingen, eene beschryving van den Kayman heeft kunnen leezen, zal hy het wel ten goede willen houden, dat ik hier omtrent dit dier eenige byzonderheden verhaale, die ik zelf heb waargenomen, of waar van ik door de zekerste berichten ben onderricht geworden.

De Kayman is een halfslagtig dier, het welk men in de meeste Rivieren van Guiana vind. Het heeft van vier tot agttien of twintig voeten lengte; zyn staart is van dezelfde uitgestrektheid, en over het geheele bovenste gedeelte als een zaag getand; het lyf is zulks insgelyks. De gedaante van den Kayman gelykt na genoeg naar die van de Hagedis. Zyn rug, van een geelachtig bruin, naar he£ zwarte hellende, heeft aan de kanten verscheiden groenachtige schaduwen; en de buik heeft een vuile witte kleur. Zyn breedte kop heeft een kakebeen, en zyne oogen zyn byna als die van eene zeuge, maar minder onbeweeglyk, en waar van elk door een uitwas, of een soort van zeer harde knobbel, beveiligd word. Zyn bek en keel zyn uitermaten breed, en van eene dubbele reije tanden voorzien, die alle soorten van beenderen doorknagen kunnen. De Kayman heeft vier pooten, met zeer spitse klauwen gewapend. Hy is geheel bedekt met breede schubben, en zulk eene harde huid, dat hy niet

dan in den buik of aan den kop gewond kan worden. De Indianen eeten van zyn vleesch; maar het heeft een smaak van muskus, zoo men zegt, naar zakken of beursen die inwendig by elk lid geplaatst zyn. Het wyfje van den Kayman legt haare eijeren in grooten getaale in het zand aan den oever, alwaar de hette der zon dezelve uitbroeid, en het mannetje slokt 'er een groot gedeelte van op. Dit dier is niet zeer gevaarlyk op het land, alwaar het zig niet gemakkelyk bewegen kan; maar in de Rivieren ziet men hem dikwils op zynen buit loeren, houdende den bek alleen boven 't water, wanneer hy het voorkomen heeft van een stuk dryvend hout. Hy is waarlyk geducht voor alles wat hy nadert. Echter heb ik gezien, dat hy voor een mensch bang was, zoo lang dezelve handen en voeten bewoog, maar ook langer niet. Zommige Negers hebben moeds genoeg gehad, om hem in zyn eigen element aan te tasten en te overwinnen, in weerwil van zyne ongemeene sterkte en woede, die by deeze gelegenheid door zynen onverzadelyken lust tot menschen-vleesch nog merkelyk vergroot word.

Het verschil tusschen den Kayman en de Krokodil, die men al mede in Guiana vind, bestaat niet alleen in den naam, maar ook in beider onderscheiden aart en gedaante, zynde de laatstgemelde veel langer, in evenredigheid veel fynder, en minder vraatachtig. Voor 't overige ontmoet men dezelve zoo dikwils niet als de eerstgemelde, waarom men misschien denkt, dat hy minder verslindend is. Ik zal 'er alleenlyk byvoegen, dat men in Asi^on op het eerste gezicht een groot verschil ontdekt tusschen deeze twee kruipende dieren, alwaar zy ook veel grooter zyn dan in America.

Het groot voordeel der verzamelingen van voorwerpen, tot de Natuurlyke Geschiedenis behoorende, zoo als het Brittannisch Museum, bestaat daar in, dat de beminnaar der natuur en waarheid het genoegen verkrygt, om de ongeloofbaarste voortbrengzels der schepping met eigen oogen te aanschouwen. In die verzameling, welke ik hier aanhaale, vind men een Krokodil, in eenige opzigten, maar vooral in de maat, van alle de dieren van dien naam in beide Indi^on verschillende. Schoon zy op Bengalen in grooten getaale zyn, heb ik nimmer, volgens een geloofwaardig bericht, hooren staande houden, dat 'er grootere zouden zyn, dan deeze, welke ØØn-en-twintig voeten lang is. Hy wierd in de Indus gevangen, maar men moest vooraf drie ponden kogels op hem verschieten, waar van verscheiden op zyne schubben geene uitwerking doen konden.

Dewyl ik niet wel voor deeze verzekering kan instaan, stelle ik myne geloofbaarheid niet te pand, dan voor een voorwerp, het welk ik zelf gezien heb, en my bewees, dat 'er eenige dieren van dit soort zyn, twee maal zoo groot, dan het geen ons Museum bezit.

Ik heb aldus, in 't jaar 1781, te Maastricht den kop van een versteenden Krokodil gezien, welken men by het graaven in den berg St. Pieter gevonden had. Naar evenredigheid moet het lyf wel zestig voeten lang geweest zyn. Wanneer, of op welke wyze kwam dit dier aldaar? Echter ik heb dien kop gezien; een Priester was 'er bezitter van, en naderhand heeft hy dien als eene groote zeldzaamheid naar Parys gezonden. [17]

Men zegt, dat 'er in Guiana Hagedissen zyn van vyf of zes voeten lang; maar die geene, welke behooren tot het zoort, in dit Land den naam dragende van de Iguana, en by de Indianen dien van Wayamaca, hebben 'er zelden meer dan drie. Van het hoofd tot onder aan de staart, is de Iguana bedekt met zeer kleine schubben die in de zon met de levendigste kleuren schitteren. De rug en de pooten zyn donker blaauw; de zyden en de buik zyn van een zoort van geelachtig groene kleur. Even als de zak of die losse huid, welke hem onder de keel hangt, is het lyf van dit dier op verscheiden plaatsen zwart en bruin gespikkelt. Zyn oogbol is van een fraay bleek rood; zyne klauwen zyn donker kastanje bruin.

Deeze Hagedis heeft, even als de Kayman, een getande rug en staart, en beiden hebben de laatstgemelde zeer spits. Het wyfje legt haare eijeren insgelyks in het zand. Men ziet dit dier dikwils op gronden, die met heestergewassen en planten bedekt zyn, alwaar de Indianen het zelve met pylen doodschieten. Zy eeten gaarn van deszelfs vleesch, het welk zeer wit en zeer lekker is. Men verkoopt het zelve zeer duur te Paramaribo; en verscheiden Europeanen eeten 'er van, als van eene groote lekkernye. De beet der Hagedis van Guiana is zeer pynlyk, maar heeft zelden, schadelyke gevolgen.

Laaten wy tot mynen Neger CARAMACA te rug keeren. Zyne verhalen, raakende den Kayman, hadden my den lust benomen om my dagelyks te baden; maar bevindende, dat ik, volgens zyne raadgevingen, alle gevaar ontwyken konde, besloot ik dezelve op te volgen, en ik trok uit zyne manier een groot voordeel, geduurende al den tyd, dat ik in deeze Volkplanting verbleef. Hy raadde my ook om blootsvoets, en ligt gekleed te gaan. "Het is tans noodig, Masera, zeide hy my, dat gy uwe voeten verhardt, door zonder schoenen of koussen op het Schip te kuijeren. De tyd kan komen, dat u dezelve in het midden der distelen en doornen ontbreeken, zoo als aan anderen wedervaaren is. De gewoonte, Masera, is een tweede natuur: wy hebben allen de voeten van een gelyk maakzel. Luister naar my, en eindelyk zult gy den ouden CARAMACA dank zeggen. Wat uwe kleeding betreft, vervolgde hy, een hembd en een lange broek zyn voldoende; dit zal u moeite en geld uitspaaren. Het lichaam heeft zoo wel lucht, als water noodig. Gebruik dus baden van deeze twee^orlei zoort, wanneer gy 'er de gelegenheid toe vinden moogt". Van dit oogenblik af volgde ik zynen raad, waar aan ik, behalven de zindelykheid, grootendeels het behoud van myne levensdagen verschuldigd was. Ik dacht toen meenigmaal aan Paramaribo, alwaar ik alle de aangenaamheden des levens genoot, terwyl ik hier meer, dan immer iemand der wilden, genoodzaakt was van voorbehoed-middelen een aanhoudend gebruik te maaken. Het zoude my egter niet verdooten hebben, zoo maar iemand van ons lyden nut getrokken had.--Maar ik vergeete, dat men in den krygsdienst blindeling, en zonder aanmerkingen te maken, moet gehoorzaamen.

Den 22sten, zond ik mynen Sergeant, en een soldaat, die beiden ziek waaren, naar het ziekenhuis van Devil's Harwar. Vervolgens zeilden wy weder opwaarts naar het middenpunt van onze wachtpost, naar de Cormoetibo-Kreek.

Een van onze Negers vong hier eenige visschen, waar onder de Krampvisch was, welke ik reeds beschreven heb: denzelven hebbende doen koken, at hy dien met zyne medgezellen. Hy vong ook een Pery en een Que-quee. De eerste zeide my de oude slaaf, dat zoo wel gevaarlyk als vraatachtig was. Zomtyds is hy by de twee voeten lang; hy is vry plat, schubbig, en van een blaauwachtige kleur. Zyn bek is breed, en voorzien van eene reije dicht geslotene en puntige tanden, welke zoo veel kracht hebben, dat hy de pooten der eendvogels verbreekt, wanneer ze zwemmen: hy doet het zelve aan de toonen en vingers, en ryt met zyne tanden den boezem der vrouwen van ØØn. De Que-quee kan voor een geharnaste visch doorgaan. Hy is van het hoofd tot de voeten van beweegbaare ringen voorzien, die de een op de ander loopende, en zig ver^oenigende als die van een Kreeft, hem tot verdediging en tot schubben dienen. Hy is van zes tot tien duimen lang, en heeft een breedten kop van eene ronde gedaante. Deeze beide visschen zyn zeer goed om te eeten.--Maar hut word tyd de beschryvingen daar te laten, en myn verhaal weder op te vatten.

Den 23sten, zynde den dag, welken ik daar toe met den Capitain Orzinga was over^oengekomen, namen wy, net op den middag, eene proeve met onze seinen, door een algemeen lossen van onze musketten en ander wapentuig, zoo op Devil's Harwar, als aan boord van de Charon en de Cerberus, zynde de laatstgemelde altyd op den wachtpost aan de Patamaca. Zy waaren van geene uitwerking: niemand op deezen eersten post, zoo min op het ØØn als op het andere der beide vaartuigen, hoorde 'er iets van. Ik zelf, een musketschoot doende, kreeg, door myne eigene onoplettenheid, een klein ongeluk. Het wapentuig tegen myn schouder geplaatst hebbende, viel ik door den te rug stoot op een ton, en myn rechte schouder was daar door byna ontwrict.

Den 26sten, kreeg ik door een vaartuig, het welk my van de Patamaca-Kreek gezonden wierd, bericht, dat de Cerberus gevaar liep, om door de muitelingen, welken men in den omtrek had zien rond zwerven, aangerand te worden. Het gedeelte der Rivier, alwaar dit Schip lag, zeer naauw zynde, oordeelde ik het zelve in een zeer bedenkelyken staat. Dienvolgende deed ik de Charon tot de Pinnenburg-Kreek opvaaren. Vervolgens in de sloep, als welke ligter was, gegaan zynde, trok ik met zes mannen dit Schip te hulp: maar ik wierd zeer aangenaam verrast, toen ik by myne komst vernam, dat het slechts een valsch alarm geweest was; en wy keerden den zelfden avond naar onzen post te rug. Gedurende mynen tocht was ik zeer verwonderd my te hooren begroeten door eene menschelyke stem, welke my, om Gods wil, bad aan land te komen. Ik deed dit, vergezeld van twee soldaaten, en ik wierd aangesproken door eene oude Negerin, die my smeekte, om haar eenige hulp te verschaffen. Het scheen my toe, dat zy aan een Jood, die eigenaar was van den grond, waar op ik haar vond, toebehoorde. Dit arm elendig schepzel leefde aldaar eenzaam in eene kleine hut, en omringd door eene woeste wildernis, alwaar zy tot haar voedzel niets had dan eenige bananen, ignames en cassave. Zy was niet meer in staat om op de voornaame Plantagie van haaren meester te arbeiden, en deeze had haar dus naar deeze plaats verbannen, om aldaar een blyk te behouden van zynen eigendom, welken de muitelingen vernielt hadden. Aan deeze ongelukkige een stuk

gezouten vleesch, een weinig garst, en een fles rhum agterlaatende, bood zy my tot een tegen-geschenk ØØn van haare katten aan, maar ik wilde dit niet aanneemen; en, volgens haar aanbod, beweerden myne roeijers, dat deeze vrouw eene tooverheks was: men ziet daar uit, dat het bygeloof de grenzen van deszelfs ryk niet tot Europa bepaalt.

In deeze Kreek, welkers oevers met Palmietboomen, struiken en doornen bedekt zyn, vonden wy groote witte nooten, die op het water dreeven, en die tot rypheid gekomen zynde van zelf scheenen te zyn afgevallen. Zy zyn zoet, knappende, en zeer goed om te eeten: maar ik verzuimde ongelukkiglyk naar den naam van den boom, die dezelve voortbrengt, te verneemen. Men vind in eene groote meenigte op deeze zelfde plaats een soort van water-heester, genaamd mocco-mocco. Het zelve groeit tot de hoogte van zeven of agt voeten. De stronk, die vol met scherpe punten, is, is van onderen zeer dik, en word in de hoogte al langer hoe dunner, dezelve eindigt in drie of vier eironde en gladde breede bladen, die eenigermaaten de kragt bezitten van trekpleisters, om dat ze zeer sterk aan de huid vast kleeven.

Des avonds by de Charon komende, vond ik de schildwagt in diepen slaap, het welk my dermaten moeiljelyk maakte, dat ik stillietjes in het vaartuig gegaan zynde, myn pistool boven zyn hoofd afschoot, om hem te doen ontwaken, en ik verzekerde hem, dat de eerste keer dat het weØer gebeurde, ik hem de harssens door en door zou schieten. Al het volk kwam in de wapenen, en het verschilde weinig, of deeze knaap wierp zig in 't water. Maar hoe noodzakelyk zulk een dreigement ook was op een post, alwaar eene overrompeling doodelyk zyn konde, zoude het uittermaten wreed geweest zyn, dezelve dadelyk ter uitvoer te brengen. Het steken van de muggen belette, om gerust te slaapen, en de storing van den slaap op den eenen tyd gedoogde niet denzelven op een anderen tyd uit de oogen te houden.

Wy zeilden den 27sten hooger op, naar de Cormoetibo-Kreek. Myne Negers stapten aan land om hout te hakken, en bragten een arm dier met een krommen bek aan boord, wien zy de vier pooten hadden afgesneeden; en in dien staat op den bodem van hunne kano nederwierpen. Ik gaf hem een slag op den kop, het welk een einde aan zyn lyden maakte, en ik vernam, dat het de Luijaart was, door de inwoonders genaamt Loijaree, of Ai, uit hoofde van zyn klaagende stem. Hy heeft byna de grootte van een kleine water-patryshond; zyn kop is rond, ten naasten by als die van een aap, maar zyn bek is uittermaten groot. Zyne agterpooten, om het dier in het klauteren te ondersteunen, zyn veel korter dan de voorpooten, en met drie sterke zeer spitse klaauwen gewapend, door middel van welke hy zig aan de takken vast houdt, maar die myne Negers aan dien, welken ik toen zag, hadden afgehouden, om dat zy een zeer beledigend wapen verschaffen. Zyn gezicht is flaauw, en hy laat een gemaauw hooren, gelykende naar dat van een jonge kat. Het geen in dit dier echter het meest zonderling is, bestaat in zyne beweeging, of liever derzelve langzaamheid, welke zoodanig is, dat hy dikwils twee dagen werk heeft, om boven op een middelmatigen boom te komen, en hy verlaat denzelven nooit, zoo lang hy 'er iets op vind, dat hem tot voedzel verstreken kan. By het opklauteren, verteerd hy alleenlyk zoo veel als hy noodig heeft, om op zyne reize te leven, maar op den

top gekomen zynde, ontbladert hy den boom geheel en al. Hy handelt op deeze wyze, ten einde geen gevaar te loopen van uitgehongerd te zyn, wanneer hy op de eerste takken te rug koomt, om een anderen boom te gaan zoeken; want hy beweegt zig op den grond niet, dan met eene ongelooflyke langzaamheid. Zommigen beweerden, dat hy, om de moeite te spaaren van zyne ledematen te bewegen, zig als een kloot in ØØn rold, en zig zoo van den boom naar beneden laat vallen. Ik weet niet of dit waar is; maar dit weet ik, dat hy zynen tred niet verhaasten kan.

Deeze dieren zyn in Guiana van tweederlei soort. De eersten draagen den naam van Aï, en de anderen dien van Unaru: maar in Surinamen noemt men hen Sicapo en Dago luijaree, of het luije Schaap en de luije Hond, uit hoofde van hun verschillend hair. De hairen van den een zyn dik, en van een vuil gryze kleur; die van den ander zyn rosachtig en lang. De laatste heeft aan elke poot alleenlyk twee klauwen; en zyn kop is ook minder rond, dan van den eersten. Deeze dieren, zig alzoo als eene kluwe in ØØn rollende, hebben meer het voorkomen van een uitwas op de schors van den boom, dan als wezens, die zig met blaaden voeden. Dit vermogen veroorzaakt dikwerf, dat zy door de Indianen en Negers, die hun vleesch met graagte eeten, niet ontdekt worden.

Den 28sten, kwam de Lieutenant STROMER, Bevelhebber op de Cerberus, van de Patamaca-Kreek, zynde in een open kano aan de hitte der brandende zon bloot gestelt. Hy was door eene hevige koorts aangetast, en zyne eenige verkwikking bestond in water uit de Rivier te drinken. Een Joodsch soldaat, uit de haven van la Rochelle, vergezelde hem, en had last om my te zeggen, dat de muitelingen, twee dagen te vooren, de Kreek waaren overgekomen, op den afstand van een myl van de laatste Plantagie, zoo als men zoo aanstonds gezegt had, dat is te zeggen, dat zy van het oosten naar het westen trokken. In het zelfde vaartuig bevond zig ook een Negerin, met een kind aan de borst, welke, door de muitelingen gevangen genomen zynde, ontvlucht was. Ik vernam bovendien, door middel van de wachtposten, die beneden my geplaatst waaren, dat de Majoor MEDLAR twee handen van muitelingen, die door de Neger-Jagers gedood waaren, naar de Savane der Joden gezonden had; dat een Officier, aan het hoofd van tien mannen, en met eenige krygsbehoeften, te Devil's Harwar was ontscheept, om zig by myne afgezondene krygsbende te voegen; en dat eindelyk ØØn van myne Zee-soldaten op die plaats overleden was. De brieven, die ik ontving, hielden ook bevel in, om een drooge streek lands te zoeken, en, zoo 't mogelyk was, aldaar eene bergplaats voor levensmiddelen en krygsbehoeften te bouwen.

Ik zond dadelyk mynen Lieutenant HAMER af, om het bevel over de Cerberus op zig te nemen; en na het anker geligt te hebben, zakten wy af tot aan de Casepory-Kreek, alwaar wy een nacht doorbragten, hoedanige de bekwaamste pen niet in staat is te beschryven. De zieken kermden, de Jood bad met luider stemme, de soldaten vloekten, de Negers smeekten, de Negerin, die op den grond lag, was in doods-angst, het kind schreeuwde, 'er viel onophoudentlyk een stortregen, en de muggen staaken geduuriglyk allen de geenen die in het schip waaren. Ten zes uren des morgens echter drong eene verkwikkende zon door de wolken heen, en wy kwamen te Devil's Harwar aan.

Den 29sten bragt ik den Officier, en vyf zieke soldaaten, in het ziekenhuis. Ik liet ook op deezen post myne andere passagiers, voor wien ik alles deed wat ik konde, schoon het weinig te beduiden had. Vervolgens mynen nieuwen voorraad op eene geschikte plaats gebragt hebbende, keerde ik op nieuw naar myne akelige wachtpost te rug, alwaar ik den eersten Augustus het anker wierp.

Des anderen daags, tusschen de onderscheidene slagregens, zagen wy een groot getal aapen, en ik doodde 'er ØØn van. Zedert lang geen versch vleesch gehad hebbende, liet ik den zelven klaar maken, en at 'er met groote smaak van. Wy waaren toen in eene akelige gesteldheid. De hangmatten en kleederen der soldaaten verrotten van dag tot dag, niet alleen uit hoofde der aanhoudende vochtigheid, maar ook om dat ze van slegte stoffen, uit Holland gezonden, gemaakt waaren.

Den 3den ontving ik de tyding van den dood van den Lieutenant STROMER, op Devil's Harwar.

Den 4den, begaaven wy ons derwaarts, om hem de laatste eer te helpen aandoen. Wy maakten voor hem een kist van oude planken; maar deeze het lyk niet kunnende houden, viel het zelve 'er uit, eer wy aan het graf kwamen, en vertoonde ons een treurig schouwspel. Toen lag men een hangmat daar over, om voor een lyk-laken te dienen; en allen, die de kragt hadden om hun geweer te dragen, deden drie eereschooten. Deeze plechtigheid geøindigd zynde, onthaalde ik de Officiers op een glas wyn, en zeide andermaal vaarwel aan Devil's Harwar.

Ik schreef den 6den aan den Colonel FOURGEOUD, om hem kennis te geven, dat de muitelingen boven den post van la Rochelle de Rivier waaren overgevaaren, en dat ik te Barbacoeba een streek lands gevonden had, die geschikt was om 'er een bergplaats voor goederen op te rigten; ik gaf hem ook bericht van het overlyden van den heer STROMER, en beval hem, tot vervulling van deszelfs plaats, mynen Sergeant aan, die Officier onder de Hussaaren geweest was.

Om aan den leezer eenig denkbeeld te geven van den wachtpost, Devil's Harwar genaamt, waar van ik hem reeds zoo dikwils gesproken heb, zal ik dit oogenblik waarneemen, om denzelven te beschryven.

Deeze post was eerst eene Plantagie geweest, maar was tans alleenlyk bezet door krygsvolk, het welk men aldaar plaatste, om het bovenste gedeelte van de Cottica te verdedigen. De grond is hoog en droog, het geen echter niet wegneemt, dat deeze plaats zeer ongezond is: want 'er zyn verscheiden honderde soldaaten van ziekte omgekomen. Devil's Harwar ligt aan de regte hand, als men de Rivier opvaart, en voorheen was aldaar een voetpad, op de PerØca uitkomende, waar op een wacht van eenige manschappen geplaatst was; maar het zelve wierd niet meer gebruikt, en was met struiken en doornheggen geheel bedekt.

De huizen op deezen post zyn allen van palmboomen hout gemaakt: ik zal by vervolg, zoo deeze soort van palmboom, als de manier om denzelven tot timmerhout te gebruiken, beschryven. Een huis, uit vier goede kamers bestaande, voor den bevelhebbenden Officier; een ander voor de

Onder-Officers; een geschikt verblyf voor de soldaaten; een zeer ruim ziekenhuis, het welk aller noodzakelykst is, want het is altyd vol met zieken; een kruid-magazyn; een ander voor levensmiddelen; hutten voor keukens; een huis om zig te baaden, zyn alle de gebouwen op deezen post. Ik moet niet vergeeten te zeggen, dat aldaar ook een put met versch water gevonden word. Het krygsvolk van de Compagnie onderhoud aldaar eene meenigte schaapen, duiven en gevogelte, alleenlyk tot gebruik van het ziekenhuis. 'Er was daarⁿboven tegenwoordig eene koe, welke door de Neger-Jagers na het inneemen van Boucou aldaar gebragt was. Zy had een kalf, en verschafte aan de Officiers melk voor hunne thee, enz. maar wy, ongelukkige bewooners der vaartuigen, wy hadden niets van dat alles! ik zal 'er byvoegen, dat verscheiden Officiers van deezen post ook tuinen hadden, waar uit zy groenten en salade trokken.

Het geen, naar myne gedachten, Devil's Harwar zoo ongezond maakt, zyn de groote muggen, en de meenigte zand-muggen, waar door men gekwelt word.

Den 7den, kwam ik weder aan de Cormoetibo-Kreek aan, alwaar ik besloot het te wagen, om aan land te stappen, op dat myne soldaaten aldaar hun ossen-vleesch en garst zouden kunnen koken; ik oordeelde, dat het op 't zelfde uitkwam, door de hand des vyands om te komen, dan wel ons zelven, aan boord van de Charon, de een na den ander te verteeren. Het was echter niet gemakkelyk eene enkele kleine plaats te vinden, tot de uitvoering van dit ontwerp geschikt, en wy hadden veel moeite om daar in te slagen, vermits de grond onbruikbaar was door de heester-gewassen, en overal dras lag. Myne Negers maakten een soort van een beweegbaare brug, om de sloep op een droog plekjen lands te brengen. Zy rigtten vervolgens een soort van hut op, met palmboom bladeren bedekt, alwaar men tegen den regen beveiligd was, en waar in men vuur konde maaken: wy waaren aldaar veel beter dan in ons vaartuig. Ons gevaar was in die gesteldheid ongetwyffeld veel grooter, dewyl eene oude verblyfplaats der muitelingen, genaamt Pinnenburg, naar eene naby gelegen kreek den naam dragende, 'er niet verre van af lag; zommigen beweerden, dat deeze benaaming haaren oorsprong had van de groote meenigte van paalen of zoogenaamde vriesche ruiters, welke deeze zelfde muitelingen in den grond gestoken hadden, om hunnen post te versterken en te verdedigen. Schoon deeze sterkte vernielt was geworden, wist men, dat de vyand dikwils op deeze plaats kwam, om aldaar eenige ignames en maniok-wortelen op te gaaren, welke de grond aldaar, schoon onbebouwd, altyd voortbragt. Wy waaren daarⁿboven volstrekt overtuigt, dat die muitelingen, welke laatstelyk boven den post van la Rochelle naar de Patamaca-Kreek waaren overgestoken, tegenwoordig op Pinnenburg gelegerd lagen, en gereed stonden om de nabuurige Plantagiⁿ aan de Cottica en Per^oca te plonderen, zoo al niet om zelfs ons aan te tasten. Gevolgelyk had ik altyd eene dubbele schildwagt rondom onzen post, en ik verbood aan een ieder, zoo lang wy op deeze plaats blyven zouden, om hard te spreken, of het minste geraas te maken, ten einde wy de geringste beweging zouden kunnen hooren, en dus, door waakzaam te zyn, ons gevaar verminderen.

Den 8sten wierd myn andere Officier, de heer MACDONALD, ziek: maar hy weigerde my te verlaaten, en naar Devil's Harwar te gaan.

Ik heb gezegt, dat wy geen Heelmeester hadden, maar dat ik eenige geneesmiddelen had medegebragt, bestaande in braakmiddelen, ontlast-middelen, en poeders, waar van ik het waar gebruik niet kende. Ik deed daar van dagelyks uitdeeling onder de soldaaten, die hunne maag met gezouten vleesch overladende, en geen lichaams-beweging hebbende, dikwils noodig hadden, dat een weinig konst aan de natuur te hulpe kwam. De Colonel FOURGEOUD beweerde, dat dit soort van voedzel in de gewesten onder de zonne-keerkring gezonder was, dan versch vleesch, het welk door de hette in de maag bedorf, terwyl het andere veel gemakkeliker verteerde. Ongelukkig voor ons, waaren 'er weinig menschen aan boord van de Cerberus, of de Charon, die tot een bewys van het vermogen van deezen levens-regel dienen konden. Ik had ook eenige pleisters aan boord; maar door de ontallyke zweeren, waar mede het scheepsvolk als bedekt was, waaren zy in 't kort verbruikt. Men kan dit gemakkelyk naargaan, wanneer men weet, dat in deeze luchtstreek, alwaar de lucht met geheele zwermen van onzichtbaare insecten vervult is, de ligtste steek wel dra eene groote wonde word. Limoen- of citroen-sap is onder allen het beste voorbehoed-, en het zekerst genees-middel; maar wy hadden 'er niet meer van. Men moet zig in alle gevallen, hoe gering die ook zyn mogen, wel wachten om de steek aan de lucht bloot te stellen; maar integendeel moet men zorge dragen, op het oogenblik zelve, dat men gestoken word, de huid te bedekken met een stuk graauw papier, met eenig geestryk of ander vocht doorweekt, op dat het 'er aan vast kleeve. Wat my betreft, niemand was gezonder dan ik. Ik droeg alleenlyk myn lange broek en een hembd, het geen ik zelfs niet aan den hals vast maakte, en waar van ik de mouwen opstroopte. Wanneer de zon niet al te brandend was, trok ik deeze ligte kleeding uit, en baadde my regelmatig twee keeren daags in de Rivier. Door dit middel had ik de huid altyd zindelyk, en de zweetgaten meer open: dagelyks nam ik ook een glas wyn, na de fles eenige vademen onder water gedompeld te hebben, om den drank aangenaamer en frisscher te maaken.

Ik moet niet vegeeten te spreken van het genoeg, het welk wy op zekeren tyd onder al dit lyden hadden, door eenige Marcusas te vinden, die altoos op deeze plaats groeiden, schoon zedert verscheiden jaaren de Plantagie vernielt was. Wy zagen, dit is waar, alleenlyk een ouden boom, of, om beter te zeggen, een stronk, want deeze plant verdient veel eer deezen naam. Deeze aangenaame vrucht [18] is van eene eironde gedaante, en van eene orange- of goud-keur. Zy is gewoonlyk een weinig grooter, en zomtyds een weinig kleinder dan een hoender-ei. Men vind daar in een soort van sappige en aschkeurige geley, vol kleine korrels. Vermits deeze geley zeer zoet is, kan men dezelve met eenig zuur mengen, het welk daar aan de uitstekendste geur bezorgt; en dan is ze zoo koud even of men ys at. Derzelve bloem gelykt naar de Passiebloem.

Wy ontmoetten hier eene groote verscheidenheid van heerlyke kapellen, en in 't byzonder eenige van 't schoonste hemelsblauw. Allen zyn ze zeer groot. Onder de slagregens, maakten zy eene huppelende beweging op de groene uitspruitende takjes; en door haare schoone blaauwe kleur, welke de zonnestraalen nog meer deden schitteren, maakten zy aldaar

eene overheerlyke te rug kaatzing. Maar ik konde, zoo lang ik hier was, 'er geene enkele van vangen; ik zal dus de beschryving 'er van tot een ander gedeelte van dit werk bespaaren.

Wy hoorden des avonds het slaan van den tamboer, en vooronderstelden, dat het by de muitelingen was. Niettemin hielden wy aan, met onze levensmiddelen aan land gereed te maken; maar wy waaren steeds op onze hoede, over^oenkomstig den raad van den heer KLEYNHANS.

Den 29sten, bevond zig de heer MACDONALD veel zieker; echter ziende dat ik een brief van den Colonel FOURGEOUD ontving, scheen hy te herleven, het geen wy ook deden, in de hoop, dat wy uit onze verschrikkelyke gesteldheid verlost zouden worden. Maar hoe smertelyk viel het ons te ontwaaren, dat men ons daar in by aanhoudenheid deed blyven! Deeze brief ging vergezelt met een geschenk van lynen en haaken, om door onze visscherye het gebrek aan alle andere versche levens-behoefte te vervullen, gelyk mede dat van gezouten vleesch, het welk van dag tot dag slechter wierd, en begon te verminderen.

Op het ontfangen van deeze akelige tyding, schreeuwde al het volk uit, dat men ons opofferde zonder de allerminste reden van nuttigheid. De Negers zugteden, onder het uitspreken van deeze woorden: Ah! poty Backera! (Ach! arme Europeaanen!) Met het uitdeelen nogtans van eenige tamarinden, orange-appelen, limoenen en Mad^ora-wyn, die men my ter deezer zelfde gelegenheid van Paramaribo gezonden had, vond ik middel, om niet alleen aan myne Officiers, maar zelfs aan myne zieke soldaaten, eenige verkwikking te bezorgen. Maar dit konde niet lang duuren, en des anderen daags waaren wy ongelukkiger dan ooit. Ik nam dus myne toevlucht tot de bewoonders van het bosch, en schoot twee aapen, die op den top van een Palmietboom, waar op zy in een groot aantal waaren, aartig speelden.

Den 11den, zond ik twee myner zieken naar het ziekenhuis, en den zelfden avond hoorden wy op nieuw trommelslagen. Des anderen daags op den middag wierden wy door een orkaan overvallen; de Charon brak van zyne ankers los, en wierd tegen den oever aangesmeten, alwaar de deelen van het Schip, die boven water zyn, door de takken van boomen, over de oevers der Rivier heen hangende, merkelyk beschadigd wierden. Wy wierden door den regen, als door een stroom. overstort, en ik verwachtte niets minder dan schip-brek te lyden.

Den 15den, kwam een ander Officier, de Lieutenant Baron OWEN, van den wachtpost van de Cerberus; hy was ziek, en op zyn verzoek waagde ik het, om hem naar Paramaribo te zenden. Ik ontving den zelfden dag een tweeden brief van den Colonel FOURGEOUD. Dezelve deed aan de soldaaten eenig geld toekomen, om ververschingen te koopen op een plaats, alwaar men niets van dien aart vond; maar hy sprak niet om ons te doen aflossen.

Den 20sten vernam ik, dat de Cerberus, niet meer dan vier man hebbende, die niet ziek waaren, naar den post van la Rochelle de wyk genomen had. Ik zond aan dezelve, den 21sten, twee van myne soldaaten, met last om op hunne eerste wachtplaats te rug te keeren.

Eindelyk wierd ik zelf door de koorts aangetast, en ik bevond my in een elendigen staat. De ziekte beroofde my van myne beide Officiers en van mynen Sergeant. Myne soldaaten, op de drie wachtplaatsen, namelyk op de twee vaartuigen, en te Devil's Harwar, waaren versmolten van twee-en-veertig op vyftien, zonder eenen enkelen Heelmeester, en zonder de minste verkwikking. Wy waaren omringd door dikke bosschen, en blootgesteld aan de woede van eenen vyand, waar onder wy ontwyffelbaar bezweeken zouden zyn, zoo hy de elende van onzen staat geweten had. Zy, die nog eenige kragten behielden, zeiden opentlyk, dat men hen aan een onvermydelyken dood bloot stelde. Het was dus niet dan met groote moeite, dat ik hen wederhouden konde aan 't muiten te slaan, en de Cottica tegen myn bevel weder af te zakken.

Zekerlyk, ik was toen niet ontheven van ongerustheden. In de daad, men had tegen den vyand, toen hy de Patamaca-Kreek overstak, eenig krygsvolk van alle de posten, namelyk van dien van la Rochelle, van Devil's Harwar, en van de PerØca, moeten doen optrekken. De muitelingen, van drie verschillende kanten aangevallen, zouden, zoo al niet geheel verslagen, ten minsten voor hunne roekeloosheid zwaar gestraft zyn geworden. Ik spreek nog niet van het voordeel, het welk uit zulk een verlies zou zyn voortgesproten, en waar door het leven en de eigendom der ongelukkigen, wien de muitelingen in deeze strooperijen aan hunne woede opofferden, zouden zyn behouden gebleven.

Ik bevond my den 23sten een weinig beter; en in de tusschenpoozingen van myne koorts, doodde ik twee groote zwarte aapen, om 'er my soup van te laten koken. De dood van ØØn deezer dieren ging vergezeld met omstandigheden, die my beletteden, om immer weØer van deeze jagt gebruik te maken: my in een kano dicht by den oever ziende, hield hy eensklaps op om met zyne medemakkers te springen; en op een tak gezeten zynde, keek hy my aandachtig en met de grootste nieuwsgierigheid aan. Ongetwyffeld zag hy my aan voor een reus van zyn eigen soort. Hy babbelde onophoudelyk, en danste op deeze beweegbaare tak met zoo veel kragt, als vaardigheid. Ik mikte hem toen, en deed hem weldra in de Rivier vallen.--Ik hoop zulk een schouwspel niet weer te zien! Het ongelukkig dier leefde nog, maar het was doodelyk gewondt. Om aan zyn lyden een einde te maaken, nam ik hem met twee handen by de staart, en hem in de rondte gedraait hebbende, om hem duizelig te maaken, sloeg ik hem met den kop tegen de kant van de kano; maar het arme beest konde tot geen sterven komen; het keek my op de aandoenlykste wyze aan; en ik vond geen beter middel om hem af te maken, dan hem met den kop in 't water te houden, tot dat hy verdronken was. Myn hart bloedde echter: de stervende oogen van het dier zогten steeds naar de myne, en scheenen my myne wreedheid te verwyten: zy doofden eindelyk langzamerhand uit, en hy stierf. Ik was over zyne straf zoodanig aangedaan, dat, toen zy gereed gemaakt waaren, ik nog van hem, nog van zynen medemakker proeven konde, schoon ik zag, dat zy aan zommige anderen eene lekkere maaltyd verschaften.

De aapen, vooral wanneer ze jong zyn, zyn niet kwaad om te eeten. Men kan dit gemakkelyk begrypen, dewyl zy zig niet dan met vrugten, nooten, eijeren en jonge vogels, enz. voeden. Naar myne gedachten, zyn alle

jonge viervoetige dieren eetbaar; maar indien men eenigen der aapen, welke men in de bosschen dood, vergelykt by die walgelyke en vuile beesten, die langs de straten loopen, is het niet te verwonderen, dat een kiesche maag een afkeer van dit voedsel heeft. Ik heb de eerstgemelden verscheiden maalen gekookt, gebraden en gestoofd gegeten, en ik heb hun vleesch altyd wit, sappig en goed gevonden. Het eenige dat my stuitte, waaren hunne kleine handen en kop, die gevilt zynde, naar die van een kind geleeken.

Ik heb reeds opgemerkt, dat 'er verscheiden soorten van aapen in Guiana zyn, van den grooten Orang-Outang, tot de kleine Saki-Winki toe. Ik heb den eersten echter nooit gezien: ik heb hem zelfs, zoo lang ik in dit land was, niet hooren beschryven. Wat den laatsten betreft, ik zal 'er by eene andere gelegenheid van spreken; ik zal my tans vergenoegen met den leezer te onderhouden over die geene, welke ik op deezen tocht zag. De aap, dien ik de tweede keer doodde, is van het soort dat in Surinamen den naam van Micou draagt. Hy is ten naasten by van de grootte van een Vos, en van roodachtig gryze kleur; hy heeft een zwarte kop en een zeer lange staart. Die ik den 10den doodde, waaren zeer fraai, en toen ze klaar gemaakt waaren, veel lekkerder dan de eersten. De aap van dit soort word door de inwoonders genoemd kesee-kesee: hy heeft byna de gedaante van een konyn, en is ongemeen vaardig. Zyn hair is rosachtig, zyne staart, die zeer lang is, is aan het einde zwart: maar de voorpooten zyn van orange kleur. Hy heeft den kop zeer rond, het aangezicht zoo wit als melk, met een zwarte vlak in 't midden, en waar in de neusgaaten en de mond gevonden worden: deeze tegen elkander inloopende kleuren, geeven hem het voorkomen van een mom-aangezigt. Zyne oogen zyn zwart en zeer levendig. Dagelyks zagen wy deeze aapen aan weerskanten van de Rivier, maar voornamelyk op den middag. Zy sprongen in een groot getal van boom tot boom, de ØØn na den ander; zelfs in een geheele reeks agter malkander. Zie hier hunne manier van reizen: de eerste begeeft zig op het einde van een tak, van waar hy op een naby staanden boom springt, maar dikwils ver afgelegen, zonder ooit in zyn oogmerk te missen, en met zoo veel juistheid als kragt. De anderen, en zelfs de wyfjes, hunne jongen op den rug dragende, alwaar zy zig zeer vast haaken, volgen hunnen geleider, de ØØn voor, de ander na, en doen dien sprong met het grootste gemak. Het is zeer merkwaardig, met welke ligtheid zy op die natuurlyke koorden loopen, welke in een groot gedeelte der bosschen de boomen zamenvlegten, en die aan de takken vast hangende, op het eerste gezicht, de beeldtenis van eene vloot, die ten anker ligt, vertoonen.

De wyfjes der aapen, zoo men my gezegd heeft, zoogen dikwils twee jongen, even gelyk de vrouwen. By het ondergaan der zon, heb ik deeze dieren den top der palmboomen zien beklimmen, waar van zommigen niet minder dan honderd voeten hoog waaren. Zy sliepen aldaar gerust, onder de breede bladeren van deezen boom. De Kisi-Kisi is zoo fraai, en van zulk een beminnyken aart, dat verscheiden lieden hem met zig voeren, aan een zilvere ketting vast gemaakt zynde. Hy maakt duizend kromme sprongen en wendingen, babbelt zonder ophouden, en roept zonder tusschenpoozen pitico-pitico. Men maakt hem gemakkelyk tam, en vangt hem door middel van een lym, het welk de Indianen maken,

en vry wel met ons vogellym over^oenkomt.

De aapen van dat soort, wier verschrikkelyken dood ik verhaald heb, wierden door myne Negers Monki-Monki genaamd. Alles wat ik 'er van zeggen kan, bestaat hier in, dat zy onder de geenen, welken ik beschryf, van eene middelmatige grootte zyn, en dat zy den rug geheel zwart hebben. Eene zeer merkwaardige omstandigheid, en die ik niet vergeeten moet, is, dat ik uit myn vaartuig een aap van dit soort naar den waterkant zag naderen, met zyn poot daar uit scheppen, zyn mond spoelen, en den vinger daar in steken, als of hy zig de tanden wilde schoon maken. Dit wierd door ~~ØØ~~ der Negers opgemerkt, die my groot vermaak deed met my zulks aan te wyzen.

Ik zal, om dit stuk voor het tegenwoordige te eindigen, 'er byvoegen, dat deeze beesten gezellig en zeer levendig zyn, zoo als ik heb doen zien. Het is byna overtollig op te merken, dat het gewoon onderscheid tusschen de aapen en de meerkatten daar in bestaat, dat de eersten geen staart hebben en de andere wel: maar dewyl ik 'er geene van het eerste soort in Guiana ontdekt heb, geloof ik, dat zy meerder Asia en Africa, dan dit gedeelte der nieuwe weereld, het welk onder den naam van Zuid-America bekend is, bewoonen. De aapen doen dikwils veel schade op de Plantagi^on, alwaar zy het suikerriet, enz. om ver haalen; ik heb dit egter maar eenmaal gezien.

Dewyl ik van de dieren spreek, welke ik in dit gedeelte van Guiana gevonden heb, zal ik niet vergeeten melding te maken van de Otters, welke men hier Tavons noemt, en die in de Cormoetibo-Kreek ons dikwils met hun onaangenaam geschreeuw vermoeiden. Deeze halfslachtige dieren leeven voornamelyk van visschen. Zy zyn ten naasten by drie voeten lang, asch-graauw, en over 't geheel wit gevlakt; zy hebben korte, platte pooten, met vyf genagelde vingeren, die vliezen hebben. De kop is rond, de bek plat, en van weerskanten van knevels voorzien, even als de katten; de ooggen zyn klein, en boven de ooren geplaatst. De staart is zeer kort. Deeze dieren loopen kwalyk, maar zy zwemmen met een groote kragt. Men zegt, dat 'er nog een ander soort van Otters in Guiana is, veel breeder zynde; ik heb 'er nooit een gezien. [19]

In weerwil van den gunstigen oogenschyn van des avonds te vooren, bevond ik my den 24sten zeer ziek. Ik had moeite om over eind te blyven zitten in myne hangmat, waar onder myn kleine Neger QUACO over den staat van zynen meester ontroostbaar was; en des anderen daags wierd de arme jongen zelf ziek. Ik was ter zelfder tyd genoodzaakt, om drie mannen, die door de koorts waaren aangetast, naar Devil's Harwar te zenden. De ongelukken komen zelden alleen; ik ontving, in dit elendig tydstep, de tyding, dat de Officier OWEN by zyne aankomst op de Plantagie Alida gestorven en aldaar begraven was. Myn Vaandrig, COTTEMBERG, had ook daags te vooren zyne levensdagen ge^oindigt. Wat my zelve betrof, my stond tans een gelyk lot te wagten. Ik zag my tans door eene heete koorts aangetast, zonder Officiers, zonder soldaaten, hebbende geene andere hulp, dan die my de ongelukkige Neger-slaaven bezorgen konden, en welke zig bepaalde tot het koken van water voor de thee. Men kan oordeelen, hoe troostelyk het voor ons was, toen ik denzelfden avond, op welken zulk eene op^oenstapeling van onheilen

onzen ondergang scheen te bedreigen, van den Colonel bevel ontving, om my met de vaartuigen naar Devil's Harwar te begeeven, alwaar ik ook mynen wachtpost aan den oever neemen zoude, en aldaar den heer ORZINGA, Capitain in dienst der Compagnie, af lossen, als welke zig met zyne manschappen naar la Rochelle, aan de Patamaca-Kreek, begeeven moest, om het krygsvolk, zig aldaar reeds bevindende, te versterken. Deeze tyding, hoe ziek ik ook was, bragt zulk eene uitwerking op my te weeg, dat ik oogenblikkelyk bevel zond naar de Cerberus, om tot aan den mond der Cormoetibo-Kreek te rug te komen, alwaar hy my den zelfden avond aantrof.

Den 26sten namen wy ons afscheid van deezen vernielenden post: wy ligten het anker, om ons naar Barbacoeba te begeeven; en onze reize was merkwaardig door eene omstandigheid, die waarschyndlyk den leezer meer vermaaken zal, dan alle die meenigvuldige verhalen van ziekten en sterfte.

Ik lag in myne hangmat uitgestrekt, gedurende eene tusschenpoozing van myne koorts, en de Charon bevond zig ter halver weg, tusschen de Cormoetibo- en Barbacoeba-Kreeken, wanneer de schildwagt my riep om my te zeggen, dat hy iets zwarts zag, het welk zig in de doornstruiken aan den oever bewoog, en niet antwoordde, maar dat men, volgens deszelfs uiterlyke gedaante, moest besluiten, dat het een mensch was. In de gedachten komende, dat het voorwerp, door den schildwagt gezien, een spion konde zyn, of een voor uit gezonden muilteling, ging ik aan land, om 'er zeker van te zyn: toen verklaarde ØØn der slaven, genaamt DAVID, dat het geen Neger was, maar een groote halfslachtige Slang, die ongetwyffeld niet verre van den oever af was, en dat, zoo ik wilde, ik hem gemakkelyk zoude kunnen dooden. Ik was daar toe in 't geheel niet gesteldt. De buitengewoone grootte van het dier, myn zwakkelyke staat, de moeielykheid om dwars door de struiken, die aan den waterkant van eene ongemeene dikte waaren, door te dringen, hielden my te rug, en ik gaf bevel om weder naar boord te keeren. DAVID verzogt my toen verlof om zig dieper in te mogen begeeven, ten einde alleen den slang te dooden, die op geen en verren afstand wezen konde, en hy verzekerde my, dat 'er geen gevaar by was. Zyn besluit wakkerde myn hoogmoed en nayver zoodanig op, dat ik besloot zyn eersten raad te volgen, en den slang zelf te dooden. Ik vorderde echter van den Neger, dat hy my het dier zoude aanwyzen, en aan myne zyde blyven; hem tevens verklaarende, dat, zoo hy een voet dorst verzetten, ik hem de harssens zoude inschieten.

Hy stemde in alles gewillig toe: ik laadde toen myn snaphaan met schroot, en 'wy gingen voort. DAVID baande den weg door de struiken af te snyden, en wy wierden dooreen zee-soldaat gevolgt, welke drie gelaaden geweeren droeg, om in geval van nood van dienst te zyn. Naauwlyks waaren wy vyftig treden door slyk en water voortgestapt, of de Neger, die alles met veel behendigheit en de naauwkeurigste opmerkzaamheid waarnam, hield agter my stil, en zeide my: Ik zie den slang reeds. In de daad het was dit dier, liggende onder de bladeren, en zoo wel overdekt, dat ik eenigen tyd werk had, eer ik zyn kop, die meer dan zestien voeten van my af was, onderscheidentlyk zien kon: zyn gespleeten tong bewoog zig in zyn bek; en zyne oogen, op eene

buitengewoone wyze schitterende, scheenen vuurvonken uit te werpen. Ik plaatste toen myn wapentuig op den tak van een boom, om des te zekerder te mikken, en ik schoot af; maar den kop niet geraakt hebbende, kreeg hy den kogel in het lyf. Het dier, voelende gewond te zyn, stelde zig in eene woedende beweging, met zulk eene verbaazende kragt, dat hy de doornstruiken, waar door hy omringd was, weg sneed, even gemakkelyk als iemand het gras afmaait. Hy stak zyn staart met geweld in 't water, en bedekte ons daar door met een stroom van slyk, die tot op een grooten afstand heen vloog. Echter deed hy op ons de uitwerking niet van den krampvisch, en wy bleeven geene onbeweeglyke getuigen van dit schouwspel: wy naamen de vlucht zoo schielyk wy maar loopen konden, en wy gingen in aller yl in de kano. Toen wy weder tot bedaaren gekomen waaren, verzogt my de Neger om den aanval te hervatten: hy verzekerde my, dat in eenige oogenblikken de slang in rust zoude zyn; en dat hy nog de kragt, nog het voornemen had om ons te agtervolgen. DAVID, om zyn gezegde te bekrachtigen, ging voor my uit, tot dat ik gereed was om te schieten. Ik vernieuwde dus de proef, vooral na de verzekering van den slaaf, dat hy zelf in 't begin ter zyde gegaan was, alleenlyk om plaats voor my te maken. Deeze tweede keer vond ik den slang een weinig uit zyne eerste ligging verplaatst, maar zeer rustig, en de kop, zoo als bevoorens, onder bladeren, verrotte schors van boomen, en oude boom-mos verborgen. Op 't oogenblik gaf ik vuur, dog met even weinig goeden uitslag als te vooren. Het dier, niet meer dan ligt geraakt zynde, veroorzaakte ons een wolk van stof met modder gemengd, hoedanige ik nimmer dan in een orkaan gezien heb; en wy keerden zeer schielyk naar de kano te rug. In zulk eene onderneeming een weerzin hebbende, gaf ik bevel om weder aan boord van ons vaartuig te gaan: maar DAVID my zyn verzoek hernieuwende, om hem toe te staan, dat hy alleen het dier mogt dooden, liet ik my overhaalen, om met hem een derde proef te nemen. De verblyfplaats van den slang ontdekt hebbende, schooten wy onze drie snaphaanen te gelyk af, en ØØn van ons had het geluk het monster in den kop te treffen. DAVID, over deezen goeden uitslag van blydschap opgetogen, liep zonder tyd-verzuim naar het vaartuig, en bragt wel dra het touw van de sloep met zig, om onzen buit naar de kano te trekken: maar dit was geene gemakkelyke onderneeming; want de slang, schoon doodelyk gewond, bleef zig steeds buigen, en weder in ØØn krommen, zoo dat het ten uitersten gevaarlyk was hem te naderen. De Neger echter, een lisknoop gemaakt hebbende, kwam, na eenige vrugteloze pogingen, zoo verre, dat hy dicht by hem was, en hem met veel knaphandigheid het touw om den hals wierp. Wy trokken hem toen allen tot aan den oever, en wy maakten hem agter aan de kano vast, om hem alzoo voort te slepen. Hy leefde steeds, en zwom als een aal. Ik had waarlyk geen lust om een dergelyk passagier aan boord van zulk een ligte boot, als de onze, te hebben, daar zyne lengte (schoon de Negers my, tot myne uiterste verwondering, verklaarden, dat het niet meer dan een jonge slang was, die slechts de helft van zyne volwassene grootte had,) volgens eene naauwkeurige meeting, twee-en-twintig voeten en eenige duimen bedroeg: zyne dikte was als die van mynen kleinen Neger QUACO, oud omtrent twaalf jaaren, wiens kamisool ik op de huid van dit dier pastte.

By de Charon gekomen zynde, waaren wy bedacht, hoe dit monster ergens te plaatsen, maar 'er geene geschikte gelegenheid toe vindende,

naamen wy eindelyk het besluit om hem naar Barbacoeba te brengen, ten einde hem aldaar aan den oever de huid af te stroopen, en zyn vet of olie enz. met ons te nemen. Ter uitvoering van dit ontwerp klauterde de Neger DAVID, het einde van het touw in de hand houdende, op een boom plaatste het zelve tusschen twee takken, en de andere Negers heisten den slang naar de hoogte op, alwaar hy hangen bleef. Dit gedaan zynde, verliet DAVID den boom, en een sterk en puntig mes tusschen de tanden neemende, omvatte hy het monster, het welk geduurig heen en weder slingerde. Hy begon zyn werk met hem de huid by den hals te openen; vervolgens stroopte hy hem dezelve af, daar mede voortgaande, tot dat hy in de laagte kwam. Schoon ik wel zag, dat het verschrikkelyk dier buiten staat was, om eenig kwaad te doen, moet ik egter erkennen, dat ik niet zonder ontroering een mensch, geheel naakt, en met bloed bemorst, met armen en beenen de glibberige huid van een nog levend monster konde zien omvatten. De zaak was niet ten eenemaal nutteloos; want, behalven deeze huid, bezorgde DAVID my daar door meer dan vier kruiken [20] helder vet, of liever olie, schoon 'er eene nog grootere hoeveelheid van verlooren ging. Ik gaf deeze olie aan de Heelmeesters te Devil's Harwar voor de gekwetsten, waar voor zy my hunnen dank betuigden, want het is een uitmuntend geneesmiddel, voor al voor kneuzingen. Wanneer ik myne verwondering betoonde, van het dier, schoon van zyne ingewanden en huid beroofd, nog steeds te zien blyven leven, zeide my de oude CARAMACA, het zy hy dit by ondervinding, het zy by overlevering wist, dat het eerst na den ondergang der zon zoude sterven. De Negers hieuwen hem in stukken, ten einde hem klaar te maken, en zig op te vergasten. Zy verklaarden allen, dat hy lekker en zeer gezond was; maar tot hun groot hartzeer, weigerde ik om 'er van te proeven; en, na het eindigen van hunne maaltyd, zakten wy naar Devil's Harwar af.

Men bewaart verscheide huiden van dit soort in het Britsch Museum, en in dat van den heer PARKINSON. De heer WESTLEY noemt deeze slang Liboija, en de Engelsche Encyclopedie noemt dezelve Boa. In Surinamen noemt men hem Aboma. Zyne lengte, wanneer hy zynen vollen wasdom heeft, is zomtyds, zoo men zegt, veertig voeten, en zyn omtrek meer dan vier. Hy heeft den rug van een donker groene kleur; en dezelve is met onregelmatige, witte, en met een zwarte streep omringde vlakken bedekt; de zyden zyn van een fraaije donker geele kleur, met de zelfde vlakken; en de buik heeft een witte vuile kleur. Zyn kop is breed, plat, maar klein in evenredigheid van het lyf; zyn bek is zeer groot, en bevat eene dubbele reije tanden; zyne beide oogen zyn zwart en uitpuilende. Deeze slang is geheel met schubben bedekt, waar van zommigen de gedaante van een Engelsche schelling hebben. Om hem in 't aangrypen van zynen buit behulpzaam te zyn, is hy onder den buik met sterke klaauwen, als haanespooren, gewapend. Dit dier leeft zoo wel in 't water als op 't land, en tiert 't best op laage en moerassige landen, alwaar hy zig verschuilt, door zig onder stukken verrot hout, onder boommos en bladeren, als een touw in ØØn te rollen. Hy verbergt zig alzo, om zynen vyand by verrassing te vangen, terwyl zyne ongemeene grootte hem niet toelaat denzelfen te vervolgen, Wanneer hy uitgehongerd is, verscheurd hy al het gedierte, dat onder zyn bereik komt; het verschilt hem weinig, of het ØØn luiaard, een wild zwyn, een hart of een tyger is. Door middel van zyne klaauwen slingert hy

zig rondom zynen buit, zoo dat dezelve hem niet ontsnappen kan. Hy vermorselt met eene onweerstaanbaare kracht de beenderen van het lyf van het dier, het welk hem tot voedsel strekt. Om elken brok beter te doen glyden, bevochtigt hy dien met een speekzel of slym, het welk hy uit zyn bek haalt, en zoo gaat eindelyk alles naar binnen, en verdwynt geheel en al. De Aboma kan dan niet van plaats veranderen. De roof, die hy heeft ingeslokt, verwekt eene al te sterke opspanning in dat gedeelte van het lyf, alwaar het ter verteering blyft, het welk dit dier beletten zoude over den grond heen te glyden. Geduurende al dien tyd heeft hy geen ander onderhoud noodig. Men heeft my verhaald, dat 'er Negers door hem zyn verslonden geworden, en ik ben zeer genegen om 'er geloof aan te slaan; want indien, wanneer hem de honger knelt, een mensch zig onder zyn bereik bevond, zoude hy hem zoo wel aanpakken, als alle andere gedierten. Ik vreesde, dat zyn vleesch, het welk zeer wit is, en naar dat van een visch gelykt, voor de maag schadelyk mogt zyn. Ik had 'er niet tegen, dat de Negers 'er van aaten, maar ik bemerkte een soort van misnoegen onder de zee-soldaaten, die my nog overig waaren, dat ik de groote kook-ketel had laten gebruiken om hem te koken. Men zegt, dat de beet van deezen slang niet vergiftig is; ik geloof zelfs, dat hy niet byt, dan wanneer hy honger heeft.

Ik zal 'er byvoegen, dat ik zyne huid op den bodem van de kano vast gespykerd hebbende, om dezelve aldaar in de zon te doen droogen, en die met asch bedekkende, om ze voor 't bederf te bewaaren, aan ØØn van myne vrienden op Paramaribo zond, die dezelve vervolgens als een stuk van groote merkwaardigheid naar Holland gestuurt heeft.

AGTSTE HOOFTSTUK.

De Muitelingen verbranden drie Plantagi^on, waar van zy de bewoonders vermoorden.--Tafereel van armoede en elende.
--Optocht dwars door de bosschen van Surinamen.--De Colonel FOURGEOUD en het overig krygsvolk verlaat Paramaribo.

Den 24sten Augustus, loste ik den Capitain ORZINGA af, en nam het bevel op den wachtpost van Devil's Harwar op my. Ik was zes-en-vyftig dagen aan boord van de Charon geweest, in den beklagenswaardigsten staat; maar ik hoopte dien tans door eenige ververschingen, als melk, enz., die ik my bevoorens niet konde aanschaffen, verzacht te zien. Het krygsvolk der Soci^oteit, ten getaale van meer dan honderd mannen, moest des anderen daags vertrekken, om zig in myne vaartuigen, naar den wachtpost van la Rochelle aan de Patamaca te begeeven. Ik deed de monstering van de macht, die my nog overig was. Van vyf Officiers waaren 'er maar twee in 't leven, en deezen waaren nog ziek. Het getal van myne zee-soldaaten beliep slechts vyftien, zonder daar onder een Sergeant en twee Corporaals te begrypen. Ik had echter, den 2den July bevoorens, vier-en-vyftig soldaaten in volmaakte gezondheid met my ingescheept. Eene zoo zwakke krygsbende, als de myne tans was, was voor my onvoldoende, om een hospitaal vol zieken, magazynen met krygs- en mondbehoefden, enz. te verdedigen op eenen post, die door honderd soldaaten was bezet geweest, en zulks vooral op een oogenblik,

dat de vyand niet verre af was. Dit alles in aanschouw neemende, gaf de Capitain ORZINGA my eene versterking van twintig mannen van zyn volk. Op den dag van myne aankomst, gaf hy my en myne Officiers eene avondmaalyd, en hy onthaalde ons op versch gekookt en gebraden vleesch; het geen ons een groot genoegen verschafte en uittermaaten verwonderde. Maar hoe was ik ter nedergeslagen, wanneer ik vernam, dat deeze lekkere spys aan ons was opgedischt ten kosten van de koe en het kalf, waar op ik alle myne hoop gebouwd hadde! Het scheen, dat deeze moord, want waarlyk het was niets anders, tusschen den Capitain en ØØn van zyne schildwachten, die veinsde deeze dieren door onvoorzichtigheid gedood te hebben, was overlegt geworden. Dus beroofde ons ORZINGA, voor het genoegen van een oogenblik, van eene verkwikking, welke voor ons, by gebrek van gezond voedsel geheel uitgemergeld zynde, zoo noodzakelyk geworden was.

Des morgens van den 28sten, begaf het krygsvolk van de Compagnie zig naar de plaats van deszelfs bestemming. Na hun vertrek deed ik onderzoek naar de manschappen, welke ORZINGA my had agtergelaten, en ik vond niet dan koortzigen, gekwetsten, lieden door allerlei soorten van kwaalen aangetast, welke men des anderen daags in het ziekenhuis moest doen gaan.

Den 29sten, liet ik aan mynen eenigen Stuurman stokslagen geven, vermits hy de soldaaten bestal. Ik gaf vervolgens bericht aan den Colonel FOURGEOUD van myne aankomst op deezen post: ik schetste hem myne gesteldheid af, en verzogt om versterking. Den avond van den zelfden dag stierven twee van myne soldaaten.

Na alle myne beschikkingen gemaakt te hebben, dankte ik den Hemel in de hoop van eenige rust te smaken. Met deeze vleijende hoop vervult, ging ik ten tien uren des avonds in myn hangmat leggen slapen; maar deeze rust was van korten duur; want naauwlyks had ik de oogen gesloten, of ik wierd door mynen Sergeant wakker gemaakt, die my den volgenden brief ter hand stelde: dezelve was aan my gezonden door den Capitain der soldaaten, of van de vaartuigen aan de Cottica.

"Ik heb de eer u te berichten, myn Heer, dat de muitelingen aan uwen kant drie Plantagi^on, de Zuinigheid, Peru, en de Hoop hebben in brand gestoken; dezelve branden nog; en dat zy bovendien aan alle blanken, welken zy daar gevonden hebben, den hals hebben afgesneden. Dewyl zy hunne te rug wyk nemen moeten by den post, alwaar gy u bevind, geef ik 'er u kennis van, op dat gy op uwe hoede zyn zoude.--Ik ben in haast, enz."

(Geteekend)

STOELEMAN

Van de nietigheid myner middelen van verdediging overtuigt zynde, konde ik niet afzyn op het leezen van deezen brief te zidderen. Den afgezonden bode, die my den brief gebragt had, de tyding, my daar by aangekondigd, verspreid hebbende, was het onnoodig, om de algemeene marsch te slaan, ten einde het volk by ØØn te verzamelen. Niet alleen

de weinige soldaaten, die overig waaren, maar zelfs alle de zieken van het Hospitaal, waaren in een oogenblik by elkanderen. Ik stond 'er wel by, de laatstgemelden wilden mede optrekken; zy kroopen op handen en voeten, en verscheiden van hun stierven op het zelfde oogenblik. Mogte ik nimmer een dergelyk schouwfpel van schrik en elende wederom aanschouwen! Verminkten, zieken, blinden, gekwetsten, vlooden allen, in de hoop van een treurig aanzyn te behouden, naar eenen onvermydelyken dood.

Wat my betrof, ik was in geen beter staat, zynde uittermaten zwak. Echter bragten wy den geheelen nacht onder de wapenen door, en ik verzogt den bode om by ons te blyven, ten einde ons getal met nog ØØn man te vergrooten: wy hadden beslooten ons leven zoo duur te verkoopen, als ons mogelyk zyn zoude. Tegen den morgenstond, geenen vyand ziende opdagen, begroeven wy onze dooden in hunne hangmatten, want, op den geheelen post, was geen enkele plank om een kist te maken. In deeze verschrikkelyke gesteldheid verloor ik myn geduld, en ik verstoutte my om aan mynen Colonel te schryven, dat de soldaaten, die my nog overig waaren, door de gevolgen hunner vermoeienis en lyden afgemat, op den rand des grafs stonden, en dat men hen niet meer konde oppassen, zoo als hun staat ver^oischte, vermits de oppassers der zieken, by myne aankomst alhier, naar Paramaribo gevlucht waaren.

Ons getal, naar de stiptste waarheid, bepaalde zig tot twaalf mannen, en men moest twaalf gebouwen bewaaren. Wy hadden niet meer overig dan twee kistjes met oorlogs-behoeftens. Wy hadden geen middel om de zieken te bergen, want het volk van Capitain ORZINGA was met myne vaartuigen vertrokken, en ik had de laatste kano bestemd, om mynen brief aan den Colonel te zenden. Den bode, die my den brief van STOELEMAN gebragt had, by my willende houden, en beletten, dat niemand met hem ontsnappen zoude, had ik zyne kano laten wegdryven. In deeze gesteldheid zag ik my gedwongen de slaaven in soldaaten te herscheppen. Ik wapende hen met een byl, geen snaphaan aan hun durvende toe vertrouwen. Wy bleeven dan, zoo als ik reeds gezegd heb, den geheelen nacht onder de wapenen, en des anderen daags morgens vonden wy weder twee mannen overleden.

Ik begon waarlyk te gelooven, dat wy geschikt waaren, om buiten bedenking verlooren te gaan. Alle de soldaaten, de regels van onderwerping vergeetende, en zig met niets meer, dan het behoud van zig zelf, bezig houdende, vervloekten den Colonel FOURGEOUD; en het was my onmogelyk hunne verwenschingen te stuiten. Ik kan niet nalaaten de bekwaamheid der muitelingen alhier op te merken, welke zig stil gehouden hadden, tot dat het krygsvolk der Soci^oteit op den post van Devil's Harwar van daar vertrokken was, en welke overtuigt zynde, dat dezelve door geene anderen, dan verzwakte en zieke soldaaten bewaard wierd, op den dag zelven van dit vertrek, hunne verwoestingen op de Plantagi^on aan de Cottica gepleegd hadden. Zy wisten wel, dat ik geen volk genoeg had, om hen te vervolgen, zelfs niet om my te verdedigen. Dit alles echter beantwoordde aan myne verwachting. Maar zoo myne macht voldoende geweest was, de muitelingen zouden niet ontsnapt zyn; ik zoude hen ten minsten in hunnen te rug tocht hebben afgesneden, vooral indien het krygsvolk, aan de Per^oca geplaatst, met dat van Cottica gezamenderhand was werkzaam geweest, door ronden te

doen op den weg, die tusschen deeze twee Rivieren gemeenschap heeft, een weg, dien de muitelingen verplicht waaren twee maal over te trekken.

Den eersten September, bragten wy ook den nacht wakende door, en des anderen daags morgens begroeven wy nog eenen anderen soldaat. Ik begryp niet, hoe zommigen van ons, in den zwakken staat, waar in wy waaren, en in eene brandende luchtstreek, zulk een schouwspel konden overleven. Eindelyk overtuigd zynde, dat de muitelingen het Cordon waaren doorgetrokken, zonder dat zy dienstig geoordeelt hadden ons een bezoek te geven, besloot ik om al myn volk naar binnen te doen gaan, en hun toe te staan om op hun bed te sterven. Des avonds van dien zelfden dag, wanneer wy zulks niet meer noodig hadden, zagen wy een Officier en tien mannen van den post van la Rochelle aankomen. Bevoorens had ik 'er niet meer dan negen overig, die in staat waaren dienst te doen.

Den 2den stierf nog een ander soldaat. Ik deed op nieuw de monstering van myn volk, en ik bevond dus agt Zee-soldaten, zonder de versterking van verminkten uit het krygsvolk der Compagnie mede te rekenen. Echter liepen wy geen gevaar meer om door de muitelingen vermoord te worden: dank zy hunne kleinmoedigheid, of liever hunne overyling.

Ik ontving op dit tydstip een brief van den Colonel FOURGEOUD, die over het verlies van zoo veele braave Officiers zeer was aangedaan. Hy gaf my ook kennis, dat ik versterking stond te ontfangen, en dat myn Sergeant, CABANUS, op myne aanbeveeling tot Vaandrig benoemd was. Deeze bevordering deed my een groot genoegen, en kwam juist ter sneede, dewyl ik dien zelfden dag mynen armen MACDONALD, die een gelyken rang had, in een zeer deerniswaardigen staat naar Paramaribo zond. Ik antwoordde aan den Colonel, dat ik hem bedankte; maar dat, indien ik geene versterking kreeg, ik niet konde instaan voor de gebeurtenissen op eenen post, alwaar ik met afgematte soldaaten, en zelfs zonder genoegzaame krygsbehoeften den geheelen loop van eene Rivier had te verdedigen. Ik voegde 'er by, dat de zieken by gebrek van gepaste geneesmiddelen, en van een Heelmeester om hen gade te slaan, zouden omkomen; dat wy hier niet hadden dan twee noodhulpen van den Heelmeester van 's Compagnies krygsvolk, en die tot niets meer in staat waaren, dan om eenige aderlatingen te doen, of eenige konst-bewerkingen, waar toe geene meerdere kunde vereischt wierd.

Den 4den, begroeven wy een Zee-soldaat, en des anderen daags stierf 'er nog ØØn. Toen had ik 'er geen enkele, die niet ziek of buiten dienst was, door de gevolgen der ontsteeking, veroorzaakt door de jeukende knobbels, die verscheiden aan de voeten hadden. Deeze ongelukkigen waaren grootendeels Duitschers, en weinig geschikt voor zulk eene brandheete luchtstreek. Ik begon niet meer te beven op het denkbeeld, dat ik den laatsten man van myn volk ging begraven; ik zoude zelfs gewenscht hebben met hem in 't graf neder te daalen, toen 'er een vaartuig van Paramaribo aankwam, het welk eene bekwaame versterking medebragt, gelyk ook krygs- en mond-behoeften, geneesmiddelen, een Heelmeester, en den last van mynen Oversten, om op den eersten weg, die met de andere wegen gemeenschap had, en het Cordon genaamt was, tusschen de Rivieren Cottica en PerØca, het spoor der muitelingen na te vorschen, en hem van den uitslag myner ontdekkingen bericht

te geven. By dien zelfden last gaf my de Colonel ook te kennen, dat hy de magazynen op den post van Devil's Harwar wilde behouden, en dat ik 'er geene moest oprichten op den streek lands, dien ik aan de Barbacoeba-Kreek gevonden had.

Een weinig kracht bekomen hebbende, maakte ik my den 6den gereed, om dit ontwerp uit te voeren, en ik deed de krygsbehoeften in het Magazyn plaatsen.

De manier, op welke het krygsvolk in dit land optrekt, is zoo verschillende van die in Europa, dat ik, alvorens myn verhaal te vervolgen, dezelve kortelyk zal trachten te beschryven.

Voor eerst is het in Guiana onmogelyk, om in twee of drie gelederen te gaan; dus kent men daar ook niet het optrekken by divisi^on of pelotons. De geheele krygsbende stelt zig op ØØne reije, met het gezicht naar de rechte kant; en de Negers zyn onder de soldaten verspreid, om op hen, en op de goederen, waar mede zy beladen zyn, te passen. Dit soort van optocht word genoemd het Indiaansch gelid. Om een hoop van zestig mannen, namelyk een Capitain, twee Lieutenants, twee Sergeanten, vier Corporaals, een Heelmeester, en vyftig soldaaten te vergezellen, zyn ten minsten twintig Neger-slaven noodig, waar van men de huur aan hunne meesters betaalt, tegen twee Engelsche schellingen daags, ten kosten der Volkplanting. Wagens en paarden zouden veel minder kostbaar zyn; maar men kan 'er zig tot den optocht van krygsvolk in dit land niet van bedienen.

Zie hier, op welke wyze men de soldaten en Negers onder elkander mengt: twee der laatsten. trekken in 't algemeen het eerst op, en dragen bylen om een weg te baanen. Zy worden gevolgt door een Corporaal en twee mannen, die gelast zyn de plaatsen te bespieden, en in geval van nood alarm te slaan. Een Officier, een Corporaal en zes soldaaten maaken de voorhoede uit. Vervolgens kooft op eenigen afstand de hoofd-bende in twee partyen. By de eerste bevinden zig een Capitain, een Corporaal, twaalf soldaaten, een Heelmeester en twee Negers, die het kruid dragen. De tweede partye bestaat uit twaalf andere soldaaten, onder bevel van een Sergeant. De achterhoede, bestaande uit een Officier, een Sergeant, een Corporaal en agtien soldaaten, word door zestien Negers vergezelt, om de geneesmiddelen, het vleesch, brood, rhum, wapenen, bylen, enz. en zelfs de zieken en gekwetsten, te dragen. Dezelve bevindt zig ook op eenigen afstand van de hoofdbende. Na deesen komen een weinig verder, en het laatst van allen, een Corporaal en twee mannen, die insgelyks last hebben om alarm te slaan, indien de aanval achterwaarts geschieden mogt.

Alles, volgens de voorgemelde schikking, gereed zynde voor myne kleine afgezondene krygsbende, bestaande uit my zelf als Capitain, den heer HERTSBERG, Officier van het krygsvolk der Compagnie, een tweeden Heelmeester, een Gids, twee Sergeanten, twee Corporaals, veertig soldaten, en alleenlyk agt Neger-slaven, zoo om den weg te baanen, als om de goederen te dragen, gingen wy in den vroegen morgenstond rechts af, en wy begaven ons in de bosschen, zorg dragende om lynrecht op de PerØca aan te trekken. Na het Cordon tot elf uren des voor-middags

gevolgt te hebben, ontdekte ik het spoor der muitelingen, zoo als ik dit ook verwagtte, aan hunne voetstappen in het slyk, aan gebrokene flessen, schillen van weegbrøe, enz., en ik bespeurde, dat zy den weg naar Pinnenburg naamen, gelyk ik reeds gezegd heb.

Wy vervolgden onzen tocht tot acht uren des avonds, wanneer wy te Soribo, een wachtpost van 's Compagnies krygsvolk, aan de PerØca gelegen, aankwamen. Wy waaren in een deerniswaardigen staat. Wy hadden verdrongen landen en moerassen moeten doorwaaden, in het midden van welke het water of de modder ons over de heupen kwam. Dikwils ontmoetten wy omgevallen boomen, die de een over den ander lagen; en wy waaren genoodzaakt, ten einde onzen weg te vervolgen, om 'er over heen te klauteren, of op den buik onder door te kruipen. Dit alles was egter het slimste niet, dat wy te lyden hadden; elk deel van ons lichaam was ysselyk gehavend door de heesters en doornstruiken; daarenboven hadden de mieren, de pattat-luizen, de wassy-wassy, of de byen, ons onophoudentlyk gestoken. Deeze laatstgemelde insecten zyn zwart, en hebben ten naasten by de grootte van de Engelsche. Het is onmogelyk dezelve in byekorven by elkander te houden; zy vliegen by zwermen in de bosschen, en maaken haare nesten in de holen der boomen, of tusschen de takken. Deeze nesten zyn zomtyds zoo groot als een koe-blaas, die opgeblaazen is; zy hebben daar mede veel gelykheid, het zy ten aanzien van de kleur, het zy van de gladheid, maar zy zyn van een minder geregelde eironde gedaante. Wanneer men onvoorzigtiglyk of de takken of de nesten aanraakt, schieten 'er duizend van deeze insecten uit hunne verblyfplaats, en maaken een klein vliegend leger, dat allergeduchtst is. Zy hechten zig altoos, uit een aangebooren neiging, aan de oogen, aan de lippen, en komen zelfs in het hoofdhair, waar uit men hen niet gemakkelyk kan doen verhuizen. Hunne steeken verøorzaaken doorgaans de koorts, en eene ontsteeking, die, wanneer ze in de nabyheid der oogen is, iemand eenige uren blind maakt. Deeze bijen geeven een zeer bruine honig, als mede wasch; maar beide zyn van weinig waarde.

Het geen ons echter het meest vermoeide, was het gaan in de hette van een brandende zon. Wanneer dezelve was ondergegaan, vervielen wy in eene stik donkere duisternis, en om gezamentlyk voorwaarts te komen, moesten wy elkander by de hand vast houden. Ik was genoodzaakt tien mannen agter te laten; de een konde niet meer zien, een ander had de koorts, een derde de voeten vol met knobbels. Gelukkiglyk ontving de bevelhebbende Officier van den post van Soribo ons met de grootste herbergzaamheid; maar by myne aankomst, noodzaakte my de koorts om in myne hangmat te gaan leggen. De rust deed my goed, en des anderen daags morgens bevond ik my beter. Wy waaren echter, zoo min de een, als de ander, in staat om onzen voorigen weg weder te betreden; derhalven zond de Bevelhebber van den post eenige weinige manschappen, om de ongelukkige zee-soldaaten, die ik des avonds te vooren was kwyt geraakt, te gaan opzoeken; zy bragten 'er zeven van te rug, die elk door twee Negers gedragen wierden in een hangmat, aan lange stokken vast gemaakt. De drie anderen bereikten wederom, zoo goed zy konden, Devil's Harwar.

Terwyl wy te Soribo waaren, schreef ik aan den Colonel een brief,

welken my, dit is waar, de gramschap ingaf. Ik verhaalde hem, dat ik de voetstappen der muitelingen gevonden had; dat indien men my in tyds versterking bezorgt had, ik hun belet zoude hebben te rug te keeren, maar dat het te laat was, en dat myne soldaaten afgemat waaren zonder eenige vrucht. Ik heb naderhand vernomen, dat deeze brief, zoo als men kan naargaan, den Colonel in den hoogsten graad verbitterde. Na dat wy genoegzaam hadden uitgerust, om ons weder op weg te begeven, verlieten wy op den 9den den post van Soribo, des morgens ten vier uuren, en wy kwamen des avonds ten vier uuren op Devil's Harwar aan, na onuitspreekelyk veel geleden te hebben. Wy waaren met bloed en modder als overdekt: onze dyen en beenen waaren door de doornstruiken van ØØn gereeten; de meeste soldaaten hadden geene schoenen nog koussen; en ik, die by verkiezing op deeze wyze ging, was de geen die het minst te lyden had, vermits ik my langzamerhand gewend had blootsvoets op de vaartuigen te gaan.

Te Devil's Harwar te rug gekomen zynde, vond ik aldaar den Lieutenant Colonel WESTERLOO, die 'er het bevel op zig nam. Hy was alleenlyk door een Quartier-meester vergezelt, maar zyn volk moest des anderen daags komen. Ik was verheugd over deeze gebeurtenis, die my eenige rust beloofde. Na myne orders aan deezen Officier te hebben ter hand gestelt, en hem in 't Magazyn, Hospitaal, enz. gebragt te hebben, ging ik my in de Rivier baden. Ik had dit zeer noodig, als zynde uittermaten verhit. Ik ontving denzelfden dag eene meenigte schoone vruchten, Jamaicasche rhum, wyn en suiker, my door myne geliefde JOANNA toegezonden.--Maar hoe verstyfde my het bloed, toen de Quartiermeester my als een geheim verhaalde, dat myn Sergeant, genaamt FOWLER, na myn wyn te hebben uitgedronken, aan dit ongelukkig meisjen geweld had willen plegen; dat hy, des anderen daags te Devil's Harwar komen zoude, en dat ik de teekens der billyke gramschap van JOANNA op zyn gezicht zien zoude.

Ik weet niet of men myne drift verschoonen zal: ik zwoer, dat ik dit monster dadelyk by myne aankomst vernielen zoude. Ik gelastte dienvolgende aan een Neger, om twaalf bambous-rieten te snyden, en ik bleef t'huis, als een mensch, die van zyne zinnen beroofd is.

Den 10den, kwamen in een tweede vaartuig, vol met krygsbehoeften van allerlei soort, en met geneesmiddelen, twee Lieutenants en een vry groot getal soldaaten. Zoo dra zy in hun kwartier waaren, liet ik FOWLER haalen, die op drie plaatsen in het aangezicht gekwetst was. Ik sloot hem in een kamer op; en zonder hem een enkel woord te zeggen, sloeg ik hem zes bambous-rieten op het hoofd aan stukken. Eindelyk sprong hy, geheel bebloed, het venster uit, en myne gramschap bedaarde. Zy hernieuwde zig egter kort daar na, maar om eene andere reden: ik vernam, dat de Colonel FOURGEOUD alle myne goederen had doen in beslag nemen; dat zy in een ledig Magazyn gebragt en verzegeld waaren; dat myne wooning aan een ander gegeven was; en dat 'er geen middel was geweest, om my de noodzakelykste kleederen toe te zenden. Ik wierd nogtans door de hoop om naar Paramaribo te rug te keeren, getroost. De andere nieuwstydingen bragten mede, dat de Colonel eindelyk in persoon met het grootste gedeelte van het krygsvolk deeze Stad verlaten had; dat hy het zelve post deed vatten te Devil's Harwar

aan de Cottica; op de Plantagie Bellair, aan de PerØca; en op die van Klarenbeek en Cravassibo, aan de Commewyne; dat hy gezamentlyk met de krygsmagt der Compagnie, en de Neger-Jagers, de muitelingen moest vervolgen; dat hy ook bevel gegeven had, om al het volk van de vaartuigen te ligten, waar van het overschot de manschappen der opgemelde posten zoude versterken. Ik moet erkennen, dat alle deeze schikkingen zeer verstandig en met veel bekwaamheid ontworpen waaren.

Wy vernaamen ook, door middel van den wachtpost aan de Patamaca, dat de muitelingen, by het oversteken van de Rivier boven den post van la Rochelle, eene kleine Plantagie vernielt, en derzelve eigenaar den heer NYBOUR vermoord hadden.

Byna op dien zelfden tyd ontsnapte hun een Opzigter van eene Plantagie door behulp van eenen jongen Neger: dezelve deed hem in een kano gaan, en plat op zyn buik leggen; vervolgens sprong hy in 't water, alwaar het hem, met de eene hand zwemmende, en met de andere de kano voort-trekkende, in weerwil van het vuur der muitelingen, gelukte deezen man, gezond en behouden, aan de Patamaca-Kreek te brengen. Een dienst van zulk een ongemeen gewicht wierd echter, eenige dagen daar na, met drie honderd geesselslagen betaald, welke deeze zelfde Opzichter aan den jongen Neger liet geven, om dat hy vergeten had een sluis te openen. Ik zal geene aanmerkingen maaken op deeze onmenschelyke daad, maar myn droevig verhaal vervolgen. Aan den Lieutenant Colonel WESTERLOO voorgehouden hebbende, dat de slegte staat van myne gezondheid my belette, om het krygsvolk op zynen tocht te volgen, verzogt ik hem my de vryheid te vergunnen, om naar Paramaribo te rug te keeren, ten einde ik my aldaar zoude trachten te herstellen; maar volgens den uitdrukkelyken last van den Colonel FOURGEOUD, weigerde hy my zulks. Deeze onbeschaafdheid deed my byna het verstand verliezen. De ontroering van mynen geest was zoo groot, dat ik des anderen daags morgens, den 12den, besloten hebbende, om op de eene of andere manier mynen staat te veranderen, myn verzoek hernieuwde. Ik verzogt, of dat men my zou toestaan oogenblikkelyk te vertrekken, of dat men my maar om hals zoude brengen, dewyl, volgens het getuigenis der Heelmeesters, de dood voor my niet verre af was, indien myn vertrek langer wierd uitgesteld. De Lieutenant Colonel nam de zaak op nieuw in overweging, en eindelyk wilde hy wel bevel geven, om my in een vaartuig te laten gaan, maar zonder toe te staan, dat eenige blanke my zoude vergezellen, ik verliet derhalven deezen Officier, die zig bezig hield om Devil's Harwar met goed paalwerk te versterken, bevindende zig aldaar toen eene talryke bezetting. Op den middag bereikte ik den oever der Rivier, wordende op de schouders van eenen Neger gedragen, tot op het oogenblik dat ik in het vaartuig stapte. Myn kleine QUACO vertrok met my, en eindelyk verliet ik deezen vervloekten post, alwaar ik zoo veele dappere lieden in het graf agterliet.

Na een nacht en dag gereist te hebben, kwam ik den 14den, ten twee uren des morgens, te Paramaribo aan. Ik was zeer ziek. Geene huisvesting in deeze stad meer hebbende, wierd ik op de vriendelykste wyze ontfangen door een koopman, genaamt DELAMARRE. Deeze braave man, zig met deeze daad niet vergenoegende, zond dadelyk ØØn van

zyne bedienden, om myne arme JOANNA, die by haare moeder was, te haalen. Tevens liet hy een Geneesheer komen, wiens hulp, in eene zoo droevige gesteltheit als de myne, voor my hoogst noodzakelyk was.

NEGENDE HOOFTSTUK.

Kakkerlakken.--Ziekten, die aan de luchtstreek van Guiana byzonder eigen zyn.--Papegaijen, genaamt Macaws.--Nieuwlings aangebragte Negers, om als slaven verkogt te worden.
--Aanmerkingen over de behandeling der Negers.--Hunne reize van Africa naar America.--Manier van het verkoopen der slaaven te Surinamen.--Beschryving eener Catoen-Plantagie.

Den 19den September, bevond ik my in een vertrek, van zeer zindelyk huisraad voorzien, en ik gevoelde my door de hoop, welke myn Geneesheer my gaf, opgewekt. Ik wierd door myne vrienden omringd, en myne geliefde JOANNA besteedde alle haare zorgen aan my.

De Capitain BRASCH, die by afwezigheid van den Colonel het bevel voerde, zond my daags na myne aankomst myne goederen. Tot meerder zekerheid, gelyk ik reeds gezegd heb, had men alles verzegeld; maar toen ik myne koffers open deed, vond ik myn linnen, myne boeken, enz. door een soort van insecten, genaamt Kakkerlakken, doorknaagt; myne schoenen zelfs waaren niet gespaart; ik had meer dan twaalf paaren uit Europa medegebragt, om dat ik wist, dat ze in dit Land slecht en zeer duur zyn.

De Kakkerlak is een soort van Kever, een duim en zomtyds twee duimen lang; derzelve gedaante is eirond en plat, en de kleur hoog rood: hy kruipt door het gat van 't slot der koffers en valiesen, en legt aldaar niet alleen zyne eijeren, maar hy doorknaagt ook het linnen, stoffen, zyde, en alles wat hy vind; hy dringt ook in eet- en drinkbaare waaren van allerleije soort; het geen dezelve zeer walgelyk maakt, want hy laat aldaar eene leelyke reuk agter, vry veel gelykende naar die der wandluizen. Dewyl de meeste Oost-Indische Schepen, vooral die met suiker geladen zyn, altoos met deeze insecten besmet zyn, zal ik alleenlyk melden, dat men ze zelden ziet vliegen, maar dat ze zeer schielyk loopen. Het beste, en, zoo ik geloof, het eenige middel, om de koffers of kassen daar voor te beveiligen, bestaat hier in, dat men dezelve op vier groote wel schoon gemaakte glaase flessen plaatst, op dat derzelve gladheid aan deeze insecten de gelegenheid beneeme, om op te klauteren en daar binnen te komen, het zy door het gat van 't slot, het zy door de kleinste spleet: men had deeze voorzorge ten aanzien van myne goederen vergeten. Ik vond echter voor het tegenwoordig oogenblik linnen genoeg; en door de zorge van JOANNA had ik wel dra een nieuwen voorraad van kleederen. Men kan zig geen denkbeeld vormen van het genoeg, dat ik ondervond met goed linnen en schoone kleederen aan het lyf te hebben. De onrust, waar in myn geest gedompeld was geweest, bedaarde langzamerhand, en ik dankte toen den Hemel dat hy my eene goede lichaamsgesteltheit

geschonken had. De arme MACDONALD genoot dit zelfde voorrecht niet; hy bevond zig steeds zeer ongesteld. Hy had zyn intrek by den heer KENNEDY, die de beleefdheid gehad had, om hem by zyne te rug komst van Devil's Harwar eene verblyfplaats te verleen.

Korte dagen na myne aankomst, deed ik onderzoek naar het gedrag van den Sergeant FOWLER. Ik vernam, dat hy zig waarlyk dronken had gedronken, zoo als men my gezegt had; en dat hy, op flessen gevallen zynde, zig het aangezicht had gekwetst; maar dat hy nimmer getracht had het minste geweld aan JOANNA te plegen: wel verre van dien, was zyn gedrag geheel het tegen over gestelde geweest van het geen men my had opgegeven. Over de ontneming myner goederen, en, de kwade behandelingen, die men my in alles aandeed, ter neder geslagen zynde, had hy zig, ten gevolge van zyn hartzeer, aan eene oogenblikelyke dronkenschap overgegeven. Ik had een innerlyk berouw over de behandeling, die ik hem had doen ondervinden, en ik nam my voor altyd zyn vriend te zullen zyn: ik ben dit voornemen naargekomen. Myne koorts was op dit oogenblik veel minder; maar ik was onderhevig aan eene ziekte, welke aan deeze luchtstreek byzonder eigen, en van dien aart is, dat ik vreeze dezelve slechts onvolkomenlyk te zullen beschryven. Het is een soort van schurftachtige uitflag: men heeft 'er ten minsten in Surinamen dien naam aan gegeven. Het lichaam, vooral aan de onderste deelen, word met onregelmatige en scharlaken-kleurige vlakken bedekt, welke van dag tot dag vermeederen, ten minsten zoo men 'er geene gepaste geneesmiddelen tegen gebruikt. Een soort van eelt-achtigheid omringt deeze vlakken, die uit hoofde van eene ontsteeking, omtrent van gelyken aart, als die door het steken der groote muggen veroorzaakt word, zeer pynlyk zyn. Deeze ziekte is bovendien besmettelyk; en zoo men zig plaatst op een stoel, waar op iemand, door deeze ziekte aangetast, gezeten heeft, is men byna zeker van dezelve oogenblikelyk te krygen: niet dan met moeite gelukt het zig daar van te ontheffen; en het beste middel is zig te wryven met een soort van pomade, bestaande uit gezuiverde salpeter, benzoen, bloem van zwavel, en witte kwik, in versche boter of reuzel gemengd. Het getal der kwaalen, waar aan de inwoonders deezer luchtstreek onderworpen zyn, is ontelbaar.

Den 26sten, storte ik met myne ziekte weder in, en ik wierd dien dag tweemaal adergelaaten. Ik ontving een bezoek van den heer KENEMAN, een jong vrywilliger, van wien ik nog niet gesproken heb. Hy was eenigzints aamborstig, en men had hem te Paramaribo gelaten, om zig te herstellen.

Den 2den October, bevond ik my een weinig beter. Ik nam dien zelfden dag het tydelyk bevel op my over het weinige krygsvolk, dat my was overig gebleeven, vermits de Capitain BRASCH bevel ontfangen had, om zig naar de Commewyne by den Colonel te begeven. Toen wierden de vaandels en Regiments-kas naar myne woonplaats overgebracht, alwaar men voor de deur een schildwacht plaatste. De eerste daad, die ik uit kragte van myn gezag deed, bestond in het verruilen van den zuuren wyn, dien men, zoo voor de zieke Officiers als voor de soldaaten, gekogt had, en uit het geld van de kas nam ik daar voor andere wyn, die zeer goed was. Maar het deed my wel leed het zelfde niet te kunnen doen met opzigt tot het gezouten ossen- en varkens-vleesch, en de erweten, die men, in plaats van verschen voorraad, in 't Hospitaal gelaten had:

de Bevelhebber had dit uitdrukkelijk verboden. Hy had ook de boter, de kaas, en de tabak doen wegnemen; en om de soldaaten schadeloos te stellen, liet hy hun een vierde deel oly voor tien mannen: het rantsoen brood was daar^onboven voor elk van hun op twee ponden in de week bepaald. Wat de Officiers betrof, zy moesten voor hun eigen onderhoud zorgen, of het zelfde rantsoen ontfangen: niettemin betaalden zy by aanhoudenheid hun aandeel in de kosten van eene gemeene tafel, die tans niet meer in weezen was.

Den 3den, ging ik, door den heer KENEMAN vergezelt, voor de eerste keer eens lucht scheppen met te paard te ryden. Wy leiden een weg af van omtrent drie mylen buiten de Stad, op een soort van zandpad, het welk gemeenschap heeft niet de Saramoeca, waar van ik reeds gesproken heb, als van den eenigen weg, die in de Volkplanting gangbaar is. Gedurende deezen kleinen tocht, dien wy uit hoofde van het seizoen, (dat der droogte,) om zes uren des morgens begonnen, zagen wy een aantal van die groote en fraaije vogelen, bekend onder den naam van Macaws-Papegaijen, (of Macao,) maar die men in Surinamen gewoon is Ravens of Kraaijen te noemen, uit hoofde der gelykheid, die de Papegaijen daar mede hebben, en welke men als de Kraaijen van den zonne-keerkring kan beschouwen.

'Er zyn verschillende soorten van Macaws, maar ik zal 'er alleenlyk twee van beschryven. Ik wil niets verhaalen, dan op voldoende gezag, en geenzints verscheiden schryvers naarvolgen, onder welken men egter menschen van verstand vind, en die zeer wel onderricht zyn. Zommigen van hun hebben, zoo ik meen, door onkunde misgetast, of zyn door valsche berichten bedrogen, maar ik vreeze zeer, dat 'er verscheiden gevonden worden, die het algemeen, dat veel te lichtgeloovig is, misleid hebben, alleenlyk om aan hunne verwaandheid te voldoen.

De geele en blaauwe Macaw is zoo groot als een Kapoen; hy heeft korte pooten, een donkere kleur, met vier zwarte klaauwen, twee van vooren en twee van agteren. Zyn bek is krom als die van een gewoone Papegaay, dezelve is insgelyks zwart, en het bovenste kakenbeen is alleen beweegbaar. Zyne staart bestaat in eenige lange rechte en puntig toeloopende vederen. De kruin van den kop van deezen vogel is zee-groen, en het overige van het bovenste gedeelte van het lyf, te weten zyn rug, en zyne geheele staart zyn van de schoonste hemelsblauwe kleur; en het onderste gedeelte, of de buik is bleek orange. Zyne oogen zyn rondom van een fraaije witte kleur, met zwarte ringen daar tusschen, uit zeer kleine vederen bestaande.

De andere word in Surinamen genoemd de Amazoonsche Macaw. Hy is minder groot dan de eerste. Zyne staart, zyne pooten en zyn bek, van een vuile witte kleur, hebben dezelfde gedaante; de hals en keel van deezen vogel zyn van de schitterendste scharlaken kleur; de kop insgelyks, uitgenomen den omtrek der oogen, welke wit is, met zwarte ringen. Men kan zeggen, dat de vlerken in vier gekleurde streepen verdeeld zyn, eerst scharlaken van boven, dan groen, vervolgens geel, en eindelyk blaauw. Zy schitteren in de zon op zulk eene treffende wyze, dat geene konst in staat is zulks na te bootsen. De Macaws vliegen koppels-gewyze; zy maaken een scherp, onaangenaam

geschreeuw, en byten vinnig. Hun bek, die zeer hard en scherpsnydend, maar stomp is, is hun van een groot nut om te klauteren. Men kan hen gemakkelijk temmen, en men leert hen praat, even als alle andere Papegaaijen. De Indianen brengen ze dikwils op Paramaribo, en voor een fles rum, of eenige vishaaken doen zy dezelve weder over.

Des avonds van denzelfden 3den October, kwam de Colonel TEXIER, Bevelhebber van het krygsvolk der Compagnie, ziek zynde, uit het Quartier-Generaal, het welk op de Plantagie Crawassibo, aan den oever van de Commewyne, geplaatst was. Deze Officier was voorneemens geweest, om, gezamentlyk met den Colonel FOURGEOUD, tot het vervolgen der muitelingen door de bosschen heen te trekken; maar zyn zwak gestel liet hem niet toe, om de levensmanier van onzen Opper-Bevelhebber te kunnen verdragen, en alleen van gezouten kost te leven. Wel dra ondervond hy daar van de gevolgen, en wierd in eenen elendigen staat naar Paramaribo gezonden.

Den 6den October had de koorts my verlaaten, en dat soort van roodvonk, of schurftachtige uitslag, waar van ik gesproken heb, begon te genezen; maar de elende en vermoeienis, die ik had doorgestaan, waaren nog op myn gestel van invloed: zeer groote bloedzweeren vertoonden zig op myn linker heup, en beletteden my volstrektelyk om te kunnen gaan. Myn Geneesheer raadde my echter, om alle dagen lucht te scheppen; en myn vriend, de heer KENNEDY, my zyn rytuig geleend hebbende, ging ik zyne Excellentie, den Gouverneur der Colonie, een bezoek geven. Naar huis te rug keerende, deed ik het rytuig aan de waterkant stil houden, om een hoop menschelyke wezens, die myne aandacht zeer tot zig hadden getrokken, te beschouwen. Ik zal trachten ze te beschryven: dezelve bestond uit Negers, mans- en vrouws-persoonen, en eenige kinderen, die kortlings van de Kust van Guinøe waaren aangebragt, om als slaaven verkocht te worden, en op dit zelfde oogenblik uit het Schip gingen. Zy waaren niets meer dan houten beelden, vertoonende beenderen met een huid overdekt. Zy bragten my het laatste oordeel in de gedachten. Men zoude gezegd hebben, dat zy uit het graf kwamen, of onder het mes van eenen Heelmeester geweest waaren: kortom zy waaren wandelende geraamten.

Deze ongelukkigen, die een getal van zestig haalen konden, wierden door een matroos voorafgegaan en gevolgt; de een diende tot hunnen geleider, en de ander, met een bambous-riet gewapend, belette hen om af te dwalen, of hunnen tocht te vertragen. De billykheid echter noodzaakt my te verklaaren, dat in plaats van dat verdrietig gelaat, dat voorkomen van smart en wanhoop, het welk men in boekjes en nieuws-papieren, aan de Negers by deeze gelegenheid toekent, ik niet een enkele onder hen zag, wiens aanschyn de minste neerslagtigheid vertoonde. Ik moet 'er ook byvoegen, dat de matroos, die agter aan ging, niet dan met veel gematigdheid zig van zyn stok bediende.

Na met verbaazing deezen droevigen hoop van menschelyke schepzels gezien te hebben, keerde ik naar myne woonplaats te rug, over zulk een schouwspel verontwaardigt en ontsteldt. Ik onderrigte my vervolgens op het naauwkeurigst, zoo by blanken als zwarten, omtrent het lot van deeze ongelukkigen, van het oogenblik dat zy in Africa hunne vryheid

verliezen, tot op het tydstip van hunne slaverny^o in America. Ik zal het zelve aan myne lezers mededeelen, maar vooraf zal ik hun eenige aanmerkingen, betrekkelijk de behandeling der Negers voorstellen, eene zaak, waar op de aandacht van het algemeen zedert eenigen tyd gevestigd is; ik zal daar by alle onpartydigheid in acht nemen, die ieder eerlyk man verlangen kan.

Men heeft gezegt: wel hoe! wilt gy voor het genoeg om rhum te drinken, en suiker by uwe koffy te gebruiken, zulk eenen wreeden en schandelyken handel laten voortduuren? En het antwoord was: Geef wel acht, dat gy, door den geestdrift van menschlievenheid verleid, de aanzienlyke voordeelen, die gy van uwe slaaven trekt, niet verliest ten voordeele van uwe nabuuren, en zonder het minste nut voor hun, die wy met u als onze natuurgenooten beschouwen?

Na zoo veele boekdeelen, die men zedert eenige jaaren, over dit onderwerp geschreven heeft, zal men my misschien van waanwysheid beschuldigen, dat ik hier myn gevoelen opgeve: maar ik heb my tot een regel voorgeschreven, om my uit te laten over het geen ik met eigen oogen gezien heb, en het geen weinigen myner landgenooten, zoo ik meen, gelegenheid gehad hebben waar te nemen, of met zoo veel zorgvuldigheid waargenomen hebben. Ik heb de ysselykste folteringen zien aandoen aan ongelukkige Negerinnen, die of zig onttrokken, of voldaan hadden aan de lusten van eenen ongebonden meester of echtgenoot, en nog veel meer aan dezulke, die de liefkozinger van eenen schelmschen Opzichter hadden afgewezen. De onschuldigste zyn dikwils de slachtoffers van de ongegronde jaloersheid eener gehuwde meesteres. Ik heb ook Neger-slaven door hunne meesters in Engeland als de geliefdste dienstboden zien behandelen. Ik heb ook aan den anderen kant matroozen, soldaaten, leerlingen, op de wreedartigste wyze zien behandelen, wanneer zy onder het gezag stonden van menschen van een heerschzugtigen inborst; en dienvolgende verklaare ik ronduit, dat hunne staat door de Negers niet behoef benyd te worden. Indien derhalven het lot der laatstgemelden zoo merkelyk afhangt van den inborst van hun, die een voortduurend of tydelyk gezag over hun uitoeffenen, moet men alles wel wikken en wegen, uit vreeze van door onbedachtzaamheid geene verkeerde uitspraak te doen.

Men zegt hier tegen wel, dat men dikwils groote wreedheden in onze Volkplantingen pleegt; maar dewyl zy aldaar niet zoo zeer, als in andere Landen, tegen de natuur schynen aan te druisschen, wat zouden wy, in plaats van eene overylde vrylaating, anders doen, dan de slaaven, die ons ten deel vallen, aan wreeder meesters overleveren? Daarenboven zyn de Negers, in Africa geboren, alleen in staat om den arbeid te verduuren, welken de landbouw, en het maaken van suiker, in zulk eene brandende landstreek vorderen.

Ik heb het volks-character der Negers waargenomen op die plaatsen, alwaar zy uit eigen beweging, en zoo vry als in Africa, kunnen te werk gaan, en ik heb bevonden, dat het volmaakt wild is! De twintig duizend Oucas- en Saramøca-Negers, hebben zedert lang in eene volmaakte onafhangelijkheid van de Europeaanen geleefd, en echter heb ik by hen de minste blyk van beschaafdheid, het minste teeken van orde

en regeering niet bemerkte: integendeel heb ik aldaar meenigvuldige voorbeelden gezien van eenen ontembaaren geest, van gevoelloosheid en ongebonden zeden.

Ik houde veel van de Negers, en ik heb by verscheidene gelegenheden getoond, hoe veel mededogen ik met hun lot had. Welke verkeerde uitlegging men ook geven moge aan het geen ik in dit opzigt gezegd heb; ik wensche uit den, grond myns harten, dat de achtenswaardige Vergadering van het Engelsch Parlement, een gevoelen, het welk op de ondervinding gebouwd is, in aanschouw neeme, en zig dienvolgende wel wagte, om den Slaavenhandel voor het jaar 1800, of in het begin der volgende eeuw, af te schaffen. Indien men zulk een maatregel onbedagtzaam te werk stelde, blyf ik borg, dat een verschrikkelyk getal zwarten en blanken 'er de slagtoffers van zouden zyn, en dat het berouw wel dra het kwaad, het geen echter onmogelyk te herstellen zoude zyn, zoude agtervolgen.

Volgens alle myne onderzoekingen en bekomene berigten is het byna zeker, dat een groot getal Negers, op de kusten van Africa ter verkoop aangebragt, in gevechten krygsgevangen gemaakt zyn. Men heeft 'er zommigen van schandelyk weggevoert: anderen zyn om misdaden gebannen. Ik zal by vervolg eenige voorbeelden van deeze onderscheidene gevallen opgeven.

De Negers, die tot den invoer bestemd zyn, trekken uit de binnenste gedeelten der landen, en by troepen, naar de comptoiren, die verscheidene Europeesche volken op de kust van Africa hebben opgericht. Aldaar worden zy verkogt of liever verruult, even gelyk de andere koopwaaren van hun Land, als goud, olyphantstanden, enz. tegen staven van yzer, schietgeweeren, timmermans gereedschappen, koffers, linnens, hoeden, messen, glaswerk, tabak, geestryke dranken, enz. Vervolgens worden zy ingescheept; en geduurende hunnen overtocht, kunnen zy vryelyk bot vieren aan al de smart, welke bittere nagedachten, of hunne tegenwoordige elende, in hun verwekken moeten. Aan hun vaderland, en aan hunne geliefdste nabestaanden ontrukkt zynde, smyt men hen by honderden op malkanderen in een donker en stinkend ruim van 't schip, echter zorge dragende, dit de mans van de vrouwen afgescheiden blyven; en worden de eerstgemelden geketend, om allen opstand van hunnent wegen voor te komen. Zy worden op die manier over onstuimige Zeeⁿ gevoerd; en tot levens-onderhoud, geeft men hun niets, dan groote boonen, met een weinig oly 'er over. Zomtyds geven Kooplieden, die minder onmenschelyk zyn, hun een beter voedzel: als dan, wel verre dat 'er verscheiden, of zelfs een enkele, op reize van sterven zoude, komen zy allen in goede gezondheid in de West-Indiⁿ aan. Men heeft my verzekerd, dat de Capitain, de Stuurman, en de meeste matroozen van een schip, op de reize omgekomen zynde, terwyl zy, die overig waaren, tot het scheepswerk zig niet in staat bevonden, de Negers, die wel behandeld waaren, zig daar toe met yver lieten gebruiken, en het schip in behouden haven hielpen brengen: zy reddden dus het leven van verscheiden lieden, en lieten zig vervolgens, wel te vreden en genoeglyk, verkoopen aan de geenen, die hen koopen wilden.

Een schip, van de Kust van Guin^øe te rug komende, is zoo dra niet

aangeland, of de Negers worden op het dek gebragt: men doet hun een zuiverder lucht inademen; men wascht hen; men verfrischt hen met plantgewassen, bananen, orange-appelen, enz. Zy teekenen elkander verscheiden beeldtenissen op het hoofd, als zonnen, halve maanen, zonder behulp van een scheermes, zelfs zonder zeep, en alleenlyk met een stuk glas. Na dat zulks is afgeloopen, doet men een zeker getal aan land gaan, om te koop gesteld te worden. Hunne kleeding bestaat alleenlyk in een kleine lap catoen, tot het zelfde einde, waar toe de vygebladeren aan den eersten vader van het menschdom dienden: de vrouwen dragen ringen en koraalen, hals-cieradi⁹n, enz. Die aan boord blyven, brengen aldaar den tyd door met lachen, met springen, met schreeuwen, en in de handen te klappen.

Ik heb hunne gedaante na de ontscheeping voldoende beschreven. Laat de lezer zig dan nu verbeelden, dat hy de straten doorwandelende ziet, dat elke Planter de geenen, die hem aanstaan, beschouwt, en met den Capitain koop maakt: de prys van een goeden Neger loopt doorgaans op vyftig of honderd ponden sterling. Indien eene Negerin zwanger is, word zy duurder verkogt. Ik heb een Hollandsch Capitain gekend, die zig bediend had van de zwangerheid van eene Negerin, door hem voor een tyd tot minnares genomen, om 'er een hooger prys voor te vragen, dus zelf met zyn eigen bloed handel dryvende. Zyne landgenooten keurden dit echter ten hoogsten af.

Alvoorens de koop te sluiten, doet men den Neger, die te koop geveilt is, altyd op een tafel of op een vat klimmen, om door een Heelmeester onderzocht te worden, die hem verscheidene houdingen doet aanneemen, en armen en beenen op verschillende wyze beweegen, om over zyne krachten en gezondheid te oordeelen. Indien de kooper voldaan is, en wegens den prys overeenkoopt, betaald hy hem dadelyk. Elke Neger, die men koopt, word, op de borst of schouder, met een heet zilver brandmerk, bevattende de eerste letters van des meesters naam, gemerkt. Dit merk, het welk de grootte van een stuk geld van zes stuivers heeft, is zoo pynlyk niet, als men wel denkt: men smeert de gebrande plaats dadelyk met versche boter; en na verloop van twee of drie dagen is zulks geneezen. Dit gedaan zynde, geeft men aan den Slaaf een nieuwen naam: men vertrouwt hem vervolgens aan eenen anderen van zyne kunne, die hem op de Plantagie brengt; men houd hem aldaar zindelyk; men onderwyst hem daar, en geeft hem goed voedsel, zonder te werken, geduurende den tyd van zes weken. Zulk eene levensregeling is zoo heilzaam, dat men, na verloop van dien tyd, in plaats van een wandelend geraamte, een vet mensch vind, wiens huid gevult is, en zagt geworden, tot dat dezelve door geesselslagen, die hem een wreede eigenaar, of liever zyn schelmsche Opzigter, laat toedienen, op eene onmenschelyke wyze word van ØØn gereten.

Alvoorens dit onderwerp voor eenigen tyd te laten vaaren, en myn verhaal te vervolgen, moet ik opmerken, dat de Negers in onderscheide volken of stammen bestaan, als daar zyn die van

Abo. Gango. Nago.
Conia. Kouare. Papa.

Blitay. Riemba. Pombo.
Coromantin. Loango. Wanway.
Congo. N. Zoko. enz. enz.

Ik heb aan alle dezelve kennis; en ik zal 'er by vervolg breedvoeriger van spreken.

My den 10den een weinig beter bevindende, ging ik naar de verkooping der Slaaven. De lezer zal zig een volmaakt denkbeeld van myne verwondering en ontsteltenis kunnen vormen, toen ik, midden onder dezelve, myne waardige JOANNA vernam. De Plantagie Fauconberg, waar toe zy behoorde, wierd ten voordeele der schuldeisschers van Mevrouw D. B. verkogt, die, zoo als ik reeds gezegt heb, de vlucht genomen had.

Ik gevoelde toen de ysselykste folteringen. Ik vervloekte duizende maalen mynen staat, welke my niet toeliet, om zelf eigenaar van dit beminnyk meisjen te worden. Onophoudelyk dagt ik aan haaren verschrikkelyken staat voor het toekomstende. Ik verbeelde haar te zien beschimpen, haar onder het gewicht haarer ketenen verscheuren gekromd te zien, met luider stemme, maar vruchteloos, my ter haarer hulpe roepende. Ik was, om zoo te zeggen, van alle myne denkvermogens beroofd, tot op het oogenblik, dat myn vriend, de heer LOLKENS, my wederom gerust stelde. Gelukkiglyk bleef hy bestuurder der Plantagie, geduurende de afwezigheid der nieuwe eigenaars, de heeren PASSALAIGE, vader en zoon, te Amsterdam, die dezelve, met al haar toebehooren, voor den matigen prys van vier duizend ponden sterling gekocht hadden.

Deeze onwaardeerbare en waare vriend, had zoo dra niet het bestuur van Fauconberg aanvaard, of hy liet JOANNA in myne tegenwoordigheid komen: hy verzekerde my, dat hy niets ontzien zoude, om ons beiden dienst te doen, en dat hy tans meer dan ooit daar toe het vermogen had. Ik verzogt hem zyne belofte gedachtig te zyn, welke hy naderhand op de edelmoedigste wyze steeds is naargekomen.

Vernomen hebbende, dat de Colonel FOURGEOUD de Plantagie Crawassibo verlaten had, en in de bosschen, boven de Plantagie Klarenbeek, was ingedrongen, om zig naar de Wana-kreek te begeeven, met oogmerk om de muitelingen te ontmoeten, verzogt ik hem by een brief my toe te staan, om my by hem te vervoegen, zoo dra myne gezondheid hersteld zoude zyn. Ik liet onze Heelmeesters, die te Paramaribo gebleeven waaren, met de noodige geneesmiddelen, naar de laatstgemelde Plantagie vertrekken. Ik gelastte vervolgens, op myn eigen gezag, en ten kosten van onze krygsbende, den heer GREBER, Heelmeester van 's Compagnies krygsvolk, om de zieke Officiers en Soldaaten, die zonder geld en onderstand in de stad bleven, van het noodige te voorzien. Te gelyker tyd kogt ik voor hun twee vaten goeden wyn. Ik wilde op deeze wyze myn gezag, het welk stond te eindigen, tot nut doen strekken.

Den zelfden dag, den 10den, scheepde myn vriend, de heer DELAMARRE, zig op de Rivier Surinamen met vyf-en-twintig vrye mulatten in. Hy was Capitain van het krygsvolk, het welk eene vry betere bende uitmaakte, dan een by ØØn geraapte hoop Europeaanen.

De herstelling myner gezondheid ging spoedig voort, en wel dra vond ik my in staat, om alle morgen te paard te ryden. 'Er gebeurde my op zekeren tyd een vry aartig voorval op den weg, die naar Wanica leidt. De heer VAN DE VELDE, die met my was, zig beroemende een best paard te hebben, stelde my voor met hem uit ryden te gaan.

Ik nam het aan, en liet hem twintig schreden voor uit ryden. Hy had van dit voordeel geen lang genot; want, daar ik op een Engelsch paard gezeten was, reed ik hem wel dra met eene verbaazende gezwindheid voorby; en zyn arme paard, in eene dikke hegge van limoenboomen verward geraakt zynde, deed den armen VAN DE VELDE, even als ABSOLOM, aan de haren blyven hangen.

De paarden zyn, in Surinamen, van een weinig meerder waarde, en een weinig grooter, dan ezels. Men moet hier van echter uitzonderen de paarden, die uit het Noorden van America, of uit Holland komen: de laatsten gebruikt men doorgaans tot koetspaarden. De paarden van dit Land zyn echter zeer dienstig in de Suiker-molens, alwaar men ook een groot getal muil-ezels gebruikt, die uit Barbaryen komen, en welken men zomtyds tot vyftig guinies toe verkoopt. Geen van deeze dieren is oorsprongelyk uit Guiana herkomstig. Hun ras, zoo wel als dat van veele anderen, is derwaarts overgebracht, en verduurt 'er het luchtsgestel. Om eene lastige herhaaling te vermyden, zal ik hier den naam der viervoetige dieren opgeeven, die geene oorsprongelyke gedierten van het nieuwe vaste Land zyn.

De Oliphant.	De Tyger.
't Zeepaard.	De Panter.
De Rhinoceros.	't Paard.
't Kameel-paard.	De Ezel.
De Kameel.	De wilde Ezel.
De Dromedaris.	De Os.
De Leeuw.	De Buffel
't Schaap.	't Konyl.
't Varken.	't Kleine Guineesche Hart.
De Geit.	De Fret.
De Hond.	De Rot.
De Bunsem.	De Muis.
De Wezel.	De vette Eekhoorn.
De Spaansche Kat.	De tuin Eekhoorn.
De Hermelyn.	De Marmot.
De Hy ^o en.	De Ichneumon of Egyptische Rot.
De Avondwolf.	
De Civetkat.	De Bergmuis.
De Kat.	De Maki, en verscheiden andere soorten van Aapen
De Das.	
De Steenbok.	
De wilde Geit.	

Zy die hier van meerdere onderrigting begeeren, kunnen de Natuurlyke Geschiedenis van den beroemden Graaf DE BUFFON raadpleegen.

Den 8sten, kwam de Vaandrig MATTHIEU, ØØn der Officiers van de krygsbende, die my was komen aflossen, van Devil's Harwar aan. Den zelfden dag wierd hy gevolgd door zynen Bevelhebber en vriend, den Luitenant Colonel WESTERLOO, welke by zyne ontscheeping door twee soldaaten gedragen wierd. Deeze heeren hadden met my den spot gedreven, toen ik my beklaagde, na verscheiden weken in een vaartuig opgesloten te zyn geweest, terwyl zy, schoon sleeds op 't land gebleven zynde, het op hunnen post niet hadden kunnen houden. De laatstgemelde had den Colonel FOURGEOUD naar de Wana-kreek willen vergezellen. Hy had zig op den post van la Rochelle, aan de Patamaca, met hem vereenigd; maar het was hem zelfs onmogelyk om in de bosschen te gaan. Ik was by den heer DAY ten eeten, toen ik hem zag voorby komen, het geen een droevig schouwspel vertoonde. Ik vergat, hoe weinig reden ik had, om over zyne behandeling te vreden te zyn, en stond oogenblikkelyk van tafel op, om hem een koets te bezorgen, waar in ik hem tot aan zyne woonplaats vergezelde. Om de meenigte van volk te verwyderen, deed ik een wacht voor zyne deur plaatsen, en ik liet dadelyk twee Geneesheeren haalen, de Doctoren VAN DAM en KISSAM, welke laatstgemelde een Americaan was. Ik verbood tevens, om iemand binnen te laten komen, uitgenomen zyn bediende, eene oude Negerin, en een jongen Neger. Op die wyze bragt ik, zoo ik meen, veel tot behoud van zyn leven toe.

Den 20sten, kwamen de Lieutenant Graaf VAN RANDWYK, en de Vaandrig KOENE, beiden in een zeer elendigen staat aan. Myn arme gewezen Stuurman HAMER, die vier maanden lang op Devil's Harwar had doorgebracht, eindelyk door ziekte overmandt zynde, kreeg insgelyks verlof, om zig naar Paramaribo te laten vervoeren.

Den 22sten, zond my de Gouverneur een tak van een Katoenboom, welke ik afteekende. Ik zal thans de gelegenheid waarneemen om eene beschryving te geven van deeze plant, die eerst in 't jaar 1737 in Surinamen, en met weinig goed gevolg tot in 't jaar 1750 of 1772 is aangekweekt geworden. 'Er zyn verscheiden soorten van Katoenboomen; maar ik zal alleenlyk spreken van die, welke de gemeenste en nuttigste in deeze Volkplanting is. De gemeene Katoenboom is een heestergewas, het welk tot de hoogte van zes tot agt voeten opgroeit; hy draagt vrucht binnen 't jaar, en levert twee gewassen op; elke voet geeft ten naasten by twintig oncen catoen. Zyne bladen, vry gelykende naar die van den wyngaard, zyn van een schitterend groen, en derzelve vezels trekken naar de kaneel-kleur. De vrucht, die zomtyds zoo groot is, als een klein hoender-ey, is in drie vakken verdeelt. Dezelve groeit aan een zeer lange steel, in een bast of schil, die door een geelachtige bloem word voortgebracht. Wanneer die in staat van rypheid is, gaat ze van zelve open, en geeft bolletjes, die zoo wit zyn als sneeuwvlokken, in het midden van welke kleine zwarte korrels besloten zyn, byna van gelyke gedaante, als die men in de druiven vind. De Katoenboom tiert in alle heete luchtstreeken. Hy is zeer vruchtdragend, mits niet te veel regenbuien zyne wol vernielen. Men kweekt hem zonder moeite, en

met weinige kosten aan. 'Er is niet meer noodig, dan elke zaadkorrel op eenigen afstand van elkander te plaatsen; en, zoo als ik reeds gezegd heb, hy brengt het eerste jaar, dat hy in den grond gezet is, vruchten voort. De afscheiding van het zaad van het dons, waar van het katoen gemaakt word, is het werk van ØØn mensch alleen, door middel van een werktuig of molen, daar toe gemaakt. Wanneer alle de verrichtingen tot de bereiding van het katoen ver^oischt wordende, zyn afgeloopen, pakt men het in baalen van drie of vier honderd ponden. Dezelve moeten wel nat gemaakt zyn, want zonder dat zou het katoen, het welk men 'er bovendien niet een yzer instampt, oogenblikkelyk opzwellen, 's Jaars voor myne komst in Surinamen, had men drie duizend baalen alleenlyk naar Amsterdam en Rotterdam uitgevoerd, het geen omtrent veertig duizend ponden sterling had opgebracht.

De beste Plantagi^on geeven jaarlyks meer dan vyf-en-twintig duizend ponden. De prys van het katoen verschilt van agt tot twee-en-twintig stuivers het pond. De ruwe stof word in de West-Indi^on op een wiel en klos gesponnen. Men brengt het alzoo tot een hoogen graad van fynte; en dan breijen de Negerinnen 'er koussen van, die men zomtyds tot voor twee guinies verkoopt. De Indianen, of inboorlingen van Guiana maaken ook zeer fraaije hangmatten van katoen, die zy tegen verschillende koopwaaren te Paramaribo, verruilen. Op de teekening, die ik 'er van gemaakt heb, vindt men de bast of schil in haar geheel; de gesloten bast; de opene bast met het katoen, en eindelyk het zaad. Ik moet egter met opzigt tot het laatste aanmerken, dat het op myne afteekening een weinig kleiner is, dan in den natuurlyken staat. Ik zal ook in dit werk eene beschryving geven van de Koffy Plantagi^on, de cacao, het suiker-riet, en de indigo; maar dit zal ik op een andere plaats doen.

Ik heb my tot een regel voorgesteld, om van geene zaaken te spreken, dan naar maate ze my voorkomen. Deeze manier is my veel gemakkelyker, en geeft eene meer aangename verscheidenheid aan myn verhaal.

My eindelyk volmaakt hersteld ziende, besloot ik my naar den Colonel FOURGEOUD aan de Wana-kreek te begeeven, zonder zyn bevel af te wagten, en hem in zyne tochten door de bosschen te vergezellen. Dienvolgende liet ik my het hair snyden, een kapzel, het welk ik veel geschikter vond, om door de bosschen te loopen, en vooral veel zindelyker, dan eenig ander; ik voorzag my ook van zoodanige kleeding, als deeze tocht vorderde. Gereed zynde te vertrekken, ging ik den Gouverneur opwachten, om zyne beveelen mede te neemen. Hy ontving my met zeer veel beleefdheid, en zeide my, dat ik tans meer stond te lyden, dan ik nog gedaan had. Ik bleef des niettemin by myn besluit, en verzogt aan de Regeering een vaartuig en Negers, om 'er my te brengen. Deeze heeren my zulks tegen daags daar aan volgende hebbende toegezegd, stelde ik het bevel, de vaandels en de kasse in handen van den Lieutenant MEYER, de eenige die niet ziek was, onder alle de Officiers, welke zig op Paramaribo bevonden.

Naar waarheid konde men zeggen, dat de vaandels, de kasse en de soldaaten, allen even onnoodig waaren in Surinamen. De eersten waaren nimmer ontrolt, dan by onze ontscheeping; de tweede was voor niemand zichtbaar, dan voor den Colonel; en de laatsten stierven, de ØØn na

den ander.

TIENDE HOOFSTUK.

De Armadil.--Het Stekelvarken en de Egel van Guiana.
--Gevecht tusschen een Slang en een Kikvorsch.--De
Colonel FOURGEOUD trekt naar de Wana Kreek.--Hy ontrust
den vyand door herhaalde aanvallen.--Beschryving van den
Palmboom.--Verscheiden gebruiken, waar toe dezelve dient.--De
Kokosboom.--Tocht naar den mond der Rivier Cormoetibo.
--Waarneemingen omtrent de Vogelen van Guiana.--Distelen
en Doornen.--Eenige muitelingen krygsgevangen gemaakt.
--Ysselyke behandeling, door eenen gevangen en gewonden
Neger ondergaan.

Den 25sten October, alles tot mynen tweeden veldtocht gereed zynde, begaf ik my ten zes uren des avonds naar den oever: in plaats van een goed vaartuig, vond ik aldaar een sloep, walgelyk van vuiligheid, met eenige Hollandsche matroozen, die dronken waaren. Zy moesten my laten op eene Plantagie aan de Commewyne, alwaar zy hunnen Capitain gingen haalen, om denzelven naar Paramaribo te rug te brengen. Op deeze Plantagie aangekomen zynde, stond het aan my, om tot het volvoeren van myne reize gelegenheid te zoeken. Ik had reeds den eenen voet in deeze sloep gezet, toen ik overwegende, dat ik my vrywillig naar eenen gevaarlyken tocht begaf, alleen om ondankbaaren te dienen, myn bloed voelde koken, en weder aan land stapte, alwaar ik ernstig en stellig verklaarde, dat ik zelfs de zwakste poging tot verdediging der Volkplanting niet doen zoude, voor dat men my een geschikt vaartuig bezorgt had. Ik wierd daar in ondersteund door alle de Engelschen en Americaanen, die zig in de Stad bevonden, en daar op volgde een algemeene oloop. De Hollanders schreeuwden over de kosten, die op dertig Engelsche schellingen beloopt zouden, terwyl zy van deeze gelegenheid voor niet gebruik konden maaken. Myne landgenooten en de Americaanen gaven hun ten antwoord, dat zy elendige vrekken waaren, onwaardig om door de krygsbende van den Colonel FOURGEOUD verdedigd te worden. De meenigte groeide aan, en men kwam van woorden tot daaden voor de herberg van HARDEGEN, aan den waterkant gelegen, alwaar men onder de vensters wel dra de hoeden, paruiken, glazen, flessen zag onder ØØn vliegen.

De Regeering vertoonde zig, om het vechten te doen een einde nemen, maar dit was vruchteloos; het bleef op straat voortdueren tot tien uren des avonds. Myne vrienden bleeven meesters van den grond, na een groot getal Matroozen, Planters, Joden en Opzichters volkomen geslagen te hebben. Ik verloor by dit voorval ØØn myner pistolen, welke ik, in een oogenblik van woede, eenen schelm naar het hoofd wierp. De zaaken zouden daar by niet gebleven zyn, zonder mynen vriend KENNEDY, lidt van de Kamer van Politie, die met twee of drie anderen van zyne medeleden daar ter plaatse kwam. Men deed de vechtenden uit elkander gaan, verklaarende, dat men my niet wel behandelt had, en dat ik des

anderen daags een geschikt vaartuij hebben zoude.

Ik begaf my vervolgens eenige uren ter rust, en ontving des morgens een bezoek van vier Americaansche Capitains, die my met nadruk verzogten om alle vaartuigen der Volkplanting te weigeren, en my aanboden, om my in ØØn van hunne sloepen, die door hunne eigene matroozen bestuurd zoude worden, op de plaats myner bestemming te bezorgen; ik nam hun voorstel aan. De heer KENNEDY deed my vervolgens een brief ter hand stellen voor den heer REEDER, Capitain der Militie, die zig aan de Commewyne bevond; zy bevatte een last, om my een goed vaartuij te bezorgen, ten einde daar mede naar myn wachtpost te vertrekken. Over alle myne goederen beschikking gemaakt hebbende in dier voegen, dat noch de Colonel FOURGEOUD, noch de Kakkerlakken my geen hinder doen konden, omhelsde ik myne geliefde JOANNA, en ten zes uren des avonds, keerde ik naar den oever te rug, vergezeld van myne vrienden, Engelschen en Americaanen; wy dronken aldaar een kom punch, en scheidten van elkander. Toen myne sloep van wal stak, waaiden de vlaggen van alle de schepen op de reede leggende, er begroetten my met drie vreugdegalmen, welke my zoo veel genoegden dedden, als zy aan de meenigte, die my aanschouwde, smart verórzaakte: wy voeren voort, en wel dra verloor ik Paramaribo uit het gezicht.

Aan het Fort Amsterdam gekomen zynde, waaren wy genoodzaakt ons aldaar op te houden, om de Commewyne te kunnen opvaaren. Het krygsvolk der Compagnie, op dit Fort in bezetting leggende, bezorgde my eene zeer fraaije en aangename avond-maaltyd. Te middernacht ging ik aan boord, en na het geheele overige gedeelte van den nacht al vaarende te hebben doorgebracht, ontbeet ik met den Capitain MACNEY, die, in 't jaar 1791 onder den Generaal SPORK den zelfden rang bekleedde. Myne reize op nieuw vervorderd hebbende, stapte ik op de Plantagie Charlottenburg aan Land, alwaar ik den brief van den heer KENNEDY aan den heer REEDER ter hand stelde, die beloofde, my des anderen daags morgens een goed vaartuij te zullen bezorgen. Ik was zoo verontwaardigd over de behandeling, die men my te Paramaribo had aangedaan, en over myne Americaansche matroozen zoo te vreden, dat ik hun twaalf gebraden eendvogels voor een middagmaal liet toedienen; ik gaf hun daarenboven een guinie, en zes-en-dertig flessen goeden rooden wyn, die mynen geheelen voorraad uitmaakten; zy keerden met het vallend water te rug, en verlieten my zoo wel te vreden en zoo dronken, als maar mogelyk was.

Van mynen kant vervolgde ik myne reize tot aan de Plantagie Myn Genoegen. Na de puinhoopen van die Plantagi^on, welke verbrand waaren, toen ik het bevel op Devil's Harwar voerde, bezigtigd te hebben, kwam ik op de Plantagie van LE PAIR. Alhier verhaalde my een der Opzichters de verwonderlyke manier, op welke hy aan de muitelingen ontsnapt was. "Zy hadden reeds, zeide hy, het voornaamste huis omringd, toen ik nog niet wist, dat zy zig op de Plantagie bevonden, en bezig waaren met dezelve aan vier hoeken in brand te steeken. Te willen wegloopen, was niets anders, dan zig aan een wissen dood bloot te stellen. In dit dringend gevaar, nam ik de vlucht naar den zolder, alwaar ik op een balk plat op den buik ging leggen, in de hoop, dat de vyanden wel dra verdwynen zouden, en dat ik zoude kunnen ontsnappen, eer de vlammen tot my kwaamen, maar ik bedroog my, en zy bleeven 'er bestendig. De

brand nam te gelyker tyd dermaten toe, dat op de plaats, alwaar ik my bevond, de hette ondraaglyk wierd, en dat my niets overbleef, dan ØØn van beiden, of levend te verbranden, of van een hoogen zolder naar beneden te springen, midden onder woedende vyanden. Echter besloot ik tot deezen laatsten maatregel, en ik had niet alleen het geluk, om op myne voeten neer te komen, maar zelfs om my te redden zonder eene enkele kwetsuur, schoon de Negers met sabels en haaken gewapend waaren. Ik nam oogenblikkelyk de vlucht naar de Rivier, alwaar ik met het hoofd naar beneden dadelyk in sprong. Doch niet kunnende zwemmen, zonk ik wel dra naar den grond; maar ik verloor den moed niet; het gelukte my eenige takken van een Palmietboom te vatten, en myn hoofd boven water te steeken, om vryelyk te kunnen adem haalen. Door middel van het dik geboomte, waar agter ik my verborg, bleef ik aldaar, tot dat de muitelingen vertrokken waaren, het geen zy deeden na alle de andere blanken vermoord te hebben; en een vaartuig kwam my eindelyk verlossen uit den deerniswaardigen staat, waar in ik my bevond."

Den 30sten January, kwam ik te Devil's Harwar aan, en des anderen daags voer ik de Cormoetibo-Kreek op. Het vaartuig aldaar aan een boom hebbende doen vast maaken, waar van de takken ons overdekten, besloot ik den nacht aldaar door te brengen: ik ging op de banken leggen, en myn kleine QUACO plaatste zig by my; de andere Negers gingen onder hunne roeiriemen leggen slapen, uitgenomen die geenen, welke beurtelings de wacht hielden, en wien ik gelastte my op het minste gerucht, dat zy in de bosschen hooren mogten, wakker te maken; ik droeg ook zorge om hun volstrektelyk te verbieden van te spreken, of eenig gerucht te maken, uit vreeze dat de muitelingen, die aan den kant van deeze Kreek rond zworven, ons niet hooren en verrassen zouden; want de eenige blanke onder myne bende zynde, was ik zeer zeker hunne woede niet te zullen ontsnappen. Alle deeze voorzorgen genomen zynde vielen wy in eenen diepen slaap, van negen uren des avonds tot drie uren des morgens, toen QUACO en ik van onze banken wierden afgeworpen door eene beweging van het vaartuig, het welk oogenblikkelyk zoodanig op zyde overhelde, dat alle de Negers in 't water vielen. Ik greep naar myn pistool, en dadelyk op staande, vroeg ik, wat 'er te doen was. Ik had besloten my tot het uiterste te verdedigen, liever dan om in de handen van eenen onverzoeubaaren vyand te vallen. Geduurende eenige minuten gaf my niemand antwoord: maar na deeze korte tusschenpoozing, hernam het vaartuig zyne rigting door eene tegenovergestelde beweging, en die my het evenwigt deed verliezen. Toen riep my ØØn van de Negers al zwemmende toe: "Maser da wan sea cow"; en hy had gelyk, want het was niet anders dan een Manati, of Zee-koe, aan wien men in Cayenne den naam van Lamentin geeft. Volgens het verhaal van myne Negers, had dit dier onder het vaartuig geslapen; toen hy wakker wierd, had hy het zelve op zyde geworpen, en zig van daar verwyderende, had hy het in zyne natuurlyke rigting hersteld. Ik zag hem niet, en de Negers zelve vernamen hem ter naauwer nood, uit hoofde der donkerheid van den nacht, die nog eenige uren duurde, maar geduurende welken tyd wy geen meer lust tot slapen hadden. Eindelyk begonden de stralen van een schitterende zon dwars door de takken der boomen heen te schieten, en aan de bladeren een gouden glans te geven. Toen voeren wy de Carmoetibo-Kreek, die zeer naauw wierd, weder bovenwaarts op. Dit duurde tot den middag, wanneer wy rook ontdekten,

en eindelyk kwamen wy aan den mond van de Wana-Kreek, die in de Rivier Maroni uitloopt, en het geen de plaats der bestemming was, alwaar echter het krygsvolk nog niet was aangekomen. Aan de overzyde, waaren eenige Neger-Jagers gelegerd, die de krygsbehoefden bewaarden.

Een van deeze Jagers een Armadil, of Tatou, een dier, in Surinamen den naam van Capasce dragende, gedood hebbende, zal ik deeze gelegenheid waarneemen, om denzelven te beschryven. Hy word zomtyds gepastelyk het geharnast varken genoemd. Zyn kop en ooren gelyken veel naar die van een gebraden varken. Zyn geheele lyf is met schubben bedekt, zo als die op een schild zyn afgebeeld, en hebbende de gedaante van beweegbaare ringen, even als de Que-que, een dier, waar van ik reeds gesproken heb. Deeze ringen loopten over elkander, uitgenomen op de schouders en op het gat; zy zyn met eene beenachtige zelfstandigheid bedekt, even als de kop van een schildpad, en waar aan zommigen den naam van een stormhoed of harnas geven. 'Er zyn verscheiden zoorten van dieren van deezen naam in Guiana. De grootste heeft van den bek tot agter aan de staart, meer dan drie voeten lengte. De Armadil is van een roodachtige kleur, en heeft het lyf met zeshoekige beeldtenissen geheel bedekt. Zyne oogen zyn klein, en zyn lange staart, die aan den wortel dik is, word trapsgewyze al langer hoe dunner, eindigt puntsgewyze, en is even als het lyf met beweegbaare ringen bedekt. Dit dier heeft vier laage, maar langwerpige pooten, elk met vier nagels, met klaauwen gewapend; de voorpooten hebben 'er slechts twee, maar de agterpooten vyf. De Armadil gaat alleenlyk des nachts uit; zelden ziet men hem over dag; hy brengt dien slapende door in zyn hol, het welk hy met het grootste gemak graaft. Hy zinkt daar zoo diep in, dat de sterkste man niet in staat is 'er hem uit te trekken, schoon hy hem dikwils de staart aftrekt. Wanneer men op hem aanvalt, of wanneer hy verschrikt is, wind hy zig in elkander, zyn stormhoed en harnas dicht by ØØn voegende, waar in de kop en pooten dan besloten zyn.

De vogelen, de insecten, de vruchten, de wortelen, enz. dienen hem tot voedsel. Ik heb niet bevonden, dat hy kwaad was om te eeten; maar de Europeaanen maaken 'er weinig werk van. De Indianen integendeel houden ongemeen veel van deszelfs vleesch.

Het is tans, zoo ik meen, ook eene gepaste gelegenheid om te spreken van het Stekel-varken van Guiana, het welk men alhier Adjora noemt, Dit dier heeft zomtyds drie voeten lengte, gerekend van den bek tot het begin der staart. Hy is geheel met harde stekels bedekt. De kop, de staart, en de pooten echter, hebben 'er geene. Deeze stekels hebben omtrent de lengte van drie duimen, een geele kleur by het lyf, een donker kastanje bruin in 't midden, en wit aan het einde. Zy zyn zeer scherp, zeer glad, zeer beweegbaar, en dienen tot verdediging van het dier, het geen dezelve in de hoogte steekt, wanneer het booshartig is; en zyn gezicht is dan ØØn der verschriklykste voor zynen vyand. Op alle andere tyden leggen deeze stekels op zyn rug, ten naasten by als de varkens-borstels. De kop van het Stekel-varken is van eene ronde gedaante, en door een ongemeen dikken en korten hals aan het lyf vast. Zyne oogen zyn groot, zeer schitterend, en by zyne kleine en ronde ooren geplaatst; aan elke kant van den neus heeft hy groote knevels, gelykende naar die van een Otter of

Kat. Dit dier byt nooit. Zyne pooten hebben byna de gedaante van die van een aap; hy bedient 'er zig van, om op de boomen te klauteren, en aldaar zyn voedsel te zoeken; zyne lange staart is hem tot dat einde zeer dienstig; hy hecht die aan de takken, en zy dient hem tot een vyfde lidt; aan het einde is dezelve bedekt met hair, even als hoofdhair, uitgenomen echter het benedenste gedeelte, het welk volmaakt eeltachtig en zwart is; zoo zyn ook insgelyks de binnen-kanten van zyne vier pooten.

De Egel is, zoo ik meen, in dit Land niet veel verschillende van die van het oude vaste Land. Hy heeft zeven of agt duimen lengte, en is geheel bedekt met stekels van een ligt geele kleur; maar hy heeft geen hair op den kop, nog onder den buik, en de zyne is veel zachter en langer, dan die van den Europeeschen Egel. Hy heeft op de oogen bruine vlakken, even als wenkbrauwen; maar hy is zonder ooren, of heeft alleenlyk gaaten, om tot een doorgang voor het gehoor te dienen, en hy heeft vyf klauwen met kromme nagels aan elke poot. Zyn staart is zeer kort, en zyne verdediging bestaat daar in, dat hy zig, even als de Armadil, in elkander rolt. Hy voedt zig met vrugten, wortelen, plantgewassen, insecten, enz. De Indianen eeten zyn vleesch ook.

De Colonel FOURGEOUD nog niet aangekomen zynde, vermaakte ik my met my te baden, en een kano aan den mond der diepe Wana-Kreek te sturen. Gedurende deezen tyd, zag de heer ROUBACK, ØØn van onze Officiers, die my vergezelde, boven op een Palmietboom, een gevecht tusschen een slang en een kikvorsch. Ten bewyze dat men dieren van dit laatste soort op de boomen vind, verwyze ik den leezer naar de Monthley Review, voor de maand Maart 1783, bladz. 199, in de Verhandeling van den Abt SPALLANZANI, over de Kikvorsschen, alwaar de boom, die dezelve bevat, in 't byzonder beschreven is. Het verwonderde my niet, dit dier op de takken te zien, maar wel deszelfs gevecht tegen den slang, een gevecht, het geen ik zal beschryven, en het welk de arme kikvorsch verloor. Toen ik de laatstgemelde vernam, was zyn kop en halve lyf reeds in den bek van den ander, die my in de lengte uitgerekt voorkwam, en wiens staart om een tak van den Palmietboom gewonden was. De kikvorsch scheen de grootte van een vuist te hebben, en haakte met zyne voor- en agterpooten in een tak. In deeze gesteldheid streeden zy, de ØØn voor zyne maaltyd, de ander voor zyn leven, en maakten eene rechte linie tusschen twee takken. Gedurende eenigen tyd bemerkte ik, dat zy geheel in stilstand waaren, en geen beweging maakten. Ik had nog hoop, dat de arme kikvorsch zig door haare pogingen uit het ongeval redden zoude; maar het tegendeel had plaats; want de kakebenen van den slang zig trapsgewyze vergrootende, en door middel van haar opspannend vermogen, eene ongeloofbaare opening maakende, verdweenen het lyf en de voorpooten van den kikvorsch langzamerhand. Wel dra zag men niets meer dan de agterpooten en klaauwen, die eindelyk van den tak los geraakten. Het arme beest wierd ras geheel en al in de keel van zynen geduchten vyand ingezwolgen, die het zelve eenige duimen diep liet nederzakken. Hy bewaarde het op die plaats, alwaar het een dikte of zwellling vormt; terwyl het kakebeen en de keel van den slang weder te zamentrokken, en derzelve natuurlyken staat dadelyk hernamen. Dewyl hy buiten ons bereik was, konden wy hem niet dooden, het geen wy wel gewenscht hadden, om hem

met des te meer naauwkeurigheid te onderzoeken. Dus lieten wy hem zonder beweging, en altoos rondom den tak gedraait.

Den 3den November, kwam een gedeelte van het krygsvolk aan, en sloeg zig aan den oever neder, ten zuidwesten van de Cormoetibo-Kreek, omtrent een myl van den mond van de Wana-Kreek. Ik ging met twee jagers naar hen toe. De Majoor RUGHCOP, die het bevel over hen voerde, berigtte my, dat de krygsbende van den Colonel FOURGEOUD, laatstelyk de Patamaca-Kreek in twee colommen verlaaten had; de Majoor geleide 'er ØØne van, en de andere verwachtte men alle oogenblik. Deeze Officier deed my ook verstaan, dat het overig gedeelte deezer zelfde krygsbende, uitgenomen de zieken, die op Paramaribo waaren, verscheide divisio'n aan de Rivieren PerØca, Cottica en Commewyne uitmaakte. Ik was toen in goeden welstand, en had een gerusten geest. Hoopende dat dit vrywillig bewys van mynen yver voor den dienst my met den Colonel verzoenen zoude, keerde ik naar de legerplaats der Neger-Jagers terug, om aldaar zyne aankomst af te wagten. Ik kende, wel is waar, de onbuigzaamheid van zyn character; en aan den anderen kant was ik niet onbewust, hoe moeielyk ik my gemaakt had, toen ik meende onrechtvaardig behandelt te zyn; maar ik vergat wel dra het ongelyk, en op dit oogenblik had ik besloten, om, zoo mogelyk, door myn yverig en schikkelyk gedrag, de vriendschap van mynen Oversten te verkrygen.

Het verlangde uur kwam eindelyk aan. Ik vernam de aankomst van den Colonel, en ik ging hem, op den afstand van een halve myl van de legerplaats, te gemoet. Ik zeide hem, dat ik gekomen was, om in zynen roem te deelen, en onmiddelyk onder zyne beveelen te dienen. Hy antwoordde my met een groet, waar op ik hem weder groette, en tot in de legerplaats vergezelde.

Het krygsvolk van den Colonel maakte zig in zynen optocht meester van drie dorpen der vyanden, by ØØn van welke men een uitgestrekt veld vond, met rype en in bloei staande ryst bedekt, maar het welk geheel en al verwoest wierd, na dat de muitelingen waren op de vlucht gedreven. Zy stonden onder het bevel van eenen Mulat, genaamd BONNY, die in de bosschen gebooren was. Deezen maakten eene party uit, geheel afgescheiden van die van BARON, welke men laatstelyk van Boucou verjaagd had. Ik vernam ook, dat men op een ledig vak hoofden van lyken gevonden had, die op staaken, in den grond geplant, gestoken waaren. Het waaren de overblyfzels van den ongelukkigen Lieutenant LEPPER, en zes van zyne soldaaten. De anderen waaren grootendeels levendig gevangen genomen, en door de Neger naar hun dorp gebragt. Aldaar had BONNY hen geheel naakt doen uitkleeden, en om de vrouwen en kinderen der muitelingen te vermaaken, had men hen laten dood geesselen. Wy ontvingen dit bericht uit den mond van eene Negerin, welke de Colonel op zynen tocht gevangen genomen had, en door ons wel behandeld wierd.

Dit onmenschelyk gedrag van BONNY was juist het tegenöergestelde van dat van BARON, die, in weCERwil van alle de bedreigingen, verscheide soldaaten, welke hy had kunnen ombrengen, naar Paramaribo had terug gezonden. Hy hielp hun zelfs om te ontsnappen, en verschafte hun levensmiddelen, want hy gevoelde wel, dat het onbillyk was hun iets

te wyten. Maar gelyk ik hier boven reeds gezegd heb, elke Neger-Jager, die het ongeluk had in zyne handen te vallen, kon de ontembaare woede, waar mede hy beziel was, niet ontduiken.

Ik vergat te zeggen, dat de geheele krygsbende van den Colonel, byna uitgehongerd zynde, met een groot geschreeuw om brood gevraagd had. 'Er was een meenigte brood in de legerkisten; maar men had gedurende drie dagen de uitdeeling daar van opgeschort, en ryst in de plaats gegeven. Om dit soort van muiterye te doen eindigen, wierpen zig de Officiers gewapend midden onder de soldaaten, en naamen zonder onderscheid de eersten, die hun in handen vielen, gevangen, waar onder zig bevond zekere SCHMIDT, dien die de anderen verklaarden onschuldig te zyn. Men sloeg geen acht op hunne betuigingen, en dewyl men een voorbeeld stellen wilde, wierd hy verwezen tot de straf van stokslagen, welke hy ook onderging, tot dat hem het bloed als een fontein uit den mond sprong.--Op die wyze eindigde deeze opstand. Een der geleiders, genaamt MANGOL, een walg hebbende om onder de beveelen van den Colonel FOURGEOUD te dienen, verliet hem zonder zyn afscheid te vragen, en kort daar na liet hy den dienst geheel en al vaaren. Zie hier de byzonderheden van deezen tocht in twee kolommen, van Crawassibo aan de Commewyne tot de Wana-Kreek.

Op zekeren dag, tegen den middag, leggende in myn hangmat te slapen, kwam de Lieutenant CAMPBELL, myn vriend, my met de traanen in de oogen zeggen, dat des avonds te vooren de Colonel FOURGEOUD, in tegenwoordigheid der Officiers van 's Compagnies krygsvolk, van de Engelschen ongemeen veel kwaad gesproken had. Ik beefde van kwaadheid, en stond oogenbliklyk op. Na my het gezegde van CAMPBELL door anderen te hebben doen bekrachtigen, ging ik naar den Colonel, en vroeg hem naar de reden van de door hem gehouden lasterlyke redeneeringen. Hy ging een stap agter uit, en antwoordde my, dat de gemaakte aanmerkingen alleen betrekkelyk waaren geweest tot myn lange broek en borstrok, welke ik als de gemakkelykste en koelste kleeding droeg, zoo als verscheiden Engelsche zeelieden doen, maar het geen de Colonel op de Zwitsersche bergen niet gezien had. Voor 't overige leide hy de schuld geheel op den Capitain STOELMAN, die afwezig was. Ik moest my dus te vreden houden met opentlyk tegen deezen eerdief wraak te roepen. Ik beloofde vervolgens aan den Colonel myne kleeding te veranderen, en wy scheidten zeer koeltjes van elkander.

Een uur daar na, ontving ik last, om de Rivier Cormoetibo over te steken, en aldaar onder het bevel van den Majoor RUGHCOP te verblyven, die met zyn detachement of kolom aan den zuidelyken oever van den mond der Wana-Kreek gelegerd was. Ik gehoorzaamde oogenbliklyk.

Op de legerplaats van den Majoor aangekomen zynde, met twee Negers, om my te bedienen, was myne eerste zorg, om voor my een hut te doen oprigten, of, om netter te spreken, een soort van overdek, ten einde myne hangmat voor zon en regen te beveiligen; het werk was in een uur ten einde gebragt. Dewyl deeze hutten van een zeer algemeen en belangryk gebruik zyn in het open veld, en op de tochten, die onder den zonne-keerkring geschieden, alwaar men geene tenten kan oprichten, zal ik de manier van derzelve samenstelling, die allermerkwaardigst

is, beschryven. Men heeft geen spykers, nog hamer, nog eenig ander timmermans gereedschap noodig; men behoeft niets meer, dan een sabel of snoeimes. Deeze hutten, schoon in een oogenblik gebouwd, maaken eene vry geschikte en aangenaame wooning, die zomtyds zelfs twee verdiepingen heeft. Om deeze te bouwen, gebruikt men het hout van den Latanusboom, alhier genoemd Parasalla, (Pinot, in Cayenne,) en banden van heestergewassen, genaamd Bejucos by de Spanjaarden, en Tay-tay in Surinamen.

De Latanusboom is een soort van Palmboom, die men voornamelyk op moerassige plaatsen vind, en altyd, een bewys van een ryken grond is. Hy is ten naasten by zoo dik als de dy^o van een mensch, en verheft zig tot de hoogte van dertig tot vyftig voeten. De stam, die zig eerst op den afstand van twee of drie voeten van den grond vormt, is van een helder bruine kleur, van buiten zeer hard, tot op de dikte van een halve duim, maar na dit soort van schors, is hy vol merg, als de Engelsche vlierboom, en is van geene waarde, dan in de hoogte, alwaar hy groen word, en een lekkere en witte vrucht bevat, genaamt Chou, die aan alle soorten van Palmboomen eigen is, en welke ik by vervolg beschryven zal. Op den top van deezen boom verspreiden zig zeer schoone groene takken, welker bladeren, even als zyde linten, lynrecht naar beneden hangen, en een soort van zonnescerm uitmaken. De manier, om zig tot het bouwen van hutten van den stam te bedienen, bestaat hier in, dat men denzelven aan stukken hakt, zoo hoog als men zyne verblyfplaats hebben wil, het geen wy voorönderstellen op zeven voeten, als de gewoone maat zynde. Vervolgens splyt men deeze stukken, neemt 'er het merg uit, en maakt 'er een soort van planken van, ter breedte van de hand van een mensch, die goed zyn om oogenblikkelyk te gebruiken. Na zoo veele van dezelve gemaakt te hebben, als men noodig heeft, blyft 'er niets meer overig, dan om ze recht over einde te plaatsen, de eene naast de andere, op twee dwarshouten, aan de hoekpaalen vast gemaakt. Alles hangt aan elkander vast door middel van banden van heestergewassen, wier naam Tay-tay, afkomstig is van het Engelsch werkwoord to tie, (zamenbinden,) het geen niet te bevreemden is, dewyl wy deeze Volkplanting bezeten hebben. Deeze heestergewassen, wat daar ook van zy, leveren koorden op van allerlei soort, groote of kleine, die in de bosschen groeien, en zig in allerlei richtingen om de boomen winden. Zy zyn in zoo grooten getal, en zoo wonderbaarlyk verspreid, dat zy aan het bosch de gedaante geven van eene groote vloot, die ten anker ligt; zy doen verscheiden boomen sterven, alleenlyk door hun gewicht, en vlechten zig de een om de ander, tot dat zy de dikte van een kabeltouw vertoonen. Zy klimmen, zomtyds kruisgwyze, tot in den top der hoogste boomen, van waar zy weder op den grond vallen, om wortel te schieten, en dan weder naar boven te klimmen. De dunste heestergewassen zitten dikwils zoo in elkander verwardt, als visschers netten, en het wild kan ze niet aan stukken breken. Zy zyn uittermaten taay, en men kan 'er zig van bedienen, om groote Schepen aan vast te leggen. Ik zal 'er alleenlyk byvoegen, dat 'er eenige vergiftige soorten zyn, voornamelyk die plat of hoekig zyn, en ik zal tans myne beschryving vervolgen, met op te geven, hoe men het dak der hutten maakt.

Dezelfde boom, de Latanusboom, levert 'er al mede de stof voor op;

men gebruikt daar toe dezelfs takken of armen. Elk van dezelve, wier gedaante ik niet beter, dan by die van een veder, vergelyken kan, is zoo breed als een mensch. Men splyt dezelve van boven naar beneden in twee gelyke deelen, en men knoopt die beide met hunne eigene bladen te zamen: men neemt vervolgens verscheide van deeze alzo te zamen ver^oenigde takken, waar van men bondels maakt, met banden aan elkander gehecht, zorg dragende, dat het groen naar beneden valt, even als de maanen van een paard. Dit overdekzel, het welk in 't begin, groen is, krygt wel dra een roozenkleur. Het is zeer fraay, zeer sterk, zeer vast in elkander; en, zoo als ik reeds gezegd heb, het gebouw word zonder hamer of spykers voltooit. De vensters, de tafels, de stoelen, zyn op dezelfde wyze gemaakt. 'Er is geene andere sluiting voor de tuinen en waranden, waar in men beesten houd. Dus ontbreekt het de kastanje-bruine Negers nooit aan goede wooningen, dewyl, zoo men een dorp van hun verbrand, zy morgen een nieuw gebouwd hebben; maar wel zorge dragende, dat zy het niet weder bouwen op de plaats, alwaar de Europeaanen het eerste dorp ontdekt hebben. De Indianen, in plaats van takken van den Latanusboom te gebruiken, bedekken doorgaans hunne karbetten met de takken van eenen anderen boom, dien zy Tas noemen, en waar van ik by vervolg spreken zal. Ik moet niet vergeeten te zeggen, dat het zaad van den Latanusboom vervat is in een bloei-hoos of kelk by den top des booms, en bestaande uit dertig of veertig houtächtige vezels, die de gedaante van een soort van bezem hebben, waar van men zig in deeze Volkplanting bedient; dus levert deeze boom de bouwstoffen tot een huis op, tevens met de gereedschappen, om het zelve schoon te houden.

De hut, welke ik voor my liet bouwen, was niet ingericht op de manier, als ik zoo even beschreven heb; dit was der moeite niet waardig voor den korten tyd, dien wy doorgaans op eene en de zelfde plaats verbleeven: zy bestond slechts in een enkel overdek, zonder eenige afschutting. Dit soort van schuilplaats, welke ieder soldaat voor zig zelve opricht, kost weinig arbeid. Men begint met vier puntige staaken in den grond te steeken, zoo verre van elkander af staande, dat iemand gemakkelyk tusschen dezelve leggen kan. Vervolgens maakt men daar aan twee dwarshouten vast, het ØØn aan de voorstaaken, en het ander aan de agterstaaken; en men draagt zorge om ze zoo sterk te nemen, dat ze het gewicht van 't lichaam dragen kunnen. Om het dak te ondersteunen, maakt men twee afschuttingen van eene schuinsche gedaante; de takken, die men daar over heen spreid, behoeven niet gespleeten, nog vast gebonden te zyn, en men werpt 'er zoo veele op, als 't jaargetyde vordert. Zoo dra deeze hut afgemaakt is, is dezelve voldoende, om den bewooner tot eens schuilplaats te dienen. Daarⁿboven hangt men, door middel van banden van heestergewassen, en als aan een kapstok, den snaphaan, degen, pistoolen, enz.

Na den Latanusboom beschreven te hebben, zal ik insgelyks beschryven den Kokosboom, die, onder alle soorten van Palmboomen, met denzelven de meeste gelykheid heeft. Deeze boom, zoo geroemd, dat ze aan den mensch voedsel, kleederen, huisvesting, enz. verschaft, heeft, naar myne gedachten, alle deeze hoedanigheden niet; maar niettemin is hij steeds merkwaardig. Hy groeit als de Latanusboom, met een hooge stam, die zelfs tot de hoogte van zestig, ja zomtyds van meer dan

tachtig voeten opwast; hy is groot in evenredigheid, maar zeldzaam recht. De bast is grauw; het hout, van buiten hard, is van binnen vol merg. De takken zyn breeder, en van een donkerer groen, dan die van den Latanusboom, en van weerskanten van bladeren voorzien, als die geene, welke ik in den laatstgemelden boom by groene linten vergeleken heb. Deeze bladen echter hangen niet lynrecht neder: de takken zyn ook zoo regelmatig niet gebogen, maar zy hebben het voorkomen van groote vederen, en groeien aan den top des booms. De Kokosboom brengt ook een soort van kool of moes voort, maar van al te weinig waarde, om zig door het afsnyden van dezelve aan het verlies van den boom bloot te stellen; het geen, zoo dikwils men dit doet, onvermydelyk gebeurd. Na verloop van vyf of zes jaaren draagt hy nooten, en zulks in alle jaar-getyden. Deeze nooten groeien doorgaans zes of agt by elkander, die uit den stam van den boom voortspruiten. Zy hebben de grootte van een menschenhoofd, maar eene meer kegelachtige gedaante.--Men weet, dat de noot, wanneer zy van haar buitenste bast ontdaan is, zoo hard is, dat men een hamer noodig heeft om dezelve te breken, en de daar in besloten pit 'er uit te haalen. Wanneer deeze vrucht jong is, bevat ze een wit vocht, het welk ik niet beter kan vergelyken, dan by water en melk met suiker, en een zoo aangenaam, als frisschen drank verschaft: wanneer zy ryp word, vormt zy zig tot een breekbaare pit, ter dikte van een duim, zig aan het binnenste der schaal vast hechtende, waar van het overige volmaakt ledig is. Deeze kern of pit, van een lekkeren smaak, en gelykvormig aan den smaak der melk, waar van zy is voortgekomen, is goed om te eeten, het geen verscheiden myner lezers ongetwyffeld zoo wel als ik weet. Dog laten wy ons verhaal vervolgen.

Op zekeren morgen, geduurende myn verblyf op deezen wachtpost, van eene ronde, die ik met twintig zee-soldaaten en twintig Neger Jagers gedaan had, te rug komende, wierd ik grovelyk gehoond door den heer MEYLAND, Capitain van 's Compagnie's krygsvolk, die, zoo als ik gezegd heb, met den Lieutenant FREDERIK, de vesting Boucou had ingenomen, en de landgenoot en vriend van den Colonel FOURGEOUD was. Wy zaten met andere Officiers rondom een soort van tafel te eeten. MEYLAND, hun allen van een zekere wyn gediend hebbende, waar van hy niet meer dan eene enkele fles had, zonderde my op eene beledigende manier uit, schoon ik myn glas in de hand had, om 'er mede van te ontfangen. Verdenkende, dat deeze hoon door den Bevelhebber moest zyn ingeblazen, en het voorkomen niet willende hebben van geschil te zoeken, zeide ik aan den Capitain, dat ik door onplettigheid gezondigd had, my niet verbeeldende, dat ik van myne medgezellen moest onderscheiden worden. Ik verzekerde hem, dat het niet de trek tot den wyn was, die my deeze aanmerking deed maken, en ik verzogt den geen, die naast my zat, my een glas wyn in te schenken, het geen hy ook deed. Deeze inschikkelykheid van myn kant had geen ander gevolg, dan dat het mynen vyand nog meer verbitterde, die zig waarschyntlyk verbeeldende, dat dit uit lafhartigheit voortsproot, een onbeschaafden en gekscheerenden toon aannam. Hy wierd door alle de Duitschers en Zwitsers, die zig aldaar bevonden, zonder uitzondering, verwonderlyk geholpen; ik sprak geen woord; ik sneed een vlerk van eenig gevogelte af, dat voor my stond; ik at dezelve op, en verliet oogenblykelyk de tafel, met het vast besluit, om myn character te handhaven of te sterven. Met dit stellig voorneemen, begaf ik my naar de hut van eenen zieken soldaat, en leende van hem zyn sabel, (de myne

was gebroken,) onder voorwendzel, dat ik dien noodig had, om ØØn of twee stokken te snyden. Vervolgens ging ik den heer MEYLAND opzoeken: ik vond hem zyn pyp rookende aan den waterkant, en naar ØØn van zyne vrienden, die met visschen bezig was, kykende. Ik sloeg hem op den schouder, en zeide hem, dat zoo hy my niet oogenblikkelyk voldoening gaf, zoo als een eerlyk man betaamde, ik my over hem wreken zoude, door hem met het platte van den sabel op zyn gezicht te kloppen. Hy antwoordde my, dat hy niets dan gekscheerende gedaan had, en scheen eene bevrediging te verlangen; maar ziende dat ik daar niet heen wilde, stootte hy met veel koelbloedigheit de asch uit zyn pyp; vervolgens zyn wapentuig hebbende gaan haalen, gingen wy te zamen, en zonder medehelpers, in het bosch, op den afstand van byna een halve myl. Toen hield ik stil, en myn sabel trekkende, waarschuwde ik den Capitain van op zyn hoede te zyn. Hy deed dit; te gelyker tyd deed hy my opmerken, dat wy met ongelyke wapenen streden; dit was waar: maar zoo al de punt van zyn sabel was weggenomen, was dezelve wel een voet langer dan de myne. Ik antwoordde hem, dat het scherp van den sabel veel meer diende dan de punt, en ik bood hem aan te ruilen. Om hem daar toe te bewegen, stak ik die geene, welke ik in de hand had, in den grond, en trachtte hem de zyne te ontwringen, tot dat ik myne vingers geheel bebloed zag, want ik had de kling aangevat. Toen nam ik myn wapentuig weder op, en zocht verscheiden maalen, maar vruchteloos, hem te raaken: hy keerde my met het grootste gemak af. Hy zelf, alle zyne krachten inspannende, wilde my een slag op 't hoofd toebrengen; maar gevoelende, dat myne handigheid onvoldoende zoude zyn, bukte ik om den slag te ontwyken. Ik maakte van dit myn postuur gebruik, trachtende hem in den hals te raaken; ik slaagde daar niet in, maar ik bragt hem een houw van zes duimen lang in het vleezigste gedeelte van den rechten arm toe. Ik zag dezelve dadelyk dwars door de opening van zyn rok, en zyn hand hing op zyde. Ik zelf echter was het gevolg van den slag, dien hy op myn hoofd gemunt had, niet geheel ontsnapt; die slag was op myn rechter schouder neergekomen, en maakte my aldaar een wond van een duim diepte. Toen vorderde ik, of dat MEYLAND my vergiffenis vragen zoude, of dat wy het gevecht met de pistool zouden vervolgen, schietende met de linke hand; maar hy verkoos het eerste. Ik deed hem gevoelen, dat de kortswyl van een Zwitser geen beuzeling was, die een Engelschman verdragen konde. Vervolgens gaaven wy elkander de hand, en ik bragt hem, geheel bebloed, by den Heelmeester van ons krygsvolk, die zyne wonde verbond. Dit afgeloopen zynde, kwam hy by zyn hangmat te rug, en het was hem, verscheiden weeken lang, onmogelyk eenigen dienst te doen. Op deeze wyze verzoende ik my met den Capitain MEYLAND; maar het geen my het grootst genoegen deed, was zyne verklaring, dat hy my alleenlyk beledigd had in 't denkbeeld, dat de Colonel FOURGEOD veel vermaak zoude scheppen, met my eenige onaangenaamheid te doen ondervinden. Zedert uit voorval verkeerden wy te zamen als de beste vrienden. De vrede echter mocht myn deel niet zyn, want denzelfden achter-middag was ik genoodzaakt twee andere Officiers uit te dagen, die zig op deeze maaltyd in het geschil van den Capitain tegen my gemengd hadden. Ik had echter het geluk, om hun zonder geweld of bloedvergieten myn character te doen kennen. Deeze heeren erkenden hunnen misslag; en dadelyk wierd ik onder ons volk met een goed oog aangezien.

Den 9den November, ontmoetten de twee kolommen elkander, en sloegen zig gezamentlyk neder aan den westelyken oever van de Wana-Kreek, omtrent daar dezelve in de Cormoetibo-Kreek uitloopt. Aan beide Kreeken plaatsten wy voorposten een myl van elkander. Dien zelfden avond had ik gelegenheid, om den Colonel FOURGEOUD te doen verstaan, dat ik aan zynen landgenoot in een tweegevecht byna het hoofd had ingehouwen. Ik had besloten hem dit zelf te zeggen, wel wetende, dat hy vroeg of laat door anderen 'er van zoude zyn onderrigt geworden. Hy antwoordde my, dat hy my dit verlies vergeven zoude hebben, en dat ik een braave jongen was; maar deeze woorden gingen met een glimlach gepaart, die 'er een geheel anderen zin aan gaven.

Indien ik aan deeze betuiging van vriendschap geloof gegeven had, zoude hy 'er my niet lang mede misleid hebben, want myn eenigen vriend, den heer CAMPBELL, ziek geworden zynde, en zig in een vaartuig naar het Hospitaal te Devil's Harwar begeevende, wilde de Colonel hem niet toestaan te wagten, tot dat ik een brief, waar by ik aan JOANNA om linnen verzogt, had afgeschreven. Een Neger-jager bezorgde my echter een kleine kano, waar mede ik my by den jongen en ongelukkigen CAMPBELL vervoegde, dien ik voor de laatste maal omhelsde, want hy stierf eenige dagen daar na.

De Colonel FOURGEOUD toen besloten hebbende, om den westelyken oever van de Cormoetibo-Kreek van muitelingen te zuiveren, trokken wy in twee kolommen op. Hy zelf was aan het hoofd der eerste; de Majoor RUGH COP voerde het bevel over de tweede, waar toe ik behoorde; en wy lieten agter ons eene sterke wacht met voorraad voor de zieken. Zie hier den zakelyken inhoud van onze beveelen op deezen tocht.

ART. I. De vreedzaamheid en matigheid wierden daar by ten sterksten aanbevolen.

II. Niemand vermogt, op doodstraffe, vuur geven, zonder dat het hem bevolen was.

III. De straffe des doods tegen een iegelyk, die zyne wapenen zoude verliezen of wegwerpen.

IV. Gelyke straffe tegen den geenen, die geduurende den slag zoude durven plonderen.

V. Een Officier en een Sergeant moesten op de uitdeeling der levensmiddelen ten allen tyde toezicht houden.

VI. Het getal der Negers, tot dienst van elken Officier, wierd daar by uitgedrukt en bepaald.

Verdere beveelen bragten bovendien mede, dat ingevalle onze zee-soldaaten in twee of drie kolommen zouden optrekken, zy de boomen met een sabel of snoeimes zouden merken, om aan de overige krygsbenden te kennen te geven, dat zy aldaar reeds waren voorby-getrokken. Elk derzelve was door byzondere teekenen onderscheiden. Het krygsvolk der Compagnie had ook de hunne. Men moest die merken alleenlyk op de

boomen aan de linke hand stellen. Het volk wierd ook aanbevolen, om, wanneer zy de Zand-woestynen of Savanen doortrokken, de takken van het geboomte of der heestergewassen kruisgewyze op te binden. Elke divisie, de legerplaats opbrekende, moest een fles en een stuk wit papier daar ter plaatse laten; en zoo aan haar iets byzonders was voorgekomen, moest het worden opgeschreven. By eenen aanval lag het bevel om eene kleine verschansing met de legerkisten te maaken, agter welke de Neger-Slaven op hun buik plat op den grond zouden gaan leggen. De achterhoede alleen moest zig verdedigen. Aan de slagleverende krygsbende was voorgeschreven, om zig niet tot enkele verdediging te bepalen, maar integendeel met de bajonetten voor uit, op den vyand, in weŒerwil van deszelfs vuur, in te dringen. Niettemin wierd bevolen, om 't leven te schenken aan elken muiteling, die zig zoude willen overgeven, en de gevangenen op eene menschelyke wyze te behandelen. Deeze waaren de regels, die wy by vervolg moesten in acht nemen, want ik moet zeggen, dat tot heden toe alles in de grootste verwarring was. Intusschen trokken wy op die manier naar den mond der Cormoetibo-Kreek voort. Elke Officier had een zak-compass by zig, om zynen tocht dwars door de dikke bosschen naar te richten, vermits men midden in dezelve niets dan boomen en lucht bespeurt, gelyk men op zee niets dan water en wolken ziet. Die geenen derhalven, welke de Zeevaart-kunde het best verstonden, liepen het minste gevaar, om in de eenzaame bosschen, wier uitgestrektheid schier zonder einde was, verdoold te geraaken. De ongelukkigen, die thans myn mededogen het meest gaande maakten, waaren die arme Neger-slaaven, die onder hunnen last gebukt gingen, en slechts een halve portie eeten kreegen, schoon hunne arbeid twee maalen zwaarder dan de gewoonlyke was. Tot overmaat van elende, begon de regen stroomsgewyze te vallen, en hield alzoo den geheelen nacht aan, schoon wy nog in het jaargetyde van droogte waaren. Intusschen moesten wy zonder hutten, of andere soorten van schuilplaatsen woonen. Wy waaren dus genoodzaakt, om onze hangmatten aan takken van boomen op te hangen, en ons schiet-geweer daar onder te plaatsen, om het voor de vochtigheid te bewaaren. Op die wyze had de Colonel zyne gemaakte schikkingen voorgeschreven. Niettemin, in weŒerwil van wind en regen, viel ik in eenen diepen slaap.

Den 14den, des morgens ten vyf uuren, wierd ik wakker gemaakt door een geroep van staat op! staat op! De regen hield bestendig aan, en de meesten van onze Officieren en soldaaten waaren ziek. Ik stond uit myne hangmat op, zoo nat, als of ik uit een badkuip kwam. Op raad der Neger-Jagers, de plaat van myn snaphaan met een stuk van den bast van een Palmboom bedekt hebbende, at ik een weinig scheeps-beschuit voor myn ontbyt, en wy trokken voort. Ik kan niet voorby alhier op te merken, dat de Negers, die den geheelen nacht op den grond en in het water hadden doorgebracht, veel welvarender waaren, dan de Europeaanen. Indien de vyand toen op ons was aangevallen, waaren wy onvermydelyk verlooren geweest. De loop van onze snaphaanen, en onze kardoesen waaren geheel en al doorwatert. Men had dit ongemak kunnen voorkomen, door onze wapentuigen met wasch te besmeeren, en die in kokers te sluiten, gelyk de Vrybuiters in America deden: maar dit waaren beuzelingen, waar op men de moeite niet genomen had te denken. Het was echter geen beuzeling, en het ontruste ons zeer, dat onze mond-behoeften byna op waaren, en dat de geene, die wy aan

de Kreek vermeenden aan te treffen, niet aankwamen. Men had verzuimt dezelve af te zenden, en uit hoofde van dit toeval waaren wy toen genoodzaakt, Officiers zoo wel als soldaaten, zonder onderscheid, ten einde niet van honger te sterven, vier-en-twintig uren lang ons middel van bestaan in beschuit en water te zoeken. In het midden deezer elenden, bood een Neger-Jager ons een groote vogel aan, alhier genaamd Coussycalcou, en zynde een soort van kalkoensche haan. 'Er werd besloten, om van deezen gelukkigen vondeling soup voor 's avonds te maken. Op het oogenblik, dat de ketel begon te koken, wierp elk 'er een stuk beschuit in; en het water, dat onophoudelyk in de ketel liep, vermeerderde geduurig onze portie. Geduurende deeze verschrikkelyke regenbui waaren wy zonder hutten, even als den voorgaanden nacht. Zorge gedragen hebbende, om eenige kleederen om myne schouders te hangen, bragt ik deezen nacht by het vuur door. Ik had aldaar minder te lyden, dan myne ongelukkige medgezellen, die in hunne hangmatten lagen, en zonder ophouden hoestten. Maar om tot den gemelden vogel weder te keeren, alles wat ik 'er van zeggen kan, is, dat hy weinig verschilde van de gewoone kalkoensche haanen, die hier meer dan twintig ponden weegen.

De grootste vogel van Guiana word in Surinamen door den een Toijew, en door den ander Emou genaamt. Hy behoord tot een soort van vogelen tusschen den Struisvogel en de Casoar, ten minsten zoo men my gezegd heeft, want ik heb nooit een enkele in dit Land gezien. Men zegt, dat deeze vogel zes voeten hoog is, gerekend van de pooten tot den kop. Hy heeft een kleinen kop, en platte bek; de hals en pooten zyn langwerpig; het lyf is rond, zonder staart en van een licht graauwe kleur. De bouten zyn zeer dik en sterk; en elke poot heeft drie nagels, verschillende daar in van den Struisvogel, die 'er slechts twee heeft. Men geeft voor, dat deeze vogel niet kan vliegen, maar zeer schielyk loopt; en dat hy, even als de eerstgemelde, met zyne vlerken, zyn tred verhaast; men vind hem voornamelyk by het opvaaren van de Maroni en de Saramoeca.--Dewyl ik van vogels spreek, moet ik zeggen, dat schoon men 'er geene in Guiana ontmoet, die eenen zachten zang hebben, een gebrek, het welk de fraaiheid van hunne pluimaadje naar den smaak van veelen vergoed, ik 'er op deezen tocht in 't byzonder twee hoorde, wier gekweel my zoo veel genoegen deed, dat ik het oogenblikkelyk opteekende.

Dit gezang was zoo regelmatig en zoo zacht, dat ik op alle andere plaatsen gedacht zoude hebben, dat het een bekwaam zanger was, die op de fluit speelde. Dewyl ik beide deeze vogels nimmer dan onvolkomen en van verre gezien heb, bestaat alles wat ik van hun weet, hier in, dat men hen dikwils in de nabyheid der moerassen hoort.

Des anderen daags morgens vervolgden wy onzen tocht door zulk een zwaaren regen, dat wy in de bosschen tot de kni'n toe door 't water gingen, en dat wy een brug moesten maaken, om een kleine Kreek, die op onzen weg was, over te komen.

Ik stelde de Neger-Jagers en eenige slaven te werk om die te maken, en dezelve werd in den tyd van een uur afgemaakt: zy hakten een

zeer recht staande boom om, en wierpen die op de kreek of beek, na aldaar een hoop aarde of zoort van borstweering gelegd te hebben. De Majoor RUGH COP, onze Bevelhebber, die een ongemakkelijk man was, en wiens lichaams gestel door zoo veele vermoeienissen begon te verzwakken, was over deezen arbeid t'onvreden; hy betaalde de Jagers met vloeken en verwytingen, maar zy beantwoordden hem met een verachtende glimlach: zy lieten hem praaten, en gingen over de kreek, de een over de brug, de ander zwemmende, en een derde klauterde over de boomen, welker takken tot aan de andere zyde overhielden, en aldaar op den grond nederhingen. Ik volgde het voorbeeld der laatstgemelden, en wy wachten eenigen tyd naar den armen Majoor, die met twee derde van zyne krygsbende, zoo zwak en ziek als hy, langzaam aankwam.

Ik was steeds welvaarend, maar de insecten en doornen reetten my van ØØn. Onder de laatstgemelde merkte ik een zeker zoort op, welks zwarte, harde en lange punten, verscheide duimen lang zynde, zeer vinnig in de huid indringen, en die op een zoort van lage Palmboom, Cocarita genaamd, groeien, waar van de breede takken zig wyd verspreiden. Een ander ongemak, waar aan men op alle de moerassige plaatsen der bosschen is bloot gesteld, word veroorzaakt door een zoort van heestergewas, genaamd Matakiki, het welk twee of drie voeten uit den grond groeit. De heestergewassen van dit zoort loopen op die wyze tot eenen merkelyken afstand voort, en hunne draaden zyn zoo verward onder elkander, dat een hond moeite heeft 'er door te komen: het is zeer moeielyk om 'er over heen te gaan, de voeten blyven 'er in hangen, en men loopt gevaar om alle oogenblik te vallen, zoo men niet zorgt om ze van elkander te verwyderen, het geen voor kleine menschen volstrekt onmogelyk is. Wy ontmoetten dezelve op onzen geheelen tocht, maar wy zagen nog rivieren, nog plantgewassen, nog eetbaare vruchten, uitgenomen eenige Maripas: dit zyn nooten, die aan een grooten Palmboom groeien, en vry veel over^oenkomst hebben met die van de Aouarra, welke ik reeds beschreven heb; zy zyn echter veel grooter, en van een minder hoog roode kleur: de pit en de noot zyn volmaakt gelykvormig.

Het weder wierd eindelyk een weinig beter, en wy kwamen voor den middag te Jerusalem, by den mond van de Cormoetibo-Kreek, alwaar ik geduurende mynen eersten tocht had stil gehouden. De Colonel FOURGEOUD bevond zig aldaar zedert eenige oogenblikken, met zyne afgematte soldaaten. Geene beschryving is in staat, om een naauwkeurig denkbeeld te geven van de akelige gesteldheid, waar in wy waaren: het zal genoeg zyn te zeggen, dat dit geheele legertje, uitgenomen eenige manschappen, door vermoeyenis en honger was uitgeput; verscheiden Soldaaten konden niet meer gaan, en de Negers moesten hen dragen in hunne hangmatten, aan stokken hangende. Zoo veele onheilen werkten niets, hoe genaamt, uit, want wy hadden niets ontdekt. De Colonel intusschen, schoon een man van jaaren, wederstond alles, als of hy van yzer was; het geen ons voor een gedeelte het recht van klagen benam. Wat my betrof, ik dompelde my, als naar gewoonte, in de Rivier, om my te wasschen, en my van de modder en het bloed, waar mede ik bedekt was, te zuiveren: ik zwom 'er ook eenigen tyd in, en uit 't water gekomen zynde, zegt ik myne Negers, om my een hut op te richten; maar de Majoor gebruikte hen, om voor hem een keuken te bouwen, schoon 'er niets viel klaar te maken. Ik sloeg geen acht op deeze onwellevenheid. De Jagers maakten

my een eenvoudig bed van bladeren van een Latanusboom, want 'er waaren aldaar geene boomen, om myne hangmat aan op te hangen; zy leiden een goed vuur aan dicht by dit bed, waar op ik ging leggen, en zeer gerust sliep, in weŒwil dat de maan my in de oogen scheen, het geen minder onāngenaam was, dan de regen. Ik ontwaakte egter twee uren eer de dag aankwam; het vuur brandde niet meer, de maan was verdwenen, en ik was byna dood van koude. De vochtigheid, die uit den grond opsloeg, en de dauw, waar aan ik was bloot gesteld geweest, hadden my zoodanig verstyst, dat ik moeite had, om op handen en voeten voort te kruipen, ten einde ØØn van myne Negers te doen ontwaken. Ik liet hem het vuur aan brand maken, het geen my in staat stelde, om ten zes uren op te staan; maar dit geschiedde met zulk een pynlyke steek in de zyde, dat ik my niet wederhouden konde overluid te schreeuwen. Van den Colonel en zyne vrienden niet gehoord willende worden, nam ik de wyk naar den kant van het bosch. De pyn intusschen steeds verdubbelende, was het my wel dra niet meer mogelyk, om zonder de grootste moeite adem te halen, en eindelyk viel ik aan den voet van eenen boom neder. Een der Neger-slaven, die hout ging hakken, my in die gesteldheid ziende, dagt, dat ik dood was, en bragt dezen alarm-kreet naar de legerplaats over. Men nam my dus op, en droeg my naar myne hangmat, op last van den Capitain MEDLER, die my onder eene goede hut deed plaatsen, en my dadelyk ØØn van 's Compagnies Heelmeesters zond, om voor my te zorgen. Ik was oogenblikkelyk door toekykers omringd, en myne pyn in de zyde wierd zoo nypend, dat ik myn hembd met myne tanden van ØØn scheurde, en in alles beet wat my naderde: door eene aanhoudende wryving met de hand, en een soort van smeering, verdween echter de pyn schielyk, en ik gevoelde my volmaakt hersteld.

Om eene instorting voor te komen, ging ik, zoo dra myne kragten het toelieten, een stok snyden, waar mede ik zwoer den schelm, die het opzicht over de Neger-slaven had, te zullen vernielen, zoo hy my niet oogenblikkelyk een hut liet maken, al had hy zelfs tegenstrydige bevelen; want myn leven was tog de eerste zaak, waar op ik acht moest geven. Ik kwam by hem, met myn stok op den schouder, en hem myn oogmerk hebbende te kennen gegeven, volgde ik hem zoo kort agter op, dat ik in den tyd van twee uren het genoeg had van my wel gehuisvest te zien. Ik moet niet vergeeten te zeggen, dat, toen myne ziekte op het ergst was, de Colonel FOURGEOUD my had aangeboden, om my naar Devil's Harwar te doen overvoeren; maar ik stemde daar in niet toe.

Den 18den, vernamen wy, dat de arme CAMPBELL des avonds te vooren was overleden. De Majoor RUGH COP zelve ging mede vertrekken, uitermaten ziek zynde: hy was de elfde Officier, die onder de vermoeienissen van deezen korten veldtocht bezweek. Een byna volkomen gebrek aan levensmiddelen hebbende, vervulden wy dit gebrek gelukkiglyk door eene groote meenigte visschen, waar onder de Jacky was, die ik reeds beschreven heb, en zig in een kikvorsch verandert. 'Er was ook een visch, genaamd Warappa, die dezelfde gedaante heeft, en mede goed is; beiden hebben veel vleesch, en zyn zeer vet. Deeze visschen wierden zoo overvloedig in de moerassen gevonden, alwaar het afloopend water dezelve agterlaat, dat de Negers hen met de hand vongen; maar nog meer, wanneer zy by toeval met hunne snoeimessen of fabels in den modder hakten; zy verzamelden vervolgens de ftukken by elkander,

en wy namen die mede: zy vongen in de Kreek ook nog een andere visch, genaamd Coemma-coemma, zynde van ØØn tot drie voeten lang: hy is van een zeer zoeten smaak, maar zoo lekker niet, als die ik bevoorens genoemd heb. De Negers laten denzelven droogen, door hem op stokken voor het vuur te plaatsen. Dan is hy veel beter, en men eet hem zonder andere toebereiding. Deeze visch alzoo gerookt zynde, kan verscheiden weken bewaard worden.

Den 20sten, wierd een Capitain met twintig Zee-soldaaten en twintig Neger-Jagers afgezonden, om de verwoeste vesting Boucou te gaan opzoeken. Daags daar aan overleed de Majoor RUGHCOP. De Colonel, op dien dag naar den bovengemelden post zelf willende vertrekken, liet my het bevel over vier honderd mannen, blanken en zwarten, waar van de helft ziek was. Ik zond 'er dertig van naar Devil's Harwar om te sterven, en gaf aan zestig Jagers verlof om zig naar Paramaribo te begeeven. Zy verklaarden aldaar, dat de onderneemingen van den Colonel FOURGEOUD meer geschikt waaren om zyn eigen krygsvolk, dan dat van den vyand, van kant te helpen. Zoo bestaan de Negers; wanneer zy denken dat 'er niets te doen valt, willen zy niet optrekken. Het is zeer moeielyk de krygstucht onder hen te bewaaren; en wanneer zy zig voorstellen den vyand te zullen ontmoeten, kan men hen niet wederhouden om voorwaarts te rukken. Het is verwonderlyk, met welke behendigheit zy de voetstappen van anderen ontdekken. Terwyl een Europeaan den minsten voetstap van een mensch in het bosch niet kan onderscheiden, bemerkt het doordringend oog van den Neger den gebroken tak, het verdorde blad enz. Indien deeze de voetstappen van den vyand zyn, is niets in staat om hem te rug te houden. Zulk eene drift is ongetwyffeld met de hedendaagsche krygskunde niet over^oen te brengen; maar zy kondigt dien geest van vryheid aan, die in oude tyden den dapperen soldaat uitmaakte. Zie daar, welk op dit oogenblik het character der menschen was, die slechts zedert korten tyd de slavernye kenden.

Des anderen daags, zynde den 21sten, maakte ik gebruik van het voorrecht, dat ik had met het bevel te voeren, door twee vaartuigen met krygsbehoeften geladen, het een naar den post van la Rochelle, het andere naar Devil's Harwar te zenden. De laatstgemelde bragt my een kist met Bostonsche beschuit mede, die aan my van Paramaribo was afgezonden.

Op deezen dag wierden twee slaaven, die beschuldigd waaren van varkensvleesch uit het magazyn gestolen te hebben, in gevangenis gezet, en het krygsvolk verzogt my om daar over eene voorbeeldige straffe te oefenen. De Zee-soldaaten beschouwden de Neger-slaven met verachting; zy zagen hen dwaaslyk aan als verre beneden hen zynde, en als de oorzaak van alle hunne onheilen. Men vond, wel is waar, een stuk varkensvleesch in den zak van de beschuldigten; maar 'er waaren geene bewyzen, die den diefstal konden zeker stellen, en ik vond my zeer verlegen om naar den zin van beide partyen recht te doen. De Europeaanen mishandelden de ongelukkige slaven met woorden; en deezen beantwoordden zulks vry vinnig, en al het volk was in beweging. De eersten verweeten den beschuldigten, dat zy dit vleesch gestolen hadden; de beschuldigten beweerden, dat zy het op hun aandeel hadden uitgespaard, om het aan hunne nabestaanden of vrouwen te geven. Als

toen den toon van eenen onafhangeliken alleenheerscher aanneemende, deed ik de klagers in het rondt plaatsen, en gelastte om de gevangenen in het midden te zetten. Vervolgens gaf ik met een luide en sterke stem bevel, om een blok en byl te brengen. Deeze plechtige vertooning deed zulk eene uitwerking op de soldaaten, welke voor de uitvoering van eene ysselyke en barbaarsche daad vreesden, dat alle wraakzucht in hun hart wierd uitgedoofd; en zy verzogten my zelve om genade te bewyzen. Ik leende het oor aan hunne aanzoeken, en gaf bevel aan den Negerlaaf, om den byl op te ligten; hy deed het, maar dit was alleen, om het stuk spek, dat zoo veel beweging veroorzaakt had, in driën te klooven. De beschuldigers kregen 'er ØØn deel van, de beschuldigden het tweede, en de uitvoerder het derde, om dat hy zyn plicht zoo wel betracht had. Alles eindigde tot algemeen genoegen, en ik hoorde van geene dieveryen meer spreken.

De Colonel FOURGEOUD kwam, den 26sten, van Boucou te rug. Hy had aldaar drie Negers der muitelingen, zynde Jagers en ongewapend, verrast, op het oogenblik, dat zy een Chou van een Palmboom sneden tot hun levens-onderhoud. Men had 'er egter maar twee van gekregen; en ØØn van hun door een snaphaan-schoot het dye-been gebroken hebbende, had men hem handen en voeten zamengebonden, en alzoo gehangen aan een stok, door twee slaven gedragen. Men kan over zyne akelige gesteldheid oordeelen: het geheele gewicht van zyn lichaam deed hem de ledematen uit elkander zakken. Niets hebbende, waar op zyn hoofd rustte, viel dit onophoudelyk naar den grond. Men had geen het minste verband om zyne wonden gelegd, en zyn bloed verwde de plaatsen, waar hy was voorby gekomen. Op die wyze wierd deeze ongelukkige jongman, (want hy scheen niet meer dan twintig jaaren oud te zyn,) in de legerplaats gebragt, welke zes mylen af lag van de plaats, alwaar men hem had gevangen genomen. Men had hem immers wel in een hangmat kunnen leggen, en door dit middel zoude men hem voor verschrikkelyke folteringen bewaard hebben. Ik was verwonderd, en met misnoegen aangedaan over deeze daad van wreedheid in den Colonel, wien ik in koelen bloede nimmer wreed gezien had. Ik moet hem zelfs het recht doen van te zeggen, dat hy zig nooit moeielyk maakte, dan wanneer men zig tegen hem aankantte; het geen ik nu en dan wel eens gedaan had. Maar op dit oogenblik was hy over zyn zegepraal zoo verrukt, dat alle gevoel van menschelykheid in hem uitgedoofd scheen. De gewonde Neger op een tafel gelegd zynde, verzogt ik een Heelmeester om hem te bezichtigen en te verbinden. Hy leide hem eenige pleisters, en verklaarde, dat hy 'er niet van zoude opkomen: dit ongevoelig mensch zong, terwyl hy dit werk verrigtte.--De arme Neger! wat moest hy al lyden! De koorts verdubbelende, verzocht hy om een weinig water. Ik schepte wat met mijn hoed, en bood het hem zelf aan. De ongelukkige, over deeze oplettenheid gevoelig, zeide my: Moi, remercie vous, masera; vervolgens loosde hy een zucht, en stierf. Hy wierd door de Neger-slaven begraven, die hem blyken van mededogen beweezen, zoo als zyn ongelukkig lot ook verdiende. Volgens hunne gewoonte overdekten zy zyn graf met Palmboom-bladeren, en zy plaatsten aldaar een gedeelte van hun eeten als eene offerhande. De andere gevangen, genaamt SEPTEMBER, was gelukkiger. De Colonel, hoopende, dat hy hem met het doen van eenige ontdekking behulpzaam zyn mogte, behandelde en onthaalde hem met meerder onderscheiding, dan hy immer voor eenigen zyner Officiers betoond had. SEPTEMBER had

nochtans het voorkomen van een vos, die in den strik gevangen is, en des nachts sloot men hem in een magazyn op.

Des anderen daags kwam de heer STOELEMAN, Capitain der Militie, in onze legerplaats aan, alwaar hy den dag moest doorbrengen: ik nam deeze gelegenheid waar, om aan den Bevelhebber te herinneren, het geen hy my omtrent de gesprekken van deezen Officier gezegd had, en verzogt hem zulks in zyne tegenwoordigheid te herhaalen; maar de Colonel stelde alles op rekening van den Majoor RUGHCOP, die overleden was, en verzogt my over die zaak niet meer te spreken: ik verliet hem oogenblikkelyk. Myne vooronderstelde tegenpartye weder ontmoetende, drukte ik hem de hand, en verhaalde hem het voorgevallene. Zyne verwondering was ongemeen; vervolgens vertrok hy, in minder dan twee uren van Jerusalem, en wierd gevolgd door alle de Neger-Jagers, die ons nog overig waaren.

Den 29sten, wierd de Capitain DE BORGNES tot Majoor aangesteld, maar 'er geschieden geene andere bevorderingen. De Colonel verklaarde, dat hy niemand in staat kende om Officier te zyn: dit konde waar zyn met opzigt tot de Sergeants; maar wy hadden onder ons twee braave jongelingen van goeden huize, die als vrywilligers dienden, en die de vermoeienissen en gevaaren van deezen veldtocht hadden doorgestaan; men liet hen zonder eenige belooning: zoo gaat het, als men geene voorspraaken en middelen heeft.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

NOOTEN

[1] Na den dood van den zee--braassem verwelkt dit blaauw, en word donker. (Aant. v. d. Franschen Vert.)

[2] Ik weet niet, dat men van deeze noodzakelykheid immer eene voldoende reden gegeven heeft: die slymige stof, die de vinnen of wieken bedekt, verhardt misschien zoodanig door de hette der zon en de werking van de lucht, dat alle beweeging voor hun onmogelyk word; of misschien kan deeze visch niet lang leven buiten het element, dat hem natuurlyk eigen is. De eene of andere van deeze vooronderstellingen wyst aan, waarom hy zoo dikwils, en als tegen zynen wil, op de Schepen, en in den bek van zyne vyanden, den Dolphyn, de Zeebraassem, enz. nedervalt.

(Aant. v. d. Schryver.)

[3] Guiana heeft ten minsten twee honderd mylen van het noorden tot het zuiden, en meer dan drie honderd van het oosten naar het westen. (Aardrykskundige Beschryving van Guiana.)

[4] Derzelver Kusten strekken zig uit van de Noord-Kaap, gelegen op omtrent twee graaden noorder-breedte, tot de groote uitloop van de Orenoco, die op agt graaden breedte ligt; maar in de lengte bevatten zy meer dan tien graaden, liggende de Noord-Kaap op twee-en-vyftig graaden dertig minuuten ten westen van den Parysschen middaglyn, en deeze mond van de Orenoco op twee-en-zestig graden; bevattende in dit vak meer dan twee honderd vyftig mylen aan zee-kusten. (Aardrykskundige Beschryving van Guiana.)

[5] CHRISTOPHORUS COLUMBUS, in den jaare 1498, zig zuidwaarts van de Antillische Eilanden begeben hebbende, ontdekte den 10 Augustus het Eiland la Trinidad, en des anderen daags kreeg hy kennis aan het naby gelegen vaste Land, het welk hy Terre de Paria noemde, naar den naam, door de Indiaanen van de Kust daar aan gegeven.

Het was op deeze reize, dat hem ØØn der monden van de Orenoco bekend wierd, welke hy Bocca del Drago noemde, uit hoofde van 't gevaar, dat zyn Schip daar liep; maar zig westwaarts begeben hebbende, had hy geen kennis aan de Orenoco, nog aan Guiana.

In 't jaar 1499, landde ALPHONSUS OJEDA, een Spaansch Edelman, vergezelt door AMERICUS VESPUTIUS, een Florentyn, en JUAN DE LA COSA, de bekwaamste Stuurman die toen in Spanjen was, in het vaste Land van America aan, op tweehonderd mylen oostwaarts van de Orenoco, en doorreisde de geheele kust, het westen naderende. Maar deeze reize verschafte nog geene groote kennis van Guiana.

In 't jaar 1535, ondernam DIEGO D'ORDAZ, een Spanjaard, om in de monden van de Orenoco binnen te loopen; zyne pogingen waaren vrugteloos: hy verloor zelfs aldaar een gedeelte zynere Schepen en van zyn volk. Deeze dappere Spanjaard was op eene andere keer gelukkiger; hy kwam in de Orenoco binnen, en zeilde dezelve zeer hoog op, tot dat hy in den mond van de Meta, eene aanzienlyke Rivier, die zig, meer dan vierhonderd mylen van derzelver inkomen, in de Orenoco ontlast, ten anker kwam. Maar dit geschiedde niet zonder het uitstaan van veele zwarigheden en vermoeienissen; want hy verloor zyne Schepen, en byna al zyn volk, in de onderscheidene gevechten, die hy genoodzaakt wierd aan de Indianen te leveren: zoo dat hy in wanorde te rug keerde, zonder eenige bezitting te hebben kunnen vestigen.

In weerwil van deezen nadeeligen uitslag van der Spanjaarden onderneming, had zig een gerucht verspreid, dat, in het binnenste gedeelte van dit uitgestrekt Land, eene landstreek was, die men el Dorado noemde, en onmeetelyke rykdommen in goud en kostbaare gesteenten bevatte: men zeide dat 'er een Meir was, zoo groot als een zee, genaamt het Meir van Parimo, waar van het zand vol goud-poeder en goud-korrels was. Drie Spaansche Capitains, GONZALO PIZARRA, broeder van den geen die Peru veroverde, PEDRO DE ORDAZ, en GONZALO XIMENES DE QUESEDA ondernamen deeze ryke ontdekking: het was, zoo men weet, eene ingebeelde hoop.

Terwyl zy dit poogden tot stand te brengen, kwam DIEGO DE ORDAZ, die het eerst de Orenoco was opgevaaren, uit Spanjen te rug, met

brieven van Keizer KAREL V, waar by deeze Vorst aan hem alleen het recht en de vryheid vergunde om de Dorado te gaan opzoeken, en de ontdekkingen van de Orenoco nader op te spooren. De geheele uitslag zyner onderneeming bepaalde zig tot het bouwen van eene Stad aan den oostelyken oever van deeze Rivier, meer dan zestig mylen van derzelve mond af, welke hy St. Thomas van Guiana noemde.

De Engelschen, over de ontdekkingen der Spanjaarden in Guiana jaloers zynde, en benydende den koophandel, welken de Franschen aldaar van toen af aan dreeven, waar van men wonderen vertelde, wilden daar in deel nemen. Een van hunne bekwaame zeelieden, de heer WALTER RALEIGH, was de eerste Engelschman, die den 6den February van 't jaar 1595 [*] vertrok, om in deeze ryke landen eenige onderneeming te beproeven: dus maakte men in Europa de Orenoco en Guiana bekend.

RALEIGH hield zig van het wezentlyk aanzyn deezer rykdommen zoo vast overtuigt, dat hy niet schroomt in het verhaal van zyne reize te zeggen: Dat hy, die Guiana veroveren zal, meer goud bezitten, en over meer volken heerschen zal, dan de Koning van Spanje en de Turksche Keizer, (Aardrykskundige Beschryving van Guiana.)

[*] Men zal opmerken dat onze Reiziger hier het volgende jaar 1596 noemt.

[6] SOMMELSDYK had het character van een dwingeland. Onder een godsdienstig uiterlyk, was hy oplopend, onbeschoft, een geweldenaar en wreedäart. Op zekeren tyd liet hy aan een hoofd der Indianen den kop afslaan, alleenlyk om dat dezelve aan eenig huislyk wangedrag schuldig stond.

Aant. v. d. Schryver.

[7] In den jaare 1667, zoo als ik hier boven gezegd heb, gaf Capitain ABRAHAM CRUISSEN aan deeze Stad den naam van Nieuw-Middelburg; maar zy behield altoos dien van Paramaribo, welken men voorgeeft een Indischen naam te zyn, en te beteekenen Bloem-veld. Dit is het algemeen gevoelen; maar ik vermeene, dat de punt Parham, de Para-Kreek, de Stad Paramaribo, en zelfs die groote uitgestrektheid van water, welke Golden-Parima genoemd word, hunnen naam ontleenen van Lord FRANCIS WILLOUGBY DE PARHAM, die ØØn der eerste bezitters van deeze schoone landstreek was. De Hollanders geeven aan het grondgebied van Surinamen ook den naam van Provintie; maar men bedient zig in 't algemeen meer van den naam van Volkplanting of Bezitting.

Aant. v. d. Schryver.

[8] Men heeft naderhand by dit krygsvolk eenige jagers gevoegd.

Aant. v. d. Scryver.

[9] Men had ook een ontwerp gemaakt om jagthonden te leeren, de oproerige Negers in de bosschen op te zoeken en aan te vallen, maar zulks is nimmer aangenomen, uit hoofde van de moeielykheid om deeze dieren te geleiden.

Aant. v. d. Schryver.

[10] De kinderen volgen, in Surinamen, den staat van hunne moeder. Indien zy in slavernye is, behooren zy aan haaren meester, al was hun vader een Prins.

Aant. v. d. Schryver.

[11] Het is een plat vaartuig met vier of zes riemen, welks gedaante veel over^oenkomst heeft met die van een schoen. Dan eens is het met een tent overdekt, dan eens niet.

Aant. v. d. Schryver

[12] De Kill-devill (een woord, zaamgesteld uit de woorden dooden en duivel, en het geen waarschylyk zeggen wil: wie zou de duivel dooden,) is een soort van rum, die men maakt van schuim en droessem van suiker. Deeze drank is in de Volkplanting zeer gemeen, en de eenige, die men aan de Negers toestaat. De zuinigheid beweegt verscheiden Europeaanen, om daar van mede gebruik te maken; maar het is ten naasten by een langzaam vergift voor hun.

Aant. v. d. Schryver.

[13] Het schynt dat de vogel, waar van STEDMAN hier spreekt, is de Toucan van Caijenne met een witten hals, of het vrouwtje van den Toucan met een geelen hals.

Aant. v. d. Franschen Vert.

[14] Verscheiden beminnaars der Natuurlyke Geschiedenis, hebben aan deeze laatste herschepping getwyffeld. Het staat aan hunne beoordeeling, of het bewys, door onzen Reiziger bygebracht, gegrond genoeg is, om hun gevoelen te bepaalen. Mejuffrouw DE MERIAN, van wien hier gesproken word, was eene jonge Duitscheresse van Frankfort aan den Main, die, in 't jaar 1699, de reize naar Hollandsch Guiana deed, om aldaar insecten en kapellen af te teekenen.

Aant. v. d. Franschen Vert.

[15] De heer GREENWOOD, uit den omtrek van. Leicester, heeft my verzekerd 'er ØØn gedood te hebben van twaalf voeten lengte.

Aant. v. d. Schryver.

[16] Het schynt, dat het woord harwar is een bedorven spelling van het Engelsch en Hollandsch woord Haven. Dus zoude Devil's-Harwar beteekenen Duivels-haven.

Aant. v. d. Franschen Vert.

[17] "Het Kabinet van Natuurlyke Geschiedenis bezit het beruchte hoofd,

te Maastricht gevonden, en zelfs eenige wervelbeenderen van zommige deelen van het geraamte, waar toe die kop behoort heeft.... Ik had dit beruchte hoofd, het welk myne nieuwsgierigheid had gaande gemaakt, doen afteekenen: het zelve is thans in het Magazin in 't koper gesneden.

"Het is gemakkelyk te zien in deeze versteening, dat 'er verscheiden koppen van beesten van ØØn en het zelfde soort zyn; maar welk is het soort, waar toe deeze behoort? dit staat nog te beslissen; men heeft derzelve klasse nog met geene zekerheid kunnen bepalen....

"Dit stuk, eenig in zyn soort, heeft de aandacht van veele waarneemers tot zig getrokken.... Het heerschend gevoelen tegenwoordig is, dat deeze kop tot een nieuw soort van Krokodillen behoort". (Getrokken uit een brief van L. A. MILLIN aan Dr. HERMAN, ingelascht in 't Magazin Encyclopedique, 't 1ste jaar, 6de Deel, bladz. 34., alwaar men ook eene in 't koper gesneden afbeelding van deezen zelfden kop vind, waar van de Burger FAUJAS-SAINT-FOND, Hoogleraar in 't Museum der Natuurlyke Geschiedenis, eene beschryving belooft.)

Aant. v.d. Franschen Vert.

[18] Het is de Passiebloem. Mejuffrouw DE MERIAN noemt dezelve Marquias.

Aant. v. d. Franschen Vert.

[19] Dr. LABORDE zegt drie soorten van Otters in Guiana te hebben waargenomen.

1". De grootste, die van veertig tot vyftig ponden weegt, en wiens hair zwart, en byna kaal is; hy houd zig op in de Rivieren.

2". Die geene, waar van de huid geel-achtig is, van de kleur der Gummi-gutta, en wegende twintig tot vyf-en-twintig ponden; hy bewoond insgelyks de Rivieren.

3". De gryze, niet meer dan drie of vier ponden wegende; hy houd zig op in de gaten by de Rivieren, en is zeer gevaarlyk voor de honden.

Allen ontwyken zy het water, alwaar ebbe en vloed is, en houden zig alleenlyk op in zoete wateren, in de meiren, of boven in de Rivieren; zy gaan troepsgewyze naar de verdronken Savanen. Men maakt 'er jagt op, om hunnen buit te hebben, tot dit einde gaat men in eene hinderlaag aan den waterkant leggen. Zy zyn wild; en zoo men op hen schiet, terwyl zy zwemmen, zinken zy naar den grond, en zyn voor den jager verlooren.

De wyfjes werpen maar ØØn jong, zelden twee; zy zyn minder vruchtbaar dan in Europa. Zy werpen haare jongen in de holen, die zy aan den waterkant graven. Op de landhuizen voed men deeze dieren op.

Aant. v. d. Franschen Vert.

[20] Dusdanige kruik houd vier pinten, Parysche maat.

Aant. v. d. Franschen Vert.

End of the Project Gutenberg EBook of Reize naar Surinamen en door de binnenste gedeelten van Guiana (vol. I of IV), by John Gabriel Stedman

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK REIZE NAAR SURINAMEN ***

This file should be named 8rns110.txt or 8rns110.zip
Corrected EDITIONS of our eBooks get a new NUMBER, 8rns111.txt
VERSIONS based on separate sources get new LETTER, 8rns110a.txt

Produced by Jeroen Hellingman, Charles Franks
and the Online Distributed Proofreading Team.

Project Gutenberg eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the US unless a copyright notice is included. Thus, we usually do not keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

We are now trying to release all our eBooks one year in advance of the official release dates, leaving time for better editing. Please be encouraged to tell us about any error or corrections, even years after the official publication date.

Please note neither this listing nor its contents are final til midnight of the last day of the month of any such announcement. The official release date of all Project Gutenberg eBooks is at Midnight, Central Time, of the last day of the stated month. A preliminary version may often be posted for suggestion, comment and editing by those who wish to do so.

Most people start at our Web sites at:

<http://gutenberg.net> or
<http://promo.net/pg>

These Web sites include award-winning information about Project Gutenberg, including how to donate, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter (free!).

Those of you who want to download any eBook before announcement can get to them as follows, and just download by date. This is also a good way to get them instantly upon announcement, as the indexes our cataloguers produce obviously take a while after an announcement goes out in the Project Gutenberg Newsletter.

<http://www.ibiblio.org/gutenberg/etext03> or
<ftp://ftp.ibiblio.org/pub/docs/books/gutenberg/etext03>

Or /etext02, 01, 00, 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91 or 90

Just search by the first five letters of the filename you want,
as it appears in our Newsletters.

Information about Project Gutenberg (one page)

We produce about two million dollars for each hour we work. The time it takes us, a rather conservative estimate, is fifty hours to get any eBook selected, entered, proofread, edited, copyright searched and analyzed, the copyright letters written, etc. Our projected audience is one hundred million readers. If the value per text is nominally estimated at one dollar then we produce \$2 million dollars per hour in 2002 as we release over 100 new text files per month: 1240 more eBooks in 2001 for a total of 4000+ We are already on our way to trying for 2000 more eBooks in 2002 If they reach just 1-2% of the world's population then the total will reach over half a trillion eBooks given away by year's end.

The Goal of Project Gutenberg is to Give Away 1 Trillion eBooks!
This is ten thousand titles each to one hundred million readers,
which is only about 4% of the present number of computer users.

Here is the briefest record of our progress (* means estimated):

eBooks Year Month

1	1971	July
10	1991	January
100	1994	January
1000	1997	August
1500	1998	October
2000	1999	December
2500	2000	December
3000	2001	November
4000	2001	October/November
6000	2002	December*
9000	2003	November*
10000	2004	January*

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been created
to secure a future for Project Gutenberg into the next millennium.

We need your donations more than ever!

As of February, 2002, contributions are being solicited from people
and organizations in: Alabama, Alaska, Arkansas, Connecticut,
Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, Illinois,
Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Massachusetts,
Michigan, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New

Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia, Wisconsin, and Wyoming.

We have filed in all 50 states now, but these are the only ones that have responded.

As the requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund raising will begin in the additional states. Please feel free to ask to check the status of your state.

In answer to various questions we have received on this:

We are constantly working on finishing the paperwork to legally request donations in all 50 states. If your state is not listed and you would like to know if we have added it since the list you have, just ask.

While we cannot solicit donations from people in states where we are not yet registered, we know of no prohibition against accepting donations from donors in these states who approach us with an offer to donate.

International donations are accepted, but we don't know ANYTHING about how to make them tax-deductible, or even if they CAN be made deductible, and don't have the staff to handle it even if there are ways.

Donations by check or money order may be sent to:

Project Gutenberg Literary Archive Foundation
PMB 113
1739 University Ave.
Oxford, MS 38655-4109

Contact us if you want to arrange for a wire transfer or payment method other than by check or money order.

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been approved by the US Internal Revenue Service as a 501(c)(3) organization with EIN [Employee Identification Number] 64-622154. Donations are tax-deductible to the maximum extent permitted by law. As fund-raising requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund-raising will begin in the additional states.

We need your donations more than ever!

You can get up to date donation information online at:

<http://www.gutenberg.net/donation.html>

If you can't reach Project Gutenberg,
you can always email directly to:

Michael S. Hart <hart@pobox.com>

Prof. Hart will answer or forward your message.

We would prefer to send you information by email.

****The Legal Small Print****

(Three Pages)

*****START**THE SMALL PRINT!**FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS**START*****

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers. They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

***BEFORE!* YOU USE OR READ THIS EBOOK**

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive a refund of the money (if any) you paid for this eBook by sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project"). Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other

things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below, [1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as *EITHER*:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline (_) characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this "Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation" the 60 days following each date you prepare (or were legally required to prepare) your annual (or equivalent periodic) tax return. Please contact us beforehand to let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU *WANT* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time, public domain materials, or royalty free copyright licenses.

Money should be paid to the:

"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning equipment or

software or other items, please contact Michael Hart at:
hart@pobox.com

[Portions of this eBook's header and trailer may be reprinted only when distributed free of all fees. Copyright (C) 2001, 2002 by Michael S. Hart. Project Gutenberg is a TradeMark and may not be used in any sales of Project Gutenberg eBooks or other materials be they hardware or software or any other related product without express permission.]

*END THE SMALL PRINT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

INT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

statement here? You know: lawyers.

They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

BEFORE! YOU USE OR READ THIS EBOOK

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive a refund of the money (if any) you paid for this eBook by sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks,

is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project").

Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below,

[1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims

all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as

EITHER:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline () characters may be used to convey punctuatio